

מבואותי מזהר"ן

קמא

דף כא: כב: כג: כד.

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה יז

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמוח)

ברוך הבוחר בעדת מי מנה, אשר עד כה עזרנו לשמוע פלאות כאלה על מאמרי רבה בר בר חנה, תא חזי כמה נפיש חילי דהאי אילנא. כען ברשותא דמלכא עילאה, קדמיכון יסק לתמידא אימרי יאי, רב טוב הצפון וגנוז במאמרי קדישין דאריוותא דבי עילאה, אינון מחצדי חקלא דהוו מישתעי, די בהון גניזון עיטין קדישין דנפקין מאורייתא דעתיקא סתימאה. לכו חזו מפעלות ה' דרכו נפלאה, רבה אילנא ותקיף, ורומי מטא לצית שמיא, וחזותי לסוף כל ארעא, אינבי סגיא יחזווי יאי. שמעו ותחי נפשכם, ושאתם מים בששון ממעיני הישועה :

(ב"ב ע"ד)

מז רבי יוחנן מישתעי

תורה אור
ישעיהו ב (ב) וְהָיָה בְּאַחֲרֵי הַיָּמִים נִבְּנוּ יְהוּדָה הָרַב בֵּית יִדְיָה בְּרֵאשׁ הַהָרִים וְנִשְׂא מִבְּעוֹת וְנִגְדְּרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם:
שמות כי תשא לב (ח) פָּרוּ מִהַר מִן הַרְרָךְ אֲשֶׁר צִוִּיתָ עִשׂוּ לָהֶם עֲגֹל מִסְכָּה וְיִשְׁתַּחֲווּ לָהּ וְיִזְבְּחוּ לָהּ וְיֹאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִעֲלִינוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:
איכה ד (כ) רַחֵם אֲפִינוּ מִשֵּׁיחַ יִקְוֶה נִלְכַּד בְּשִׁחִיתוֹתַי אֲשֶׁר אֲמַרְנָה בְּעֵלּוּ נִחָה בְּגוֹיִם: ס
משלי ה (טו) וַפְּצוּ מִעֵינֵיכֶם חוֹצֵה בְּרַחֲבוֹת פְּלִגֵי מַיִם:
צפניה ג (ט) כִּי אֵין אֶהְפֵךְ אֶל עַמִּים שָׁפָה בְּרִיחַ לְקִרְא כָּל־שֵׁם יִקְוֶה לְעֲבֹדוֹ שִׁכְמָה:
ישעיהו ל (כו) וְהָיָה אֹרֶךְ הַלְּבָנָה כְּאֹרֶךְ הַמִּקְפָּה וְאֹרֶךְ הַמִּקְפָּה יִהְיֶה שְׁבַע־יָמִים כְּאֹרֶךְ שְׁבַע־יָמִים בְּיוֹם תִּשָּׁב יִקְוֶה אֶת שִׁבְרֵ עַמּוֹ וְנִסְתָּן מִקְּתוֹ יִרְפָּא: ס

זמנא חדא הוה קאזלינן רש"י ונפיץ ושפך. אוסיא בספינתא. וחזינא האי כוורא דאפיק רישו ממיא. ודמיא עיני כתרי סיהרי, ונפוץ מיא מתרתי אוסיא, כתרי מכרי דסורא^א.

והזינא האי כוורא, שהוא הצדיק, המכונה בשם חג כידוע (א"י), דאפיק רישו ממיא ודמיא עיני כתרי סיהרא^ב, ונפוץ מיא מתרי אוסיא, כתרי מכרי דסורא. כי א"א לצדיק להיות מחשבתו משוטט תמיד בחכמות עליונות, כי לפעמים צריך לצאת לחוץ לעסוק בדברי העולם (א"י), כמו"ש חז"ל (מנחות צט): פעמים ביטולה של תורה זו היא קיומה (א"י). וכד אפיק רישא ממיא, היינו כד מפיק א"ע מחכמות עליונות. אזי ודמיא עיני כתרי סיהרא^ב, כי פקחת (א"י) עינים מכונים ע"ש החכמה, כמו שכתוב (בראשית ג) ותפקחנה עיני שניהם (א"י). וכשעוסק בחכמתו, אזי עיניו בבחי' שמש (א"י). וכשבא שמש (א"י) ונפיק רישו ממיא, אזי עיניו בבחי' סיהרי, כי סיהרא אין מאירה אלא כד נסתלק השמש. וזה בחי' ועינינו מאירות בשמש וכירא (א"י), לפעמים מאירות בשמש, כד אנהנו דביקים^ב בחכמה. ולפעמים מאירות כירא, כד מסלקין את עצמינו מלשוטט בחכמה: ונפוץ מיא מתרי אוסיא, הם בחי' תרין משיחין (א"י), שאליהם העכו"ם ידרשו^ב וימשכו את עצמם אליהם, כמו"ש (ישעיה ב) ונהרו אליו כל הגוים. וזה תרי נהרות דסורא, סורא, זה בחינות עכו"ם, על שם ע"ז כמו"ש (שמות לב) פרו מהר מן הדרך. והם נכללים בשתי אומות עשו וישמעאל. וע"י אלו תרין משיחין, שהם תרי אוסיא (א"י), בחי' (איכה ד) רוח אפינו משיח ה', ע"י יגאלו, וימשכו כנהרות אצלם ללמוד דבר ה'. ותרין אומין עשו וישמעאל, אינון תרי עננין דמכסיין על העינין, שאין יכולין להאיר תמיד בבחי' שמש. ובשביל זה צריך הצדיק לבטל את

תורה זו
בראשית מב (לה) וְהָיָה הֵם מְרִיקִים שְׁקִיָּם וְהָיָה אִישׁ צָרוּר כִּסְפוֹ בְּשִׁקּוֹ וְיִרְאֶה אֶת צָרוֹת כְּסָפֵיהֶם הֵמָּה וְאֲבִיבָם וְיִרְאֶה: (לו) וְיֹאמְרוּ אֵלֵהֶם יַעֲקֹב אֲבִיבִים אֵתִי שִׁכְלַתְּ יוֹסֵף אֲיַנּוּ וְשָׁמְעוּן אֲיַנּוּ וְאֵת בְּגִיזָתָם תִּקְחוּ עָלֵי הָיִי כִלְבָנָה:

דביקת^ב, כדי שלא יתגבר האומין עשו וישמעאל על עיניו, ויתבטל ח"ו חכמתו לגמרי (א"י). אבל ע"י תרין משיחין שופיזו מעיינותיהם חוצה (א"י), ויהפך לכולם שפה ברורה (א"י), אז יתקיים (ישעיה ל) ויהי אור הלבנה כאור החמה (א"י), ואז לא יצטרך לבטל מדבקות^ב: (מסיומן מ"ז ע"כ לשון רבינו ז"ל):

יז (א"י) (בראשית מב) ויהי הם מריקים שקיהם והנה איש צרור^ב כספו בשקו ויראו את צרורות כספיהם המה ואביהם ויראו: ויאמר להם יעקב אביהם אותי שכלתם יוסף איננו ושמעון איננו ואת בנימין תקחו עלי היו כולנה:

א כי יראה ואתה, א"א לקבל כ"א ע"י צדיקי הדור, כי הצדיק הדור הוא המגלה היראה והאהבה:

כי הצדיק מבקש ומחפש תמיד לגלות הרצונות של השי"ת, כי יש בכל דבר רצון השי"ת. הן בכלל הבריאה, והיינו מה שהשי"ת רצה לברוא את העולם בכלל. וכן בפרטי הבריאה, בכל דבר ודבר בפרט, יש רצון השי"ת. והיינו שהשי"ת רצה שזה הדבר יהיה כך, בתמונה הזאת (א"י), וכך זה, ובטבע הזאת. ודבר אחר יש לו תמונה אחרת, וכך אחר, וטבע והנהגה אחרת. והצדיק מחפש ומבקש תמיד אחר אלו הרצונות, להשיג ולידע רצון השי"ת בכל דבר. כגון מפני מה היה רצון השי"ת, שהארי יהי' לו כח וגבורה כזו, וכזו התמונה, ובזאת הטבע וההנהגה שיש לארי. ולהיפך יתוש קמן (א"י), הוא חלש כח מאד, ויש לו טבע ותמונה והנהגה אחרת. וכן בפרטי פרטיותו, כגון בהארי' בעצמו, מפני מה זה האבר של הארי' צורתו כך (א"י), ויש לו כח וטבע כזאת, ואבר אחר, יש לו צורה אחרת, וכח וטבע והנהגה אחרת. וכן כשאר כל הברואים שבעולם, דומם צומח חי מדבר, שבכולם יש שינויים רבים לאין מספר, בין כל אחד לחבירו. וכן בכל אחד ואחד בעצמו, יש בו שינויים רבים בפרטי פרטיותו, בין כל אבר ואבר. וכיוצא בזה בעשבים ואילנות ושאר פרטי הבריאה. שבכולם יש שינויים רבים מאד בתמונותיהם ובכוחותיהם והנהגותיהם. והכל הי' מחמת רצון הבורא ית"ש, שרצה שזה יהיה כך, וזה כך. והצדיק מחפש תמיד אחר אלו^ב הרצונות (א"י), ומשיג ומוציא אותם ע"י ההתפארות שמוציא בישראל בכלל

^א בתולדו שורונו
^ב בתשכט-משנתו
^ג בתולדו-וחזונו
תורה זו לשון רבינו ז"ל
נאמרה בשבת קדש בסעודה
שחיות באמצע קיץ שנת תקס"ג.
(ה"ל"מ אות ו וע"ש)
^א מתורצו-משנתו
^ב הערת שיין לפרש"י 1-
בתשכט-רשב"ם, 2 בתשכט-ונפוץ
3 מתורצו- וד"א, 4 במנוקדים-
דסורא (כגודט ורשב"ם גמ' שלון)
קרו אודטר תשסו - דסוריא, 5
כגודט רש"י על עין יעקב
^א בתולדו ומתורצו ובכל המנוקדים-
ונפיץ
^ב בתשכט- דסוריא
^א פירוש - רבי יוחנן סיפר פעם
אחת הלכנו בספינה וראינו הרג
שהוציא ראשו מהמים ושתי עיניו
היו דומות כמו שני ירח ושפך
משני נחירי חטמו מים כמו שני
נהרות שבסוריא.
^א עיני מאורי אור ערך דג
עיני לק"ה סימני דגים שהורים
הלכה ד' אות א' והלכה ה' אות
א'. ועיני הקדמת הווה דף ו.
שהצדיק הגדול שם מכונה חד
גונא דאסתר בימא רבה וע"ש פ'
בלק דף קפו. שהינוקא היה בנו
של המנוגא סבא המכונה גונא
דג הגדול.
^א גם בתולדו- סיהרא, בדפוד'
ומתולדו- סיהרי
^א לשון פקח עיני משנה יבמות
יד
^א פרש"י שם
^א עיני חיי מוהר"ן תקלג ולקוטי
עצות תלמוד תורה אות כב
ובתורה עת תנינא. ועיני בעש"ט
עה"ת בראשית קו.
^א כך היא גרסת רבינו גם לקמן
נהרות שאל שוועתי ע"ש
^א לשנה"כ בראשית כח יא
מתורצו- נשתאריס
^א לשון הפיוט בנשמת כלחי
^א בתולדו- דבוקים
^א בכל המנוקדים- ונפיץ
^א עיני זחר [רע"ט] פנחס
^א רמו: דף רב.
^א בתולדו- יודשו
^א עיני תורה ב' אות א' ותורה
^א לב תנינא
^א גם בתולדו- דביקתו, ומתולדו-
דביקותו
^א עיני מי הנחל ותורה א' ועיני
זוהר ח"ב דף מה. שהרג שבלע
ואת"כ התגבר הקטרוג וצעק
מבטן שאל שוועתי ע"ש
^א לשנה"כ בראשית כח יא
מתורצו- נשתאריס
^א לשון הפיוט בנשמת כלחי
^א בתולדו- דבוקים
^א בכל המנוקדים- ונפיץ
^א עיני זחר [רע"ט] פנחס
^א רמו: דף רב.
^א בתולדו- יודשו
^א עיני תורה ב' אות א' ותורה
^א לב תנינא
^א גם בתולדו- דביקתו, ומתולדו-
דביקותו
^א עיני שיחת הר"ן אות מ'
להבדיל מדרבם של המחקרים
^א בתולדו- נמוק תיבת אלו
^א עיני שיש"ק ח"א תקכו
^א עיני לק"ה גדה ב'
^א לשנה"כ משלי ה' טו
^א לשנה"כ צפניה ג' ט' ועיני
^א לקוטי תפילות טו רלב
פרי עץ חיים - שער ר"ח
תנוכה ופורים - פרק ו: ד"ה
וארז"ל
^א מתולדו- מדביקותו
^א תורה זו נאמרה בשבת תנוכה
שנת תקסו ובאותה שנה נתגיירו
גרים הרבה מהמת שמוציא
בספריהם היפוך אמותם והענין
מבואר היטב בתורה זו (פל"ח)
^א בתולדו- נמוק תיבת צדור
^א עיני רמוח"ל קל"ח פתחי חכמה
פתח יא
^א שבת עז:

ובפרט, ובפרטי פרטיות : **כי כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל ישראל.** כמ"ש [א] **בראשית**, בשביל ישראל שנקרא **ראשית** [ב]. כי ישראל עלה במחשבה תחילה [ג], דהיינו שהש"י צפה [ד] ההתפארות והשעשועים שיקבל מישראל, כמ"ש (ישעיה מו) **ישראל אשר בך אתפאר** [ה]. ובשביל זה ברא את כל העולם, נמצא שכל העולם כולו נברא רק בשביל ההתפארות שיתפאר בישראל. וזה היה כלל הבריאה, דהיינו שכלל הבריאה, ה' בשביל כלל ההתפארות שיקבל מישראל. וכן פרטי הבריאה הוא בשביל פרטי ההתפארות של ישראל. כי יש בכל א' וא' מישראל ההתפארות בפרטיות, שהש"י מתפאר עמו בפרטיות. ואפי' בפחות שבישראל [ו], אפי' פושעי ישראל, כל זמן ששם ישראל נקרא עליו כי נקרא פושעי ישראל [ז], יש בו התפארות פרטי, שהש"י מתפאר עמו בפרטיות. וכן בפרטי פרטיות, כי יש בכל אבר ואבר, ובכל תנועה ותנועה של ישראל, התפארות אחר. ויש לפעמים שאיזה פחות שבישראל עושה נענוע עם הפאה שלו, והש"י יש לו התפארות גדול גם מזה. והצדיק ע"י שמבקש ומהפש תמיד, ומוצא ההתפארות שיש בישראל, בכלל, ובפרט, ובפרטי פרטיות, בכל אבר ותנועה של כל א' וא' מישראל כנ"ל. ע"י זה יודע ומשיג כל הרצונות של הש"י, שהי' לו בכל הבריאה, בכלל, ובפרט, ובפרטי פרטיות. כי כל הרצונות של כל הבריאה, הכל היה בשביל ההתפארות של ישראל כנ"ל. וכל דבר ודבר נברא ברצונו, בזה הכח ובוה הטבע והנהגה, כפי ההתפארות שיש בכל אחד מישראל. נמצא כשיודע ומוצא ההתפארות שיש בישראל, בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות, יודע כל הרצונות שיש בכלל הבריאה, ובפרטי הבריאה, ובפרטי פרטיות. [ח] כי ההתפארות שהש"י מתפאר בישראל הוא שורש הבריאה, היינו כלליות ההתפארות של כללות ישראל מה שהש"י מתפאר עם כלל ישראל, וזה שורש כלליות כל הבריאה בכלל. וכן פרטיות ההתפארות מה שהש"י מתפאר עם כ"א מישראל בפרטיות זהו שורש של אותו דבר הפרטי של הבריאה שנברא בשביל זה ההתפארות. וכן בפרטי פרטיות שההתפארות שהש"י מקבל בפרטי פרטיות מכל אבר ותנועה של כ"א מישראל, זהו שורש של פרטי פרטיות של הבריאה דהיינו של כל אבר ואבר בפרטי פרטיות של כל נברא ונברא. והכלל, כי עיקר הבריאה ה' בשביל ההתפארות שיתפאר עם ישראל. וזה ההתפארות הוא השורש וההיות של כל הבריאה בכלליות ובפרטיות ובפרטי פרטיות. כי כל הרצונות של הש"י בבריאת עולמו בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות ה' כפי ההתפארות שיקבל מישראל בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות כי כלליות הבריאה נבראת בזאת התמונה ובוה הסדר והנהגה, שיש לכלליות הבריאה, כפי כלליות ההתפארות שמקבל מכלל ישראל. וכן כל דבר בפרט נברא בזה התמונה ובוה הטבע, כפי פרטיות ההתפארות שמקבל מכ"א מישראל בפרט. וכן בפרטי פרטיות כנ"ל. וע"כ הצדיק ע"י שמוצא ההתפארות

תורה אור
בראשית א (א) בראשית נברא אלהים את השמים ואת הארץ:
שיעורו מט (ג) ויאמר לי עבדי אלהים ישראל אשר בך אתפאר:
דברים כי תבוא כח (י) וראו כל עמי הארץ כי שם יקנוק ונקרא עליך ויראי מפני:
דברי הימים-א יז (כא) ומי כפני ישראל גוי אחד הארץ אשר הלך האלהים לפדות לו עם לשום לך שם גדולות דברים ואתחנן ד (ו) כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרבים אליו כיקנוק אלהינו ככל קראנו אליו:
ברכות ו. הג"ל
ב. בתורה- התפילין
ג. בתורה- דמרי
ד. דברי הימים-א יז כא
ה. ואתחנן ד' ו'
ו. אחרי פיוט מלך עליון שלפני קדושת שחרית ליום ב' של ראש השנה. קהלת יעקב ערך שנאנים. עמק המלך שער יח פ"א. ולקמן מלשון ערו בשחקים
ז. עיין משנה עבודה זרה פ"א מ"ג: ורע"ב שם שהכוונה ליום שנעשה מלך
ח. כעין לשון מוהר"א תענית כד: (והיינו לא דומה שומע להואה בבכילתא פ' בחוש ס"ב פ' עה"פ ויגד משה, ובספר העיקרים מאמר ד' ריש פרק טו, רב"ע שמות עה"פ ויסתר משה, ש"ת הלכות קטנות ח"א סימן רכ)
ט. תוספת מוהר"ח בתקפא
י. בתשכ"ט - להתיירא
יא. בתורה- התפארות
יב. רבינו בחיי וישב לח' ל' ו"ה ועל דרך הקבלה. ובהקדמה לפ' בלק כב ב'. ולעיל תורה טו אות ז' [דף כא.] ובתורה מט אות א' ותורה עז [דף צב.]

א בתחילת החומש
ב * ויקרא רבה לו ד'
ג * בראשית רבה א' ד' זהו ח"א דף קיה:
ד עיין בראשית רבה פרשה ב' פסקא ה'. אוצרות חיים שער הנקודים סוף פרק ו' וע"כ שער ח סוף פ"ו ועמק המלך שער ה' פרק נו
ה לפי המצודות דוד שם
ו עיין הערה קו שכתב הבאר מים חיים על בעש"ט עה"ת בראשית (קכו) בשם האוצר חיים פ' בהר. ובלקוטי עצות התחוקות ד'
ז תורה יד אות ג' ותורה פ' ועיין לקה"מ ח"מ טוען ונטען ה' אמצע אות ב'.
ח הסוגרים נוספו בתקפא
ט מתרצו - כלליות
י עד כאן ביאור מוהר"ח בסוגרים
יא ובסוכה כה. ויחזקאל כד יז תרגום יונתן שם
יב עיין מוהר"א שם ורשב"א על עין יעקב שם
יג כי תבוא כח י', וראה ספרנו שם
יד מתרצו- התגלות
טו תוספת ביאור של מוהר"ח בתקפא. בתולד סוגרים אלה נמצאים לעיל ד"ה מנין שהתפילין הם עוז

תהלים סח (לה) תנו עז
לאלהים על ישראל גאותו
ועזו בשחקים:
תהלים פט (יח) כי תפארת
עזמו אמה וברצונך תרים
מרום קרבנו:
ישעיהו נ (ג) אלביש שמים
קדרות ושק אשים כסותם:
ירמיהו ד (כב) כי אויל עמי
אותי לא ידעו גנים סכלים
המה ולא נבונים המה חכמים
המה לתרע ולהטיב לא
ידעו:
תהלים קיא (ה) טרף נתן
ליראיו ויבר לעולם בריתו:
מלאכי א (יא) כי מפורח
שמש ועד מבווא גדול שמי
בגוים ויבצל מקום מקשר
מגש לשמי וינקה טהורה כי
גדול שמי בגוים אפר יקח
צבאות:
במדבר בלק כג (כד) הן עם
פלביא יקום וכארי ינשא
לא ישכב עד יאכל טרף ודם
תללים ישתה:

(תהלים סח) על ישראל גאותו, כשנגלה גאותו ותפארתו על ישראל, אזי ועזו בשחקים. עוז זה בחי' יראה כנ"ל, מנין שהתפילין הם עוז וכו'. דהיינו שנתגלה יראתו אפי' על שנאני שחק, כי מתפעל נפש הרואה כנ"ל: ועי' התגלות ההתפארות שזה בחי' התגלות היראה. עי' נתגלה הרצון, שזה בחי' אהבה. כי כן דרך המלך, ביום גנוסיה דמלכא שלוובש בגדי התפארות, שאז נופל יראה גדולה על כולם, והכל הרדים וזוחלים מפניו, שאחר כך, מגלה המלך רצונו לכל אחד ואחד, ומחלק ונותן מתנות לכל אחד ואחד לפי כבודו, כפי רצון המלך ואהבתו שיש לו לכל אחד וא', שזהו בחי' אהבה: וכמו שע"י התגלות ההתפארות שמגלין הצדיקים, שמתפאר הש"י עם ישראל, עי' הם מגלין הרצונות של הש"י שיש בכל דבר ודבר כנ"ל. כן ביום גנוסיה דמלכא שאז הוא התגלות ההתפארות, אזי הוא התגלות רצונו יתברך. כי אח"כ הוא מגלה רצונו לכל אחד ואחד, ונותן להם מתנות ומרומם קרנם [א] לכל א' וא' כפי רצונו כנ"ל. וזה בחי' התגלות האהבה, כי מתחלה בעת התגלות ההתפארות נפל פחדו ויראתו על כולם. ואח"כ כשרואים רצון המלך יקורבתו לכל אחד ואחד, עי' מתקרבים אליו ואוהבים אותו. [פ], כמו, שע"י ההתפארות שהש"י מתפאר עם ישראל, עי' היו כל הרצונות של הבריאה כנ"ל. כמו כן, עי' היראה שנעשה מהתגלות ההתפארות הזאת כנ"ל, עי' נתגלה אח"כ הרצון שמתרצה המלך אח"כ לכ"א וא' ומקרבם ברצונו וכו' כנ"ל שזהו בחי' אהבה כנ"ל: נמצא שיראה ואהבה נמשכין ע"י הצדיק שמגלה ההתפארות שע"י מוצא כל הרצונות שהי' להש"י בכל הבריאה וכו' כנ"ל, שע"י נעשה יראה ואהבה כנ"ל: וזה בחי' (תהלים פט) פי תפארת עוזמו אתה, וברצונך תרום קרבנו. תפארת עוזמו, זה בחי' היראה שנתגלה ע"י התגלות ההתפארות כנ"ל, כי עוז הוא בחי' יראה כנ"ל. ואזי ברצונך תרום קרבנו, כי מגלה רצונו ומרומם קרנם של כל אחד ואחד כנ"ל, שע"י התגלות האהבה כנ"ל: נמצא שהצדיק מגלה היראה והאהבה:

העולמות, מכ"ש בעוה"ז. ואעפ"כ אצלו אינו מאיר כלל, אדרבא הוא חשך אצלו: וזה מהמת עכירת המעשים וכסילות השכל. שע"י מעשים רעים, נתחשך שכלו ב"כסילות. דהיינו דעות נפסדות וחכמות נכריות, כמ"ש (ירמיה ד') חכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו. כי ע"י מעשיהם הרעים, אינם יכולים להשתמש כלל בשכלם להטיב, כ"א להרע. ועי' כסילות השכל, עי' אינו יכול לראות ולהבין אור הצדיק:
ג והתיקון לזה להכניע ולבטל כסילות השכל, הוא ע"י בחי' מזבח. כי עיקר יניקת הכסילות דהיינו הקליפות, הוא רק מבחי' מזבח וע' וזהו תרומה קלמא [א], היינו בחי' אכילה [א], כי שולחנו של אדם מכפר כמזבח (ברכות נה) [א], ומשם עיקר יניקתם [א]. וע"כ אפילו אחר אכילת איש הכשר, בהכרח שיהיה לו בלכול הדעת קצת אחר האכילה, וזה מהמת שיניקת הכסילות הוא משם [א]. אך צריך שלא ליתן היות להקליפות כ"א כדי חיונו בצמצום, ולא יותר. ואז כשהמזבח בתיקונו, היינו שהאכילה בכשרות כראוי. אזי נכנעים הקליפות היינו הכסילות, כי אינו נותן להם כח והיות כ"א כדי חיונו בצמצום, שזה מוכרח ליתן להם כידוע [א], אבל אינו נותן להם שום כח והיות יותר מכדי חיותם. וע"כ ע"י אכילה בכשרות [א], נכנע הכסילות, ונתרומם השכל. כמו שמצינו בגמרא (ב"ק ע"ב) בבעיא דבעא רבא מרב נחמן וכו' לצפרא א"ל וכו', והאי דלא אמרי לך באורתא דלא אכלי ב"בשרא דתורא וכו' [א], נמצא שע"י שלא אכל לא היתה דעתו צלולה. כי ע"י האכילה נכנע הכסילות, ונתגדל השכל. אבל כשאוכל פזול ופובא [א], שזה בחי' פגם המזבח, אזי יונקים הקליפות דהיינו הכסילות יותר מהראוי, ואזי מתגבר הכסילות על השכל. אבל ע"י אכילה כראוי נכנעין כנ"ל: וזה בחי' (זכחים ג:) מזבח בחלקו של מורף, זה בחי' (תהלים קיא) טרף נתן ליריאיו [א], בחי' אכילה בכשרות. שע"י מכניעין וטורפין אותן, היינו את הקליפות והכסילות. אבל ע"י פגם המזבח, היינו פגם האכילה, עי' נותן כח להכסילות, ונעשה כמורף טורף [א] הדעת, שמתגבר עי' כנ"ל:

ד ולהשלים פגם המזבח, הוא על ידי גרים [א]. כי כל העי' אין להם כח כ"א מפגם המזבח, וז"ש (מלאכי א') בכל מקום מוקטר ומוגש לשמי, כי אף שהם עובדי ע"ז, כל כוחם הוא בא מפגם חלקי המזבח, וע"כ אמר הש"י מוקטר ומוגש לשמי, כי כוחם הוא מהניצוץ הקדוש של המזבח דקדושה שנפל לשם. ועל ידי הגרים, ע"י שכ"א משליך אמונתו, והולך אחר אמונת ישראל, עי' מכניע העי' שנעשה מפגם חלקי המזבח, ואזי חוזרין ניצוצי חלקי המזבח למקומם, ונשלם המזבח: וזה בחינות (במדבר כג) לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה, ותרנומו ונכסי עממיא יירת. יאכל טרף, זה בחינות שלימות המזבח, בחי' מזבח בחלקו של מורף כנ"ל. וזה נעשה על ידי ונכסי עממיא יירת, היינו על ידי גרים.

ה' וזה תצוה קפא: ותרומה קנד סוף ע"ב נח דף סד: ואור יקר שם ח"ד שער א' סימן יג דף נח
ז' חיי מוהר"ן תקטו ושיש"ק ח"ב אות י' יב קיא
ט' מתולדו (ביק ע"ב ע"א) וצ"ל ב"ק ע"א סוף ע"ב
כ"א בתולד-בשרי
כ"ב ע"ש שרבונו מבאר כתוס' ולא כרש"י
כ"ג לשה"כ דברים כא כ' ומשלי כג כב
כ"ד גם בדפ"ר- ליריאיו, ומתרוצ- ליראיו
כ"ה טרף לשון ערוב עיין משנה נגעים יא ב' וכלאים ט' א', וסירוף הדעת עיין כתובת קה: דהיינו טפשות.
כ"ו בדפ"ר- הכרתם באלקים אמת, כי בדפ"ר לא נזכר חיבת גרים בכל תורה זו וכן לעיל בתורה יד ובלוח התיקון ציין לתקן זאת בכל התורה הזו. (אולי בגלל הצנזור כי הגיור נאסר אז)
כ"ז עיין כאן פל"ח אות ח' כיצד אכילה בק' היא בחי' גרים, ועיין תורה סב אות ג' שלאכילה בקדושה צריך שלימות אמונה וקישוטי אמונה דהיינו גרים

א' לשה"כ תרום קרבנו תהלים פט לקמן
ב' דפ"ר- פחד, ובתקפא- פחד, ובלוח השמטות למהדורת תקפא כתב לתקן פחדו, וכן בתולד ומתולדו - פחדו
ג' גם דפ"ר תולד- וקורבתו, ומתרוצ- וקורבתו
ד' והוספה ביאור של מוהר"ן בתקפא
ה' חגיגה יב . פרש"י בראשית א' ח'
ו' בתולד- ותלבש
ז' חיי מוהר"ן רצד
ח' עיין תורה קיד
ט' בתולד- נוחק חיבת כ'
י' וזה ח"א פא. וזה חדש פ' נח (דף כו.) מהד' מוקד מדבש, דף לה: מהד' נייוריק תשמא) חסד לאברהם מעין ג' נהר י', ילקוט ראובני חיי שרה אות יט.
יא' גם דפ"ר מאדו, ומתרוצ- מאד
יב' בתולד- בכסלות
יג' עיין ע"ז שער מט פ"ג וזה פקודי רס
יד' ספר הלקוטים להאר"ז"ל פ' עקב עה"פ ויענך וירעיבך ד"ה ועכשיו נבוא לביאור הכתוב. ועיין פל"ח כאן
טו' את ח' מצוין מ"מ מהוהר
טז' עיין אהבת איתן על עין יעקב שם
יז' עיין נחת השלחן אות קפא
יח' עיין תורה ח' תנינא אות א'

כמו שאמרו חז"ל (בב"ב ודף מ"ב. נ"ג: קמ"ט.) ובכמה מקומות) לענין ירושת הגר כל הקודם בכספי הגר זכה [ג]:

ה' **אך** איך אפשר לעשות גרים, והלא הם רחוקים מאוד מקדושת ישראל, ומאין בא זאת שיבא להם על הדעת שיתגירו. אך דע שזה נעשה ע"י בחינות (משלי יט) **הוץ יוסף רעים רעים רבים**. היינו ע"י צדקה שנותן לת"ח [ג], שהוא כלול מכמה נפשות ישראל. כי באמת איך אפשר לעכו"ם לבוא לאמונת ישראל, והלא הם רחוקים מאוד^א מישראל, ואיך אפשר לדבר להם שישמעו ויבואו להאמונה הקדושה. אך כמו כשאחד רחוק מאוד מחבירו וא"א לדבר אליו שישמע, צריך לכתוב לו כתב, כן צריך לשלוח בחי' כתב להם, עד שיוכלו לשמוע אף שהם רחוקים. כי עיקר חוש השמיעה הוא, מחמת שאותיות הדיבור נחלקים באויר, והאוירים מכים זה בזה, עד שבא לאוזן השומע [ג]. וע"כ כשהאויר נח וזך וצלול, אזי כשמדבר אחד שיכול לדבר, אזי נשמע הדיבור למרחוק, כמו שרואין בחוש. אבל כשיש רוח **סערה** [ג], אזי א"א לחבירו^ב לשמוע, כי הרוח מבלבל ומפריד חלקי האוירים ונתפורים, עד שא"א לחבירו לשמוע אפילו הקול מכ"ש הדיבור בעצמו: **וע"י** צדקה הוא לוקח **נפשות** [ג], כי לוקח לעצמו רעים ואוהבים. כמו שאמר מונבו (ב"ב יא.) אבותי גזזו ממון ואני גזזתי נפשות. נמצא שכל מה שנותן צדקה ליותר אנשים, ע"י הוא קונה לו רעים^ג יותר [ג]. וע"י זאת האהבה שקונה ע"י הצדקה, ע"י זה נודרך האויר. וכל מה שנותנים^ד ליותר אנשים צדקה וקונה אהבה עם יותר אנשים, ע"י נתרבה יותר האויר הנח והזך. כי אהבה הוא אתדבקות^ה רוחא ברוחא, דהיינו רוח האוהב ברוח הנאהב. שזה בחי' אויר הנח, שרוחם נחים זה מזה, כי אין רוח רעה שהוא שנאה, שיפריד ביניהם. כי השנאה היא בחי' רוח רעה, כמ"ש (שופטים ט') וישם ה' רוח רעה בין **אבימלך ובין אנשי שכם**, ופירש"י שנאה. נמצא ששנאה הוא בחי' רוח רעה בלבול האויר, שע"י אין יכולין לשמוע הדיבור. ולהיפך אהבה וריעות הוא בחי' אויר הנח והזך, שע"י נשמע הדיבור למרחוק. וזה נעשה ע"י צדקה, בחי' **הוץ יוסף רעים רבים**. שע"י צדקה הוא לוקח לו רעים^ו ואוהבים, שע"י נעשה בחי' האויר הנח והזך כנ"ל. וכל מה שמרבה ליתן צדקה ליותר אנשים, נתרבה ביותר בחי' האויר הנח והזך. כי כשנותן צדקה לאיש אחד, נמצא שקונה לו אוהב אחד. ואזי נתדבק רוחו ברוחו, ונעשה שמה קטן של אויר הנח והזך. וכשנותן צדקה לשני אנשים, נעשה שמה יותר^ז גדול של אויר הנח והזך. וכן כל מה שמרבה ליתן ליותר אנשים, וקונה לו רעים^ח ואוהבים יותר, בבחי' **הוץ יוסף רעים רבים**, נתגדל ונתרבה יותר ויותר השמחה של האויר הנח והזך. כ"ע"כ העיקר ליתן צדקה לצדיקים אמתיים ולעניים הגונים [ג], שכלולים מכמה נפשות ישראל, כי בזה הוא מגדיל מאוד השמחה של האויר הנח והזך כנ"ל. כי בצדקה שנותן להם לבד, הוא קונה לו רעים^ט רבים

מאד. כי הם כלולים מהרבה נפשות, שע"י נתרבה ביותר בחי' האויר הנח^י והזך כנ"ל. ואזי כשהאויר נח וזך, אזי כשמדבר זה שיכול לדבר דיבור הישראלי, היינו דבור^י הקדוש. אזי זה הדיבור נכתב ונחלק כהאויר, בבחי' (תהלים מה) **לשוני עט סופר מהיר**. ואזי הולך הדיבור ונשמע^י למרחוק, בבחי' (אסתר ט') **ושמעו הולך בכל המדינות**. כי מחמת שהאויר נח וזך יכולים לשמוע למרחוק. ואזי זה הדיבור נכתב בספריהם של העכו"ם, **מדינה ומדינה ככתבה** [ג]. ואזי מוצאים העכו"ם בספריהם היפך אמונתם. כמו שמצינו כמה גרים שנתגירו מחמת זה [ג], מחמת שמצאו בספריהם היפך אמונתם, ומאין בא זאת. שימצאו עתה מה שהוא מתנגד לאמונתם. אך זה בא ע"י הדיבור של הצדיק, שנחלק ונכתב כהאויר, בבחי' **לשוני עט סופר מהיר**. והאויר הי' זך ונח, ע"י בחי' **הוץ יוסף רעים רבים**. עד שהלך הדיבור, בבחי' **ושמעו הולך בכל המדינות**, ונחלק ונכתב שם בספריהם. וע"י בחי' זאת^י מצאו בספריהם היפך אמונתם, וע"י נתגירו [ג]. כמו שמספרין מכמה גרים שנתגירו ע"י, ע"י שמצאו בספריהם היפך אמונתם. וכ"ז נמשך מבחי' הנ"ל כנ"ל: **וזה** בחי' (אסתר ו') **וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי**, מרדכי, הוא בחינות הכפירה בע"י, כמ"ש [ג] **איש יהודי**, כמשרז"ל (מגילה יג.). כל הכופר בעכו"ם נקרא יהודי. היינו שהדיבורים שהגיד מרדכי, שהם דיבורים של כפירת עכו"ם. הם נכתבים כהאויר, עד שנמצא כתוב בספריהם כנ"ל. וזהו **וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי** שהדיבורים אשר הגיד מרדכי, שהם דיבורי אמונה של הצדיק האמת, נמצא כתוב [ג] בספריהם. כי הדיבור של הצדיק הלך למרחוק עד שנכתב ונחלק שם בספריהם, שע"י נמצא בספריהם היפך אמונתם. כי נמצא בספריהם הדיבורים קדושים **אשר הגיד מרדכי** שהוא בחי' הצדיק כנ"ל. וזהו **וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי** כנ"ל. ואזי כשבאים אלו העכו"ם ומוצאים שם היפך אמונתם, מזה נעשים^י גרים [ג] בבחי' (אסתר ח') **ורבים מעמי הארץ מתייהדים** [ג].

ו אך מאין בא, שאלו דייקא ימצאו בספריהם היפך אמונתם, ויהויר^י ויכירו אמונת ישראל. והאחרים אינם מוצאים כלל, ונשארים כאמונתם. אך דע, שזה מחמת בחי' הטוב הכבוש תחת ידם, היינו בחי' חלקי נשמות ישראל הכבוש אצלם. כי כל הטוב הוא רק בחי' נשמת^י ישראל. היינו כשמתגברים^י העכו"ם ואינם מניחים לישראל לעשות מצות, כמו שהיה נמצא שגזרו שלא ימולו את בניהם ושיחללו את השבת (עייין ר"ה יט. ב"ב ס: מעילה יז.). נמצא שהטוב שהיו ישראל צריכין לעשות, הוא כבוש תחת ידם. וכן כשמונעין את ישראל מעבודת הש"י ע"י גרמא שגורמין ע"י המסים וארנוניות שממילין עליהם. וכן ע"י שמונעין טובות מישראל, שע"י כל זה נכבש הטוב תחת ידם, דהיינו חלקי נשמות ישראל. ובתחלה זה הטוב הכבוש אצלם, זוכר שבא ממקום קדוש ועליון מאוד. אך אח"כ הם

תורה אור

משלי יט (ד) הוץ יוסף רעים רבים ודל מרעהו יפוד: יחזקאל א (ד) וארא והנה רוח סערה באה מן הצפון ענן גדול ואש מתלקחת ונגה לו סביב ומתוקה קצין החשמל מתוך האש: משלי יא (ל) פרי צדיק עץ חיים ולקח נפשות חיים: שופטים ט (כג) וישלח אליהם רוח רעה בין אבימלך ובין בעלי שכם ויגזרו בעלי שכם באבימלך: תהלים מה (ב) רחש לבי דבר טוב אפר אני מעשי למלך לשוני עט סופר מהיר: אסתר ט (ד) כי גדול מרדכי בבית המלך ושמעו הולך בכל המדינות כי האיש מרדכי הולך וגדול: אסתר ו (ב) וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי על בגנתא ותרי שני קריסי המלך משמרי הפת אשר בקשו לשלח יד במלך אשורוש: אסתר ב (ה) איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני:

אסתר ח (יז) ובכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר מקום אשר דבר המלך ונתן מגיע שמה ושם ליהודים משתה יום טוב וימים מצמי הארץ מתיהדים כי נפל פחד יהודים עליהם:

^א לשון זה אינו בגמ' אלא תוספתא ב"ב פרק ו' אות א', ופרש"י ב"ב ח: ^ב גם בדפדפי ובתורלד-רעים, ומתורלד-רעים ^ג לקטן ובלקוטי עצות אכילה את ב' לצדיקים אמתיים ולעניים הגונים. ^ד בדפדפי-לאמונת אלהים אמת ^ה גם בדפדפי-מאוד, ומתורלד-מאד ^ו ספר הברית ח"א מאמר יז פ"ו וספר שבילי אמונה גתיב ד' שבילי א' ד"ה האונים. (מחלוקת המחוקקים בזה עיין מנחת יצחק ח"ב יג ג) ולקטן תורה לא את ב' ^ז עיין יחזקאל א' ט"ה חמת מנ' קליפות ולקטן מכנה אומה רוח רעה רוח שנאה ועיין תורה טט שנאה היא עכבות המה. ^ח בתורלד-נחלק תיבת לחבירו ^ט לש"כ משלי יא א' וכמבואר בגמ' ב"ב יא. ^י גם בדפדפי-רעים, ובתורלד-רעים ומתורלד-רעים ^{יא} גם בדפדפי-רעים, בתורלד ומתורלד-רעים ^{יב} הערה זו נוספה בתורלד בפנים

^{יב} בדפדפי-דיבור, וכן מתורלד-דיבור ^{יג} בתורלד-תיבת ונשמע נחלק ^{יד} לש"כ במגילת אסתר-באגרות ראשונות א' כב, ובאגרות שניות ג' יב, ובאגרות שניות ח' ט', עיין חיי מוהר"ן א' אות ז' ^{טו} גם בדפדפי ותורלד-רעים ומתורלד-רעים ^{טז} בתורלד-לא ברור ונואה שכתוב-הון ^{יז} עיין לקוטי תפילות זו אות רמ ^{יח} אסתר ב' ה' ^{יט} ע"ש פרש"י שלומדים זאת מהפסוק בדניאל ג' יב שם שבתיה נקראת יהודית בדברי הימים-א ד' יח כי רחצה מגולוי אביה כמ"ש שמות ב' ה' תרד לרחוץ ועיין סנהדרין יט: ובתורה יה סוף אות ב' ^כ עיין מגילה ט: ע"ש מדכתוב כתוב ולא כתב משמע נכתב מחדש ששמי מוחק וגבריאל כתב במשך הנחל-נעשה, ובקרבן הורוביץ תשסו תקון ^{כא} עיין לקוטי תפילות זו אות רלה ^{כב} עיין יבמות כד: ועיין חולין ג: תוס' ד"ה קסבר

^{כג} גם בדפדפי ותורלד-ויחירו, ומתורלד-ויחורו ^{כד} דפדפי-נשמות, תקפא ותורלד-נשמת ומתורלד-נשמות ^{כה} תורלד-שמתגברין

תורה אור
דברי הימים-א ד (כב) הקה
היוצרים וישיבי נטעים ויגידו
עם המלך במלאכתו וישבו
שם:
ישעיהו מד (ה) וה יאמר
לידוד אני וזה יקרא בשם
יעקב וזה יכתב ידו לידוד
ובשם ישראל יכתב:
יחזקאל יג (ט) ויהיה ידו
אל הנביאים החיים שוא
ונקסמים קוב בסוד עפי לא
יהיו ובכתב בית ישראל לא
יכתבו ואל אדמת ישראל לא
יבאו וירעמם כי אני אדוני
ידוד:
שמות יתרו כ (כ) מזהב
אדמה מצשה לי ובהמה עלי
את עלתיו ואת שלמתי את
ציאן ואת בקרך בכל המקום
אשר אוקירי את שמי אבוא
אלך וברקמתי:
דברי הימים-א כח (יט) הכל
בכתב מדי ידוד עלי השכיל
כל מלאכות המבנות:
איוב כב (כה) ויהי שדי
בצרף וסוף תועפות לך:
תהלים פו (ו) וידוד יספר
בכתוב עמים זה ילד שם
קלה:
במדבר בלק כג (כד) הן עם
קלביא יקום וכארי יתנשא
לא ישב עד יאכל טרף ודם
תללים ישתה:
במדבר בעלתך יא (כב)
הצאן ובקר ישחט להם ונמצא
להם אם את כל דגי הנחל
יאסף להם ונמצא להם: פ
איוב לד (יד) אם ישמים אלך
לבו רוחו ונשמתו אליך
יאסף:
תהלים מז (מו) נדיבי עמים
נאספו עם אלתי אברנם כי
לאלהים סגני ארץ מאד
נעלה:
קהלת יב (יא) דברי תכמים
בפרבנות וכממשרות נטועים
בעלי אספות נתנו מרעה
אחר:
תהלים קכד (ה) אני עבר עלי
נפשנו הפנים הנידונים:

מתגברין ע"ז הטוב, וכובשים" תחת ידם. עד שנתפוס^כ ונקשר
אצלם, עד שהטוב בעצמו שוכה מעלתו. וע"י הדיבור הישראלי,
שיוצא ונכתב בספריהם כנ"ל. אזי זה הטוב הכבוש שם, מוצא
אותו בספריהם, דהיינו שמוצא שם הופך אמונתם. ואזי נזכר
זה הטוב את מעלתו^ל, אך שבא ממקום עליון מאוד^ל. דהיינו
שהוא חלקי נשמות ישראל, שכל העולמות נבראו בשבילם.
והמה היוצרים וישיבי נטעים עם המלך במלאכתו (ד"ה א' ד'),
כי הקב"ה נמלך עם נשמות^מ ישראל לברוא את העולם וכו'^נ
פ"ה ה' מדרש רות פ"ב ל'ו]. ואזי מתחיל זה הטוב להצטער
ולהתנגע על אשר נפל ממקום גבוה כזה, ועתה היא כבושה
בדם, ויבואו ח"ו לכליון והפסד, ורוצה להמשיך ולחזור
למקומו. ומחמת שכבר נקשר ונתפוס^כ מאוד הטוב אצלם
בקשרי קשרים, ע"כ כשמתחיל הטוב לחזור, אזי מושך ותולש
עמו עוד מהרע שלהם. וזה הוא בחי' הגרים שבאים להתגיר,
שהם בחי' הרע שנתלש מהם עם הטוב, ע"י שחזור הטוב
למקומו. כי אי אפשר להטוב לחזור בעצמו, מחמת גודל
ההתקשרות שנתקשר ונתהדק שם מאוד, ובחכרה שיתלוש עמו
מהרע, וזה הוא בחי' הגרים ה']:

וזה בחי' (ישעיה מד) **זה יכתוב ידו לה**, פירש"י אלו בעלי
תשובה, היינו בחי' הטוב ששב וחזור למקומו. וזה נעשה ע"י
בחי' כתב כנ"ל, בחי' **וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי כנ"ל**.
ובשם ישראל יכנה ה' אלו הגרים ה'] כי ע"י ששב וחזור
הטוב ע"י נעשה גרים כנ"ל:

וזהו (יחזקאל יג) **בכתב ישראל לא יכתבו, ואל אדמת
ישראל לא יבואו**. היינו כשאין בחי' כתב ישראל, שעל ידו
נעשין גרים כנ"ל, ע"י **ואל אדמת ישראל לא יבואו**. היינו
שאין זוכים לשלימות המזבה. שנקרא **מזבח אדמה ושמות כ"ב**
ועי' ב"ר פ' יד"ג] ששלימותו ע"י גרים כנ"ל: **וזהו** (ד"ה א'
כח) **הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל**, כי שלמות^כ השכל הוא
ע"י כתב כנ"ל. כי ע"י כתב הנ"ל, בחי' **וימצא כתוב אשר
הגיד מרדכי כנ"ל**, ע"י נעשין גרים. וע"י גרים נשלם המזבח.
וע"י שלימות המזבח נשלם השכל כנ"ל. נמצא שע"י בחי'
הכתב הנ"ל נשלם השכל. וזהו **הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל
כנ"ל**: **וזהו**, ה'] לתקן עולם במלכות שדי וכל בני בשר
יקראו בשמך. זה בחי' תשובה שחזור הטוב למקומו כנ"ל. כי
שדי הוא בחי' תשובה ששב בתשובה על פגם ע"ו. כי שדי הוא
בחי' שיש די^כ כאלקותי לכל בריה ה'] וא"צ לשום עבודה אחרת
: להפנות אליך כל רשעי ארץ ה'] זה בחי' הגרים: יכירו וידעו
כל יושבי תבל ה'] זה בחי' שלימות הדעת שנעשה ע"י כנ"ל:
וזה (איוב כב) **והיה שדי בצרף וכסף תועפות לה**, שע"י בחי'
כסף תועפות, היינו בחי' **הון יוסף רעים**^כ **רבים**, שע"י נעשה
אזיר מעופף ה'] שנודוך האזיר כנ"ל, ע"י נעשה בחינות שדי.
היינו תשובה וגרים, כי שדי הוא בחינות תשובה כנ"ל:

ז ודע שלפעמים כשהרע רואה שהטוב משתוקק וממשיך
עצמו ורוצה לחזור למקומו, אזי הם מתגברים על הטוב ביותר,

ומביאים אותו לתוך העלמה יתירה, דהיינו שמביאים אותו
לתוך פנימיות מחשבתם, דהיינו שמתחילים לחשוב מחשבות
ע"י הטוב. וע"י מכניסים את הטוב בתוך העלם והסתר יותר,
בפנימיות מחשבתם, ואזי יוצא הטוב ע"י הולדה שמולדדים. כי
הטוב הוא גנוז ונעלם בפנימיות מחשבתם ומוחם כנ"ל, ומשם
ההולדה ה'] וע"כ יוצא הטוב בזרע הילודים ה']. ואזי אין כח
בהרע של הילודים להתגבר על הטוב שבתוכם. ואזי יוצא
הטוב ע"י הילודים, ונעשו גרים: **וזה בחי' (תהלים פו) ה'
יספר בכתב עמים, זה יולד שם סלה**. בכתב, זה בחינות הטוב
שיוצא ע"י בחי' הכתב כנ"ל. וזהו זה **יולד שם סלה**. שנתלבש
הטוב בהילודים, ויוצא על ידם כנ"ל ה']. וזה שפירש"י, זה **יולד
שם**, שהם ישראל שנשמעו בעכו"ם. היינו בחי' הטוב הכבוש
אצלם, שהוא בחי' חלקי נשמות ישראל כנ"ל: וזה בחי' **לא
ישכב עד יאכל טרף** ה'] זה בחי' שלימות המזבח כנ"ל. **ודם
חללים ישתה** ה'] ותרגומו ונכסי עממיא יירת, היינו בחי' גרים
ה' הנ"ל. וזה ונכסי עממיא, היינו בחי' הטוב שנתכסה אצל
העכו"ם, שהביאו אותו בעולם והסתר בפנימיות מחשבתם
כנ"ל, שיוצא ע"י זרע הילודים ונעשין גרים, וע"י נשלם המזבח
כ"כנ"ל:

ה"ל **וז"פ** (כ"ב ע"ד) **רב ספרא מישתעי זימנא
הדא הוה קאזלינא בספינתא**. והזוינין ההוא
כוורא דאפיק רישא ממיא.
רש"י בריה קלה, מבריות
קטנות שבים. לפומי דליותן,
שיאכלני היום. עיוזא דימא,
שכל מה שיש ביבשה יש בים
הון פון התולדה בשחיפתת חולין
ה' דבחישא תופרת הים^כ
בקרניה לבקש אחר מזונותיה.

ואית ליה קרני, וחקיק עליהו, אנא בריה קלה
שבים, והוינא שין פרסה, ואזלינא לפומא
דליותן. אמר רב אשי ההוא עיוזא דימא הון,
דבחישא, ואית לה^כ קרני ה']:

**חזינא האי כוורי^כ דאפיק רישיה^כ ממיא וכו',
כוורא זה בחי' הטוב, שהם חלקי נשמות ישראל עם הגרים
הנ"ל. כי ה'] **דגים אסיפתן** הוא מטהרתן וחולין כו': ה'] זה
בחי' חלקי הנשמות, בחי' (איוב לד) **רוחו ונשמתו אליו יאסוף**.
ובחי' גרים. בבחי' (תהלים מז) **נדיבי עמים נאספו**. ועש"ז
החכמים נקראים **בעלי אסופות** (קהלת יב) ה'], שהם מאספים
הטוב עם הגרים. וזה הטוב עם הגרים, **אפיק רישיה^כ
ממיא**. היינו שמוציא את השכל משטיפת^כ המים הזורנים
ה'] שהוא הכסילות השומף על השכל כנ"ל: והוי לי קרני
ה' וחקיק עלי אנא בריה קלה שבים והוינא שין
פרסי ואזלינא לפומא דליותן. קרנא, זה בחי' צדקה,**

כ עינין גם חולין סו: דגים באסיפה בעלמא ועינין בית
יוסף י"ד סימן יג שישת רבינו סעדיה גאון (לפון וכינו
לסיפתן מטבחטן מללחתי קב יעומת נכס ח"א ה)
כגיגה ג: סנהדרין יב.
כ בתולד-רישא
כ בתולד-מיס
כ לשה"כ תהילים קכד ה'
כ בתולד-קרני וחוקק
כ בביתו הוסיף דק תיבת גרים ושכח לתקן כניל במקום הנ"ל.
כ דנפס בשמות בכל המטהרות כולן- גרים הנ"ל.
כ בתולד- נמוק תיבת כניל
כ שייך לפרש"י בהגה 1 בתשכט- הרש"י 2 שחיטת חולין
הוא כניו למסכת חולין (עיין רב"ן תורת האדם סימן
מא), ועי"ש ברייתא בפרק העור והורטב דף קנז. ומקורו
בתוספתא כלאים פ"ה 3 בתשכט- בים (בגורסת הגמ')
כ אות תו נוסף בתולד
כ גמ בדפוס- וחזינו, בתולד ובתשכט- וחזינו (בגורסת הגמ')
כ גמ בדפוס לה (והיא גורסת הגמ') ובתשכט- ליה
כ רב ספרא מספר פעם אחת הלכתי בספינה וראינו הדג
ההוא שהוציא ראשו מהמים ויש לו קרן וחוקק עליה אני
בריה קלה שבים והייית שלש מאות פרסה והלכתי לפי
של ליותן. אמר רב אשי הוא עז היים שחופרת ויש לה
קרנים.
כ גמ בדפוס- וחזינו- כוורי ומתולד- כוורא
כ גמ בדפוס- רישיה, בתולד ומתולד- רישא
כ לשה"כ במדבר יא כב

כ בתולד- השכל, וזהו הכל בכתב (ושמונה תיבות שביניהם
נמוקין)
כ בתולד- בכבת
כ שאומרים בעלינו לשבח
כ בתולד- באלקותו
כ כמובא בפרש"י פרשת לך לך יו א'
כ המשך הנ"ל מעליו לשבח
כ המשך הנ"ל מעליו לשבח
כ מתולד- ויעשו
כ תועפות לשון מעופף עיין פרש"י במדבר כג כב
ובתהלים זה ד' ודלא כפירושו באיוב שם
כ לק"ה חלב ודם ג' א' וסיבני בהמה והיה טהורה ד' לא
עיין כוורי מאמר א' סוף אות זה ושיש"ק ח"א סימן
תרסו
כ לק"ה סיבני בהמה והיה טהורה ד' כו
כ במדבר כג כד כנ"ל באות ד'
כ הוא סוף הפסוק הנ"ל
כ בתולד- היינו בחי' הנ"ל, ובלוח תיקון טעויות שעשה
מותרנית על דפוס ראשון (ונדפס בסוף ספורי מעשיות דפוס)
כתב לתקן- גרים כניל, ונראה שבטעות כשהדפיס את חלק ה'

כ גמ בדפוס- ותולד- וכובשים תחת, ומתולד- וכובשים אותו
כ תחת
כ גמ בדפוס- ותולד- שנתפוס, ומתולד- שנתפס
כ עיין לקוטי עצות צדקה סוף אות ו'
כ גמ בדפוס- מאוד, ומתולד- מאד
כ בתולד- ונשמת
כ פסקא ג' ע"ש מתנות כהונה גורסת הרמב"ם
כ פסקא ג' ובלק"ה חלב ודם ג' א', ובשער מאמרי רשב"י
כ מאמר פסיעותיו של אברהם אבינו. ובקען הדעת טוב
פרשת ויצא.
כ גמ בתולד- ויבואו, בדפוס- ויבואו, ומתולד- ויבא
כ גמ בדפוס- ונתפוס, בתולד ומתולד- ונתפס
כ יבמות קט: וקודשין ע':
כ ישעיהו מד סוף הפסוק הנ"ל
כ דגא דבי אליהו רבה יח ומכלילתא משפטים מסכת נזיקין
כ פרשה יח ובמסכת גרים ובמדבר רבה ח' ב'
כ בתולד- (שמות כו ובתשכט ונתון
כ אות ח' ובתנחומא פ' צו אנצע פיק די
כ גמ בדפוס- שלמות, בתולד ומתולד- שלימות

כ גמ בדפוס- ותולד- וכובשים תחת, ומתולד- וכובשים אותו
כ תחת
כ גמ בדפוס- ותולד- שנתפוס, ומתולד- שנתפס
כ עיין לקוטי עצות צדקה סוף אות ו'
כ גמ בדפוס- מאוד, ומתולד- מאד
כ בתולד- ונשמת
כ פסקא ג' ע"ש מתנות כהונה גורסת הרמב"ם
כ פסקא ג' ובלק"ה חלב ודם ג' א', ובשער מאמרי רשב"י
כ מאמר פסיעותיו של אברהם אבינו. ובקען הדעת טוב
פרשת ויצא.
כ גמ בתולד- ויבואו, בדפוס- ויבואו, ומתולד- ויבא
כ גמ בדפוס- ונתפוס, בתולד ומתולד- ונתפס
כ יבמות קט: וקודשין ע':
כ ישעיהו מד סוף הפסוק הנ"ל
כ דגא דבי אליהו רבה יח ומכלילתא משפטים מסכת נזיקין
כ פרשה יח ובמסכת גרים ובמדבר רבה ח' ב'
כ בתולד- (שמות כו ובתשכט ונתון
כ אות ח' ובתנחומא פ' צו אנצע פיק די
כ גמ בדפוס- שלמות, בתולד ומתולד- שלימות

שהוא בחי' הו'ן יוסף רעים^א הנ"ל, שהוא עיקר הקרן הקיימת לעולם הבא^ב, כמאמר מונכו (ב"ב יא.). אבותי גזזו למטה, ואני גזזתי למעלה. והקיק עלייהו, היינו ע"י הצדקה, נעשה חקיקה. בחי' הכתב הנ"ל כנ"ל, בבחי' ושמעו הולך בכל המדינות, להטוב הכבוש בין העכו"ם ומעוררו בתשובה לשוב לשרשו. כי הטוב זוכר א"ע. אנא בריה קלה שבים. היינו, שאני למעלה מכל העולמות. ים, היינו המ"ם, הוא ארבע עולמות. יוד, הוא בחי' החכמה שמתפשט בכל העולמות, כמ"ש (תהלים קד) פולג בחכמה עשית. וזהו בריה קלה שבים, היינו שכמו שהדבר הקל הוא צף למעלה, כן הנשמה שהוא הטוב, הוא למעלה מכל העולמות. והוינא שין פרסה, דהיינו שהנשמה נזכרת, שהיתה בבחי' ישראל עלה במחשבה תחילה, והקב"ה נמלך בה בבריאת העולם, בבחי' המה היוצרים יושבי נמעים עם המלך במלאכתו^ג. שנמלך בנשמותיהן של ישראל בשעת בריאת העולם. דהיינו שהיא נזכרת שהיתה במעלה גדולה כזו כנ"ל, ועתה היא הולכת לכליון והפסד ח"ו. שיו"ן, זה בחי' המחשבה, שנחלקת לשלש ראשים^ד, מחשבות שכליות, מחשבות מדותיות, מחשבה מעשיות. פרסה, בחי' רגל, היינו עצה. כמו (שמות יא) וכל העם אשר ברגליו, הנמשכים אחר עצתך^ה. היינו שהנשמה נזכרת שהיתה תחלה במחשבה, ובה נמלך ונתיעץ בבריאת עולמו. והשתא אזלינא לפומא דלוינתך, היינו לכיון והפסד ח"ו. ועי"ז מרחמת על עצמה ונתעוררת לשוב לשרשה כנ"ל, ונעשין בעלי תשובה וגרים כנ"ל : אמר רב אשי האי עיזא דימא דבחישא ואית לה קרני עיזא. זה בחי' עוז, היינו יראה, בחי' כי תפארת עוזמו אתה הנ"ל^ו. דבחישא, היינו בחי' הצדיק שמחפש תמיד אחר ההתפארות שבכ"א מישאל כנ"ל^ז. ואית לה קרנא, היינו בחי' וברצונך תרום קרננו^ח. היינו האהבה שנתגלה ע"י הצדיק כנ"ל, כי ע"י כל בחינות הנ"ל נתגלה אור הצדיק שע"ז "זוכין ליראה ואהבה כנ"ל :

המעשים ובזכות השכל: ויאמר להם יעקב אביהם, היינו תוכחות השכל. שמוכיה את החמרים, שהם כלי המעשה, שהוא תולה הסרהון בכלי המעשה. וזה, אותי שכלתם שע"י המעשים העכורים, גורמים כליון והפסד להשכל. יוסף איננו, זה בחי' הו'ן יוסף רעים^א רבים הנ"ל. ושמעון איננו, זה בחי' ושמעו הולך בכל המדינות, הנעשה ע"י בחי' הו'ן יוסף כנ"ל. ואת בנימין תקחו, זה בחי' מזבח בהלקו של טורף, שהוא בנימין, שעיקר שלימות השכל תלוי בזה כנ"ל. דהיינו שהשכל מוכיה ואומר, שעיקר החסרון שנתעכר המוח, הוא תלוי רק בכלי המעשה, דהיינו צדקה שהיא תלוי במעשה, בחי' (ישעיה לב) והי' מעשה הצדקה, שעל ידה נשלם השכל כנ"ל. כי כשנותנין צדקה, עי"ז נעשין גרים כנ"ל, ועי"ז נשלם המזבח שהוא בחי' שולחנך^ב של אדם, דהיינו שזוכין לאכול בקדושה, ואזי נשלם השכל, ואזי זוכין לראות אור הצדיק, ועי"ז מקבלין ממנו יראה ואהבה כנ"ל :

(ב"ב עד.)

יח רבי יונתן משתעי זימנא חדא הוה קאזילנא בספינתא וחזינן ההוא קרמליתא דהוו מיקבעי בה אבני טובות ומרגליות והדרי ליה מיני דכוורי דמיקרי בירשי נחית בר אמוראי אלתוי ורגש ובעי דנשמטיה לאטמיה וזרק זיקא דחלא ונחת נפק ברת קלא ואמר מאי אית לכו בהדי קרמליתא דדביתו דר' חנינא בן דוסא דעתידה לשדיא תכלתא בה לצדיקי לעלמא דאתי^א:

כב

קרמליתא. ארגו. דמיקרי בירשא, כך שמו. בר אמוראי, אדם שיוודע לשוב במינים. בעי דנשמטיה לאטמא, שביקש להתנדף יריבו. וזרק ליה חלא, הומוץ וברח' מריחו לים. למישידיא ביה להצניע בו.

ומרגליות והדרי ליה מיני דכוורי דמיקרי בירשי נחית בר אמוראי אלתוי ורגש ובעי דנשמטיה לאטמיה וזרק זיקא דחלא ונחת נפק ברת קלא ואמר מאי אית לכו בהדי קרמליתא דדביתו דר' חנינא בן דוסא דעתידה לשדיא תכלתא בה לצדיקי לעלמא דאתי^א:

לשון רבינו ז"ל ר' יונתן משתעי זימנא חדא הוה קאזילנא^ב בספינתא וחזינא האי קרמליתא וכו' :

א דע' כי לכל דבר יש תכלית, ולתכלית יש עוד תכלית אחר, גבוה מעל גבוה^ג. למשל תכלית בנין הבית, כדי שיהא לאדם מקום לנוח. ותכלית המנוחה, כדי שיוכל בכח הזה לעבוד את השם. ותכלית העבודה וכו' : ותכלית של כל דבר, הוא מחובר להמחשבה והשכל, יותר מהדבר שזה התכלית בא ממנו, וקרוב התכלית להמחשבה בקירוב יותר מהדבר. כי סוף מעשה במחשבה תחילה^ד, נמצא שהסוף והתכלית הוא תחילה במחשבה וקרוב לה, ומהתכלית נשתלשל המעשה. למשל, כשעולה במחשבה לבנות לו בית, בוודאי הבית אינו נבנה בכת אחת, אלא צריך להכין עיצים, ולסתת ולבנות כל עץ ועץ לפי צרכו, ואח"כ נבנה ונשלם הבית. נמצא

^א מתורגם - שלחנו
^ב הערה השייכת לפרש"י - בתשכס הוסיף כאן רש"י 1 בתרלד - וברך כמורמה שנאמר בחורף שנת תקסד (ח"ט נט)
^ג רבי יונתן מספר פעם אחת הלכתי בספינה וראינו ארגו שהוא שהיו קבועים בו אבנים טובות ומרגליות וסבבוהו דגים הנקראים בירשא ירד איש היודע לטוש במים להביאו והרגיש שרצה הדג להתחן את יריבו וזרק לו גור של חומץ וברח הדג מריחו יצאה בת קול ואמרה מה יש לכם בזה הארגו של אשתו של רבי חנינא בר דוסא שעתידה להצניע בו תכלת לצדיקים לעולם הבא
^ד גם בדפוס קאזילנא ובתשכט - קאזילנא
^ה לש"כ בקהלת ה' ז'
^ו בוטר לכה דודי שאומרים בקבלת שבת. עיין תורה סו אות ב. ובספר היצירה פ"א מ"ו

^א סוף פסוק הנ"ל
^ב בתרלד - ז' הפוך ראשו למטה
^ג אהו ט וסוף בתרלד
^ד בראשית מב לה הנ"ל בתחילת התורה
^ה ישעיהו ג' ז'
^ו עפ"י סנהדרין צו:
^ז פתיחה לספר הברית את ד'
^ח עיין ישעיהו סד ז'
^ט * מגילה יג. [שע"כ נקרא משה אבי ועיין בראשית מא מג פרש"י שם שע"כ נקרא יוסף אברך ועפ"י ב"ר צ' ג' וספרי דברים א]
^י גם בדפוס תורלד - יוסף, ומתורגם - יוסף
^{יא} גם בדפוס תורלד - רעים, ומתורגם - רעים

^א גם בדפוס תורלד - רעים ומתורגם - רעים
^ב מבנה פאה א' א'
^ג דברי הימים א - ד' כג
^ד עיין ספר הברית ח"א מאמר יז פרק יז, יח, יט, שכל המעשי המדי והעיוני.
^ה כעין פרש"י שם [כשי' ליקי מהפסוק בעלמו מלךל כחכי כנגליס (גור אל-י) ולאו מלחמו]. וכינוי מניחו ה"פ בל"מ כחורס יז כב כג ונח"כ ה לג. ומנעט למו כספרי חסילות תלמיס]
^ו גם בדפוס ונתיעץ ומתורגם - ונתיעץ
^ז גם בתרלד ונתעוררות. בדפוס - ונתעוררת. ומתורגם - ונתעוררת
^ח בסוף אות א' תהלים פט יח
^ט באות א'

מאמר ויהי הם מריקים שניהם

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה

בשבת חנוכה. פרשת מקץ שחל בל' כסלו א' דר"ח טבת שנת תקסו.

פתיחה

תורה זו נאמרה בשבת חנוכה¹ ומדברת מסוד התפילין כיצד הצדיק מגלה בחי' תפילין של הקב"ה ע"י שמגלה את ההתפארות של הקב"ה בכל אחד מישראל ועי"ז מעורר יראת שמים וע"י שמגלה את ההתפארות הנ"ל מגלה את רצונותיו ית' שיש בכל פרט בבריאה ועי"ז מגלה אהבת ה' גדולה. ועי"ז יכול כל מי שאינו כסיל לקבל יראה ואהבה מהצדיק, כי יראה ואהבה אפשר לקבל רק מהצדיק, אבל מי שהוא כסיל אזי הצדיק חשוך אצלו, ועי"ז גם האהבה ויראה של הצדיק, ותיקונו הוא לחזור בתשובה ע"י שיתן צדקה לעניים הגונים ובפרט לצדיק הדור שע"ז מתבטל הפירוד לבבות שיש בעולם ועי"ז יזכה שיהיה בליבו מקום לשמוע את דבורי הצדיק הגם שהם הפך דעתו, ואזי יזכר במעלת נשמתו ויחזור להבין שהוא בן מלך ולא בן שפחה, ויזכה לתשובה מיראה ומאהבה, ויזכה לזבוח את יצרו בשעת האכילה, ויאכל בקדושה שתהיה אכילתו כהקרבן קרבן על המזבח, ועי"ז יצא מהכסילות ויתבטלו ממנו הקושיות על הצדיק, ויתבטל ממנו החושך והקדרות שהיה לו על הצדיק, ויבין ויטעם ויראה אורו הגדול, ויקבל ממנו יראה ואהבה עצומה.

ליקוטי הלכות על תורה זו

א"ר"ח ב' דף סט. ברהמ"ז א
א"ר"ח ג' דף רלח: לולב ואתרוג ב' (ו אותיות) ד' מינים שסוכות בחי' גיור גרים כי מקריבים ע' פרים לע' אומות ואומרים בו "למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלוקים". וסוכות בחי' תיקון תאוות אכילה עיין תורה א' ח"ב אות ה'. ולכן בערב סוכות מרבים בצדקה וכן יום ראשון בחי' חסד לאברהם שהוא האושפזין. ועי"ז הד' מינים מאירים הדעת והאמת לרחוקים. והדס וערבי נחל רמז לטוב המחובר עם הרע שחוזרים לקדושה ונשלם המזבח וכו' עי"ש.

א"ר"ח ג' דף רנג: פורים ב'
י"ד א' דף יט מתנות כהונה א' (ג אותיות)
י"ד א' דף לא חלב ודם ג' (ז אותיות)

טו חשון תשעו.

² ולקשר התורה שלנו לחנוכה שבו נאמרה, עיין לק"ה ברכת המזון הלכה ד' אות ט' עפ"י תורה מ תנינא השייכת לתורה שלנו מבאר וזה בחינת חנכה פי הדלקת נר חנכה הוא להמשיך ולגלות אור ההתפארות הזאת מה ש'ה' יתברך מתפאר תמיד עם עמו ישראל ומשם ממשכיין האור הגדול הזה שממנו מדליק ומאיר אור הנר של חנכה שהוא פרסומי נסא שמעיד ומפרסם תקף הנסים ש'ה' יתברך עושה עמנו בכל דור ודור וכל זה מחמת גדל אהבתו את עמו ישראל שהוא מתפאר בנו בכל דור ודור שמחמת זה הוא עושה עמנו נסים ונפלאות בכל דור ודור כי מלכות יון הרשעה עמדה על ישראל להשכיחם תורתו ולהעבירם על חקי רצונו כי התקנאו בהתפארות ש'ה' יתברך מתפאר בנו על ידי קיום התורה והמצוות ורצו לבטל את התורה חס ושלום ואמרו כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל (לו) שהוא הפך ההתפארות מה שאנו מתפארים בו יתברך שהוא אלקינו ואנחנו עמו והם רצו לבטל זאת ההתפארות ש'ה' יתברך גם כן בחינת בטול ההתפארות של ה' יתברך שהוא יתברך מתפאר בנו כי הא ב'הא תליא ושניהם אחד. וכו' עי"ש

עוד רמז לחנוכה אולי אפשר לומר עפ"י המתבאר באות ג' הא דלא אמרי לך באורתא דלא אכלי בשרא דתורא מתבאר שם שפגם המזבח הוא לא רק כשאוכל שלא בכשרות אלא גם כשלא אוכל כלל נמצא שלא רק ע"י התגברות הכסילות נחשך ממנו אור הצדיק אלא גם ע"י שלא מוסיף והולך מוחין חדשים ע"י אכילה בכשרות ואולי זה בחי' מוסיף והולך בנרות חנוכה כמבואר במקום אחר שעל ידן מתגלה ומתפשט אור הצדיק בעולם אבל צריך דייקא להיות מוסיף והולך בזה בכל יום עוד מוחין חדשים כדי להבין ולטעום טעמו כי טוב

עוד לקשר לחנוכה כי מובא שכשנצחו החשמונאים מצאו את המזבח הרוס ובנו אותו ועשו חנוכת הבית בכה כסלו וזה בחי' שע"י הכסילות של יון נפגם המזבח ובחנוכה תיקנו פגם המזבח ועי"ז מתגלה אור הצדיק ע"י נרות חנוכה כמובא במקום אחר (ולכן בחנוכה צריך לאכול מתוך תשבות והודאות להשיי' שזה אכילה בכשרות ואזי היא סעודת מצוה)

עוד עיין באות ה' נזכר מונבו המלך שהיה מזרע חשמונאים שאולי זכות אבותיו שהורידו לעולם את אור חנוכה שהוא אור הצדיק היא שעמדה לו לזכור את עבודת הצדקה שעל ידה זוכין לשלכ שיאיר לו אור הצדיק ושיפתח הלב לשמוע דבריו

עוד אולי אפשר לומר עפ"י מה שכתבתי שהאור הנח והזוח הוא בלב שיש מקום בליבו לחבירו ולפ"ז שיש רבוא ישראל לכל אחד יש מקום בליבו לשישים רבוא ישראל נמצא סה"כ חלקי אויר שיש הם שישים רבוא כפול שישים רבוא סה"כ שלשים ושש ועשר אפסים אולי רמז לשלשים ושש נרות חנוכה שעל ידם עושים אויר נח וזך בכל חלקי האויר שבישראל שכל נר עושה קצת אויר נח וזח 10000000000 חלקי אויר וכשכל בתי ישראל ידליקו נרות חנוכה בכוונה אזי כל חלקי האויר של ישראל יהיו נחים זה לזה.

יו"ד א' דף מד: בהמה וחיה טהורה ד' (נא אותיות) בחינות אויר נח וזך שכותב מוהרנ"ת – אות א' – מפריס פרסה האויר שבין הפרסות מרמז לאויר נו"ז לכן הוא סימן לכשרות. אות ב' – הנפת העומר שהוא כלליות הדיבור. שם – קרבנות הם בחי' צדקה לכן אוירה דא"י מחכים כי שם אפשר לשמוע הדיבורים הקדושים. אות ג' – בא' אדר משמיעין על השקלים היינו משמיעים למרחוק ע"י השקלים. אות ד' – שמש בחי' צדקה. אות ה' – הדיבור נמשך למרחקים בכח ספירת העומר. אות ו' – ע"י קדושת מצוות ספירת העומר נודרך האויר. שם – יום הסתלקות הצדיק, ע"י יציאת הרוח והנשמה וע"י הנפש הנשארת בזה העולם על קברו. אות ט' – חודש ניסן, כי בחורף יש רוח סערה ובלבול ובניסן הוא חודש שכשר לצאת בחי' "מוציא אסירים בכושרות". אות י' – כנשר יעיר קינו על גזוליו ירחף. אות יא' – ע"י מעשה חסד בחי' אברהם אהבי איש חסד. שם – מעות חטיף, ולחם עוני כל דכפין ייתי ויכול ע"י נעשה אויר נו"ז. אות יב' – ריבוי הצדקה ומתנות בפורים. אות כ' – מנחה של שבת שעת רעווא דרעוין בחי' תכלית השלימות אויר הנו"ז בחי' רצון ואהבה ושלוש. שם – וזה בחי' שבת שלום שביאת אנ"יחא אהבה ורצון ושלוש. שם – ג"פ צדקתך שאומרים במנחה של שבת להמשיך כח קדושת האויר הנו"ז של הג' צדיקים הנ"ל. אות ל' – שמן הוא בבחי' האויר הנו"ז. אות לג' – קרני חיה ובהמה בחי' צדקה שעל ידו מודיעים לטוב מעלתו. אות לו' – מיתת הבהמה אזי שוקט הרוח הבהמי שעושה סערה ומחלוקת ואזי אפשר לברר הטוב.

בחינות טוב הכבוש שכותב מוהרנ"ת – אות א' – נשמות בני"א המגולגלות בבהמה וחיה. שם – האוכל שממנו החיות והחיות הוא מהטוב ולכן בהמה טהורה מעלה גרה. אות ד' – לית יום דלית ביה טוב. אות יא' – הטוב שנפל הוא בחי' נצוצי אותיות הדיבור ששם עיקר השבירה שמשם הטוב. שם – שעורים מאכל בהמה שהוא בחי' טוב. אות יד' – עיקר הטוב הוא למעלה מן המספר כי הם חלק אלוך ממעל. אות כו' – זרע ישראל הם עיקר הטוב בחי' אמת. אות כז' – טיפי ההולדה ששם עיקר הטוב. אות לב' – כל בחי' אמת. ועתה בהכרח לכסותו כי אם יתגלה בפירוש יוכל השקר להתגבר על ידו דייקא. אות לו' – חלב מתברר בשעת ההולדה ולכן מותר ולא נחשב אבר מן החי. אות לז' – דבש מתברר ע"י הקב"ה בעצמו ואעפ"י שבא מדבר טמא. אות מג' – ישראל היו כבושים תחת פלישתים ושמשון רצה להוציאם ע"י שיוציא מהם הטוב הכבוש אצלם ע"י זרע הילודים וע"י שיצא הטוב בילדים יצאו גם ישראל מתחת ידם. משמע שהאחיזה בישראל על ידה נכבש הטוב וגם ע"י כבישתו הם אוחזים בישראל. אות נ' – הרשעות של סיסרא והמן וקורח הייתה בגלל שהיה בהם טוב נפלא מאד כי כל מה שהטוב גבוה ועליון יותר הם מתגברים עליו בהתגברות יותר ויותר ומוזה בא עוצם רשעותם. ואמנם מזרע הילודים בני בניהם יצאו צדיקים גדולים.

חור"מ א' דף לו: טוען ונטען ה' (טו אותיות) (יא) חנוכה

חור"מ ב' דף עז: הפקר ונכסי הגר א' (ב אותיות) מבאר שממון ישראל כל טוב גנוז ביה ולכן ע"י לקיחת ממון ישראל נכבש הטוב. ועיין גם אור"ח ב' דף עד. ברכת המזון ומים אחרונים הלכה ד' (עפ"י תורה מ תנינא) בעיקר באות יא ענין ההתפארות

שיחות השייך לתורה זו

כשאמר התורה "ויהי הם מריקים שקיהם" – בסימן י"ז, בשבת חנוכה תקס"ו, באותו השנה נתגיירו גרים הרבה, מחמת שמצאו בספריהם היפך אמונתם. וזה הענין מבואר היטב שם באותו התורה הַנְּזָכָר – לְעֵיל, מהיכן בא זאת שימצאו עכו"ם בספריהם היפך אמונתם וכו', עיין שם. וביאור הענין כפשוטו, כי כבר נשמע דברים כאלו מפי כמה גרים, ובפרט באותה השנה שאמר רבינו זְכָרוֹנוֹ – לְבָרְכָהּ המאמר הזה, אז היו בעולם מעשיות הרבה כאלו, שפתאום אחר שבת חנוכה שאמר רבינו זְכָרוֹנוֹ – לְבָרְכָהּ אז המאמר הַנְּזָכָר – לְעֵיל, אז נתגייר פתאום כומר אחד מכפר, והוא היה אחר-כך אצלו זְכָרוֹנוֹ – לְבָרְכָהּ, וסיפר לפניו שמצא בדבריהם היפך אמונתם. וכן אשה אחת עם בניה נתגיירו אז, וסיפרה שבני משפחתה נתגיירו גם-כן מחמת שמצאו מבואר בספריהם היפך אמונתם. וכן היה כמה פעמים. גם מהגר צדק שהיה בדורות הקודמים הסמוכים שהוא מפורסם מאוד, מספרים ממנו גם-כן שנתגייר מחמת שמצא בספריהם היפך אמונתם. גם אנכי דיברתי עם גר אחד, וסיפר לי מענין הַנְּזָכָר – לְעֵיל שמצא בספריהם היפך אמונתם. ועל פי המאמר הַנְּזָכָר – לְעֵיל מבואר סוד הענין היטב. והבן מאוד. ובימים ההם שאמר רבינו זְכָרוֹנוֹ – לְבָרְכָהּ התורה הַנְּזָכָר – לְעֵיל, אז נתגיירו גרים הרבה מאוד בעולם: (- חיי מוהר"ן, סימן ז).

כל תורה ותורה שאמר, יש בה כמה וכמה מעשיות שהיו אז. באותו העת שאמר התורה "ויהי הם מריקים שקיהם", כל אלו המעשיות שהיו אז נכללו בתוך התורה הַנְּזָכָר – לְעֵיל. מלבד הנסתרות לה' שיש בכל מאמר. גם כל אחד מהשומעים והעומדים כל אחד עם כל עניניו ומחשבותיו ועסקיו ועם כל מאורעותיו והרפתקאות שעברו עליו כולם כאחד היו נמצאים בתוך דברי התורה בפירוש. מלבד הנסתרות. כי באמת כל מעשי העולם וכל המלחמות שבעולם וכל מה שנעשה בכלליות כל העולמות כולם, הכל היה מרומז בדברי תורתו שהיא כלליות גדול מאוד מאוד. מתתא לעילא ומעילא לתתא וכו', מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשוב. אך גם מה שראינו בעינינו כמה וכמה מעשיות וענינים שהיו נכללים בכל תורה ומאמר שלו היו גם-כן חידושים נפלאים ונוראים מאוד אשר לא נשמע ולא נראה כזאת: (- חיי מוהר"ן, בהשמטות).

בשנת תקס"ו הַנְּזָכָר – לְעֵיל רקד רבינו זְכָרוֹנוֹ – לְבָרְכָהּ אחר התורה "ויהי הם מריקים שקיהם": (- ימי מוהרנ"ת, סימן י"א).

ל"ע שם האם הכוונה לשנת תקס"ו או לשנת תקס"ג ע"כ אמר תורה י' שגם זה מצאנו את הפסוק הזה, אע"פ שאינה נקראת צ"ס הזה. לכל שם מדבר מרקוים ושם צשיחות מצולא שצאוהה ענה רקד הרבה.

"דהיינו צדקה שהיא תלויה במעשה" וכו'. (– סעיף ט' בסופו).

...ועקר שם המעשה שבקדשה הוא בחינת צדקה. בבחינת "מעשה הצדקה" (ישעיה לב, יז), כמוכא במאמר "ויהי הם מריקים שקיהם" בסופו (בסימן יז), וכמו ששמעתי מפי קדוש אדוננו מורנו ורבנו נרו יאיר. ומכלל דבריו הקדושים הייתי שומע ששם עשיה היא צדקה. (ליקו"ה יור"ד ח"ב הל' צדקה, הל"א).

בעת שאמר רבנו זכרוננו-לברכה את התורה שבסימן י"ז – "ויהי הם מריקים שקיהם", הלך עם מוהרנ"ת לטייל, ואמר לו: "וזאת אין לך עסק מפני מה עשב זה יש לה תמונה כזו ועשב זה יש לה תמונה אחרת, תענוג זה גדול הוא מהתאוה הידועה", "דאס איז שוין א גרעסערער תענוג ווי די תאוה"! (– שיש"ק ח"א, סעיף תקכ"ו).

ולתורה י"ז שיק המעשה שפעם אחת היה רבנו מוכיח את רבי אברהם אבי רבי נחמן מטולטשין זכרוננו-לברכה על שנתרחק קצת, והיה מהרהר בתשובה, וענה לו: מה אעשה שקשה לי להיות איש פשר. אחר-כך נכנסה אשתו לעבור, והולידה את רבי נחמן מטולטשין, ואמר מוהרנ"ת עליו שהוא מזרע הילודים (ראה בליקוטי מוהר"ן ח"א סימן י"ז), ועוד על אחד אמר מוהרנ"ת שהוא מזרע הילודים: (– שיש"ק ח"א, סעיף תרס"ו).

פירש פעם רבי אברהם בר"ג את התיבות (שבזמירות שבת-קודש, בסעודת שחרית, בזמר "אסדר-לסעודתא") – "רבו יתיר יסגי לעילא מן דרגיה, ויסב בת זוגיה דהות פרישא", על פי המבואר בדברי רבינו, שכל מה שהצדיק עולה יותר, מגלה יותר רחמנות השם יתברך שיש בעולם, אף על הפחותים בתכלית הפחיתות. ועל-כן יכול הצדיק לקרב את כל אחד מישראל יהיה מי שיהיה, כי מגלה התפארות השם יתברך שיש לו אף בפחות שבישראל, וכמבואר בתורה י"ז חלק א'. וזהו "רבו יתיר יסגי" – שהרב והצדיק מתעלה מדרגא לדרגא, ועל-ידי-זה "ויסב בת זוגיה דהות פרישא" – יכול להעלות את אלו הנמוכים הרחוקים מהשם יתברך, שמגלה להם שהשם יתברך עמם ואצלם אף אם הם כמו שהם, ובזה נעשה יחוד קודשא-ברוך-הוא ושכינתיה בבחינת "ויסב בת זוגיה דהות פרישא": (– שיש"ק ח"ג, סעיף תפ"ט).

בשנות מלחמת העולם הראשונה, היה כפר אחד ליד אומאן, שכל תושביו הגויים התגירו על ידי אנשי-שלומונו, כי מפחד השלטונות לא אבו הרבנים לגיירם, אולם אנשי-שלומונו הסתכנו והשתדלו עבורם עד שגיירום, ורבי ליב הרב מאומאן הוא שגיירם בפועל, ונסע אליהם ושהה עמם בימי חג הפסח, והם בהיותם עשירים מופלגים הכינו לו מכל טוב, אולם הזהיר את אנשי-שלומונו לבל יודע הדבר, ויוסב אחריות גירותם על אנשי-שלומונו. הם היו אנשים מלומדים אמידים וגיבורים, וסיפרו לאנשי-שלומונו שעיקר ההתעוררות שלהם להתגייר בא להם מחמת הסתירות שמצאו בספריהם, וכמבואר בליקו"מ ח"א, תורה י"ז. וכן היה עוד כפר שלם שהתגירו ונתקברו לאנשי-שלומונו, וכן עוד כמה גרים צעירים וזקנים, וגם נשיהם נהפכו לנשים כשרות, ומחמת שלא ידעו להתפלל היו מתפללות בתמימות שפתם הם בדמעות שלישי. רבי נחום שוסטער זכרוננו-לברכה קירב אותם מאוד, ונסע אליהם, וקבע דירתו בכפרם, ולמד עמם תורה, והיו קמים עמו בחצות לילה והולכים להתבודדות, ואחר-כך כשנפטר שם בכפרם, קברוהו בכפרם. כשנודע לבניו של רבי נחום שנפטר אביהם, באו לכפר ורצו לקחת אותו לקוברו בחארקוב מקום מגוריהם, לא הניחו להם הגרים בשום אופן להעבירו, באומרם לבניו: "את הצדיק הזה אנו ניתן להוציא מפה?! בשום אופן!": (– שיש"ק ח"ד, סעיף שי"ד).

עיינ מבועי הנחל ניסן תש"מ דף כג שר"ש ברסקי מספרים אני"ש שבבואו למקומם לדרוש בדבר רבינו ז"ל צוה עליהם קודם שכל אחד מהם ילך ויקבץ מעות עבור צדקה ומזה יתרבה האויר הנח והוך ועי"ז ישמעו גם הרחוקים.

עד כאן השיחות

הקדמה

בתורה זו מבאר רבנו כיצד זוכים למדת היראה ומדת האהבה

¹ ועיין בזה גם תורה פב תנינא כיצד משה רבינו היה מקשר עצמו אפילו לקטן שבישראל ומוצא השייכות שיש לו עימו. ועיין חיי מוהר"ן סימן רח ששאל רבי נפתלי את רבנו איזה שייכות יש לו עם הג' אפיקורסים הגדולים ראשי המשכילים שהיו באומן וענה לו ואיזה שייכות יש לי עמכם. רוצה לומר שהשגתו כל כך גבוהה עד שיש בחינה שכולם שווים אצלו בקטנותם ממנו, ואעפ"כ יש לו שייכות עם כולם. ועיין בזה בעש"ט עה"ת בראשית אות קכא ובבאר מים חיים שם אות ק'. (בשם מדרש פנחס בשם רבי גדליה מליניץ בשם רבו המוכיח (רבי יעקב יוסף מפולנאה תלמיד הבעש"ט) שמסתמא שמע זאת ממנו). שאמר צדיק קטן אוהב רשע קטן וצדיק גדול אוהב גם רשע גדול ומשיח ילמד זכות גם על רשע גמור.

יראה – היא שירא מלעבור על רצונו ית' ומחשב מעשיו ותנועותיו מחמת הרגשת מציאות המצאותו ורוממתו ית' הנוראה בסמוך מאד. כמ"ש בתהלים נמצא מאד.
אהבה – היא הרגשת מציאות טובו ית' הגורמת שרוצה לתת יותר מהחיוב ולרצות את הנאהב ולהטיב עמו, עד שמוכן לתת לו כל עצמו לנאהב. ^{1/}

ובכלליות יראה היא התרחקות ואהבה התקרבות. ובשתיקה יש סכנה באהבה חשש של גס בו, וביראה התרחקות לגמרי. לכן צריך לחבר את שניהם להיות ממוצע בזה.

כאן מבאר רבינו שיראה ואהבה אי אפשר לקבל כי אם ע"י צדיק הדור. ולא בדרך מהלכי שכל אלא שהצדיק מקרין הרגשת מציאותו ית' וטובו. ע"י שהוא בעצמו מרכבה לו ית'.

דהיינו אע"פ שיראה נובעת מבחי' השגת אלוקות דהיינו השגת מציאותו המביא להרגשת מציאותו אע"כ זוכים ליראה לא בלימוד אלא בהתקרבות לצדיק הדור ומקבלים זאת ממנו בהרגשת הלב ולא במהלכי שכל.

באות א' מאריך רבנו לבאר כיצד הצדיק תמיד מחפש את הרצון שיש להש"י בבריאת כל פרט בבריאה, דהיינו כל בריה וכל דבר בבריאה מאיזה רצון של הקב"ה נבע שיהיה דווקא בצורה ותכונות שנברא, ומבאר שכדי להשיג זאת צריך להשיג את גודל האהבה וההתפארות שיש להקב"ה מכל אחד מישראל, ורק שזוכה לכוז עין טובה על אחד מישראל אפילו הקל שבקלים ומשיג עד כמה מצד נשמתו הוא גבוה וגם בנשמתו נתייעץ הקב"ה בבריאת העולם וגם הוא אות בתורה שבה הסתכל וברא עלמא ע"י שצפה את ההתפארות שתייהיה לו ממנו כשייברא. כי כל פרט בבריאה נברא רק בשביל ישראל, מגודל האהבה של הקב"ה לנשמות ישראל וההתפארות שצפה שיקבל אפילו מהקל שבקלים שגם הוא בחי' אנא בריה קלה שבים, שצפה ועלתה בים חכמתו ית' דהיינו נשמת ישראל שעלתה המחשבה תחילה. וכן מבואר בספרים שנשמות ישראל הן שרש הבריאה והן צינורות השפע שמחייה ומקיים את העולם ^{2/}.

וע"י שהצדיק ע"י מגלה את ההתפארות של הקב"ה מכל אחד מישראל, מתגלה בחי' תפילין שלו ית' (כמבואר בגמ' שהתפילין של הקב"ה כתיב בהם התפארותו מישראל) וע"ז נופלת יראה ממנו ית', כדמצינו בתפילין שלנו שהם התפארותינו מהש"י. כמ"ש שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד וכתוב בהם וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך.

נמצא ראיית התפילין של הקב"ה מעורר יראה. ודייקא ראייה גורמת ולא ידיעה לבד. וצ"ע איזה ראייה יש בהתגלות שמגלה הצדיק? וצריך לומר עפ"י תורה מ' תנינא שראיית הצדיק בשעה שהעולם מקובצים אצלו היא ראיית ההתפארות הגורמת יראה. כי הצדיק הוא בעצמו ההתפארות שמתפאר הקב"ה בישראל, כי בו מתפאר הקב"ה שמקרב את ישראל לעבודתו. עיין שם ובלק"ה ברכת המזון ד' אות יא.

אבל מזהיר רבנו כאן שהתנאי לזה הוא שהצדיק לא יהיה חשוך אצלי. דהיינו להאמין בהצדיק שהוא באמת הצדיק שהוא עיקר התפארותו של הקב"ה בישראל.

ולזה צריך לצאת מהכסילות ע"י תשובה שלימה ואכילה בקדושה.

עוד הקדמה

רבנו מתחיל את התורה בכך שיראה ואהבה א"א לקבל כי אם ע"י צדיקי הדור וכו'. ומאריך לבאר כיצד הצדיק מגלה את היראה ואהבה בעולם.

להבין גודל חשיבות היראה ומה פירוש יראה, עיין תורה קפה. ששלימות שמו ית' תלויה בשלימות המעשים של בני ישראל, ומבואר שם עפ"י הזוהר שיראה היא שלימות כל המעשים, כי כל מצוה שאדם עושה אפילו כשעושה אותה בכל הדקדוקים, אין בה שלימות רק כפי היראת שמים שיש באותה שעה למקיים אותה.

הרבה מדרגות יש ביראה (עיין תורה קמח) אבל בכלליות יש שתיים והן יראת העונש ויראת הרוממות. והחילוק נ"ל לבאר שהוא בהרגשת מציאותו ית' כי עד שמרגיש ומתפעל וירא ממצאותו העצומה של הקב"ה ה"נמצא מאד" (תהלים מז ב) אזי היראה ממנו ית' היא מאיזה מציאות רחוקה שיש לה שליחים להעניש.

¹ צ"ע לפ"ז מדוע יצחק שמדתו יראה רצה לתת עצמו להש"י ונראה כי גדר הדין להחזיר כל דבר לשרשו ומצד זה רצה יצחק לחזור לשרשו ולא מצד האהבה.

² עיין ספר טל אורות ח"א פרק ה' אות א' – דע אחי ישמך האל אשר כללות ישראל שהם בדרך כלל ששים רבוא נשמות הם כללות החיות של כללות הנמצאים וכל נשמה מהם שייך לו החיות של חלק אחד מס"ר מכללות העולם התלוי בנפשו החיונית להעלותה מטומאה לטהרה כי הנשמות הם הצינורות והחיות הנשפע מהא"ס להעולמות שתחתיהם כנודע מה שאמרו חז"ל על הפסוק בראשית ברא וגו' שהוא בשביל התורה והישראל ושביל הוא לשון דרך וצינור ע"ד כל העולם ניזון בשביל חנינא בני שרחב"ד היה הצינור להביא הפרנסה לכל העולם והבן. (א) והנה יש בזה פרטים רבים בלי שיעור כי כל נשמה מאלו הס"ר נשמות מתחלקין לכמה ניצוצין וכל ניצוץ שבא לעולם הוה בהגוף צריך לברר מה ששייך לפי שרשו ומה שעושה החלבנה אינו עושה החלבנה כנודע.....

אבל כשזוכה להרגיש את מציאותו ית' סמוכה וכל כולו התפעלות מרוממותו ית' אזי כל מעשיו הם בזהירות ומחשבה ודקדוק גדול, כמו שרואים בחוש את ההבדל בין התנהגות שלנו כשאנו לבד, לבין ההתנהגות כנכנס רב חשוב וגדול ונערץ, שאז אע"פ שאין לנו שום ספק שלא יעניש אותנו, אבל עצם רוממותו מאפסת אותנו וגורמת לזהירות ומחשבה כל תנועה שאנו עושים, וזו יראת הרוממות, וכשעושה מצווה ביראה כזו אזי המצווה שלימה. (אפילו כשמקיים אותה בלא חומרות כלל (סוף תורה מד תנינא))

יראה ואהבה כל אחת לבדה אליה וקוץ בה. כי יראה היא הבושה (נדרים כ.) ולא הביישן למד (אבות ב ה.) וכן האהבה שהיא הרצון לרוץ ולחבק ולנשק את האהוב, יש בה סכנה שיהיה נעשה לבו גס בו בנאהב.

ולכן ההכרח לחברן יחד יראה ואהבה. וזו השלימות. דהיינו בחי' יעקב שהוא בחיר האבות שמטתו שלימה. כי אברהם מדרתו אהבה ויצחק יראה, ויעקב בחי' זוג שתי המדות האלה שיוצר מדת רחמים¹. וזהו דאיתא בזוהר יתרו עט. שהמקום שבו נמצאת השלימות נקרא נורא², והוא בחי' יעקב. כי איתא בזוהר הנ"ל שתחילת תפלת העמידה "הקל הגדול הגיבור והנורא (דברים י יז) רומז לאברהם יצחק ויעקב, נמצא שיעקב בחיר האבות רמוז בנורא. נמצא ששלימות המעשים הנזכר בריש תורה קפה היא ע"י יראה ואהבה ביחד דייקא, וכנ"ל.

באות ב' מבאר שהסיבה שאע"פ שהאדם מקורב לצדיק נחשך אצלו היראה ואהבה זה בגלל שהצדיק חשוך אצלו. כדוגמת עפרון במערת המכפלה שאע"פ שהיא שער גן עדן מאס בה. וכן הצדיק חשוך אצלינו בגלל עכירת המעשים הגורם לכסילות (דהיינו קושיות על הצדיק) ועי"ז נחשך אור הצדיק.

ועכירת המעשים היא תאוות אכילה בחי' פגם המזבח כי השכל לפי האכילה ותיקון האכילה ע"י תיקון האמונה וזה ע"י גרים ובעלי תשובה, כי ע"י שעבדו חוזר לאמונה בה' מתחזקת האמונה וכשאוכל באמונה שמאמין שהקב"ה עומד אצלו בשעת האכילה דהיינו אכילה ביראה זה תיקון המעשים ועי"ז יוצא מכסילות והקושיות.

וגרים ובע"ת הם טוב הכבוש בעכו"ם. וכששומע דבורי אמונה של הצדיק אזי נזכר במעלתו שהוא חלק אלוק ממעל, ניצוץ נשמות ישראל שעלו במחשבה תחילה, ואע"פ שהוא שקוע היכן שקוע הוא טוב גמור שבו עיקר התפארות הש"י. וגם את התפארות ממנו צפה הקב"ה בבריאת העולם, ובכוחה ברא את העולם.

אבל דבורי האמונה של הצדיק א"א שיגיעו אליו עד שיהיה אויר נח ורך מרוח הרעה שיש בעולם אחד על השני. וע"י צדקה שנותן לישראל ובפרט לצדיק הכלול מכלל נשמות ישראל אזי נעשה האויר נח ורך, כי הון יוסיף ריעים רבים דהיינו ריעות ואהבה בין ישראל ועי"ז מתבטל הרוח רעה שיש בין בני ישראל ונעשה בלב כל אחד מקום לקבל דעת חבירו, אפילו השונה מדעתו ומעשיו. ועי"ז ממילא מתבטל גם שנאת הגויים לישראל ונעשה בלבם מקום לשמוע את דבורי האמונה של הצדיק אע"פ שהם הפך אמונתם. ואזי נזכרים במעלת הטוב שבהם כי נעשה מקום בליבם לשמוע עד כמה יש להקב"ה התפארות אפילו מהם מחמת הניצוץ טוב שיש בהם. ואזי מתגיירים וחוזרים בתשובה ונשלם המזבח דהיינו האמונה וניתן לאכול בקדושה לשובע הנפש בלבד ועי"ז יוצא מכסילות.

ובלקוטי תפילות ובלק"ה מבואר שכל זה נעשה באדם עצמו, כי אכילה בקדושה היא שאוכל לשבוע נפשו וניזון מניצוץ הקדושה שבמאכל וכמ"ש (דברים ח' ג') "לא על הלחם לבדו וכו'" כי על כל מוצא פי היחיה האדם" אבל כשאוכל בהלעטה ותאוה דהיינו שלא בקדושה אזי נכבש הטוב הזה אצלו, עד ששוכח מעלתו וכבר לא משתוקק לחזור בתשובה, אבל ע"י צדקה נעשה אהבה אויר נח ורך דהיינו שמתבטל הרוח רעה המפריד בין לבבות ישראל ונעשה בלב כל אחד מקום לקבל דעת חבירו השונה ממנו בדעותיו ומעשיו, ואזי יכול הטוב הכבוש אצל כל אחד לשמוע את דבורי האמונה של הצדיק ההולכים בעולם, כי יש מקום בליבו לשמוע הפך אמונתו ודעתו, ואזי מתעורר להזכר במעלתו שהוא חלק אלוק ממעל, ניצוץ מנשמות ישראל שעלו במחשבה תחילה, וחוזר להאמין שגם ממנו יש להקב"ה התפארות אע"פ שהוא מונח בעכירות מעשים כל כך נוראה. ואזי חוזר בתשובה ונשלם מזבח האמונה על ידו וחוזר לאכול בקדושה ויוצא מכסילות ומתבטלים הקושיות שהיו לו על הצדיק.

בעניין היראה נראה שזוכים לה בשני שלבים כי אע"פ שבמהלך התורה הפשוט נראה שהתכלית היא יראה ואהבה וכל התורה היא ביאור כיצד זוכים לזה, אבל עפ"י המבואר בפל"ח אות ד' שהעשיית גרים הוא ע"י שהצדיק מביא אותם ליראה ואח"כ לאהבה כזו שתמשוך אותם מהטומאה, נמצא שני שלבים בגילוי היראה ואהבה. כי יראה ראשונה שמביאה את הגר להתגייר ואת הבעל תשובה לחזור בתשובה בלא שיראה את הצדיק אלא רק ע"י ששולח לו בחי' כתב שיגלה הפך אמונתו. ומגלה לו את ההתפארות הפרטית שיש להקב"ה ממנו וזה בחי' הארת תפילין קטנה. ורק אח"כ אחרי שחוזר בתשובה ויוצא מהכסילות וזוכה לראות את אורו של הצדיק אזי זוכה לראות שהצדיק בעצמו הוא כלל ההתפארות שיש להקב"ה מכל ישראל אפילו הפחות שבפחותים, ואזי זוכה לאור התפילין גדול הרבה יותר ואח"כ עי"ז לאהבה.

¹ בתורה י' ועוד הארכנו בעניין הזה שאין הכוונה שרחמים הוא חיבור חסד ודין שוים אלא שהיא השפעה הנובעת מצורך המקבל ולא מצורך או אי צורך של המשפיע. ע"ש.

² הזוהר הזה הובא בתורה יד אות ח' בשינוי לשון ושינוי הכוונה קצת ע"ש.

סוד הגרים

באות ו' אומר רבנו שהגר עצמו הוא רע הדבוק לטוב הכבוש הנ"ל וצ"ע אם הגר הוא הרע מדוע נקרא גר, דמשמע שהוא זר בסביבתו בין הגויים, דהיינו שהוא טוב מהם. ועוד ידוע הכלל שאת הרע צריך להפיל ואסור לצרפו לקדושה. על כן מוכרח שהגר עצמו הוא קליפת נגה. וכן מפורש בשער הגלגולים¹⁰. שמהות הגר בעצמו היא קליפת נגה וכדי לצאת מהטומאה מקבל נפש מהצדיקים בג"ע תחתון והיא נפש הגר שהיא רע ביחס לנפש שמקבל הגר אחרי שמתגייר, אבל היא הטוב שמוציא אותו מהטומאה. ובתורה יד מבואר שצדיק בלימודו מעורר זיווג נשמות ומוליד נפש לגר לעוררו להתגייר. אבל בתורה שלנו מבואר שהכח למשוך את קליפת הנגה מהטומאה הוא טוב של מצוות שמנעו הגויים מישראל לעשות וגם הוא לבדו אין בו הכח לזה אלא ע"י הדיבורי אמונה ששולח הצדיק למרחוק לעורר את הטוב המלוּבש בגר ע"י שמזכיר לו את מעלתו/ו¹¹. נמצא שקליפת נגה בעצמה אין לה כלל כח לצאת מהטומאה, כי בה לא נמלך בבריאת העולם ולכן אין מה להזכיר לה מעלתה, ורק ע"י שבלעה טוב קדוש מנשמות ישראל מתקיים בה (קהלת ח' ט) עת אשר שלט האדם באדם לרע לו, כי אל הטוב הזה שבלעה אפשר לדבר ולעוררו שיזכר במעלתו ויתגייר. ואז מושך עימו גם את קליפת נגה ומצרפה אל הקדושה.

ולהבין מהות הגר מצד עצמו צריך להבין מה היא קליפת נגה. ועיין תורה יט שהנגה בחי' ממוצע בין טוב ורע והיא בחי' תרגום שבין לשה"ק ולשונות העמים, ועיקר יניקת הסט"א הוא ע"י הנגה שעומד סמוך לקדושה וחוטף ממנה והוא סמוך לקליפות הרעות לכן הן נדבקות בה כדי לינק מהטוב שהיא חוטפת מהקדושה. והיא בחי' ההיתר והרשות בחי' הדברים שמותר לעשות, אבל טוב יותר להמנע מהם, כגון לאכול יותר מההכרח לקיום הגוף (בחי' המותר שעם י' חכמה הוא מיותר, כי הוא הרשות בחי' רשת שבה תופס הסט"א את האדם (עפי"ה הריצ"ה)) אבל זה דווקא למי שאין בכוחו לתקן את הנגה, אבל צדיקים אדרבה מתקנים את הנגה ע"י שמפרידים ממנו את הרע ומעלים אותו אל הקדושה כגון באבילה דקדושה/ו¹² (ומשיח יעסוק בזה אפילו עם נשים נכריות שיגייר כמבואר בספרים שלזה התכוונו שמשון הגבור ושלמה המלך וגם דוד המלך היו לו ארבע מאות בנים בעלי אגרופים כולם מנשים יפות תואר שלקח במלחמה (קדושין עו). עיין אור החיים כי תצא (כ"א יא) ויפת תואר הכוונה לגרה הנמצאת בין הגויים) לכן הנגה נקרא רע כלפי הטוב של הקדושה, אבל הוא נמתק כשהוא משרת את הקדושה (וכן מצינו בשבע חכמות שמבואר בתורה יט שבכל אחת יש אבן נגף ליפול לאפיקורסות ואעפ"כ היו צדיקים שעסקו בהן כרקחות וטבחות לחכמת התורה (עיין דבש לפי להחיד"א ח' כו)) ולכן שלימות הקדושה היא לצרף את הנגה אליה כלבוש חיצוני, אבל צריך להסיר ממנה את זהמת הרע הדבוק בה/ו¹³ וזהו ענין הגרים שהוא שלימות המזבח המבואר כאן.

¹⁰ שער הגלגולים - הקדמה לד - ...הגרים... עיקר מציאותם והוייתם היא מן אותה הקליפה הנקראת קליפת נוגה, שפעמים היא מסאבא, ופעמים חוזרת אל הקדושה, כנזכר בפרשת ויקהל בספר הוזהר, וז"ס מ"ש רז"ל קשים גרים לישראל כספחת וכו'. והענין הוא, כי האיש ההוא שהיה בתחלתו גוי, כאשר בא להתגייר, נכנס בו נפש אחת, מתולדות הנפשות של הצדיקים בהיותם בג"ע הארץ, כנזכר בפרשת שלח לך. ואחר אשר נתגייר, זוכה ונכנסה בו נפש אחרת קדושה ממש, כשאר נפשות בני ישראל. ואז נקרא גר צדק, כי יש לו ממש נפש קדושה מן המלכות, הנקראת צדק כבוד. והנה אותה הנפש הנשארת עתה בו, והיא אותה שהיתה בו בהיותו גוי, הנקראת נפש הגר, והיא אשר החזירתו למוטב בהכרח הוא שתהיה לה איזו אחיזה אל הקליפה, ולכן בהיותה עתה בגוף הגר הזה אחר שנתגייר, בהכרח היא מחטיאה קצת אל הנפש הקדושה האחרת אשר בגר הזה. וז"ס קשים גרים לישראל כספחת כי נפש הגר הראשונה, מחטיאה את נפש השנייה הנקראת ישראל. ובוזה תבין סוד ר' עקיבא ע"ה, שהיה בתחלתו עם הארץ, שונא ת"ח מ' שנה, באמרו מי יתן לי ת"ח ואנשכנו כחמור. ונמשך לו זה מצד אותה נפש הגר הראשונה. אבל נפשו האמיתית היתה קדושה לגמרי בתכלית, ודי בזה:

¹¹ וצ"ע בענין זה של ההשוואה בין שער הגלגולים לדברי רבנו כאן. כי מסתמא הן שתי בחינות של נפש הגר. אבל אולי אפשר לומר שנפש הגר המוציאה אותו מהטומאה כאן היא מורכבת משתי נפשות כי הטוב הוא בחי' נפש ודבור הצדיק הוא בחי' נפשי יצאה בדברו גם בחי' נפש. וצ"ע.

¹² עיין ילקוט הפלאות (לחיים פוטרניק) ערך אבילה אות יב- בשם האוהב ישראל מאפטא פי' הפסוק המה חכמים להרע ולהטיב לא ידעו הם אותם שסוברים שע"י תעניות יגיעו לשלימות כי להיטיב ע"י אבילה בקדושה לצורך גבוה לא יודעים. כי צדיק כמה שאוכל יותר משפיע יותר וזה כוונת מאמר חז"ל שלא פסק משולחנם של רבי ואנטוניניוס צנון וחזרת כפי' תוס' שם שהיו מרבים באבילה.

¹³ עי"ש שמקשה כיון שבשעת מלחמה שהיא עת צרה ומפחד המלחמה כל אחד מחפש לו זכויות ובפרט שלמלחמות ישראל יצאו רק צדיקים כמו"ש מי האיש הירא ורך הלבב שיש בידו איזה עבירה שתעורר עליו דין במלחמה ישוב לביתו. כיצד יתכן שהתורה תתיר מעשה כזה מגונה ליקח גויה שכידוע הוא מעשה חמור ביותר עד שיש הלכה דקאין פוגעין בו בלא דין ומשפט כמבואר במעשה דזמרי בסוף פרשת בלק. אלא באמת כוונת התורה יפת תואר לא על חיצוניות אלא על הנפש הפנימית שצדיקים שיצאו למלחמה כשראו אצל העמים איזה נפש שיש בה ניצוץ ישראל קדוש לקחו אותה לגיירה ולהעלותה לקדושת ישראל. עי"ש. וזהו מתקוני קליפת הנגה שעושים הצדיקים. ואמנם עין פרש"י שבדרך כלל יוצא מיפת התואר בן סורר ומורה ועין קדושין עו. שאפילו מיפות התאר שלקח דוד לא יצאו בנים צדיקים אלא בעלי אגרופים. וזהו שאמרו קשים גרים לישראל כספחת.

¹⁴ ועיין תורה יט סוף אות ה' - וזה בחינת שלהובא דאשא הירודת בערב שבת על ראש הקלפות, שלא יכללו בנגה לינק מהקדושה; פרוש, פי בערב שבת, בכניסת שבת, נכלל נגה בקדושה, ואז רוצין גם שאר הקלפות הטמאות לגמרי לעלות אל הקדושה, ואז יורד שלהובא דאשא על

ואזי מצטרפת לקדושה עד שמותר לבא בקהל ולהתחתן עם ישראל ולהטמע בהם. נמצא שהגר עצמו המכונה כאן רע הכוונה לקליפת נגה שהיא בחי' רע ביחס לטוב הכבוש המלוכש בה, ועוד שדבוק בה רע גמור שהיתה קשורה בו עד עכשיו, והם בחי' בגדים צואים שיצטרך להפשיט מעצמו לאחר שיתגייר. כי הטוב הזה הוא מנשמות ישראל חלק אלוך ממעל. אבל אעפ"כ הטוב הזה אין בו הכח להוציא את הגר ממקומו הרע אלא ע"י הצדיק שמזכיר לו את מעלתו. ואעפ"כ גם הטוב הזה נקרא רע ביחס לנשמה שמקבל הגר אחרי שמתגייר כמבואר בשער הגלגולים הק' לד' ו' הנ"ל, עי"ש שבהכרח שנפש הגר ששולח הצדיק לגר היא במעלה פחותה כדי שיהיה לה איזה יחס אליה ואמנם אחרי שמתגייר ומקבל נפש קדושה של ישראל אזי ברע שבנפש הראשונה מחטיא את השניה, ועל זה אמרו חז"ל קשים גרים לישראל כספחת. נמצא גם שהטוב הנ"ל שרבינו מדבר כל כך ממעלתו שעלה במחשבה תחילה ובו נתייעץ הקב"ה בבריאת העולם, כי הוא חלק אלוך ממעל, עדיין הוא נחשב רע כנגע צרעת ביחס לקדושת נפש ישראל שמקבל מהמלכות.

עיי' שבת קמו שנשמות הגרים היו במתן תורה ועל כן פסקה זהמתן להבדיל מהגויים שלא פסקה זהמתם כיון שנשמתם לא היו במתן תורה, וצ"ע לאיזה נפש הכוונה ומסתמא הכוונה לנפש שמקבל הגר אחרי שמתגייר. ולפ"ז מובן החילוק בין נפשו הראשונה לשניה ומדוע קשה ראשונה לשניה כספחת.

אלא שקצת קשה שנמצא שאעפ"כ עליה לה מגלה הצדיק עוצם מעלתה שהיא מנשמות ישראל שבה נתייעץ הקב"ה בבריאת העולם. ולפי שער הגלגולים רק נפש הגר שמקבל אחרי שמתגייר היא נשמת ישראל ממש, ואילו הראשונה היא מה שמולידים הצדיקים בתורתם, ואולי לפי המבואר בתורה יד שמבאר שנפש הגר היא מזיווגי נשמות ישראל לכן אעפ"כ שהיא נמוכה ביחס לנשמת ישראל בעצמה כיון שנעשית ע"י תורה שבעוה"ז¹, אעפ"כ גם היא חלק אלוך ממעל מנשמות ישראל.

עוד אולי אפשר ללמוד מכאן ענין אהבת ה' כי נפש הגר היא כנ"ל בחי' נדיבות לב ואהבת ה' עצומה שרק לה יש כח להוציא גר מהקליפה שאחוז בה בחוזק עצום, ואעפ"כ היא כנגע צרעת ביחס לנשמת ישראל שמקבל אחרי שמתגייר, שלפ"ז האהבת ה' שיש בנשמת ישראל שיש לנו היא עצומה לאין ערך הרבה יותר מנפש הגר, אלא שאנו כסומא בארובה חשוך לנו הצדיק לכן בקושי מצליחים לקבל קצת מהא"ס אהבת ה' שיכול הצדיק להאיר לנו מהנשמה שלנו בעצמינו.

אבל הצדיק בעצמו שהוא בחי' אברהם אברהם כמבואר בריש תורה סו שמי שנכפל שמו זכה לזכך נפשו של למטה כמו נשמתו של מעלה, אזי באמת זוכה לכל האהבת ה' הטמונה בנשמתו שהיא אין סוף אהבת ה'.

בענין הגרים יש קושיא עיין בהקדמה לאות ו' מה שכתבנו שהטוב דהיינו ניצוץ הקדוש שיש בגר שבכוחו הוא מושך עצמו מהטומאה, הוא טוב שנכבש אצל הגויים ע"י שגורו על ישראל שלא לקיים מצוות. ובפשטות הכוונה שישאל כבר רצו לקיים איזה מצווה והטוב הזה של רצונם הטוב נעשק ע"י קליפת נגה ונכבש אצל הגויים, והוא נפש הגר הגורמת לו להתגייר כשנזכרת במעלתה ע"י שנשמע אצלה דבורי האמונה של הצדיק.

וצ"ע כי מבואר בזוהר משפטים צה. שנפש הגר היא נפש גרועה וכגון נפשות ששורדות ע"י עבירה של קרי וז"ל, ואיך יתכן א"כ שהרצון קדוש של ישראל לקיים מצוות יהיה ממנו נפש פגומה כל כך. ועוד אם היא כל כך פגומה כיצד אומרת הגמ' שמעלה עליו הכתוב כאילו עשאה.

ובאמת יש בענין נשמות הגרים הרבה מדרגות אבל אולי אפ"ל גם שהחושב לעשות מצווה מעורר יחוד קב"ה ושכינתיה אבל כיון שלא הוציאה לפועל היא בחי' של ז"ל. וזה בחי' הנפש אשר עשו אברם ושרי בחרן ע"י היחוד של רצון ואהבה לבד שהרי היו טומטומין כמבואר ביבמות. ואעפ"כ שאינו דומה לבטלה שהרי כוונתו אל הנוקבא אבל כיון שאינה מולידה לכן הוא כמו ז"ל, ומה שבכוחו להוציא גר מבין העכו"ם כי אדרבה עי"ז לא היה להוליד היה רק רצון ואהבה שזה בחי' נפש הגר שע"כ נקרא נדיבי לב נאספו על אלקי אברהם, כמבואר בתורה קמב. ואעפ"כ היא נפש גרועה ביחס לנשמת ישראל הקדושה שבמלכות כמבואר בשער הגלגולים הנ"ל, שההכרח לתת לגר נפש פחותה כדי שיהיה לו איזה שייכות אליה ורק אחרי שמתגייר מקבל נפש קדושה ממש.

¹ ראשם ונפלים למטה; שזהו סוד פנינת רחיצת מים חמים בערב שבת, כמבאר בפנינות. וזהו פנינה הנ"ל, שצריכין לברר הטוב שבתגורם שהוא פנינה נגה, שיהיה נכלל בלשון הקדוש, ושאר לשונות העבו"ם, שהם פנינת רע גמור, צריכין להפילם ולבטלם לגמרי הינו פני"ל:

² שער הגלגולים – הקדמה – כי האיש ההוא שהיה בתחלתו גוי, כאשר בא להתגייר, נכנס בו נפש אחת, מתולדות הנפשות של הצדיקים בהיותם בג"ע הארץ, כנזכר בפירוש שלח לך. ואחר אשר נתגייר, זוכה ונכנסה בו נפש אחרת קדושה ממש, כאשר נפשות בני ישראל. ואז נקרא גר צדק, כי יש לו ממש נפש קדושה מן המלכות, הנקראת צדק כנודע. והנה אותה הנפש הנשארת עתה בו, והיא אותה שהיתה בו בהיותו גוי, הנקראת נפש הגר, והיא אשר החזירתו למוטב בהכרח הוא שתהיה לה איזו אחיזה אל הקליפה, ולכן בהיותה עתה בגוף הגר הזה אחר שנתגייר, בהכרח היא מחטיאה קצת אל הנפש הקדושה האחרת אשר בגר הזה. וז"ס קשים גרים לישראל כספחת כי נפש הגר הראשונה, מחטיאה את נפש השניה הנקראת ישראל.

³ עיין בבני אהרן על השער הגלגולים הנ"ל.

אמנם ברור שיש כמה בחינות בנפש הזו ששולחים לגר להוציאנו מהטומאה, שבתורה שלנו הוא טוב של מצוות שלא נעשו ובתורה יד ובשער הגלגולים נפשות מזיווגי הנשמות ע"י התורה של הצדיק ובוזר משפטים הנ"ל נפשות של ז"ל שהן הגרועות ביותר, שעל כן בוזר שם סברו שמהן נעשים חסידי אומות העולם והסבא שם טען שזה לא יכול להיות אלא שהן גרים.

מאמר ממאמרי לצוות לזה שבו מתבארת התורה

למה יש חושך וקושיות על הצדיק

התירוץ כי אין אהבה בין ישראל כי רק ע"י אהבת חנם שמקבל באהבה את חבירו השונה ממנו בדעה ובמדות ובהתנהגות ומראה, רק ע"י אפשר לקבל ולהרגיש ולטעום קצת עוצם אורו של הצדיק.

יראת ה' ואהבת ה' הן שתי מדות שבלב דהיינו התפעלות מעוצם רוממותו ית' המתפשטת בכל קומת האדם ונעשה כולו אש בוערת אליו ית' וממנו ית'. דהיינו יראה ואהבה, שהן הסתייגות והתדבקות. כי יראה היא כמו פחד נורא מתפיסת עוצם רוממותו עד שמתאפס כלפיו ומרגיש שאינו ראוי להתקרב כלל. ואילו אהבה היא להפך שמרוב הרגשת רוממותו ית' רוצה להתאפס ע"י שנתדבק ונכלל בו לגמרי. ובשתי מדות אלו כלול שלימות עבודת ה'.

כי רק עבודה שהיא באש דחילו ורחימו יש בה הכח לבקוע את כל המסכים ולעלות אליו ית' עד שתעורר רצונו להשפיע שפע מוחין וטוב לעולם.

ויש בזה חידוש גדול הפך ההגיון שאע"פ שלכאורה את גודל רוממותו ית' שהיא השגת אלוקות, ראוי היה שנקבל אותה ע"י לימוד במהלכי שכל וחכמה, אעפ"כ המציאות אינה כן. אלא רק ע"י הארה ישר ללב לגרום התפעלות בלא שמבין כלום.

והטעם, כי השגת רוממותו ית' היא בחי' חכמה, שכתוב בה "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני" ופירש רבנו בתורה פג תנינא שהכוונה שזה בעצמו השגת החכמה, דייקא כשמשיג עד כמה הוא רחוק מלהשיג. ולכן החכמה נקראת רחוק (שם ובתורה לה).

ומבואר בתורה כא שיש שכל פנימי שמשיגים ע"י לימוד הקדמות במהלכי שכל, ויש שכל גדול הרבה יותר שמרוב גדלו א"א שיכנס במח והוא רק מקיף את המח, ואין בו השגה אלא בהרגשת הלב קצת. ולהאיר אור כזה גדול ישר שיחקה ויכתב בלב עד שיביא להתפעלות עצומה המתפשטת בכל הגוף, זה הכח, יש רק לצדיק האמת.

נמצא שאי אפשר לזכות לשלימות בעבודת ה' אלא ע"י התקרבות לצדיק.

אלא שבאמת אפשר להיות בגשמיות קרוב מאד לצדיק ואעפ"כ להיות רחוק מאד מלקבל ממנו את אורו הגדול. וכמו שמצינו בעפרון שהיה במערת המכפלה שהיא שער גן עדן והוא לא הרגיש שם שום קדושה וטוב ורק רצה להפטר מהמקום הזה.

כי הצדיק משונה במעשיו ככושי המשונה בעורו (מועד קטן טז) ונדמה כשוטה לרוב העולם כיון שהם רחוקים מהאמת לאמיתתה (ספר המדות אמת אות ל') וכמבואר בתורה קמ שהצדיק נדמה במעשיו ממש הפך האמת כמשל החותם ביחס להנחתם.

ואע"פ שכאמור קשה מאד להשיג את הצדיק, כי צריך לסלק מאד את השכל (כמבואר גם בתורה קכג) ולהאמין שכל מעשיו רק רצון ה' וכל כוונתו רק לכבוד שמים. ורק להטיב לכל אחד מישראל. אעפ"כ מי שלא משתדל בזה לסלק שכלו ולהתעלם מכל הקושיות שיש לו על הצדיק ולהאמין בו בבטחון גמור הוא נקרא כסיל ונדמה כאמור לעפרון בשער גן עדן. ועליו אמר שלמה המלך (קהלת ב יד) "והכסיל בחושך הולך". והטעם באמת כי "לא יחפוץ הכסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו" (קהלת יח ב).

ותיקון הכסילות נעשה ע"י תיקון המזבח דהיינו תיקון תאוות אכילה כי שלחנו של אדם מכפר כמזבח (ברכות נה). ותיקון המזבח דהיינו השלחן הוא ע"י תיקון האמונה ע"י גרים ובעלי תשובה. (עיין בזה גם תורה סב כיצד ע"י תיקון האמונה וקישוטי האמונה וזכה ליחד קב"ה ושכינתיה באכילתו)

¹⁰ תורה קיב - הנה ידוע כי "סביב רשעים יתהלכו" (תהלים י"ב). פי הסטרא אחרא מסבבת הקדושה, פי את זה לעמת זה עשה. ובפרט מי שגבר נמשך אחר עברות, חס ושלום, ונמשך אחר הסטרא אחרא. ושם מקומו, חס ושלום, והם מסבבין אותו מפל צד. וכאשר יעורר רוחו לשוב אל ה', קשה לו מאד להתפלל ולדבר דבורים לפני ה', כי הן מסבבין אותו מפל צד, לכל אחד לפי ענינו פנ"ל. ומחמת שאי אפשר לו להוציא דבור לפני אלקים בדחילו ורחימו וחיית פראוי, לכן כל הדבורים והתפללות שהוא מדבר לא יוכלו לבקע המחצות והמסכים המבדילים לעלות למעלה, ונשארים למטה תחת המסכים. עד אשר יזכה וישוב באמת, וידבר דבורים הראויין להתקבל בדחילו ורחימו מעמקא דלכא בהתעוררות גדול, אזי מבקע הדבור המאיר את כל המחצות והמסכים המבדילים, ויעלו עמו כל הדבורים שהיו מנחים למטה עד הנה:

כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם אלא ע"י ניצוצות קדושים רבים שיש במאכל, אבל האדם ע"י שאוכל לתאוותו כובש את כל הטוב הזה¹⁰ ותוכו ובמקום שיכללו הניצוצות בנשמתו ויתגבר על ידם בכח גדול לעבודת ה' הוא כובש את הטוב הזה כל כך עד שהטוב שוכח מעלתו ונרדם.

ואז כל תיקונו הוא רק ע"י שישמע דבורי אמונה מצדיק אמת, שהם בחי' הפך אמונתו, בעיקר כי הוא כבר מחזיק עצמו כבן השפחה והצדיק מגלה לו שהוא בן מלך, שעל ידם נזכר הטוב שבו את מעלתו שהוא ניצוצי קדושה ניצוצות נשמתו חלק אלוך ממעל ואזי חוזר הטוב ונכסף לצאת מהאפיקורסות שהוא כבוש בתוכה, ונעשה ע"י גרים ובעלי תשובה.

אבל שאדם יהיה מסוגל לשמוע הפך דעתו לזה צריך הכנה רבה.

כי דעת האמת של הצדיק היא לא רק עצות שונות אלא היא מהלכי שכל שונים, וזה בחי' מה שמסופר (ב"מ פה.) שרבי זירא כשרצה ללמד תורת ארץ ישראל התענה מאה תעניות שישכח את תורת בבל, כי תורת א"י עמוקה יותר ועם מהלכי שכל אחרים, לכן אם לא ישכח את תורת בבל, אזי ילמד אותה עם ההקדמות ומהלכי שכל של תורת בבל כפי שהורגל ולא יבין אותה לאמיתיה (כמבואר בלק"ה ר"ח ה' ז'). כך גם להבין את השכל ודבורי אמונה של הצדיק צריך להבין את הלב לקבל הקדמות אחרות ומהלכי שכל אחרים לגמרי ממה שהורגל. (לשון רבנו בתורה שע"י שהטוב שומע היפך אמונתו נזכר מעלתו. והפלי"ח באות ד' מבאר שהכוונה שהצדיק מגלה לו גדול מעלתו וזה בעצמו הפך אמונתו. אבל בוודאי יש עוד הרבה דברים בדברי הצדיק שהם הפך אמונתו וכמבואר בשיחות השייכות לתורה זו שגרים התגירו ע"י שמצאו סתירות בספריהם שזה גם בחי' שמצאו הפך אמונתם. אלא שאצלינו העיקר הוא להוציא את האדם ממה שנפל לחשוב שהוא בן שפחה להזכיר לו שהוא באמת בן מלך ולא סתם בן מלך אלא בן מלך מלכי המלכים) וזהו שאומר רבנו שלזכות לשמוע את דבורי האמונה של הצדיק צריך אויר נח וזך כי העולם מלא מחלוקות ושנאת חינם שהם רוח רעה ורוח סערה, שמונע מלשמוע את הצדיק כי אין בלב האדם מקום לשמוע את זולתו. אבל ע"י צדקה ואהבת ישראל נעשה אויר נח וזך. כי ע"י שאדם מסכים לקבל את דעת חבירו השונה ממנו ולחיות עימו באהבה ושלוש ע"י נעשה ליבו כלי לשמוע הפך דעתו, הפך אמונתו, ואזי יש לו מקום בלב גם לשמוע דברי הצדיק שהם בוודאי הפך שכלו כנ"ל. ויקבלם בלב שלם באופן שיכתב ויחקק בלבו כל כך עד שיבוא להתפעלות גדולה ויוכל לקבל ממנו יראה ואהבה כנ"ל.

כיצד מקבלים יראה מהצדיק

כי הצדיק מגלה עד כמה אהבת הקב"ה לישראל שרשית ועמוקה עד שעם ישראל עלו במחשבה תחילה של כל בריאת העולם וכל בריאת העולם היתה לפי תכנית כיצד כל פרט בבריאה יהיה מכוון לתועלת כל פרט מבני ישראל להיות כלי לעבודת ה' שלו. נמצא שכל הבריאה נבראה ממש רק בשביל ישראל ובמחשבה תחילה על כל פרט מישראל אפילו הקל שבקלים שבישראל עלה במחשבת בריאת העולם. וכשהאדם זוכה לקלוט זאת היטב אזי נזכר במעלתו (שהוא בן מלך ולא בן שפחה) וע"י מתעורר לשוב בתשובה וחוזר לאמונה הקדושה וע"י נשלם המזבח ומתבטל הכסילות כנ"ל וחוזר להאמין בה' ובהצדיק הדור. ואזי מקבל ממנו יראה. כי ע"י שמתגלה לו אהבת והתפארות הקב"ה בישראל מתגלה לו התפילין של הקב"ה כי תפילין נקראים פאר וכמו שהתפילין שלנו הם שמע ישראל וכו' דהיינו ההתפארות שלנו בהקב"ה כך התפילין של הקב"ה הם התפארותו בנו (כמבואר בברכות ו. שבתפילין של הקב"ה כתוב "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ") וסגולת התפילין לעורר יראה כמ"ש "וראו כל ע"ה כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך".

נמצא שיראה מקבלים ממה שהצדיק מגלה לנו את התפארות הקב"ה בנו שזה בחי' תפילין של הקב"ה ותפילין מעורר יראה. ואהבה מקבלים מהצדיק ע"י שהצדיק מגלה עד כמה כל פרט בבריאה נברא מגודל אהבת ה' ורצונו ית' שיש לו אל כל אחד מישראל. וכמבואר בתחילת התורה שע"י שהצדיק מגלה את התפארות הקב"ה מכל פרט מישראל מגלה ע"י את הרצון של הקב"ה בכל פרט בבריאה. בחי' האהבה המחזרת אחר היראה (ע"י תורה ה' בביאור הרב"ח שם שזה בחי' איש מחזר אחר האשה שהיא אבדתו)

נמצא למעשה שעיקר הכל תלוי באהבת ישראל זה לזה.

כי הכל תלוי באויר הנח וזך כנ"ל כי יש הרבה טוב כבוש בכל אחד מישראל אבל נשכח ממנו מעלתו ונדמה לו שהוא בן שפחה ועל כן בוחר לו חיי הבל של עוה"ז. ורק ע"י שיש אויר נח וזך ע"י צדקה שעל ידה נעשה אהבת ישראל, אזי אפשר לו לשמוע את דבורי האמת של הצדיק, באופן שיכנסו בלבו ויקבלם, אע"פ שהם הפך דעתו ואמונתו שהורגל בה, ואזי נזכר הטוב שבו במעלתו ונכסף לחזור להיות בן מלך הבוחר רק בעבודת ה' במסירות נפש ורוצה רק להיות בווער כמו אש להבה להקב"ה בדחילו ורחימו. ואזי חוזר לאמונה בה' ובצדיק ומקבל ממנו יראה ואהבה כנ"ל.

¹⁰ עיין לק"ה חלב ודם ג' ה' - עיקר אכילה בקדושה היא לברר ניצוצות הקדושים שיש בדבר שאוכל והניצוצות הקדושים הם בחי' ניצוצי חלקי הטוב מנשמות ישראל שהכל נברא בשבילם. וע"כ כשזוכה להזכיר את הטוב את מעלתו עד שיהיה נעשים בעלי תשובה וגרים אז מתעוררים גם ניצוצי חלק הטוב שבדבר שאוכל. ואזי יכול לאכול בקדושה דהיינו לברר ולהעלות ניצוצות שיש בדבר שאוכל כנ"ל. וע"כ לפעמים כשהטוב כבוש מאד ח"ו עד שא"א להעלותו אז צריכין לתענית.

נמצא שהעיקר הוא לבטל את הרוח סערה והפירוד של שנאת חנם. ואפילו כשאין שנאה, אבל אם קשה לקיים מצוות התורה ואהבת לרעך כמוך, כמוך ממש, בגלל פירוד לבבות, אפילו קצת הנובע ממה שחברי שונה ממני, ויש לי או התנשאות עליו או רגשי נחיתות ממנו שגורמים פירוד לבבות¹⁷ וממילא יש איזה רוח סערה קצת ביננו שעל ידו אין מקום בלב לקבל את חברי, אין זה אויר נח וזך כראוי. כי אע"פ שבאמת מבואר בתורה לד שלכל אדם יש נקודה המיוחדת לו וכבר אמרו חז"ל¹⁸ כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם, ואדרבה כך צריך להיות וזו השלימות, אדרבה שם גם מבואר שאין לשום אדם שלימות אלא רק ע"י שיקבל מחבירו הארה מן הנקודה המיוחדת לו. ובלי זה לבו פגום ומלא חרפת לב עיין שם. וכן בקבת התורה לא היה אפשר אלא רק ע"י שחננו איש אחד בלב אחד כמבואר שם.

ועומק הכוונה בזה לא להתעלם מחסרון החבר, אלא למצא דרך בלב כיצד לקבל אותו, כי כאמור אהבת ישראל לבד שהיא מצוה חשובה בפני עצמה. אבל במהלך המבואר כאן שעיך המטרה היא לזכות לקבל יראה ואהבה מהצדיק, דהיינו להיות עובד ה' בהרגשת מציאותו ולא רק לצאת חובת המצוות. לזה צריך כנ"ל תיקון ממשי בלב להכין אותו להיות מקבל הפך דעתי באהבה ממש, עד שיוכל גם לקבל שכל אמת של הצדיק. ומסתמא ראוי לנו לצום מאה תעניות כדי לשכוח את ההקדמות של טעות שיש לנו בעבודת ה', כמו רבי זירא הנ"ל. כדי שיוכל הצדיק לכתוב בלבנו כמו על דף חדש ולא על דף מחוק וכ"ש לא על דף כתוב את הדעת המשונה שלו¹⁹.

עייין תורה לז/כ"ג שגם תענית היא בחי' צדקה. ובלק"ה (חלב ודם ג' ה') מבואר שלפעמים הטוב כל כך כבוש בחוזק עד שא"א אפשר להוציאו אלא ע"י תענית. אבל זה חידוש גדול כי בפשטות דברי רבנו מבואר להפך שצריך דווקא לאכול, אבל בכשרות ואילו תענית אדרבה היא כמו לברוח מהמלחמה וכבישת היצר. וגם מצד היותה צדקה לכאורה לא מועיל כי מטרת הצדקה לבטל רוח רעה שבין ישראל ואילו צדקת התענית היא עם גופו ולא עם ישראל.

הקדמה מ"ק

בכלליות מאד אפשר לומר שהתורה מתחלקת לשני חלקים חלק ראשון הוא באות א' שמבאר איך הצדיק מגלה את היראה ואהבה ע"י שמגלה את התפארות הש"י בכל אחד מישראל ובחלק השני שהיא שאר התורה מבאר איך זוכים לצאת מהכסילות כדי לקבל מהצדיק את היראה ואהבה ובענין הזה איך זוכים לצאת מכסילות מבואר יסוד גדול שכולל את כל תיקון המעשים שהוא כל סוד עבודת השם שהיא בחי' התקדש במותר לך שזה בחי' להעלות את קליפת נגה אל הקדושה ובשער הגלגולים מבואר שקליפת נגה היא בחי' נשמות ישראל שלא נתבררו כראוי כיוון שלא עלו להתברר במחשבה תחילה, לעומת בחי' נשמות ישראל שהם הטוב בעצמו שנתבררו מהסיגים ע"י שעלו למחשבה תחילה. נמצא שקליפת נגה היא בחי' חלקי נשמות ישראל שכבוש בתוך סיגים וכל עבודת השם שלנו היא לברר קליפת נגה ולהעלות הטוב שבה לקדושה שע"י נשלמת השכינה הקדושה בחי' אמונה בחי' מלכות שהיא בחי' כל כח ההמלכה שיש כח להמליך עלי את הקב"ה ומבואר שבעיקר ע"י אכילה שאוכל באמונה אזי מברר נצוצות קדושים שבאוכל ודווקא כשאוכל כדי חיונו אבל אם אוכל יותר אזי חוזר ומפיל נצוצות לקליפה וחוזר ונעשה תערובת הנגה וזה גם בחי' עשית גרים כי כל גר הוא בחי' קליפת נגה וכשחוזר אל הקדושה זה בעצמו בחי' ניצוץ קדוש שמעורב ברע שחוזר אל הקדושה ולכן קשים גרים לישראל כספחת כי הטוב שמעצם הקליפה אינו מבורר מהרע כראוי אלא עדין צריכים להאכל ולהתעכל במעי עם ישראל (כברור האכילה) ע"י שמתערבים בהם וכמבואר בגמ' סנהדרין פרק חלק עה"פ יחיד יתרו שרק אחר עשרה דורות מתברר (ובמ"א כתוב עד ג' דורות כדמצינו באבות וצ"ע אולי דייקא נשמות גדולות כאבות שעבדו עצמם היטב בכל ג' דורות האלו אפשר להם לקצר את התהליך)

*

עניין הטוב ורע דהיינו נשמות ישראל והגרים שמבואר בפנים

הר"מ קרמר במבועי הנחל כתב שהטוב הוא מה שהרע יונק יותר מכדי חיותו והרע הוא מה שמקבלים כדי חיותם וצ"ע בזה ע"י שראיתו שמביא עפ"י יסוד נפלא שכל חלק בתורה צריך להתברר בתורה עצמה והכי נמי כאן ענין הטוב והרע הוא המבואר לעיל באות ג' בענין האכילה שכשהאכילה בכשרות אזי הקליפות מקבלות רק כדי חיותם אבל כשפוגם באכילה אזי הן יונקים מהטוב וזה הביאור כאן שע"י ביטול מצוות נכבש הטוב אצל הרע והעכו"ם נמצא שיש לרע חיות שמקבל כדי חיותו וזה

¹⁷ כמבואר בתורה קלו

¹⁸ ברכות נח. ע"ש מהרש"א (ורמב"ן) מדרש תנחומא פנחס אות י'

¹⁹ (ולענ"ד דוגמא קטנה לשכל שונה מהמקובל שרואים אצל הרב שמסירות נפש דהיינו לעבוד עד כלות הכוחות ממש זה קודם לכל מיני דקדוקי הלכות ואפילו מעריך לצאת חובת איזה מצווה בדיעבד, העיקר שעבודתו תהיה במסירות נפש עד כלות הכח ממש. ועוד נקודה שכדי לעשות טוב לזולתו לא חושש לשנות מהאמת אפילו שנרמז לשקר אצל הסובבים אותו)

² וכן מבואר במשנה ברורה סימן כג על ש"ע או"ח סימן תקסח שעל כן מותר לפרוע חובת תענית בממון לצדקה.

לא טוב ולפי"ז מבאר שכשנתלש הטוב ע"י שנוכר מעלתו אזי הרע דהיינו הרע עצמו שמקבל חיות כדי חיותו נמשך גם עם הטוב שהוא המזה שרע ינק יותר מחיותו
 אבל צ"ע עדין השאלה שגם הוא שאל שם הרי מביש לא הוי טב ואיך הרע נעשה טוב לכן נראה פשוט וכמבואר גם לעיל בזהר לגבי אכילה שהכל מדובר ברע וטוב שבקליפת נגה
 ונ"ל הכוונה שהרע וטוב הם שהרע הוא הקליפת נגה עצמה שיש בה טוב שאינו מבורר כראוי והטוב שבנגה הוא הטוב שהרע כבש ע"י קליפת נגה מה שהרע יונק מהטוב ע"י הנגה כגון ביטול מצוות המבואר כאן או באכילה שאינה בכשרות וכן בכל הנאה מהעולם הזה שלא לשם שמים כמבואר בתורה עה (ועיין תורה יט שהתגברות הרע על הקדושה והתגברות הקדושה על הרע זה דרך התרגום שהוא בחי' קליפת נגה) דהיינו שבקליפת נגה יש טוב הכבוש בה ע"י הרע ויש טוב שמעורב ברע שהוא עצם הקליפת נגה והחילוק הוא שהטוב הכבוש בה כיוון שכבר היה טוב בפני עצמו הרי שכבר היה בבחי' מחשבה תחילה ולא כהטוב שבנגה שלא היה בבחי' המחשבה תחילה (כמבואר בשער הגלגולים) ולכן הטוב הכבוש כששומע דברי הצדיק נזכר מעלתו אבל הטוב שבנגה לא יועיל לו שישמע כי אין לו במה להזכר דלא היה במחשבה תחילה ומה שרבינו מכנה רע זה טוב שאינו מבורר כראוי ולכן שייך שיצטרף לקדושה בבחי' לבושי השכינה כמבואר במ"א לגבי הגר
 נמצא שהכל נמצא בגר עצמו וכמבואר בגמרא שבת קמה שמזליהו של הגרים היו במתן תורה שהכוונה לטוב שנכבש אצלם. וצ"ע בזה דלעיל בהקדמה החדשה לא כתבתי כך אלא שגם הטוב הכבוש לא היה במתן תורה אלא רק הנשמה שמקבל הגר אחרים מתגייר היא היא היתה על הר סיני ופסק ממנה הזוהמה אבל הטוב הכבוש יש בו זוהמה וע"כ מחטיא את הנשמה שמקבל אחרי שמתגייר כמבואר בשער הגלגולים.

*

סיכום אות א' בתורה

רבינו מבאר שכל הבריאה על כל פרטיה ופרטי פרטיה הכל נברא ומכוון בדיוק כנגד כל אחד מישראל מגדול ועד הקל שבקלים וכנגד כל אבר ואבר שבו כדי שיוכל על ידה לעבדה ולשמרה ולשמוח ולהתפאר בה' ית' באופן שהקב"ה יתפאר בו (וכן מצאתי בספר טל אורות פרק ה' אות א מבאר ענין זה ע"ש)
 וכל כך מכוונים הדברים עד שיכול צדיק (צדיק דייקא ששום רע לא מסתיר ממנו שום נקודת טוב דהיינו זה שיכול לראות את ההתפארות שיש להקב"ה בכל אחד מישראל, ואפילו בקל שבקלים מוצא התפארות) הוא יכול להביט בבריאה בכל פרט שבה ולהבין מדוע נברא בציור ותכונה המיוחדת לו דהיינו כי נברא עמ"נ שכוה יהודי בכזה אבר יוכל להעלות התפארות להש"י באופן המיוחד
 והצדיק שיודע לגלות זאת הוא בחי' פאר הדור בחי' שעל ידו מתגלים התפילין של הקב"ה שהם התפארותו בנו שהם יוצאים מבחי' התפילין שלנו שאנו מתפארים בו. והמקושר לצדיק הזה זוכה ליראה בשעה שהצדיק מגלה את התפארות הש"י מישראל ואח"כ גם לאהבת הש"י.
 יש כאן קושי שצריך ביאור מה גורם יראה ונראה לי כי כשהצדיק מגלה את ההתפארות של הש"י בישראל דהיינו שמגלה שאפילו הקל שבקלים ממליך על עצמו את הקב"ה אזי מתגלה שישראל הוא לבושו ית' ואזי כביכול מתגלה הש"י בלבוש מלכותו ונולדת המלכות כי קודם שגילה הצדיק איך כל אחד מישראל ממליך את הקב"ה אזי זה בחי' מלך בלא עם, אבל ע"י הצדיק מתגלה המלכות ע"י העם ומעוררת יראה וע"י היראה זוכה להמליך את הקב"ה בשלימות יותר ואזי כביכול נולדת המלכות וביום המלכות מלך הוא מתרצה לעמו ונותן להם מתנות. עיין ביאור הליקוטים שהמתנות האלה הם בחי' מוחין שע"י זוכין לעבוד אותו ית' במדרגת אהבה. נמצא שע"י הצדיק זוכין ליראה וע"י זוכין במתנה מהקב"ה לאהבה.
 אבל זה בעיקר זוכה הצדיק בעצמו וע"י הוא משיג את רצונותיו ית' בבריאה. כי ע"י שהצדיק מוצא התפארותו ית' בישראל ע"י משיג את רצונות הש"י בבריאה ואזי מתגלה עד כמה אוהב את ישראל שברא את כל הבריאה רק כפי ההתפארות שיקבל מישראל על ידה.
 משמע שהתגלות רצונו (דהיינו אהבתו) היא לכל מי שמקושר לצדיק. אבל השגת הרצונות בבריאה זה רק הצדיק לבדו משיג. כי השגת הרצונות בבריאה אצל הצדיק זה נעשה השגה גמורה. אבל אצל המקושרים אליו זה רק מקיף שעל ידו מרגישים את אהבתו ית', דהיינו שאע"פ שלא משיגים את הרצון שבכל פרט בבריאה, אבל מרגישים שיש רצון בזה על כל פרט בבריאה כנגד כל פרטי איברי כל אחד מישראל וע"י מרגישים עד כמה הקב"ה אוהב אותנו וכמים הפנים נעשה אהבה אליו ית'.

הצדיק הוא התפילין שלו ית'

התפילין של הקב"ה הם התפארותו בישראל, אבל התפארותו מתגלית רק ע"י הצדיק, שהוא בחי' פאר, ע"י שמוצא טוב בישראל להתפאר בו, ולכן מבואר בתורה סו תנינא שהצדיק המיוחד בלימוד זכות על ישראל (רבי לוי יצחק מבערדיטשוב) הוא דייקא נקרא פאר הדור, דהיינו כי הוא התפילין של הקב"ה. ולכן רק על ידו אפשר לזכות ליראה, כי כשמתכבדים עליו מתקיים "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" ולכן הצדיק נקרא אוצר של יראת שמים (חיי מוהר"ן רצד רצה)
 ועיין המעשה שרבינו ביקש שיבדקו את התפילין שלו כשהברדישטובער היה מטולטל בדרכים כי הדרכים גורם העלמת הפאר שזה בחי' פגם התפילין ולכן ביקש לבדוק דייקא את התפילין של עצמו ולא את התפילין של כולם כי גם הוא בחי' פאר הדור בחי' התפילין של הקב"ה. עוד עיין בזה תורה מ' תנינא מפורש כיצד הצדיק הוא בחי' תפילין של הקב"ה כשמתקבצים אצלו אנשיו.

עיין לקוטי תפלות תורה יז ובפרט אות רמ כיצד מוהר"ן לומד את כל התורה הזו על עצמו דהיינו אע"פ שרבנו מדבר בעיקר מגרים ובאות ו' מוסיף גם בעלי תשובה אבל באמת כל עניין הגרים שייך לכל אחד בפרטיות למעשה ממש

ובכן יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו, בשם שגברו רחמיך וחסדיך העצומים עלי, ובראת אותי בין ירע ישראל עבדיך, כן יהמו מעיך וחנינותיך וחסדיך הגדולים עלי, שאזכה לשמע היטב את קול דברי הצדיקים אמתיים, ויפקחו עיני, וישמעו אני, ולבבי יבין היטב את קול דברי הצדיקים אמתיים, אשר עוסקים תמיד לעורר ולהעלות את הטוב הנמשך מנשמות ישראל הקבוש בגלות, ולעשות בעלי תשובה וגרים, הן קול דברי הצדיקים אמתיים שבדור הזה, הן דברי צדיקים אמתיים שוכני עפר, הכתובים בספריהם הקדושים עד שאשמע ואראה ואבין היטב את דברייהם הקדושים, עד שהטוב שבי יתעורר בתקף גדול, ובכח וגבורה גדולה דקדושה, עד שאזכה להתגבר באמת על הרע לשברו ולגרשו ולבטלו ממני בבטול גמור, באפן שאזכה לשוב בתשובה שלמה לפניך באמת ובלב שלם ואזכה להיות פרוצוף הטוב באמת בקדושה ובטהרה בשמחה ובטוב לבב:

עד כאן הקדמה

תורה יז [כ"א]

וכל זה רמוז בפסוקים בפרשת מקץ כשחזרו אחי יוסף הצדיק ממנו להביא מזון לביתם וספרו ליעקב את אשר דיבר אליהם שליט מצרים להביא אליו את בנימין והוכיחם אביהם

(בראשית מב) ויהי הם מריקים שקיהם והנה איש צרורי כספו בשקו ויראו

את צרורות כספיהם המה ואביהם וייראו: ויאמר להם יעקב אביהם אותי

שכלתם יוסף איננו ושמעון איננו ואת בנימין תקחו עלי היו כולנה: כ"א

פסוק זה הוא בפרשת מקץ דהיינו שבת חנוכה שבה שנאמרה התורה הזו מצד סדר התורות התורה הזו היא ביאור לרב ספרא משתעי הנמצא בגמרא בהמשך למעשיות רב"ח בב"ב דף עד אבל ממה שפותח רבנו תורה זו בפסוק זה נראה ששורש ההשגה הזו נמצא בתורה שבכתב בתורת משה במעשה שיבת אחי יוסף ממצרים אחר שירדו לשם להביא אוכל בזמן הרעב בפרשת מקץ.

ויוסף הצדיק הוא המשביר שהכין את מצרים להיות כור לצרוף וברור הסיגים מעם ישראל, היה חשוך אצלם. וכן משמע גם בפרשת וישב קודם המכירה במה שכתוב "וילכו לרעות את צאן אביהם" ופרש"י נקוד על "את" לומר שלא הלכו אלא לרעות את עצמם. דהיינו שהיראת ה' ואהבת ה' היה אז חשוך אצלם. וכן אח"כ כשרצו להרגו וכשהשליכו אותו לבור אל העקרבים ונחשים, (כמבואר בפרש"י עה"פ והבור ריק). הרי בוודאי שיוסף הצדיק היה חשוך אצלם.

ולכאורה צ"ע הרי יעקב אביהם לא היה חשוך אצלם ומדוע לא זכו ליראה ואהבה על ידו. ואולי כיון שיוסף היה במדרגה ממוצע בינם לאביהם לא יכלו לקבל אורו של יעקב אלא ע"י יוסף. וכלשון הזהר יעקב ויוסף כחדא אזלי. כי יעקב תפארת בחי' אור השמש ויוסף יסוד בחי' כח ההתקשרות אלא התפארת. ודרך יוסף היו צריכים לקבל מיעקב אביהם.

עוד עיין בפסוק שאח"כ ויאמר יהודה מה בצע נהרוג את אחינו וכו' לכו ונמכרנו וכו' מיד כתוב "וישבו לאכול" (בראשית לו כה) ועיין רבינו בחיי שם שהיה עליהם קפידה בזה, כמובא במדרש אתם מכרתם את אחיכם מתוך מאכל ומשתה וכו' היינו בחי' תאוות אכילה ועכירות המעשים שע"ז הכסילות שע"ז נחשך מהם אור הצדיק. מאידך לבסוף כשגילה עצמו אליהם אזי המדרש אומר אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה דהיינו שע"י התגלות הצדיק קבלו יראה נוראה בכל עוזה.

ביאור הפסוקים על פי רבנו

ויהי הם מריקים – עיין בסוף התורה שהכוונה כאשר מריקים ומסירים את השק והקדרות והחושך שיש על צרור הכסף דהיינו הצדיק, רק אז הוא מתגלה. וכדרכו של רבינו שהדרש לא סותר את הפשט, זה גם הפשט בחומש

^{כ"א} תורה זו נאמרה בשבת חנוכה שנת תקסו ובאותה שנה נתגייירו גרים הרבה מחמת שמצאו בספריהם היפוך אמונתם והענין מבואר היטב בתורה זו (פל"ח)

^{כ"ב} בתרלז- נמחק תיבת צרור

^{כ"ג} ויהי הם מריקים – עיין מגילה דף י: כל מקום שנאמר ויהי אינו אלא לשון צער. כי באמת הוא צער גדול ונורא מאד כשמגלים שהצדיק חשוך ועי"ז היראה ואהבה.

והנה איש צרור כספו ויראו את צרורות כספיהם וכו' וייראו – צ"ע כפל הלשון. ואולי לא נתייראו אלא עד שראו כל אחד שלק של עצמו חוזר אלא של כולם חוזר משמע שאינו טעות אלא מעשה מכוון.

^{כ"ד} צ"ע שרבינו מאטע את כל עני הפסוקים במלואם ולא כותב וכו' כדרכו בהנהגה מקומות

^{כ"ה} צ"ע שגם בתורה י' מצאנו פסוקים אלו אבל חוקא תורה זו שלנו פתחת בהם וגם נקראת כן ויהי הם מריקים את שקיהם

שהצדיק יוסף היה חשוך אצל אחי יוסף. דהיינו שכשהגיעו לביתם ואל אביהם והריקו את השקים מצאו איש צרור כספו בשקו וייראו דהיינו שתפסו שהחשכות שיש להם על היראה נובע מהחשכות שיש להם על אור הצדיק. ואזי שוב "ייראו את צרורות כספיהם המה ואביהם" דהיינו שחזרו להתבונן בזה והבינו שהסיבה לחשכות היא עכירות מעשיהם וזה הכוונה "המה ואביהם" המה היינו החומר מתגבר על בחי' אביהם דהיינו החכמה דהיינו הצורה. כי עכירות המעשים היא שהחומר שהוא הגוף והדמים לא מקבל את הצורה דהיינו חכמה ואור הנשמה ועי"ז הוא חשוך ועי"ז לא רואה אור הצדיק ולא יכול לקבל ממנו את היראה.

ונראה שהיה להם על הצדיק שתי הסתרות דהיינו הסתרה בתוך הסתרה "וזהו ויהי הם מריקים שקיהם" אזי נתבטלה הסתרה אחת ועי"ז כבר תפסו שיש להם הסתרה והיא מעכירת המעשים ואזי הוכיח אותם שכלם כמ"ש "המה ואביהם וייראו" כמבואר שם. וצ"ע אולי וייראו שכתוב שם הכוונה שכבר עי"ז התחילו לקבל קצת יראה מהצדיק ע"י שנפלה הסתרה אחת.

דהיינו כנ"ל בהקדמה כי תחילה ע"י צדקה שהביאו לבתיהם זכו כבר קצת לבחי' "שמעו הולך בכל המדינות" והתחילו לחזור בתשובה ולהתבונן על מעשיהם והבינו שהצדיק חשוך אצלם.

ועיין שם בפסוק כח מבואר שכבר במלון פתח לוי את שקו ומצא "צרור כספו והנה הוא בפי אמתחתו" וסיפר לאחיו "ויצא ליבם ויחרדו ויאמרו מה זאת עשה האלקים לנו". וצ"ע אולי לוי הראשון שזכה לראות שהצדיק חשוך אצלו, וא"כ אולי כאן המקום הראשון שנרמז מעלתו של לוי על אחיו, מה שנתברר אח"כ במצרים שלא נשתעבד, ובעגל שלא חטא, אבל האחים כנראה חשבו שזה רק אצלו, אבל שגם אצלם יש החסרון הזה לא תפסו רק כשהגיעו לביתם אל אביהם.

בתורה שלימה מביא מדרש ויפתח האחד הוא לוי שהיה מדקדק במצוות וקיים לא תחסום שור בדישו. משמע שדקדק יותר מאחיו. ואפשר שיש במצווה זו גם סגולה שיתגלה החושך מעל הצדיק, כי היא בחי' צדקה.

עוד יש מדרש (מובא בספר בשם אמרו) עה"פ ויפתח האחד היינו המיוחד שבאחים. עוד יש חילוק וצ"ע במה שאצל לוי כתוב "צרור כספו בפי אמתחתו" ואצלם "איש צרור כספו בשקו" דהיינו שגם מכונה אמתחת משמע פחות חשוך וגם בפי משמע מכוסה רק מעט.

עוד צ"ע בתו"ש בשם מדרש על הפסוק "ויצא ליבם ויחרדו" דהיינו כשמצאו הצרור כסף אצל לוי אמרו שמא הם דמי שמעון, אבל עה"פ "המה ואביהם וייראו" אומר המדרש שאמרו שמא זה דמי בנימין וצ"ע מה החילוק. משמע שהבינו שיש חילוק בין המציאה של לוי למציאה שלהם ולא שהתברר למפרע שהכל אחד.

עוד עיין תענית דף ט. שכאן בפסוק כח נרמז מה שכתוב במשלי יט "אולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף ליבו" שהרי אמרו מה זאת עשה אלקים לנו ולא תלו החסרון בעצמם. ואולי אפשר לומר שהפסוק "ויהי הם מריקים" פירושו שכשראו שגם אצלם צרור כספם בשקיהם, אזי כבר לא תלו בהקב"ה אלא וייראו, כי הבינו שהחסרון בהם בעצמם, וזו היה כבר תחילת תשובתם.

אות א

רבנו כדרכו ברוב התורות פותח את התורה בגילוי הדבר והמדרגה שאותה אנו רוצים להשיג ע"י תורה זו ואח"כ מבאר כיצד זוכים לזה, וכאן רוצה לומר שהעיקר זה לעבוד את הש"י ביראה ואהבה, וזה א"א אלא ע"י שמקבל זאת מצדיק הדור, ומבאר באריכות כיצד הצדיק מגלה זאת וכיצד מקבלים זאת ממנו.

יראה – נ"ל לבאר עפ"י מה ששמעתי מהריצ"ח וראיתי במהר"ל יראה הכוונה תפיסה שכל המציאות שלי תלויה רק בו ית' ולא בשום דבר אחר והיא זכרון תמידי של המצאות בבית המלך שרוממותו מקפיאה ומאפסת כמ"ש ויראו אותו כל אפסי ארץ.

ואהבה היא יותר מזה כי היא התכללות במלך ע"י שקצת מכסה על היראה בבחי' אהבה מקלקלת השורה שורת הדין

עיין ביאור הליקוטים בתחילתו שאהבה כאן היא שהקב"ה נותן לו מוחין להשיג אותו ועי"ש שמבאר שהיראה היא הלבוש והכלי שעל ידו יוכל להשיג אותו ית' בלא רבוי אור. ולפ"ז נ"ל הכוונה כי התגלות היראה היא התגלות מקיף שעל ידו אדם תופס שיש משהו עצום מעליו והוא מתאפס תחתיו ביראה ועי"ז נולדת המלכות כי מתוך יראה ממליך את הקב"ה ואז הקב"ה מחלק מתנות דהיינו מוחין להשיג אותו ועי"ז זוכים לאהבה. (עיין תורה ה' שיראה בחי' אשה ואהבה בחי' איש ועיקר להשיג יראה ומדת אהבה מחזרת אחריה כמו איש המחזר אחר בת זוגו שנאבדה ממנו. (וכן איתא בשם הבעש"ט בבני יששכר תשרי ד' יד)

משמע שהיראה היא ע"י הצדיק אבל אהבה היא ע"י הקב"ה בעצמו. כי יראה היא ע"י שהצדיק מגלה את התפארות הקב"ה בישראל שזה בחי' תפילין שמעורר יראה, ומתוך כך ממליכים אותו ית' ואזי הקב"ה נותן מתנות שע"י זוכים באהבה. שזה התכללות בו ית' בבחי' אחדות, שזה בחי' אילו ידעתי הייתי, דהיינו שזו מדרגה יותר

גבוהה ממדרגת היראה ונ"ל שביראה זה יותר תפיסת מקיף ובאהבה זה נעשה פנימי, וי"ל לכן אהבה היא רק אחרי שממליך את הקב"ה בשלימות כמבואר לקמן שזה בחי' שנוולדת המלכות ואזי נעשה בחי' יום גנוסיא שהמלך מחלק מתנות שזה בחי' מוחין להשיג אותו בבחי' אהבה כדמשמע בביאור הליקוטים.

מאידך מבואר כאן שאת התפארות הקב"ה בישראל מגלה הצדיק רק ע"י שמגלה את גודל אהבת הקב"ה לישראל אפילו לקטן שבישראל עד שכל בריאת העולם היה רק ע"י שצפה ההתפארות שיקבל אפילו ממנו. וכן לקמן מבואר שהצדיק עושה גרים ובעלי תשובה ע"י שמגלה להם גודל מעלת נשמתם אצל הקב"ה שעלתה במחשבה תחילה ובה נתייעץ בבריאת עולמו, נמצא שלא רק יראה מגלה הצדיק אלא גם את גודל אהבת הקב"ה לישראל ועי"ז כמים הפנים לפנים שזה בעצמו מעורר אהבה.

יש מקשים הרי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים וא"כ זו עבודה עצמית ומה כוונת רבינו שרק ע"י הצדיק אפשר ליכות ליראת שמים. ונראה פשוט שהצדיק משאיר בחירה ואעפ"כ כיון שיראה ואהבה אמיתית צריך לזה הרגשה עצומה במציאותו ית' לכן א"א לזכות לזה בלא עזרה מצדיק גדול מאד, כמשה רבינו דכתיב בו אתה היראת לדעת (עיין תורה ד'). ועיין ברכות לג: אמר רבי חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר (דברים יב) "ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה". אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא? והא"ר חנינא משום ר' שמעון בן יוחי אין לו להקב"ה בבית גזויו אלא אוצר של יראת שמים שנאמר (ישעיה לג-ו) "יראת ה' היא אוצרו? אין לגבי משה מילתא זוטרתא היא. ומקשים (עיין דרשות הר"ן סימן י') שלא תירץ בזה את עיקר הקושיא שהרי מה השם מבקש זה נאמר לכל ישראל ומה יועיל שלגבי משה זה דבר קטן. ועיין בעש"ט עה"ת פרשת עקב אות יד שתירץ – לגבי משה, היינו להם שהיו גבי משה, והוא היה המנהיג שלהם, היה דבר קטן, כי משה רבינו עליו השלום המשיך בחינת יראה לכל הדור ההוא, כי הוא היה המנהיג, ומפיו יצאו אלו הדברים, ולכך היה זה אצלם דבר קטן:

כי/כה **יראה ואהבה** דהיינו להיות ירא שמים ואוהב את הקב"ה, שהן שתי מצוות דאורייתא כמו שכתוב "את ה' אלקיך תירא" וכתוב "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך", א"א לאדם לקיים כראוי/כו אלא ע"י שיקבל, וא"א לקבל כ"א ע"י צדיקי הדור/כז, כי הצדיק הדור הוא המגלה היראה והאהבה רוצה לומר כיון שיראה ואהבה הן שתי מדות של התפעלות הלב, צריך לעורר את הלב להתפעלות הזו, ואמנם כל אדם יש לו יראה ואהבה כפי ההשגה שלו בהקב"ה, אבל לזכות ליראה ואהבה בהתפעלות גדולה כפי שצריך באמת, עד שכל עבודת ה' תהיה בדחילו ורחימו כראוי, זו הרגשת מציאותו ית' שאפשר לקבל רק מהצדיק הדור. (ועיין תורה קיב/כח) שדבור תפלה ותורה שאינו ביראה ואהבה כראוי אינו עולה למעלה):

מכאן ועוד סוף אות א' מבאר רבינו באריכות כיצד הצדיק מגלה את היראה ואהבה למקושרים אליו.

^{כד} ונראה שיראה ואהבה הם בחי' עבד וכן המבואר בתורה ה' תנינא עי"ש שהשלימות היא לכוללם יחד. עי"ש.

^{כה} צ"ע מה בא לתרץ ואולי לתרץ למה וייראו כשראו והנה צרור כספם בשקיהם. דהיינו כי עפ"י הפשט עיין לעיל פסוק כח מבואר שם בשלוי מצא צרור כספו ויצא ליבם ויחרדו איש אל אחיו ויאמרו לאמר מה זאת עשה אלקים לנו ופרש"י להביאנו לידי עלילה דהיינו שחששו ששליט מצרים רוצה להעליל עליהם שגנבו ולפ"ז הייתה יראתם יראה תחתונה משר (עיין תורה טו ותורה קנד) וזה בא רבינו לתרץ ומבאר שהיראה שלהם הייתה על זה שלא היה להם יראת הרומות כראוי.

^{כז} כי בוודאי יש יראי ה' ואוהבי הש"י בישראל ועמך כולם צדיקים כולם יש בהם איזה יראה ואהבה ויש גם יראי ה' גדולים שרחוקים מהצדיק, אבל יראה שלימה באמת כל אחד כפי מדרגתו אם יקבל מהצדיק יזכה להרבה יותר ממה שיכול לבדו. כך משמע ממה שרואים בחוש שיש הרבה יראי שמים גם ברחוקים מהצדיק אבל באמת לשון רבנו משמע שא"א לקבל יראת שמים אלא מהצדיק כי רק הוא מגלה את היראה ואהבה. וכדי שלא ליסתור החוש נראה לתרץ כנ"ל שאם יקבלו מהצדיק יזכו להרבה יותר. ואסור לאדם לומר א"כ מי שלא מקורב לרב שלי אין בו יראת שמים אלא רק להתחזק מזה לעצמו לרדוף אחר הצדיק ולהשתדל לקבל ממנו יראה ואהבה, כמבואר בתורה קעא.

^{כח} מ"ק – צ"ע כי כמה תורות לעיל דיבר רבינו מיראה עיין יד טו ה' ולא אמר שא"א לזכות לזה בלי הצדיק.

צ"ע שנקט צדיק הדור דייקא ולא סתם צדיק.

יראת ה' ואהבת ה' ובוהר כתוב שכל עבודה שאינה בדחילו ורחימו אינה עולה למעלה. וכן מבואר בתורה קיב עי"ש בתחילתה.

ועיין תורה ה' שכשיש יראה אזי האהבה באה ממילא כאיש החוזר אחר אבידתו זו בת זוגו אבל כאן מבואר שגם את האהבה הצדיק מגלה.

^{כח} תורה קיב – ...ומתמת שאי אפשר לו להוציא דבור לפני אלקים בדחילו ורחימו וחייתו כראוי, לכן כל הדבורים והתפלות שהיא מדבר לא יוכלו לבקע המחצות והמסכים המבדילים לעלות למעלה, ונשארים למטה תחת המסכים. עד אשר יזכה וישוב באמת, וידבר דבורים הראויין להתקבל בדחילו ורחימו מעמקא דלבא בהתעוררות גדול, אזי מבקע הדבור המאיר את כל המחצות והמסכים המבדילים, ויעלו עמו כל הדבורים שהיו מנחים למטה עד הנה:

ומבאר שהצדיק מגלה זאת ע"י שמוצא הרצונות של הש"י בבריאה דהיינו בחי' אהבת ה' וזה דייקא ע"י שמגלה ההתפארות מישראל דהיינו תפילין המעורר יראת ה'.

כאן מתחיל רבינו לבאר כיצד מגלה הצדיק את המדות יראה ואהבה, ומבאר שזה ע"י שהצדיק מגלה את מלכותו של הקב"ה בעולם, וגילוי מלכותו הוא כשמתגלה שממליכים אותו על העולם וכמו שאומרים בפיוט אדון עולם "לעת נעשה בחפצו כל אזי מלך שמו נקרא" והצדיק הדור הוא זה שיודע לגלות עד כמה כל אחד ואחד מישראל אפילו הקל שבקלים ממליך את הקב"ה והוא אוסף את כל גילויי המלכות של כל ישראל, ועי"ז מגלה עד כמה הקב"ה הוא המלך, וכשמתגלה מלכותו אזי מתגלה היראה מהמלך, וכשיראים מהמלך דהיינו שממליכים אותו אזי המלך מראה פנים שוחקות ומתגלה מדת האהבה. ואזי מתגלה לצדיק הרצון הפרטי שיש לו ית' על פרט בבריאה, ועד כמה הוא בגלל אהבתו לכל פרט מישראל ומתגלית מדת האהבה.

וכאן מקדים רבנו באריכות גדולה לבאר כיצד ועד כמה כל פרט בבריאה נברא כדי שישראל ימליכו על ידו את הקב"ה.

וזה עבודת הצדיק הגדול, לגלות בכל פרט בבריאה מדוע נברא דווקא בצורה ותכונות שנברא. ומבאר שא"א לצדיק לגלות זאת רק ע"י שמגלה תחילה עד כמה הקב"ה מתפאר בכל מעשה לשם שמים ואפילו הכי קטן של איזה ישראל אפילו של היהודי הכי נמוך/כ"י.

והסיבה לכך היא כנ"ל כי כל פרט בבריאה נברא כדי שעל ידו ימליכו הנבראים את הקב"ה וכמ"ש "לכבודי בראתי יצרתיו אף עשיתיו" נמצא רק כשהצדיק מגלה כיצד ישראל ממליכים את הקב"ה אפילו במעשים הקטנים ביותר, הוא יכול לחזור לבריאה ולגלות בה מדוע נברא כל פרט בה דווקא בצורה ותכונות אלו.

כי כשהקב"ה ברא את הבריאה, ברא כל פרט בה להיות כלי להמלכתו, נמצא שזה הוא הרצון שיש בצורת ותכונות הדבר, וזה ע"י שעלה לפניו כל המעשים לשם שמים שיעשו ישראל כולם בכל הדורות, ולפי זה ברא עולם שעל ידו יעשו זאת, נמצא שבכל פרט בעולם, אפשר לגלות איזה עבודת ה' של יהודי, ולפי"ז להבין מדוע נברא דווקא בצורה ותכונות אלו.

כי הצדיק מבקש ומחפש תמיד/ל לגלות הרצונות של השי"ת, כי יש בכל דבר רצון השי"ת/ל"א. הן בכלל הבריאה, דהיינו מה שהשי"ת רצה לברוא את העולם בכלל. וכן בפרטי הבריאה, בכל דבר ודבר בפרט, יש רצון השי"ת. דהיינו שהש"י רצה שזה הדבר יהיה כך, בתמונה הזאת [ל"ב]/ל"ג, ובכח הזה, ובטבע הזאת. ודבר אחר יש לו תמונה אחרת, וכח אחר,

^{כט} **אולי בזה יתבאר גם מה שאמר הבעש"ט (בעש"ט עה"ת בראשית אות קכא ובבאר מים חיים שם אות ק:.) שכמה שהצדיק גדול יותר כך הוא אוהב רשע גדול יותר, כי בלא זה א"א לו לגלות ההתפארות הנ"ל בשלימות.**

^ל **צ"ע הלשון מבקש ומחפש תמיד. ועיין שיש"ק ח"א סימן תקכו- בעת שאמר רבנו ז"ל את התורה שבסימין י"ז וי"ה הם מריקים שקיהם, הלקף לטייל עם מוהרנ"ת ואמר לו: "ראה עשב זה יש לה תמונה כזו ועשב זה יש לה תמונה אחרת, תענג זה גדול הוא מהתאנה הידועה", "דאס איז שוין א גרעסערער תענג ווי די תאנה".**

רבינו מדמה את הבקשה וחיפוש שלו להבין סיבת הצורה ותכונת הבריאה לתאוה הידועה משמע כאילו שאצלו ח"ו התחלפה התאוה בתאוה לזה אבל באמת כפי שהולך ומבאר כל תאוותו היא רק לגלות יראה ואהבת ה' בעולם אלא שבשביל זה צריך לעסוק ברצונות הש"י ולמעלה מזה וידוע שרצון ועונג שרשם בכתר דהיינו הרצון באריך ועונג בעתיק (ספר טל אורות ח"א פ"א אות י') ואולי מזה נמשך כל כך תענוג לעוסק בזה.

לכאורה צ"ע עפ"י המבואר בפנים נמצא, כשיודע ומוצא ההתפארות שיש בישראל, בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות, יודע כל הרצונות שיש בכלל הבריאה ובפרטי הבריאה ובפרטי פרטיות, א"כ לפ"ז היה צריך לומר זאת למוהרנ"ת בזמן שהיה עם החסידים, ולא כשהיו לבד בשדה, ונראה שאין הכוונה שמביט בישראל ומבין בבריאה, אלא מתוך שיש לו עין טובה כזו, שרואה בישראל רק טוב והתפארות ואפילו הקטנה ונעלמת ביותר, מתוך זה כשמביט בבריאה יכול להבין הרצונות שיש בה, כי זה מאותו שורש המחשבה תחילה והרצון.

^{לא} **כמו שבכל דבר יש רצון האומן שעשה אותו אלא שבמעשה אדם נמצא רצון שהיה בשעת מעשה שעבר ובמעשה הקב"ה יש רצון מתמשך כי דברך ה נצב בשמים ומחדש בכל יום מעשה בראשית דהיינו שאצל אדם הרצון הוא סיבה לעשיה וגם סיבה שהוא לא סותר אותו או זורקו אבל אצל הקב"ה הרצון הוא גם מקיים בכל רגע את הדבר ונותן לו מציאות מתמשכת.**

^{לב} עיין רמח"ל קל"ח פתחי חכמה פתח יא

^{לב} **רמח"ל קל"ח פתחי חכמה פתח יא >תועלת תמונות הנבואה: < ענין התמונה והדמיון הנמצא בספירות הוא יוצא מספירת המלכות, שהיא שורש לתחתונים, ומצדה נעשים כולם בצורה שהם נעשים. ועל כן אמרו שאי אפשר לעלות או לקבל אלא בה. ואפילו בתמונות הדמיונות עצמם נודע חכמה בענין ההנהגה, כי נודע איך צריכה השכינה להנהיג לצורך הענין ההוא. ולהביאו לתחתונים. אבל מתוכה משכילים הדברים למעלה ממנה. ששם הם כחות ומדות ממש:**

אחר שנתבאר ענין הדמיונות, נבאר עתה מה תועלתם, למה נראים הדברים על ידם:

חלק א: - א. ענין התמונה והדמיון הנמצא בספירות הוא יוצא מספירת המלכות, והיינו כי כל ספירה יש לה סגולה פרטית, ונמשכת הסגולה ההיא גם בכל שאר הספירות. וזאת הסגולה היא פרטית למלכות: ב. שהיא שורש לתחתונים, שעל כן ראשית הצורה תמצא בה, פירוש -

וטבע והנהגה אחרת. והצדיק מחפש ומבקש תמיד אחר אלו הרצונות, להשיג ולידע רצון הש"י בכל דבר. כגון מפני מה/ל^ד היה רצון הש"י, שהארי יהי' לו כח וגבורה כזו, ובזו התמונה, ובזאת הטבע והנהגה שיש לארי. ולהיפך יתוש קטן [ל^ה/ל^ו], הוא חלש כח מאד, ויש לו טבע ותמונה והנהגה אחרת. וכן בפרטי פרטיות, כגון בהארי' בעצמו, מפני מה זה האבר של הארי' צורתו כך [ל^ז], ויש לו כח וטבע כזאת, ואבר אחר, יש לו צורה אחרת, וכח וטבע והנהגה אחרת. וכן בשאר כל הברואים שבעולם, דומם צומח חי מדבר, שבכולם יש שינויים רבים לאין מספר, בין כל אחד לחבירו. וכן בכל אחד ואחד בעצמו, יש בו שינויים רבים בפרטי פרטיות, בין כל אבר ואבר. וכיוצא בזה בעשבים ואילנות ושאר פרטי הבריאה. שבכולם יש שינויים רבים מאד בתמונותיהם ובכוחותיהם והנהגותיהם. והכל הי' מחמת רצון הבורא ית"ש, שרצה שזה יהיה כך, וזה כך. והצדיק מחפש תמיד אחר אלו^ח הרצונות [ל^ט/מ^א], ומשיג ומוצא אותם ע"י ההתפארות שמוצא בישראל/מ^א בכלל

שהיא השורש לצורה ממש, ולכן היא תתראה בבחינה זאת של דמיון, ותראה גם האחרים בדרך זה, כיון שכולם אינם נראים אלא בה: ג. ומצדה נעשים כולם בצורה שהם נעשים, שהם עוברים רק על ידה ליראות, ומצד זה נראים כולם כך, כמראה שמראה הדיוקנאות לפי תכונתו והכנה שלו: ד. ועל כן אמרו שאי אפשר לעלות או לקבל אלא בה, פירוש, שאי אפשר להשיג אלא כך:

חלק ב: א. ואפילו בתמונות הדמיונות עצמם, לא די להבין המדה הנראית והנרמות בדמיון ההוא, אלא שצריך להבין גם כן מה ענין הדמיון ההוא – לרמוז בו המדה: ב. נודע חכמה בענין ההנהגה, כי מלכות היא שורש התחתונים, וצריך להבין אופני קשרה עמהם, ואיך משתרשים בה, ואז כשתראה אחר כך האורות מצטיירים בצירים ההם, אז תבין איך המשך האור ההוא למטה צריך שיהיה דוקא בבחינה זאת, מפני הכנת המלכות וסגולותיה הפרטיות. פירוש, דרך משל – אריה ר"ל חסד או אבא. אבל תבין מהו ענין האריה לפי הצורה למטה, ואז תבין איך שהחסד צריך לימשך בדרך זה למטה על ידי השכינה, שעל כן האריה היוצא ממנו עשוי באותה הצורה: ג. כי נודע איך צריכה השכינה להנהיג לצורך הענין ההוא, כללו של דבר – הצורה, איך נקשרות מדרגות המלכות וסגולותיה לעשות הדבר ההוא: ד. ולהביאו לתחתונים, זהו דבר עומד באמצע בין ההשפעה והקבלה, כי כחות ההשפעה הם פשוטים למעלה. אך ברדתם למטה צריך שתתקשר השכינה בקשרים ההם, ואז בסוד זה יוצא האור למקומו לתחתונים: ה. אבל מתוכה משכילים הדברים למעלה ממנה, ששם הם כחות ומדות ממש, אבל מתוכה זה פשוט, כי ממנה המראות, ומתוכה מבינים הכחות והנהגותיהם:

לד **אע"פ שאסור לשאול** למה על מצוות הש"י, זה רק עד שאמונתו שלימה, אבל כשאמונתו שלימה אזי היא כלי להבין למה (תורה צא), כמבואר כל זה באריכות בלק"ה נדה הלכה ב' והארכתי בזה בהקדמה לתורה טז.

^ה שבת עז:

לו **צ"ע אולי** נקט ארי ויתוש ששניהם בחי' יראה שאדם ירא מהם. כמ"ש אריה שאג מי לא ירא. ויתוש עיין שבת עז: שהיתוש אימת הפיל. עוד עי"ש ברא יתוש תרופה לנשיכת הנחש ועיין בן יהוידע על זה. ובבראשית רבה (לט יד) ואת הנפש אשר עשו בחרן אמר רבי אלעזר בן זימרא אם מתכנסין כל באי העולם לברוא אפילו יתוש אחד אינן יכולין לזרוק בו נשמה ואת אמר ואת הנפש אשר עשו אלא אלו הגרים שגייירו ואם כן שגייירו למה אמר עשו אלא ללמדך שכל מי שהוא מקרב את העובד כוכבים ומגייירו כאלו בראו. ובבראשית רבה פ"ז ז' – שלא ברא דבר לבטלה אפילו יתוש ובסוף שם מביא המעשה מטיטוס המובא בגיטין נו: ועיין סנהדרין לח. יתוש קדמך. עוד עיין רמב"ם יסודי התורה פ"ב (ט) כל הנמצאים חוץ מן הבורא מצורה הראשונה עד יתוש קטן שיהיה בטבור הארץ הכל מכח אמתתו נמצאו...

^{לז} עיין שיחות הר"ן אות מ' להבדיל מדרגם של המחקרים

^{לח} בתרלז - נסחק חיבת אלו

^{לט} עיין שיש"ק ח"א תקכו

מ **שיש"ק ח"א תקכו** - בעת שאמר רבנו ז"ל את התורה שבסימן י"ז - ויהי הם מריקים שקיהם, הלא לטיל עם מוהר"ן ונאמר לו: "ראה עשב זה יש לה תמונה כזו ועשב זה יש לה תמונה אחרת, תענוג זה גדול הוא מהתאנה הדיודה", "דאס איז שוין א גרעסערע תענוג ווי די תאנה!". (שיחות השייכות לתורות מתוך ביאהל"ק שהדפיס ר"ש הורביץ).

מא **מ"ק** - זה חידוש נפלא שלא מוצא אותם בדבר עצמו דהיינו בעצם הבריאה בבחי' להסתכל בשכל של כל דבר אלא אצל עם ישראל העם סגולה שנבחר ונועד לגלות את הכבוד שמים שיש בכל כלל ופרט הנ"ל ובהמשך משמע שמוצא בישראל איך הקב"ה מתפאר בהם ועי"ז משיג את הרצון שיש בכללות ופרטי הבריאה. אבל באמת יותר נ"ל שהכוונה שדייקא בבריאה מוצא את הרצונות אלא שזוכה לזה רק ע"י שמוצא בישראל ההתפארות כנ"ל וכן משמע קצת מהשיחה הנ"ל שרבינו יצא לטיל עם מוהר"ן ובשדה אמר לו ראה עשב זה וכו' ולא אמר לו זאת כשהיו ישראל אצלו ונראה שאין הכוונה שמביט בישראל ומבין בבריאה אלא מתוך שיש לו עין טובה כזו שרואה בישראל רק טוב והתפארות ואפילו הקטנה ונעלמת ביותר מתוך זה כשמביט בבריאה יכול להבין הרצונות שיש בה כי זה מאותו שורש דהיינו המחשבה תחילה והרצון.

צ"ע **מה שנוקט לשון התפארות** ונראה כי מדבר מענין התפילין שנקראים פאר (עיין תורה לח) וכמבואר בתורה מ תנינא בבאיור יותר אלא ששם מדבר רק מההתפארות שמוצא בישראל וכאן זה כביכול היכי תמצא להשיג רצונות הבריאה ועיין ספר פרי הארץ הבאתי בתורה א על ענין יעקב מבואר שם למה השכל שבכל דבר הוא בחי' תפארת.

ובפרט, ובפרטי פרטיות :

כי כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל ישראל/א. כמ"ש [ב] בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, ודרשו חז"ל **בשביל עם ישראל/ג** **שנקרא ראשית [ד]/ה** לכאורה צ"ע מדכתיב לכבודי בראתיו וכו' ואלא הכוונה כיוון שרק ישראל הם המגלים כבודו ית' ע"י שעושים רצונו, לכן ברא עולם בשביל ישראל שעל ידו יוכלו לכבדו. **כי ישראל עלה במחשבה תחילה [ו]/ז** דהיינו לפני שעלה במחשבה בריאת העולם/ט, **דהיינו שהש"י צפה [י]/יא** ההתפארות והשעשועים **שיקבל**

^א **עיין תורה צד** – ... ה'ענין הוא כן, שכל העולמות לא נבראו אלא בשביל ישראל דכתיב (ישעיה מ"ג): "לכבודי בראתיו ויצרתיו אף עשיתיו", דהיינו 'בריאה' 'יצירה' 'עשייה' לא נברא אלא לכבודי. וכבודי הינו ישראל, דכתיב (שמות כ"ה): "ושכנתי בתוכם", ודרשו רבותינו, וזכרונם לברכה [עין של"ה (מסכת תענית) דף ס] 'בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, מלמד שהקדוש ברוך הוא משרה שכנינו בתוך כל אחד מישראל. נמצא כל אחד מישראל נקרא לבוש. ולבוש נקרא כבוד, כי רבי יוחנן קרי למאנה מכבודותא' (שבת ק"ג):

^ב בתחילת החומש

^ג מ"ק – **ועיין פרש"י** סוף פרשת בראשית עה"פ מאדם עד בהמה מבאר מדוע גם בהמה כי הכל נברא בשביל האדם וכיון שהוא כלה מה צורך באלו וקשה הרי יש צער למעלה כשמעשה ידיו טובעים בים ועפ"י הנ"ל נראה הסיבה כי כנגד כל אדם שמת מסתמא כנגדו מתה החלק בריאה השייכת לו

עוד אולי אפ"ל שכתוב זאת התורה אדם וכתוב הסתכל בתורה וברא את העולם וברא את העולם בעשרה מאמרות וכל עשר היא קומה כקומת אדם ואיתא (עיין תורה עח תנינא) שהם כנגד עשרת הדברות נמצא שהתורה והאדם והבריאה הם מכוונות ממש זה לזה והתורה והבריאה נתנו לאדם כדי שעפ"י התורה יחזיר הכבוד מהבריאה להקב"ה

ועיין רמב"ן ראשון על התורה עד כמה כל פרטי הבריאה נאמרו למשה עם קבלת התורה

ועיין ר' צדוק בספר מחשבות חרוץ פרק יא ד"ה והכל – והכל אחווים בנפשות מבני ישראל אפילו בעלי חיים טמאים ואו"ה וכמש"נ יצב גבולות עמים למספר בני ישראל, דכל העולם כולו לא נברא אלא בשביל ישראל שהם יכירו על ידם כח מלכותו ית' ועומק מחשבה העליונה הניכרת מתוך מעשיו, וכולם מקבלים חיותם מהנפשות דישאל שהם אחווים בעצמותיות אותיות המחשבה ועל ידיהם הוא השתלשלות דמחשבה להגיע לסוף מעשה, ולעתיד כשיבוקש עון ישראל ואיננו שיהיו כולם צדיקים ויבוער הרע ויצר רע מן העולם יתבטל גם הטומאה מבעלי חיים כמו שכתוב חזיר שעתיד לחזור להיותו,

ובספרו דברי סופרים – ליקוטי אמרים אות [יא] [ד"ה ענין] שאיתא בהקב"ה הוא ושמו דהשם הוא התפיסה שיש לאחרים בו והוא היינו העצם, וכן בכל הנבראים יש עצם החיות והם האותיות הנגלים בדבורם שהוא גלוי פנימיות חיותם והשם הוא תפיסת הנבראים והיינו מצד צורכם ושימושם לכלל הבריאה, ולכן הביאם לאדם לקריאת שמות וכל אשר וגו' כי כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה וכפי התפיסה שיש בו מצד צרכו לו הוא שמו העצמי להיות נקרא כן בכל עלמין, כי כל צורך בריאתו היה רק בשביל האדם וכפי התפיסה שיהיה לו בכל דבר לצרכו,

^ד * ויקרא רבה לו ד'

^ה **ויקרא רבה לו ד'** – אמר רבי ברכיה שמים וארץ לא נבראו אלא בזכות ישראל, דכתיב (בראשית א, א): בראשית ברא אלהים, ואין ראשית אלא ישראל, שנאמר (ירמיה ב, ג): קדש ישראל לה' ראשית תבואתה.

^ו כמבואר בתורה קעב – כי כל מה שברא הקדוש ברוך הוא לא ברא אלא לכבודו, כמו שכתוב (ישעיה מ"ג): "לכבודי בראתיו" וכו'

^ז * בראשית רבה א' ד' זהר ח"א דף קיה:

^ח **מדרש רבה בראשית** פרשה א פסקה ד) בראשית ברא אלהים ששה דברים קדמו לבריאת העולם יש מהן שנבראו ויש מהן שעלו במחשבה להבראות התורה והכסא הכבוד נבראו תורה מנין שנאמר (משלי ח) ה' קנני ראשית דרכו כסא הכבוד מנין דכתיב (תהלים צג) נכון כסאך מאז וגו' **האבות וישאלו ובית המקדש ושמו של משיח עלו במחשבה להבראות** האבות מנין שנאמר (הושע ט) כענבים במדבר וגו' **ישראל מנין שנא' (תהלים עב)** יהי שמו לעולם וגו' רבי אהבה ברבי זעירא אמר אף התשובה שנאמר (שם צ) בטרם הרים יולדו ואתה השעה תשב אנוש עד דכא וגו' אבל איני יודע איזה מהם קודם אם התורה קדמה לכסא הכבוד ואם כסא הכבוד קודם לתורה א"ר אבא בר כהנא התורה קדמה לכסא הכבוד שנאמר (משלי ח) ה' קנני ראשית דרכו וגו' קודם לאותו שכתוב בו (תהלים צג) נכון כסאך מאז ר' הונא ור' ירמיה **בשם רבי שמואל בר ר' יצחק אמרו מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר משל למלך שהיה נשוי למטרונה אחת ולא היה לו ממנה בן פעם אחת נמצא המלך עובר בשוק אמר טלו מילנין וקלמין זו לבני חזרו ואמרו המלך אסטרוולוגוס גדול הוא אלולי שצפה המלך שהוא עתיד להעמיד ממנה בן לא היה אמר טלו מילנין וקלמין זו לבני אלולי שצפה הקב"ה שאחר כ"ו דורות ישראל עתידין לקבל את התורה לא היה כותב בתורה צו את בני ישראל דבר אל בני ישראל א"ר בניה העולם ומלואו לא נברא אלא בזכות התורה שנאמר (משלי ג) ה' בחכמה יסד ארץ וגו' רבי ברכיה אמר בזכות משה שנאמר (דברים לג) וירא ראשית לו...**

^ט **נראה לומר** כי הסדר היה שתחילה עלה ברצונו לגלות מדת רחמנותו וכבודו כמבואר בתחילת עץ חיים ולשם כך עלה ברצונו לברוא עם ישראל שישגלו כבודו ותתגלה רחמנותו עליהם ולשם כך עלה ברצונו לברא עולם שעל ידו יגלו רחמנותו וכבודו.

ועיין מבוא שערים להאריז"ל – שער ראשון חלק א פרק א – כאשר עלה ברצונו הפשוט להאציל העולמות להוציא כחותיו מן הכח אל הפועל כי איננו יכול להקרא מלך או רחום או חנון או דיין וכיוצא אלא לאחר בריאת העולם כמ"ש במבוא שערים או הוצרך תחלת הכל לברוא המקום והחלל הפנוי לשיאצל אח"כ העולמות תוך החלל הוא כאדם הבונה בית חתנות לבנו ואח"כ מכניסו לתוכו ועושה לו חופה ובתחילה ברא ועשה המקום של כל העולמות כלם מראשית א"ק ע"ס עולם העשיה ואח"כ ברא עולמות עצמם.

מישראל/י²¹ דהיינו את השעשועים שיקבל מישראל שבהם הוא יתפאר שיש לו עם כזה מיוחד, כמו"ש **(ישעיה מט/י²¹) ישראל אשר בך אתפאר יי/י²⁰**. ובשביל זה בשביל שיוכל להתפאר בישראל המכבדים אותו **ברא את כל העולם, נמצא שכל העולם כולו נברא רק בשביל ההתפארות שיתפאר בישראל** בעתיד/י²⁰ אחר הבריאה ובעיקר אחר מתן תורה, שע"י התורה יגלו כבודו הנעלם בבריאה. **וזה היה כלל הבריאה, דהיינו שכלל הבריאה, הי' בשביל כלל ההתפארות שיקבל מישראל** המשתדלים לגלות את כבודו ית' בתוך חושך העוה"ז, דהיינו שברא עולם כזה שאע"פ שהקב"ה נעלם בו אפשר בכל דבר שבו שישראל יגלו מלכותו ועי"ז יתגלה כבודו ית' וזה מעיקר האמונה להאמין שבהתפארות הקב"ה מתקיים העולם/י²⁰.

ספר עץ חיים – שער א ענף א דרוש עגולים ויושר ובו חמשה ענפים: – בענין תכלית הכוונה של בריאת העולמות נבאר עתה ב' חקירות שנתעסקו בהם המקובלים. החקירה הראשונה הוא מה שחקרו חכמים ראשונים ואחרונים לדעת סיבת בריאת העולמות לאיזה סיבה היתה ונמנו וגמרו וגורו אומר כי סיבת הדבר היה לפי שהנה הוא יתברך מוכרח שיהיה שלם בכל פעולותיו וכוחותיו ובכל שמותיו של גדולה ומעלה וכבוד ואם לא היה מוציא פעולותיו וכוחותיו לידי פועל ומעשה לא היה כביכול נקרא שלם לא בפעולותיו ולא בשמותיו וכינויו כי הנה השם הגדול שהוא בן ד' אותיות הוי"ה נקרא כן על הוראות הוויות הנצחית וקיומו לעד היה הוה ויהיה טרם הבריאה ובזמן קיום הבריאה ואחרי התהפכו אל מה שהיה. ואם לא נבראו העולמות וכל אשר בהם לא יוכל ליראות אמיתת הוראת הוויותו יתברך הנצחית בעבר והוה ועתיד ולא יהיה נקרא בשם הוי"ה כנ"ל. וכן שם אדנו"ת נקרא כן על הוראת אדנות היות לו עבדים והוא אדון עליהם ואם לא היה לו נבראים לא יוכל ליקרא בשם אדון ועד"ז בשאר שמות כולם וכן בענין הכינויים כגון רחום וחנון ארץ אפים לא יקרא על שםם זולת בהיות נבראים בעולם שיקראו לו ארץ אפים וכיוצא בזה בשאר הכינויים כולם. אמנם בהיות העולמות נבראים או יצאו פעולותיו וכוחותיו יתברך לידי פועל ויהיה נקרא שלם בכל מיני פעולותיו וכוחותיו וגם יהיה שלם בכל השמות וכינויים בלתי שום חסרון כלל ח"ו. וענין טעם זה נתבאר היטב בס"פ פ' פנחס דרנ"ז ע"ב וז"ל פקודא תליסר וכו' דא ק"ש ואית למנדע דאיהו אקרי חכם בכל מיני חכמות ומבין בכל מיני תבונות וכו' אלא קודם דברא עלמא אתקרי בכל אילין דרגין ע"ש בריין דהוה עתידין להבראות דאי לאו הויין בריין בעלמא אמאי אתקרי רחום דיין אלא ע"ש בריין דעתידין וכו' ובפ' בא דמ"ב וז"ל דאי לא אתפשט נהוריה על כל בריין איך ישתמודעון ליה ואיך יתקיים מלא כל הארץ כבודו:

¹ עיין בראשית רבה פרשה ב' פסקא ה'. אוצרות חיים שער הנקודים סוף פרק ו' וע"ה שער ח סוף פ"ו ועמק המלך שער ה פרק מו

²¹ **בראשית רבה ב' ה'** – רבי אבהו ורבי חי'א רבה, רבי אבהו אמר מתחלת ברייתו של עולם צפה הקדוש ברוך הוא במעשיהן של צדיקים ומעשיהן של רשעים, הקרא הוא דכתיב (תהלים א, ו): כי יודע ה' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד. והארץ היתה תהו ובהו, אלו מעשיהן של רשעים, ויאמר אלהים יהי אור, אלו מעשיהן של צדיקים, אכל איני יודע באיזה מהם חפץ, אם במעשה אלו אם במעשה אלו, כיון דכתיב וי'רא אלהים את האור כי טוב, הוי במעשיהן של צדיקים חפץ, ואינו חפץ במעשיהן של רשעים. (פי"ה"א שחפץ במעשה רשעים עיין ראש דוד להחרי"א)

²² **בהמשך משמע** שהכוונה להתפארות שהוא מתפאר בנו ולא במה שאנו מתפארים בו **ונראה לכאורה** כיוון שהמכוון הוא מ"ן הרי מה שמתפארים בו זה רק חלק ממה שמעלים לו אלא הכוונה לכל מה שגורם לו ית' להתפאר בנו וכדלקמן אפילו נענוע פאה של ישראל אבל מאידך אפשר שדייקא מה שישראל מתפארים בו ית' זה שורש כל הכבוד דהיינו שגם נענוע פאה הכוונה לאיזה קצה התפארות שיש לפחות שבפחותים אפילו משהו שמתפאר ושמח באלוקיו. **דהיינו** שהוא מתפאר בנו בזה שאנו מתפארים בו ואולי זה בבחי' ה צלך.

שהש"י צפה – נקט לשון המדרש הנ"ל ולא נקט הביט או הסתכל או ראה

מצודות ציון על שמואל ב פרק יג פסוק לד – הצופה – הוא העומד במקום גבוה להביט למרחוק:

²³ **ישעיה פרק מט (א)** שמעו איים אלי והקשיבו לאמים מרחוק ידוד מנטן קראני ממעי אמי הזכיר שמי: (ב) וישם פי כחרב חדה בצל ידו הקביאני וישמיני לחץ ברור באשפתו הסתירני: (ג) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר: **מצודות דוד** – (ג) עבדי אתה – מזומן אתה לשליחותי כעבד לאדון. ישראל – הרי אתה לפני ככל המון ישראל אשר אתפאר בך כמו בכלום:

²⁴ לפי המצודות דוד שם

²⁵ **ישעיה מט (א)** שמעו איים אלי והקשיבו לאמים מרחוק ידוד מנטן קראני ממעי אמי הזכיר שמי: (ב) וישם פי כחרב חדה בצל ידו הקביאני וישמיני לחץ ברור באשפתו הסתירני: (ג) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר: בפשוט משמע שהכוונה לישעיה הנביא דייקא וכן פירש רד"ק אבל עיין פירוש המצודות דוד – ישראל – הרי אתה לפני ככל המון ישראל אשר אתפאר בך כמו בכלום:

²⁶ **עפ"י הסוד** זה מבואר בכתיב הארי"ל עיין אוצרות חיים שער נקודים סוף פרק ו'... הכוונה כי כל בריאה היא לידה שהעליון משפיע בתחתון והדבר מתעבר בתחתון ונולד וגדל וכל שפע צריך אתערותא דלתתא בבחי' מ"ן ובתחילת הבריאה לא היה מי שיעלה מ"ן וא"כ איך נבראה אלא ע"י שצפה כנ"ל נעשה מ"ן בהשאלה

²⁷ **כמבואר לק"ה** טוען ונטען הלכה ה אמצע אות ו- כי באמת צריך כ"א מישראל להאמין בעצמו שבוודאי מאחר ששם ישראל נקרא עליו. בוודאי יש בו עדיין התפארות פרטי שהש"י מתפאר עמו. וכן צריך להאמין בפרטות בכל יום ויום. כי אין יום דומה לחבירו ובכל יום ויום עולה התפארות פרטיים מכל א' וא' מישראל כפי מעשיהם באותו היום. שע"ז הקב"ה מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית

וכן פרטי הבריאה הוא נברא ומתקיים^(י) בשביל פרטי ההתפארות של ישראל כי איש הישראלי צריך להסתכל בשכל של כל דבר (תורה א') כדי לגלות בכל דבר דהיינו בכל פרט בבריאה כיצד יוכל להמליך ולכבד בו את הש"י. **כי יש בכל א' וא' מישראל התפארות בפרטיות, שהשי"ת מתפאר עמו בפרטיות** דהיינו שהתפארות הקב"ה מישראל אינה רק בכלליות עבודתו אלא מתייחס ומתפאר בכל מעשה ואפילו הקטן ביותר של גילוי כבודו ע"י כל אחד מישראל. **ואפי' בפחות^(ט) שבישראל [כן/כא], אפי' פושעי ישראל/כב], כל זמן ששם ישראל נקרא עליו/כג] כי נקרא פושעי ישראל [כד/כה],**

שהכל ע"י ההתפארות שמקבל מישראל מכ"א וא' בכל יום בפרט. כי כמו שתחילת הבריאה בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות לא היתה כ"א בשביל ההתפארות שיקבל מישראל בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות. כמו כן עתה הש"י מקיים העולם בחדו בכל יום ויום רק בשביל ההתפארות שמקבל מישראל בכלל ובפרט וכו'. אדרבא עיקר ההתפארות הוא עתה אחר הבריאה כי בתחילת הבריאה לא היו עדיין ישראל בעולם רק. שברא העולם בשביל שצפה שיקבל התפארות בכלל ובפרט וכו' מכל אחד מישראל. מכ"ש וכ"ש עתה שכבר נמצאים ישראל קדושים בעולם שכל קיום העולם וכל חידוש מ"ב שבכל יום הכל כפי ההתפארות שמקבל מהם בכלל ובפרט וכו'. ומה באים כל השינויים הרבים והנפלאים שבכל יום כנראה גם בחוש ריבוי השינויים שבכל יום מכ"ש השינויים הנפלאים שנעשים בכל העולם בכל יום ויום בגשמיות ורוחניות עד אין חקר ואין מספר כמו שאנו משבחים אותו ית' ע"ז בכל יום כ"ש ובטובו מחדש בכל יום תמיד וכו'. מה רבו מעשיך ד' וכו'. וכן אומרים בברכת ק"ש של ערבית בחכמה פותח שערים ובתבונה משנה עתים ומחליף את הזמנים וכו'. עושה גדולות עד אין חקר נסים ונפלאות עד אין מספר. וכל השינויים הנפלאים הרבים והעצומים שבכל יום ויום בפרטיות. הכל כאשר לכל הוא ית' מחדש בטובו ע"י ההתפארות שמקבל בפרטיות בכל יום ויום מכ"א וא' מישראל בפרטי פרטיות כנ"ל. ומי שמאמין בזה באמת ובאמונה שלימה בוודאי לא ידאג על פרנסה. מכ"ש שלא יבא לזה שיצטרך להשכיר עצמו לעבד ולשכר בשביל פרנסתו. כי בוודאי יבטח בה' שימשיך לו שפע דבר יום ביומו ע"י ההתפארות שמקבל מכל ישראל בכלל ובפרט וכו'. עד שבוודאי מקבל ממנו בעצמו ג"כ איזה התפארות בכל יום כפי חלקו שיש לו בעולם שע"ז מתקיים ומתחדש זה החלק בעולם אשר משם נמשך השפע והחיות לכל העולם כי מאחר שיש לו חלק בחיות וקיום העולם באותו היום בוודאי יהי' נמשך לו חיות ושפע באותו היום.

^י **נברא ומתקיים** – דהיינו שתחילת הבריאה היתה מכח ההתפארות שצפה שתייהיה בעתיד וגם בכל רגע מתקיים העולם במאמר הקב"ה כמ"ש דברך ה' נצב בשמים, ומקיים את העולם גם זה רק מכח ההתפארות שעולה ע"י ישראל כמבואר בל"ה טוען ונטען הלכה ה אמצע אות ו. והצדיק הוא זה שמקבץ את ההתפארויות ומעלה אותן להקב"ה בבחי' מיין נוקבין לעורר שפע חיות לקיום העולם.

^ט **עיין בלקוטי עצות** התחזקות שמוהר"ת שינה מהלשון כאן וכתב אפילו קל שבקלים (וצ"ע אם מותר לומר כן לא נראה לי שמוהר"ת היה משנה הלשון לולאי שמעו כן מרבינו בע"פ וכיון שתורה זו אינה לשון רבינו ממש אולי שבכתב אמר לו רבינו לשנות את הלשון ומוהר"ת בל"ה כתב כלשון ראשון וצ"ע)

קיצור ליקוטי מוהר"ן השלם אות ג (המבואר) – צריך לדעת שהשם יתברך מתפאר אפילו עם הקל שבקלים שבישראל. אפילו פושע ישראל כל זמן ששם ישראל נקרא עליו יש בו התפארות פרטי שהשם יתברך מתפאר עמו. על כן אסור לאדם לראש עצמו מהשם יתברך אפילו אם לקל ופגם הרבה מאד חס ושלום. כי עדין לא פסק חביבות השם יתברך ממנו כנ"ל ועל כן יכול עדין לשוב להשם יתברך. והעקר הוא על-ידי אנשי אמת שהם יכולים למצא גם הטוב וההתפארות שיש אפילו בהגורע שבגורעים ולהשיב הכל להשם יתברך: (לק"ע התחזקות ד')

הש"י מתפאר אפילו עם הקל שבקלים – צ"ע כי מובא בכמה מקומות בגמ' כמה סוגי בני"א שהקב"ה שונאן. ונראה שאין הכוונה אלא ששונא מעשיו הרעים ולא את היהודי עצמו, וזה שמחדש כאן שגם ברשע וקל פחות כשעושה איזה מעשה של כבוד שמים אוי הקב"ה מתפאר בו.

ועיין בפנים לשון רבינו "יש לפעמים שאיזה פחות שבישראל עושה נענוע עם הפאה שלו והשי"ת יש לו התפארות גדול גם מזה". דהיינו שהצדיק יכול לגלות את הפאה והקצה של מעשיו איך ששם גם הוא ממליך את השי"ת, אעפ"י שבעיקר מעשיו זה לא ניכר.

הלשון קל שבקלים – אולי שבחר מוהר"ת בלשון זה בגלל הלשון המובא במעשה דרבב"ח אנה בריה קלה שבים שהכוונה שאני חשוב מצד ישראל עלה במחשבה תחילה וכלפי בחי' זו באמת אין הבדל בין חשוב שבחשובים לקל שבקלים

הלשון קל שבקלים – נראה שנלקח מרש"י על בראשית פרק כט פסוק כא (כא) מלאו ימי – שאמרה לי אמי. ועוד מלאו ימי שהרי אני בן פ"ד שנה ואימתי אעמיד י"ב שבטים וזהו שנאמר ואבואה אליה והלא קל שבקלים אינו אומר כן אלא להוליד תולדות אמר כך. וא"כ נראה שרומז בעיקר לניאוף, שזה העושה את האדם ליותר קל שבקלים מכל דבר אחר.

כי עדיין לא פסק חביבות השי"ת ממנו כנ"ל – צ"ע מדוע אם פסק החביבות כבר א"א לשוב.

ונראה דמשמע שכל זמן שיש ביהודי אפילו רק נקודה קטנה אפילו רק בבחי' הפאה והקצה של כל מעשיו, נקודה קטנה של כיסופין ורצון להמליך את השי"ת באיזה אופן ואפילו רק רצון לרצות להמליך את השי"ת כבר על ידי הצדיק אפשר לקרבו כי יש במה לאחוז כדי ללמד עליו זכות ולהעלותו ע"ז. ואפשר שגם לזה כיוון רבינו במה שאמר לפני הסתלקותו שבפאות יוציא מהגיהנם את מי שיבוא על קברו וכו'. שהרי להיפך אם פסק חביבותו אוי כל שכן שהוא רחוק יותר ואם משם ישוב יהיה הכבוד ממנו גדול יותר כמו גר למשל, אלא שזה אי אפשר כי תשובה היא הארה מלמעלה באור גדול ונפלא מבינה, והוא מאיר רק ע"י שהצדיק מוצא בו איזה משהו להעלותו מ"ן שיהיה כלי לקבל האור הזה, לכן רק ע"י הצדיק לא פוסק חביבותו אצלו ית'.

וע"כ יכול עדיין לשוב להשי"ת – דהיינו שמה שאמר שאסור לאדם לראש עצמו אין הכוונה שלא יתייאש מלהשאר היכן שהוא, כי גם זה בחי' יאוש אלא הכוונה שלא יתייאש מלשוב ולהיות יותר צדיק. ואפילו אם לשם כך צריך להיות ממתין היכן שהוא ונראה לו שלא

יש בו התפארות פרטי, שהשי"ת מתפאר עמו בפרטיות/כ¹.

מתקדם אעפ"כ לא יתיימש לרצות להתקדם באופן שברגע שיוכל מיד ירוץ לכבוש את המדריגה הבאה שלו דהיינו שעוד מנהג טוב להפוך אותו לטבע אצלו דהיינו שכל נקנה.

² עיין בעש"ט עה"ת בראשית אות קכו במקור מים חיים שם אות קז. ובלקוטי עצות התחזקות ד'

כא עיין מקור מים חיים הערה קו על הבעש"ט עה"ת פרשת בראשית (קכז) מש"כ בשם האוצר חיים פרשת בהר דף רנ"ז ע"ב – כי הקדוש ברוך הוא קרא לישראל אחים מצד הנשמה ובנים מצד רוח ונפש, ואמנם הפסוק אומר (תהלים ס"ח, ל"ה) תנו עוז לאלהים על ישראל גאותו, שאין לך איש הישראלי אף מפחותי ערך שלא יגיע ממנו התפארות לאלהים ישראל, והקב"ה משתעשע בו, אלא שהוא נעלם, כפי שהאדם יעשה לשם שמים בלב שלם ורוח נמוכה, וכל המבזה לשום בר ישראל אף בלב עליו נאמר (משלי ט"ז, ה) תועבת ה' כל גבה לב, אלא בלב שמח יקשר עצמו עם כל ישראל, עד שיוכה שלא יראה על ישראל שום דבר רק טובות, שבאמת הם כולו טוב ואין בהם רע כלל, וכל הרואה שום דבר רע, רע של עצמו הוא רואה כי צדיק אמת אין רואה שום רע כלל על ישראל, וכביכול ה' יתברך צריך עזר וכח מישראל על ידי מעשיהם. אחי ורעי, על כל מדריגה ומדריגה של קדושה שאיש הישראלי משיג, יש מקודם נסיונות, והוא על ידי קטנות והסתלקות החיות לגמרי, ונשאר כאבן דומם, וצריך לחזק עצמו באמונה גדולה שמלא כל הארץ כבודו, ויצפה לישועה בלב אמת, ואז יאיר עליו אור אלהי בפתע פתאום וברגע, אחי חזקו ואמצו, טעמו אחי וראו כי טוב ה', והוא אחי בבת עיני דן את כל אדם לכף זכות, ושמור פיך ולשונוך מלדבר שום דבר רע על איש ישראלי וכו' עיין שם.

כב נקט עד כאן ד' מדרגות ישראל, כל אחד ואחד מישראל, פחות שבישראל, ופושעי ישראל.

כג כל זמן ששם ישראל נקרא עליו – משמע כאילו יש גבול ששם כבר לא נקרא שם ישראל עליו אבל עיין ר' צדוק תקנת השבין ג' עמ' 10 דמה שכתוב שיעקב וזה לנחלה בלי מיצרים היינו שאין גבול לנפילת ישראל ששם כבר נאבד ממנו שם ישראל אלא לעולם נשאר שם ישראל עליו.

ועיין פתחי שערים שבירה כ' אפילו בכרת הנפש בחי' ארעא אתבטלת נשאר איזה ניצוץ מן הרוח שקשור בנפש ומעוררו לשוב, ומסתמא משם הן חרטות הרשעים וכמובא במ"א שכשמצליחים להתגבר על זה מיד מתים.

³ תורה יד אות ג' ותורה פ' ועיין לק"ה חו"מ טוען ונטען ה' אמצע אות ב'.

כה עיין לקוטי הלכות חו"מ – הלכות טוען ונטען הלכה ה סוף אות ב' – כל ההתפארות שיש בישראל בכלל ובפרט וכו', הכל כלול בספר התורה הקדושה שהיא תפארתנו וחייתנו, כי התורה היא ההתפארות של ישראל שבשביל זה נברא העולם, כי ה' יתברך מתפאר עם ישראל שקבלו את התורה ובשביל זה ברא את העולם. ועל כן התורה מתחלת מזה, כמו שכתוב, "בראשית ברא אלקים וכו'". ואמר רבותינו זכרונם לברכה, שבביל ישראל ובשביל התורה שנקראים "ראשית", הינו בשביל ההתפארות שקבל מישראל על ידי שיקימו את התורה שבביל זה ברא את השמים ואת הארץ וכל אשר עליהם. וישם בהתורה נרשם ההתפארות גם בפרטיות ובפרטיות שה' יתברך מקבל מכל אדם מישראל בכל יום ויום, כי כל אדם מישראל יש לו את בתורה. וכל זמן ששם ישראל נקרא עליו עדין יש לו אחיזה באותו האות. וכשהצדיק מגלה ההתפארות הפרטי של איזה איש ישראל אזי מאיר זה האות כפי ההתפארות שמוצא בו, כי ההתפארות בכלל ובפרט ובפרט פרטיות של כל ישראל הכל נרשם וכלול באותיות התורה הקדושה שהם כל התפארותנו. ועל כן נותנין בידו ספר תורה לשבע. ובה מוכיחין אותו ההתפארות של ישראל ומראין לו מה שרוצה לפגם, חס ושלום, כי על ידי הכחשת ממון חבירו רוצה לפגם חס ושלום בהתפארות כנ"ל. על כן על ידי זה ראוי בודאי שיודה על האמת, כי כל זמן ששם ישראל נקרא עליו בודאי יש בו התפארות פרטי כנ"ל. ובודאי בשמזכירין אותו ההתפארות בכלל ובפרט על ידי הספר תורה, בודאי יזכיר את עצמו היכן הוא בעולם. ובודאי יודה על האמת שלא יעקר עצמו, חס ושלום, מההתפארות של ישראל שהוא כל חיותו וחייתו כל העולמות בכלל ובפרט, כי שבביל זה נברא הכל וכנ"ל:

¹³ מ"ק – דהיינו כל זמן שעדין נקרא פושע ישראל ולא סתם פושע או מומר

עיין תורה יד אות ג לענין שעדין קשור לשרשו שבשרש המחשבה ועי"ז אפשר לעוררו לתשובה, וזה לשונו שם – גם הפושעי-ישראל, כל זמן ששם ישראל נקרא עליו (כי נקרא 'פושעי-ישראל', נמצא ששם ישראל נקרא על-כל-פנים עליו עדין, מאחר שנקרא פושעי ישראל), אף-על-פי שחטא, ישראל הוא' אפילו כעכן שעבר על כל התורה כולה ועיין ש"ע א"ח סימן נה לענין צרוף למנין ע"ש מ"ב דליפנין מעכן שמצטרף, אבל מי שעבר להכעיס או שמומר לע"ז או לחלל שבת כפרהסאי לא מצטרף למנין כי הוא כעב"ם,

אמנם שם צ"ע הרי אם ישוב לא צריך גיור א"כ הרי שיש לו איזה שם ישראל לעולם, אבל גם לעניינינו צ"ע כי אם לא צריך גיור משמע שיש בו טוב יותר מגר וצריך לומר שזה לא מצידו לכן אין בזה התפארות.

וצ"ע כי לעיל משמע שישראל אשר כך אתפאר זה גם על עצם המציאות שהן במחשבה תחילה.

עוד צ"ע עפי' המתבאר לעיל שכנגד כל ישראל יש איזה פרט בבריאה א"כ איזה ישראל יש נגד המקומות המטונפים בבריאה

עוד בענין פושעי ישראל עיין תורה פ – וזהו בחינת קדוש השם, כי קדוש השם הוא גם כן בחינת חסדים וגבורות כי מתחלה הוא נתלהב בשלהובין דחימותא, וזהו בחינת חסדים ואחר-כך מתגבר על יצרו, ומוסר את נפשו למות על קדוש השם, וזהו בחינת גבורות, שזהו בחינת שלום, בחינת יוסף כנ"ל ולכך אפלו פושעי ישראל הערו את נפשם למות על קדוש השם פי ישראל עלה במחשבה וכו' (בראשית רבה פרשה א), ואפלו פושעי ישראל, אף שעדין הוא מכנה בשם ישראל, יש להשם יתברך תענוג גדול ממנו, כמו שכתוב (ישעיה מ"ט): "ישראל אשר בך אתפאר" וכשרוצין להפריד אותו מבחינה זו ישראל, שהיא בחינת ו' כנודע, ואי אפשר לקרותו בלא ואו שניה, שהוא בחינת יוסף, ותקף ומיד נתעורר בו בחינה זו למסר נפשו כנ"ל: וכו' עי"ש

ועיין לק"ה טוען ונטען ה' אמצע אות ב' – כי כל ההתפארות שיש בישראל בכלל ובפרט וכו' הכל כלול בספר התורה הקדושה שהיא תפארתנו וחייתנו. כי התורה היא ההתפארות של ישראל שבשביל זה נברא העולם כי השי"ת מתפאר עם ישראל שקיבלו את התורה ובשביל זה ברא את העולם. וע"כ התורה מתחלת מזה כ"ש בראשית ברא אלקים וכו' וארו"ל בשביל ישראל ובשביל התורה שנקראים

וכן בפרטי פרטיות, כי יש בכל אבר ואבר, ובכל תנועה ותנועה של ישראל, התפארות אחר. ויש לפעמים שאיזה פחות שבישראל עושה נענוע עם הפאה שלו/כ¹², והש"י יש לו התפארות גדול גם מזה/כ¹³.

והצדיק ע"י שמבקש ומחפש תמיד, ומוצא ההתפארות שיש בישראל, בשלש בחינות בכלל, ובפרט, ובפרטי פרטיות, דהיינו בכל אבר ותנועה של כל א' וא' מישראל כנ"ל. ע"י זה יודע ומשיג/כ¹⁴ כל הרצונות של הש"י, שהי' לו בכל הבריאה, בשלש הבחינות כנ"ל בכלל, ובפרט, ובפרטי פרטיות.

כי כל הרצונות של כל הבריאה, הכל היה בשביל ההתפארות של ישראל כנ"ל. וכל דבר ודבר נברא ברצונו, בזה הכח ובזה הטבע והנהגה, כפי ההתפארות שיש בכל אחד מישראל.

נמצא כשיודע הצדיק ומוצא ההתפארות שיש בישראל, כיצד הקב"ה מתפאר מכל אחד מישראל בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות, יודע כל הרצונות שבכח טבע והנהגה שיש בכלל הבריאה, ובפרטי הבריאה, ובפרטי פרטיות. נראה כוונת רבינו לא להתפארות בפועל אלא להתפארות בכח שיש מכל אחד מישראל, שהרי הבריאה אע"פ שנבראה עפ"י התורה שהסתכל בה/ל, שהיא התכנית כיצד ישראל יגלו בה כבודו ית', אבל ישראל מחמת הבחירה לא מגלים זאת בשלימות. נמצא שאם ידע הצדיק רק את ההתפארות

ראשית. היינו בשביל ההתפארות שיקבל מישראל ע"י שיקימו את התורה בשביל זה ברא את השמים ואת הארץ וכל אשר עליהם. ושם בהתורה נרשם ההתפארות גם בפרטיות ובפרטי פרטיות שהש"י מקבל מכ"א מישראל בכל יום ויום. כי כ"א מישראל יש לו אות בתורה. וכל זמן ששם ישראל נקרא עליו עדיין יש לו אחיזה באותו האות. וכשהצדיק מגלה ההתפארות הפרטי של איזה איש ישראל אזי מאיר זה האות כפי ההתפארות שמוצא בו. כי ההתפארות בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות של כל ישראל הכל נרשם וכלול באותיות התורה הקודשה שהם כל התפארותינו.

עוד שם אמצע אות ג – אבל הכופר בכל אם נחשוד אותו שמשקר איך יודה ע"י השבועה ע"י שיזכירו אותו ההתפארות מאחר שכבר רחוק מכל ההתפארות מאחר שכופר בכל. כי מי שיש לו אחיזה בהתפארות של ישראל בוודאי לא יבא לידי העוה ואת לכפור לגמרי. כי שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב וכו'. ע"כ מדינא אינו חייב שבועה אבל רב נחמן תיקן שבועת היסת גם לכופר בכל. כי רב נחמן ראה שהגלות מתארך מאד והטוב נכבש מאד בתוך הס"א ע"כ השתדל כ"כ לחפש ההתפארות ומצא שיכול להיות התפארות פרטי בישראל אפי' בהכופר בכל. כי מעוצם אריכת הגלות שהטוב נכבש מאד מאד יכול להיות שיורה היתר לעצמו עד שיכפור בכל אבל באמת לא יצא עדיין מההתפארות ח"ו.

¹² מ"ק – נראה עפ"י פשוטו שעצם זה שיש לו פאות וגם לא מסתיר אותם ולא מתבייש בהן ובמראה היהודי שלו כי עושה נענוע משמע מדעת הרי שלא מתבייש בהן ואולי אפילו גאה בהן אבל צ"ע שהרי זה דבר גדול וא"כ מדוע הוא נקרא הקל אבל אנ"ש רמוז שהכוונה לפאה מלשון קצה של יהדות שיש בו ולא דווקא פאה ממש ועיין במסכת פאה ששיעורה לפי רוב העונה (זו אחת הגרסאות שם)

נענוע הפאה עיין מבוני הנחל יצחק יעקב קלמנוביץ בשם הרב אברהם שטינהרץ שפירש פאה דהיינו קצה שלפעמים איש ישראלי נפל וכו' ואעפ"כ נמצא בו נקודה קדושה לכבודו ית' עם פאת וסוף היהדות שבלבו ויש להש"י התפארות גדול מזה ונתן שם סיעתא לדבריו מקדושים מ: עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות ר"ש אומר אפי' צדיק גמור וכו' אפילו רשע גמור כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו רשעו.

פאה בחי' קצה בחי' מלכות עיין תורת נתן ערכי האריז"ל חלק ד אות תמח שערות הן דינים לכן צריך לגלחן אבל כיוון שהעולם עדין צריך לקצת דינין משאירים פאה דהיינו בחי' ספירה אחרונה המלכות שלהם פרע"ח שער נסירה פ"ו דהיינו שהפאות מרמוזות למעט דינים הנצרכים לעולם

ואולי לפ"י ההתפארות מנענוע פאה אולי הכוונה לבחי' דיני המלכות כגון שלפעמים נראים אפילו אצל קל שבקלים כגון שכועס ומרחיק רשעים, שאע"פ שמידת הדין מקטרגת הרי אתה לא רחוק מהם כל כך אעפ"כ הקב"ה מתפאר בו כמו שראיתי פעם בקבר דוד המלך בליל שישי ישב שם מסינור אחד והיה שם בחור אמריקאי ברסלבר שאצלינו נחשב לקל ורק הוא היחידי שלא נתן לו למסינור מנוחה ובכל יכולתו השתדל לגרשו משם

¹³ עיין לקוטי עצות התחזקות ד' שמוהר"ת כתב זאת כעיצה להתחזקות, אע"פ שכאן זה לא כתוב אלא כעיצה לצדיק כיצד ידע את רצון ה' בכל פרט בבריאה.

וזה לשונו באות ד. צריך לדעת, שהשם יתברך מתפאר אפלו עם הקל שבקלים שבישראל, אפלו פושעי ישראל – כל זמן ששם ישראל נקרא עליו יש בו התפארות פרטי, שהשם יתברך מתפאר עמו. על כן אסור לאדם ליאש עצמו מהשם יתברך אפלו אם קלקל ופגם הרבה מאד, חס ושלוה, כי עדין לא פסק חביבות השם יתברך ממנו כנזכר לעיל, ועל כן עדין יכול לשוב לשם יתברך, והעקר הוא על ידי אנשי אמת שהם יכולים למצא גם הטוב וההתפארות, שיש אפלו בהגרוע שבגרועים ולהשיב הכל לשם יתברך (יז):

¹⁴ נ"ל לציין שעל ההתפארות לא אמר לשון משיג אלא יודע מוצא מגלה ועל הרצונות אמר יודע משיג מוצא מגלה

¹⁵ זוהר רע"מ פנחס רלח: בתורה הסתכל וברא עלמא

שיש להקב"ה מישראל בפועל, לא ידע עדיין את כל הרצונות שבבריאה, אלא רק את אותן הרצונות שישראל הוציאו מכח לפועל.

לאומה והרג"ת מברך את העניין ביתר ביאור – **כי ההתפארות שהש"י מתפאר בישראל** הממליכים אותו **הוא שורש הבריאה** דהיינו היא הסיבה לבריאת העולם, **היינו כלליות ההתפארות של כללות ל"ב ישראל** מה שהש"י מתפאר עם כלל ישראל, זהו שורש כלליות כל הבריאה בכלל. וכן פרטיות ההתפארות מה שהש"י מתפאר עם כ"א מישראל בפרטיות זהו שורש של אותו דבר הפרטי של הבריאה שנברא בשביל זה ההתפארות. וכן בפרטי פרטיות שההתפארות שהש"י מקבל בפרטי פרטיות מכל אבר ותנועה של כ"א מישראל, זהו שורש של פרטי פרטיות של הבריאה דהיינו של כל אבר ואבר בפרטי פרטיות של כל נברא ונברא. סה"כ הן ג' – דהיינו כלל העולם כנגד כלל ישראל, ופרטי הבריאות שבעולם כנגד כל אחד מישראל, ופרטי פרטיות של כל בריאה פרטית בעולם כנגד כל אבר של אחד מישראל, והכלל, כי עיקר הבריאה הי' בשביל ההתפארות שיתפאר עם ישראל. וזה ההתפארות הוא השורש והחיות של כל הבריאה בכלליות ובפרטיות ובפרטי פרטיות. כי כל הרצונות של הש"י בבריאת עולמו בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות הי' כפי ההתפארות שמקבל מישראל בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות פי' כיון שרצונו ית' על מציאות איזה דבר הוא סיבתו וחיותו וכיון שרצונו הוא כדי שתהיה לו התפארות מישראל נמצא שההתפארות מישראל היא סיבת וחיות הבריאה כי כלליות הבריאה נבראת בזאת התמונה ובזה הסדר וההנהגה, שיש לכלליות הבריאה, כפי כלליות ההתפארות שמקבל מכלל ישראל. וכן כל דבר בפרט נברא בזה התמונה ובזה הטבע, כפי פרטיות ההתפארות שמקבל מכ"א מישראל בפרט. וכן בפרטי פרטיות כנ"ל. וע"כ הצדיק ע"י שמוצא ההתפארות שהש"י מקבל מישראל תמיד בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות, עי"ז הוא יודע טעם כל הרצונות שהי' להש"י בכל הבריאה בכלל ובפרט וכו'. כי כל הרצונות של הבריאה בכלל וכו', הי' כפי ההתפארות שיקבל מישראל בכלל וכו' כנ"ל:

והבן הדברים היטב, כי הם דברים עמוקים מאד. ומהם תוכל להבין גדולת הבורא ית' (וזו התפארותנו בו בחי' התפילין שלנו) עד היכן השגחתו עלינו שכיוון כל כך כמו אין סוף פרטי פרטים בבריאה בהעלם באופן שיהיו כלים להמלכתו בכל תנועה פרטית של כל אחד מישראל וגדולת ישראל שהם סיבת כל פרטי ופרטי פרטי הבריאה וגדולת הצדיקים אמתיים^{לא}, איך הם מסתכלים בעולם, שיודעים בכל עשב ועשב וכן בכל נברא שבעולם טעם תמונתו וכחו והנהגתו בפרטי פרטיות, וכנ"ל ועי"ז משתעבדת כל הבריאה תחתם כמבואר בספר המדות דעת ח"ב/ל"ו שלפי גדל ידיעת התורה וטבעי העולם

^{לא} הסוגרים נוספו בתקופה

^{לב} מתוצר - כלליות

^{לג} סה"כ ג' דברים הקב"ה הצדיק אמיתי וישראל. אבל העיקר הוא גדולת הקב"ה ע"י הצדיק שזה בחי' התפארות ישראל מהקב"ה בחי' תפלין שזה מה שמעורר את היראה, כפי שיתבאר לקמן.

^{לד} ספר המדות דעת ח"ב אות א. דע, כי לכל העולמות ולכל נברא יש לו קומה מיוחדת ובגין מיוחד. למשל מין הארץ – קומתו נבדל ממין הצאן הן בכחו והן בגבנו איברי, והן בקולן והן במין הארץ [בפעמו] יש הבדל בין כל אחד ואחד, וכן בכל הנבראים ההבדלים הן כלם רמוזים בתמונת האותיות ובצירופיהם. והזוכה להבין את התורה, יוכל להבין רמזות כל ההבדלים שבין כל הנבראים וגם ידע התאחדותם, הינו ראשיתם ותכליתם כי בראשית ובתכלית הם באחדות בלי הבדל.

אות ב. דע, לפי גדל ידיעת התורה וטבעי העולם פן נמסר ונשתעבד העולם תחתיו. ולפיכך היו נכנעים האריות תחת דגנאל, כי דגנאל היה חכם גדול, וכל רז לא אגיס לה, והיה יודע טבע האריות, והטבע מתנהגת בידיעת התורה, והיא תחת יד הידיעה. (אמר המעתיק: שמעתי מפי מורנו ורבנו הרב רבי נתן, זכר צדיק לברכה, שזה האות ב' שיה' לאות א' הקדום לו, למה שמובאר שם: "הזוכה להבין את התורה – יוכל להבין רמזות כל ההבדלים וכו', שזה הוא בחינת כל טבעי העולם", ועל זה סובב הולך סימן ב': "דע, לפי גדל ידיעת התורה וטבעי העולם", הינו כפי שזוכה להבין צרופי אותיות התורה, כי כפי גדל הבנתו באותיות התורה ובצירופיהם וכו' כמו כן גדולה ידיעתו בטבעי העולם והבן. וענין בלקוטי הלכות "יורה-דעה" הלכות מילה הלכה ה' אות כ"ג ואות כ"ד משם עד גמר ההלכה, עין שם באור נפלא בזה, וינעם לה לעד. והאמת, שמי שמביט בעין טובה, בעין אמיתי, בלב ישר, אין קשה לו כלל, אדרבא, רואה מזה נפלאות גדלת השם וצדיקו האמתיים. ולהמתנגדים הדוברים על צדיק עתק, המביטים מעקרא בספריו הקדושים ברע עין לחפש ולבקש עלילה, לא יספיק שום באור. כי אחר כל הדברים והאמת האלה יחפש ויבקש תואנה ועלילה, לדבר על הצדיק הנ"ל ותלמידיו, וכותם יגן עלינו, עתק בגאון ובזו, אך אף-על-פי-כן לא יכלתי להתאפק מלהציג מה ששמעתי מעט בזה, וקשטא קאי, ועד ארגיעה לשון שקר ואמת ה' לעולם, ויצילנו מחרב

בן נמסר ונשתעבד העולם תחתיו וכן מבואר בלק"ה מילה ה/ליה. **ע"כ הארכתי לחזור הדברים מגודל דקותם ועמקותם**!

עתה חוזר לבאר עפ"י כל האריכות הנ"ל מדוע מדות יראה ואהבה אפשר לקבל רק מהצדיק הדור. ומבאר שהיראה נובעת מהתפיסה בגדולת הש"י, ואע"פ שאדם לומד ויודע גדולת הש"י אינו דומה שומע לרואה והצדיק מראה גדולת הש"י ע"י שמגלה כיצד הקב"ה מתפאר בישראל הממליכים אותו

ועי"ז שהצדיק מגלה ההתפארות של הש"י שמתפאר עם עמו ישראל, שע"ז נתגלין כל הרצונות של הבריאה כנ"ל, עי"ז נתגלה היראה והאהבה.

כי ע"י התגלות ההתפארות, נתגלה היראה. וכמו שע"י התגלות ההתפארות של ישראל שהם מתפארים עמו ית', עי"ז נופל יראה, כי ההתפארות של ישראל בהקב"ה, הוא בחי' תפילין שנקראים פאר כמבואר בגמ' {ברכות יא.} לז"א לח"ן/לט' שהקב"ה הודיע ליחזקאל הנביא שאתו

פיפיות, פאָשֶׁר עד הנה עָרוּנוּ רַחֲמֵי יִתְבָּרַךְ, כֵּן אֵל יַעֲזֹבֵנוּ לְנֶצַח, אֲמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וְעַיִן גַּם-בֶּן בְּלֻקוּטֵי א' סִימָן יט בְּהַתּוֹרָה "תְּפִלָּה לְחֻבְקוּק" וְתַבִּי קָצַת וְעַיִן שֶׁם גַּם-בֶּן סִימָן יז.

מה שכתב כאן המעתיק על המתנגדים עיין עלים לתרופה מכתב רה ותבין שהמתנגדים תפסו דברי ספר המדות האלה לחלוק עליו ע"ש.

ל"ה לק"ה הלכות מילה ה' (עפ"י תורה סה) אות כד - ... וְזֶה מֵרְמֵז בְּדַבְּרֵי וְזָרוּנוּ לְבָרְכָה מִה שֶׁכָּתַב בְּסֵפֶר הָא"ב (בָּאוֹת דַּעַת ב) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, דַּע, **כִּי לְפִי גִדְל וְדִיעַת טַבְעֵי הָעוֹלָם בֶּן נִמְסָר וְנִשְׁתַּעֲבַד הָעוֹלָם תַּחְתּוֹ** ולפיכך היו האריות נכנעים תחת דניאל וכו', עיין שם היטב וכל מה שכתב קדם לזה בְּאוֹת שֶׁלְפָנָיו, עיין שם היטב. כי שני המאמרים שבשני האותיות א"ב הם קשורים ומחברים זה בזה כמבאר למבין, כי באמת אין שום טבע, כי הטבע בעצמה היא השגחה, כמו שמבאר בסוף סימן יז בלקוטי תנינא, כי ה' יתברך מחיה ומקים כל דבר בחקמתו שהוא החיות של כל דבר, כמו שכתוב, החכמה תחיה. וכמו שכתוב, ה' בחכמה יסד ארץ פונן שמים בתבונה בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ וְכוּ'. וְזֶה שֶׁכָּתַב רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה בָּאוֹת הַפ"ל, כִּי הַטַּבֵּעַ מִתְּנַהֲגָת בִּידְעָה וְהִיא תַּחַת יָד הַיְדִיעָה, הִינּוּ כִּי עָקַר חַיּוֹת וְקִיּוֹם וְהַנְהִיגָת הַטַּבֵּעַ שֶׁל כָּל דָּבָר הוּא עַל יְדֵי הַיְדִיעָה שֶׁהוּא חֲכָמָה וְדַעַת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שֶׁמְנַהֵיג כָּל דָּבָר בְּחֻכְמָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב, כָּל־מַחְשַׁבְתּוֹ עֲשִׂיתָ. וְכַנ"ל. וְהַצְדִּיק הָאֵמֶת כְּמוֹ דְּנִיָּאל שֶׁכָּל רוֹז לֹא אָנִיס לָהּ הוּא נִכְלָל עִם דַּעְתּוֹ וְדַעַת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ, כִּי זֶהוּ שְׁלֵמוֹת הַצְדִּיקִים הַגְּדוֹלִים בְּנֵי עֲלִיָּה שֶׁהֵם מְבַטְלִין עַצְמָן בְּכָל עַת עַד שֶׁנִּכְלָלִים בְּדַעְתּוֹ יִתְבָּרַךְ וְעַל יְדֵי זֶה הֵם יוֹדְעִים טַבֵּעַ שֶׁל כָּל דָּבָר, הִינּוּ שְׂוִדְעִים עִצְמָן חַיּוֹתוֹ שֶׁל הַטַּבֵּעַ שֶׁל אוֹתוֹ הַדָּבָר שֶׁהוּא הַדַּעַת מְחִיָּה וְמַנְהִיג אוֹתוֹ הַדָּבָר וְאֵיזוֹ בּוֹדָאי כְּפִי יְדִיעַתוֹ זֹאת בֶּן נִמְסָר וְנִשְׁתַּעֲבַד הָעוֹלָם תַּחְתּוֹ. וְזֶה שֶׁכָּתוּב בְּדְנִיָּאל, אֱלֹהֵי שְׁלַח מַלְאָכָה וְסַגֵּר פֶּם אֲרִיֹתָא וְכוּ'.

כי כל דבר יש לו מלאך הממנה עליו, כי אפלו כל עשב ועשב אמרו רבותינו וזכרונם לברכה, אין להם כל עשב ועשב שאין לו מלאך הממנה אותו ואומר לו גדל. מכל שכן כל מיני חיים שהם גבוהים יותר ממצמחים בודאי כל ברירה וברירה, מכל שכן כל מין ומין של בהמה חיה ועוף יש לו מלאך ושר ממנה עליו שמשם מקבל חיותו כפי טבעו. נמצא, שטבע של כל דבר מתנהג על ידי המלאך הממנה עליו:

וְזֶה שְׂאִיתָא בְּסִפְרֵי שְׂאֵלְקִים בְּגִימְטוֹרִיא הַטַּבֵּעַ, כִּי אֵלְקִים בְּחִינַת מַלְאָךְ שֶׁנִּקְרָא אֵלְקִים בְּמִקְרָא. שֶׁהַטַּבֵּעַ מִתְּנַהֲגָת עַל יְדֵי הַמַּלְאָךְ הַמְּנַהֵג עַל כָּל דָּבָר לְהַנְהִיגוֹ בְּטַבֵּעַ זֹאת שֶׁיֵּשׁ לְאוֹתוֹ הַדָּבָר וְהַמַּלְאָכִים הֵם שְׂכֵלִים פְּדִיעֵי. וְכִמוֹ שֶׁמְבָאָר בְּהַתּוֹרָה חֲדֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן סִימָן טא. וְהֵם מְקַבְּלִים שְׂכֵלָם מִגְּבוֹה מַעַל גְּבוֹה עַד שֶׁמְקַבְּלִים מֵאֲחֵדוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁשֶׁם הַכֹּל בְּאֲחֵדוֹת בְּלֵי הַבְּדֵל, כְּמוֹ שֶׁמְבָאָר בָּאוֹת הַקּוּדֵם שֶׁם. וְעַל כֵּן הַצְדִּיק גְּבוֹה מִהַמַּלְאָכִים, כִּי גַם בְּמַלְאָכִים כְּתִיב, וְהַחַיּוֹת רָצוּ וְשׁוּב עַל שְׁעוֹלִים וּמִתְנַשְּׂאִים בְּכָל פֶּעַם לְשֵׁאֵב חַיּוֹתָם שֶׁהוּא הַדַּעַת מֵהַיַּחֲדָד קְדָמוֹן יִתְבָּרַךְ וְהֵם שׂוֹאֲבִים דַּעְתָּם שֶׁהוּא חַיּוֹתָם מִשֶּׁם בְּרָצוּ וְשׁוּב וְעַל יְדֵי זֶה הֵם מְחִיִּין וּמְנַהֲיִים כָּל דָּבָר שֶׁהֵם מְנַהֲיִים עֲלָיו. אָבֵל הַמַּלְאָכִים אֵינֶם בְּעֲלֵי בְחִירָה וְהֵם מְכַרְחִים לְקַבֵּל וְלִשְׁאֵב הַחַיּוֹת בְּכָל פֶּעַם כְּפִי הַתְּמַנּוּת כְּפִי מַה שֶׁצָּרִיף לְהַמְשִׁיף חַיּוֹת לְאוֹתוֹ הַדָּבָר שֶׁנִּתְמַנֶּה עֲלָיו וְאֵינוֹ יְכוֹל לְשַׁנּוֹת בְּעַצְמוֹ כְּלָל, אָבֵל הָאָדָם הַצְדִּיק שֶׁהוּא בַעַל בְּחִירָה יְכוֹל לְבַטֵּל עַצְמוֹ מִחַיּוֹ דְּהֵאֵי עֲלָמָא בְּבַחֲרִיתוֹ. וְאֵיזוֹ עוֹלָה לְמָקוֹם שְׁעוֹלָה וְנִכְלָל בּוֹ יִתְבָּרַךְ וְיְכוֹל לְשֵׁאֵב מִשֶּׁם תּוֹרָה בְּכָל פֶּעַם שֶׁהוּא חֲחֻכְמָה וְהַדַּעַת שֶׁמְחִיָּה וְמַנְהִיג אֶת כָּל הָעוֹלָם, כִּי בְּאוֹרֵיתָא בְּרָא קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא עֲלָמָא וְאֵיזוֹ יְכוֹל לְהַמְשִׁיף חַיּוֹת לְכָל הַמַּלְאָכִים וְלְכָל הַדְּבָרִים הַמְּנַהֲיִים עַל יְדֵם פְּרָצוֹנוֹ כְּפִי הַתּוֹרָה וְהַדַּעַת שֶׁשׂוֹאֵב מִהַבְּטוּל. וְעַל כֵּן הָאָדָם גְּבוֹה מִהַמַּלְאָכִים וּמוֹשֵׁל עֲלֵיהֶם וְיְכוֹל לְנַהֵג הָעוֹלָם פְּרָצוֹנוֹ. וְזֶה בְּחִינַת הַנֶּסֶל שֶׁל דְּנִיָּאל שֶׁכָּתַב רַבְּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה שֶׁהִיָּה עַל יְדֵי שֶׁהִיָּה יוֹדֵעַ טַבֵּעַ הָאֲרִיָּה וְכוּ', הִינּוּ כְּנִיָּה מְבַטֵּל אֶת עַצְמוֹ בְּאוֹר הָאֵין סוּף בְּכָל פֶּעַם וְהַמְשִׁיף מִשֶּׁם דַּעַת הַתּוֹרָה שֶׁמִּשֶּׁם כָּל כַּח חַיּוֹת וְהַנְהִיגָת הָאֲרִיָּה שֶׁהוּא טַבֵּעוֹ, כִּי גַם הַמַּלְאָךְ שֶׁהוּא הַשֶּׁכֶל הַמְּנַהֵיג אֶת הָאֲרִיָּה בְּטַבֵּעוֹ. הוּא יוֹנֵק וּמְקַבֵּל מֵאוֹתוֹת הַתּוֹרָה שֶׁהוּא הַדַּעַת וְכִמוֹ שֶׁכָּתוּב שֶׁם בָּאוֹת הַקּוּדֵם שֶׁכָּל הַנְּבָרָאִים מְרִמּוּם בְּאוֹתוֹת הַתּוֹרָה וְכוּ'. וְזֶה בְּעַצְמוֹ בְּחִינַת אֱלֹהֵי שְׁלַח מַלְאָכִים וְסַגֵּר פֶּם אֲרִיֹתָא וְכוּ', הִינּוּ כִּי זֶה הַמַּלְאָךְ בְּעַצְמוֹ שֶׁמְנַהֵיג אֶת הָאֲרִיָּה בְּטַבֵּעוֹ אוֹתוֹ שְׁלַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פִּיהֶם, כִּי זֶה הַמַּלְאָךְ הוּא בְּחִינַת שְׂכֵל פְּרִטִי שֶׁמְנַהֵיג הָאֲרִיָּה בְּטַבֵּעוֹ, אָבֵל דְּנִיָּאל בְּעַצְמוֹ צְדִיקָתוֹ וְכֵן לְשֵׁאֵב דַּעַת גְּבוֹה מִמֶּנּוּ שֶׁכָּל דַּעַת הַמַּלְאָךְ שֶׁהוּא שְׂכֵל פְּרִטִי הִנּוּ שֶׁמְנַהֵג עַל הָאֲרִיָּה הוּא מְקַבֵּל יוֹנֵק מִמֶּנּוּ, עַל כֵּן בּוֹדָאי הִיָּה דְּנִיָּאל מוֹשֵׁל עֲלָיו, וְעַל כֵּן נִכְנָעוּ הָאֲרִיֹת לְפָנָיו:

¹⁷ עד כאן ביאר מוהר"ח בסוגרין

ל"ו ברכות דף יא. - אמר רבי אבא בר זבדא אמר רב אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן התפילין שהרי נאמר בהם פאר שנאמר פארך חבוש עליך. פרש"י - חוץ מן התפילין, שנאמר בהם פאר ליחזקאל פארך חבוש עליך וגו', וכיון דבעו פאר, ואבל מתגולל בצערו בעפר אין זה פאר:

ועיין סוכה כה. פרש"י דאבל לאו בר פאר הוא וכשמתפאר מראה בעצמו שאינו אבל

תמות מחר ואע"פ שאונן אסור בתפילין ציווהו הקב"ה שיניח תפילין בראשו ואמר לו זאת בלשון פארך חבוש עליך. ועל ידם ע"י התפילין שהם התפארות ישראל בהקב"ה נתגלה יראה, כמשחז"ל (ברכות ו.) [נ"מ/מ"א] מנין שהתפילין הם עוז (דהיינו דבר הגורם ליראה) לישראל, שנאמר [מ"ב] וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך/מ"ג בתוס' במנחות/מ"ד משמע שהתפילין לשון ויכוח והם אות שיש בנו הכח להתווכח עם הקב"ה וזה הגורם את היראה מישראל. נמצא שע"י התגלות ההתפארות

ונראה לומר דיש חילוק בין שני הפרושים כי פאר לשון קישוט ולשון התפארות וגאוה ופרש"י בברכות משמע שהאבלות הוא הפך הקישוט כי מתגולל בעפר אבל לפרש"י בסוכה נראה שאבלות היפך הגאוה והתפארות בהקב"ה כי זה מביא שמחה ועינין המהרש"א בסוכה כה. מקשה על פרש"י שם מה לי שאינו פאר תיפוק ליה שהקב"ה אמר ליחזקאל פארך חבוש עליך משמע לאחרים אסור, ותירץ בשם הרב מקוצי כדי שלא נלמד ק"ו לשאר מצוות.

וצ"ע שמקשה זאת על רש"י ולא על הגמרא ועינין תוס' שם (ד"ה שהרי)

^{י"ח} ובסוכה כה. ויחזקאל כד יז תרגום יונתן שם

^{ט"ז} **ויחזקאל פרק כד** (טז) בן אדם הנני לקח ממך את מחמד עיניך במגפה ולא תספד ולא תבכה ולא תבוא דמעתך: (יז) האנק דם מתים אבל לא תעשה פארך חבוש עליך ונעליך תשים ברגליך ולא תעטה על שפם ולחם אגשים לא תאכל: (יח) וְאֶדְבַּר אֶל הָעָם בְּבֶקֶר וְתָמַת אֲשֶׁתִּי בְּעָרְב וְאָעַשׂ בְּבֶקֶר כְּאֲשֶׁר צִוִּיתִי:

תרגום יונתן על יחזקאל פרק כד פסוק יז – אידנק שתוק על מיתך אבלא לא תעביד טוטפתך יהוין עלך ומסנך תשוי ברגלך ולא תתעטיף על שפם ולחיס אבלין לא תיכול:

^{י"ט} עיין מהרש"א שם ורשב"א על עין יעקב שם

^{כ"א} **ברכות ו.** – א"ר אבין בר רב אדא א"ר יצחק מנין שהקב"ה מניח תפילין שנאמר (ישעיה סב-ח) נשבע ה' בימינו ובורוע עוזו בימינו זו תורה שנאמר (דברים לג-ב) מימינו אש דת למו ובורוע עוזו אלו תפילין שנאמר (תהילים כט-יא) ה' עוז לעמו יתן ומנין שהתפילין עוז הם לישראל דכתי' (דברים כח-ז) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך ותניא ר' אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש א"ל רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר אבין הני תפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו א"ל (דברי הימים א יז-כא) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ ומי משתבח קוב"ה בשבחייהו דישאל אין דכתיב (דברים כו-יז) את ה' האמרת היום (וכתיב) וה' האמירך היום אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם שנאמר (דברים ו-ד) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי תינח בחד ביתא בשאר בתי מאי א"ל (דברים ד-ז) כי מי גוי גדול ומי גוי גדול (דברים לג-כט) אשריך ישראל (דברים ד-לז) או הנסה אלהים (דברים כו-יט) ולתתך עליון אי הכי נפישו להו טובי בתי אלא כי מי גוי גדול ומי גוי גדול דמייין להדדי בחד ביתא אשריך ישראל ומי כעמך ישראל בחד ביתא או הנסה אלהים בחד ביתא ולתתך עליון בחד ביתא וכולהו כתיבי באדרעיה.

ועי"ש מהרש"א – כבר כתבו בזה סוד נסתר אבל אני רואה בו קרוב לפשוטו כי ענין מצות תפילין הוא שיש לנו להיות דבקים בו ית' והנחתן עלינו היא משרה שכינה עלינו בשמו וד' פרשיותיה שכתוב בו מוכיחין על דבר זה מצות תפילין שיהיה לישראל דבקות וקדושה בה' בכל נפשם ובכל לבם ובכל מאודם ולעומת זה יש להקב"ה דביקות וחטיבה בישראל כמ"ש אני לדודי ודודי לי...וכו' עי"ש.

^{כ"ב} כי תבוא כה י', וראה ספורנו שם

^{כ"ג} **הביאור עינין ברבינו בחיי** שם – (י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך – מי שהוא עבד לשר אחד משרי המלך אין מעלתו גדולה כל כך כאלו היה עבדו של מלך, כי עבדו של מלך אפילו השרים והסגנים אשר למלך יראים מפניו לאימת המלך, מאחר שהעבד ההוא נקרא בשם המלך אדוניהם, וזה ענין הכתוב הזה ובאורו, יאמר וראו כל עמי הארץ שהם חלק הכוללים והמולות, כי שם ה' שהוא האדון עליהם ועל השרים שלהם, נקרא על ישראל, וישאל הם מיוחדים לחלק האדון, אז ויראו ממך, בודאי ייראו ממוראן של ישראל. ודרשו רז"ל כי שם ה' נקרא, רבי אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש:

ויש לך להתעורר בכאן כי נרשם בכאן אות שי"ן שהיא הלכה למשה מסיני, והוא כאלו אמר וראו כל עמי הארץ כי שי"ן עליך ויראו ממך. ועוד חלוף השם הגדול בא"ת ב"ש עולה במספר שי"ן, והוא שי"ן רבתי של שיר השירים. ועוד כי שלש מאות ימים של הנחת תפילין הם בשנה, יצאו שבתות וימים טובים שהן ס"ה ימים:

ואם תשכיל עוד בטעם שי"ן של תפילין תמצא השי"ן רמו לשכינה ולנשמת האדם, ושי"ן של ארבע בתיים ירמו לשכינה המקפת והממלאת לכל העולם וחוז' לעולם ומשפעת כח בארבע חיות המרכבה, והרצועה שיש בה כמין דל"ת רמו לארבע רוחות העולם המתנהגים על ידי השכינה, ומעלה ומטה גם כן, ועל כן הרצועות מחוברות ומתפשטות והולכות למטה, ונתבאר בזה כי כל השפע בא לעליונים ולתחתונים מאת השכינה, ומאין בא השפע אל השכינה, מן החכמה והבינה, צא ולמד שהוא כן מתוך יצירת האדם שנוצר בחכמה מופלאה כי אות שי"ן רשום באפיו אשר שני הנקבים מכוונים כנגד המוח שהוא מקום החכמה והבינה, וענין האבר הזה החתום באות שי"ן שהוא בית קבול ילמד דעת את העם כי כן השכינה מקבלת שפע, וכן תמצא הנשמה שהיא מקפת את כל הגוף שהיא בתוכו וחוצה לו, וכחה ואורה מתפשטים בארבעה חללים שבמוח, שני חללים ראשונים יש בהם כח הציור, חלל אמצעי יש בו כח המחשבה, חלל אחרון יש בו כח השמירה והזכרון, והשגנו מכל זה כי שי"ן שבארבעה בתיים הוא רמו לשכינה וד' חיות הקדש, ורמו גם כן לנשמה וארבעה חללים שבמוח, והבן זה:

^{כ"ד} **עינין תוספות מנחות** דף לז: – ותפילין נראה לשון ויכוח כמו (סנהדרין דף מד.) ויפלא שעשה פלילות עם קונו על שם שהם עדות והוכחה שהשם נקרא עליו ויראים ממנו כגון דאמרין לקמן (דף לה:) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך וגו' אלו תפילין שבראש. מ"ר:

שמתפארין ישראל עמו ית', עי"ז נופל יראה/מ"ה בפסוק משמע שסיבת היראה היא כי שם ה' נקרא עליך משמע שההתפארות של ישראל בו ית' גורמת שמתגלה ששם ה' נקרא עליהם ואזי יראים מהם ומשמע שהיראה היא תמיד מדה ויראים מישראל כי רואים בהם נציגי ה'. ומשמע שהגויים צריכים שהיראה תתלבש בישראל כדי לירא מדה אבל מדה בעצמו לא יראים. ואולי זה הבחי' שגם ישראל צריכים שהיראה תתלבש בצדיק אבל מדה בעצמו פחות יראים וכמבואר בהמשך שהחשכות שעל הצדיק היא החשכות שעל היראה ואהבה. **כמו כן, עי"ז ההתגלות ההתפארות של הש"י שמתפאר בישראל, שזה בחי' תפילין של הש"י/מ"א, כמ"ש רז"ל (שם) מ"א מנין שהקב"ה מניח תפילין וכו'. ואיתא שם [מ"ט] שהתפילין של הש"י כתוב בהם ההתפארות שהוא ית' מתפאר עם עמו ישראל/מ"א, כדאיתא שם שתפילין יבדמארי עלמא כתיב בהו, ומי כעמך ישראל וכו' [מ"ג/מ"ב], כי מי גוי גדול וכו' [מ"ה/מ"ב]. עי"ז ההתפארות הזאת, מתגלה היראה של הש"י/מ"א, דהיינו ליראה מלפניו ית'/מ"א.**

^{מ"ה} **עיין תורה לח** אות ה' – יכולים אנו להבין, אם יש לאדם יראת שמים, היינו בושה, לאחר תקון החטא. כשאנו מסתכלין על פניו, ונופל עלינו יראה ובושה, היינו שנמשך עלינו דעת בגדולת הבורא יתברך שמו. וזה פרוש: "אז תבין יראת ה'", פרוש בזה תבין שיש לו יראת ה', ודעת אלקים תמצא. היינו כשימצא גם לך, דעה בגדולת הבורא, היינו בושה ויראה. וזה בחינת: "וראו כל עמי הארץ וכו' ויראו ממך", היינו שנמשך עליהם גם כן יראה:

^{מ"ב} מתרצו- התגלות

^{מ"ג} **רבינו לומד** שכמו שהתפילין של ישראל מעוררים יראה כן התפילין של הקב"ה מעוררים יראה וצ"ע כי לעיל כל האריכות היתה להפך לבאר דייקא שהתפילין של הקב"ה מעוררות יראה ולכאורה מהם צריך ללמוד על התפילין שלנו.

עיין לקמן שהתפילין שלו ית' הם בחי' אור חוזר משלנו וכן כל התפארותו בנו שזה התפילין שלו היא במה שאנו מתפארים בו שזה התפילין שלנו.

^{מ"ד} תוספת ביאור של מוהר"ת בתקפא. בתרלד סוגרים אלה נמצאים לעיל ד"ה מנין שהתפילין הם ענו

^{מ"ה} ברכות ו. הג"ל

^{מ"ו} בתרלד- התפילין

^{מ"ז} **זה לשון הגמ' שם** – הני תפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו אמר ליה ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ ומי משתבח קודשא בריך הוא בשבחייהו דישראל אין דכתיב את ה' האמרת היום (וכתיב) וה' האמירך היום אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם שנאמר שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

מבואר כיוון שאתם עשיתוני חטיבה אחת לכן אני אעשה אתכם חטיבה אחת נמצא שהתפילין של הקב"ה הם לא המקור לשלנו אלא אור חוזר משלנו. **וכן לעיל** בסמוך לומד כמו שבתפילין שלנו עי"ז שם ה' נקרא עליך ויראו ממך כמו שהתפילין שלנו גורמים יראה כן התפילין של הקב"ה גורמים יראה מבואר שלומד על התפילין שלו מהתפילין שלנו. **וכן לעיל** בתחילת התורה התפארותו ית' בנו שזה התפילין שלו נובע ממה שאנו מתפארים בו שזה התפילין שלנו הרי שהתפילין שלו תלויים בשלנו והם בחי' אור חוזר משלנו

^{מ"ח} בתרלד- דמרי

^{מ"ט} דברי הימים- א יז כא

^{נ"א} **דברי הימים א פרק יז (א)** ויהי פאָשֶׁר יֵשֵׁב דְּוִיד בְּבֵיתוֹ וַיֹּאמֶר דְּוִיד אֶל נְתַן הַנְּבִיא הַנֶּה אֲנִי יוֹשֵׁב בְּבֵית הָאֲרָזִים וְאֶרֶן בְּרִית יְדוּד תַּחַת יְרִיעוֹת: (ב) וַיֹּאמֶר נְתַן אֶל דְּוִיד כֹּל אֲשֶׁר בְּלִבְךָ עֲשֵׂה כִּי הָאֱלֹהִים עִמָּךְ: (ג) וַיְהִי בַלַּיְלָה הַהוּא וַיְהִי דְבַר אֱלֹהִים אֶל נְתַן לֵאמֹר: (ד) לָךְ וְאֶמְרָתְךָ אֶל דְּוִיד עֲבָדִי כֹה אָמַר יְדוּד לֹא אֶתָּה תִבְנֶה לִי הַבַּיִת לְשֹׁבֶת:

(טז) וַיְבֹא הַמֶּלֶךְ דְּוִיד וַיֵּשֶׁב לְפָנָיו יְדוּד וַיֹּאמֶר מִי אֲנִי יְדוּד אֱלֹהִים וּמִי בֵּיתִי כִּי הִבֵּאתָנִי עַד הַלֵּם...וכו' ... (כ) יְדוּד אֵין כְּמוֹךָ וְאֵין אֱלֹהִים זולָתְךָ כֹּל אֲשֶׁר שְׁמַעְנוּ בְּאָזְנוֹנוּ: (כא) ומי כְּעִמָּךְ יִשְׂרָאֵל גִּי אַחַד בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר הֵלַךְ הָאֱלֹהִים לְפָדוֹת לוֹ עִם לְשׁוֹם לָךְ שֵׁם גְּדוֹלוֹת וְנוֹרְאוֹת לְגִרְשׁ מִפְּנֵי עִמָּךְ אֲשֶׁר פְּדִיתָ מִמִּצְרַיִם גּוֹיִם:

^{נ"ב} ואתחנן ד' ו'

^{נ"ג} **דברים ד' (ז)** כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרבים אליו פיהוה אלהינו בכל קראנו אליו: (ח) ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת אשר אנכי נתן לפניכם היום:

עי"ש רבינו בחיי – (ז) כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו – רמז לנו משה בכתוב הזה על מעלתן של ישראל שהם מתפללים ונענים כי יכוונו אל הכח העליון להשפיע כחו במדות בכל מדה ומדה הצריכה להם, ולכך הם נענים בכל פעם ופעם. והזכיר גוי גדול ולא אמר גוי קדוש או גוי צדיק, לפי שהגדולה היא החסד והחסד תחלת המדות, ובאור הכתוב, כי מי גוי גדול אשר לו המדות קרובות אליו, כה' אלהינו בכל קראנו אליו, ולא אל המדות, ומוה יאמרו רז"ל עמוד מכסא דין ושב על כסא רחמים עמוד מכסא רחמים ושב בכסא דין, הכל כפי מה שצריך המתפלל. ועל המדות הזכיר הנביא ע"ה (חבקוק ג) כי תרכב על סוסך מרכבותיך ישועה, ודרשו רז"ל אין הרוכב טפל לטוס אלא הטוס טפל לרוכב, והבן זה: ודע כי בפסוק זה יוצא שם גדול שתי אותיות עם האחרונה, וכן כלם על הסדר הזה. ודרשו רז"ל, אשר לו אלהים קרובים, בכל מיני קרובות:

^{נ"ד} צ"ע לכאורה צ"ל מהש"י ולא של הש"י.

ועי"ז ע"י התפארות הקב"ה בנו דהיינו התפלין שלו **נתגלה היראה** בכל העולמות **אפי' נט' על שנאני שחק [ס' / א'.**

ועל כן רק ע"י הצדיק זוכים ליראה את הש"י **כי באמת מלפני המלך בוודאי הכל יראים וחרדים / סב,** אך **אעפ"כ, ביום הולדת המלך** דהיינו ביום הולדת מלכותו של המלך, דהיינו **ביום גנוסיא דמלכא** שהוא היום שבו נעשה למלך עליהם [ג' / טו], **שלושב המלך בגדי התפארות** מישראל, אז **נתגלה היראה יותר ויותר** כי הצדיק מגלה בכל פעם עוד עד כמה ישראל ממליכים את הקב"ה / טו ועד כמה ראוי להתפאר בהם והם נעשים בגדי מלכות חדשים למלך. **כי אע"פ שגם קודם הכל היו יודעים מהמלך, עב"ז מתפעל נפש הרואה יותר ויותר כידוע [ס' / טו]** דהיינו כשהצדיק אמיתי מראה את התפארות

^ח **צ"ע בשלמא** התפארותינו בו גורמת יראה כי שמו מתגלה עלינו אבל התפארותו בנו לכאורה מגלה כי שמינו נקרא עליו ולמה ששמנו שעליו יגרום לנו יראה יותר מעצמינו ויותר מהוא בעצמו

ואולי כי מתגלה השגחתו עלינו ושימת עינו עלינו ועד כמה אנו חשובים אצלו עי"ז מרגיש בבית המלך ותחת עינו

^ט **צ"ע מאי אפילו** הרי המלאכים בעולם היצירה יש בו פחות העלמה וממילא יש יותר יראה ממה שיש בעוה"ז.

שמעתי מהרש"מ קרמר חשבון נפלא למה הסכימו המלאכים שתינתן תורה לישראל כי מבואר שע"י התפלין שלנו שכתוב בהן התפארותינו בהש"י נופל יראה על הגויים כי תפלין מפיל יראה וע"י תפלין של הקב"ה שמתפאר בנו נופל יראה אפילו על שנאני שחק דהיינו המלאכים כמ"ש על ישראל גאוותו ועוון בשחקים עוון היינו יראה נמצא שע"י נענוע פאה של קל שבקלים זוכים המלאכים ליראה.

^פ אחרי פיוט מלך עליון שלפני קדושת שחרית ליום ב' של ראש השנה. קהלת יעקב ערך שנאנים. עמק המלך סער יח פ"א. ולקמן מלשון עוון בשחקים

^{סא} **עיין קהילת יעקב** בשם ע"ה שער עולם היצירה. שנאנים – כת אחת מעשרה כוחות מלאכים אשר קול שאונם כקול מים רבים והם מקבלים ממדת החסד.

וצ"ע מדוע תפס רבינו דווקא אותם שאפילו הם יראים. (ואולי כיוון שהם מקבלים מחסד ולא מגבורה ואעפ"כ יראים. וצ"ע)

^{סב} **יראה וחרדה ואימה ופחד** הן בדרך כלל באות ביחד אבל כל אחת מהלשונות מבטאת פן אחר בענין.

ואולי חרדה היא מבטאת יותר את העשית רצון המלך ע"י שמתבטל הרצון העצמי מרוב היראה ופחד והאימה וצ"ע. עיין בלשון המשנה (גדה ד ז) שהחרדה מסלקת את הדמים התם לענין נדה ואולי אפ"ל שגם לענין הדמים העכורים ועי"ז בנקל עושה רוצה המלך. אבל **יראה** נראה שהיא יותר מבטאת את הביטול כשמגלה עד כמה כל מציאותו תלויה רק בדבר שירא ממנו (אולי אפ"ל שנרמו בפסוק ויראו אותו כל אפסי ארץ שהיראה גורמת לירא להתאפס מלשון להיות אפס כלום כמו אפסה כל תקווה)

^{סג} עיין תוס' יו"ט עבודה זרה פ"א מ"ג

^{סד} **משנה עבודה זרה** פרק א (ג) ואלו אידיהן של גוים, קלנדא, וסטנרנרא, וקרטסים, ויום גנוסיא של מלכים, ויום הלדה, ויום המיתה, דברי רבי מאיר. **פירש רע"ב** – יגנוסיא – יום שמעמידין בו מלך: יום הלידה – יום שנולד בו מלך.

^{סה} **ועיקר ההתפארות** היא בגרים ובעלי תשובה וצדיקים שעושים תשובה על תשובה, כי תענוג תמידי אינו תענוג, לכן הקב"ה עיקר התפארותו היא דייקא בהתגלות תשובה חדשה דהיינו כשמתגלית המלכה חדשה שממליכים אותו בעולם.

עיין בזה לק"ה (עפ"י תורה מ) ברכת המזון ומים אחרונים הלכה ד סוף אות יא – כי עקר ההתפארות והשעשועים של ה' יתברך הוא על ידי חדושים דיקא. דהיינו בשעולה התפארות חדש למעלה. דהיינו כשמתקרב הרחוק לה' יתברך וכמבאר בהתורה הנ"ל. שעקר ההתפארות הוא כשאחד מישראל נתקרב לה' יתברך ונתוסף עוד אחד מישראל שרוצה לעבדו יתברך. אזי הוא עקר ההתפארות של ה' יתברך. וכן מוכן ומבאר בדברי רבנו זכרוננו לברכה בכמה מקומות (ג) שכל ההתפארות שה' יתברך מתפאר בישראל אינו עולה כלל פנגד ההתפארות החדש שעולה למעלה כשמתקרב אחד מחדש אליו יתברך ורוצה לעבדו בבחינת כד אתי יתרו וכו'. כדין אסתלק ואתיקר שמה דקדשא בריה הוא עלא ותתא (נד) שעקר גדלתו והתפארותו יתברך הוא כשמתקרבים הרחוקים לה' יתברך. כי ההתפארות הוא בחינת לבושים בחינת ה' מלך גאות לבש וכו'. כי רבי יוחנן קרי למאני מכבודותא (נה). ועקר חשיבות הלבושים הוא כשזוכין לעשות בחינת לבושין חדשים לה' יתברך שזה עקר כבודו והתפארותו כי אין המלך מתפאר בלבושי מלכות שיש לו מכבר. אפלו אם הם יקרים מאד כמו שמתפאר בלבוש חדש וגון חדש שעולה למעלה על ידי שנתקרב הרחוק לה' יתברך שזה עקר שעשועיו והתפארותו וכבודו וגדלו. כי תענוג תמידי אינו תענוג. ועל כן עקר תענוגיו ושעשועיו והתפארותו יתברך הוא על ידי חדושים דיקא. ועל כן איתא בזהר הקדוש (נו) ולבושא דאיהו לביש ביומא דא לא לביש ליומא אחרא. ולבושין דאיהו לביש בצפרא לא לביש ברמשא וכו'. כי ה' יתברך מתפאר בכל עת בלבושים חדשים הנעשים על ידי התקרבות הרחוקים שמתקרבים בכל פעם על ידי צדיק הדור שהוא בחינת יוסף. כי זה הצדיק מתחיל בעצמו בכל פעם מחדש כאלו לא התחיל בעבודתו מעולם כלל. כמבאר בדברינו מזה כמה פעמים. ומחמת זה יש לו כח לקרב רחוקים ממש בכל עת לה' יתברך לקרב בכל פעם רחוקים יותר. כי בכח התגברותו להתחיל בכל פעם מחדש כאלו הוא מתחיל עתה לעבד את ה'. בכח הזה יש לו כח לעורר בכל פעם רחוקים ממש שיתחילו מעתה לשוב לה' יתברך.

^{סו} מכילתא יט ט עה"פ ויגד משה, ספר העיקרים מאמר ד תחילת פרק טו, ראב"ע שמות עה"פ ויסתר משה, שו"ת הלכות קטנות ח"א סימן רכ,

^{סז} **מהרש"א על תענית** דף כד: דיותר מתפעל האדם בראייה מבשמיעה כמ"ש אינו דומה שמיעה לראיה. וכן כתוב עין רואה ולב חומד דהיינו אע"פ שידע גם מקודם אבל כשרואה חומד יותר.

הקב"ה מישאל הממליכים אותו שעי"ז רואה בעיניו ממש כיצד הקב"ה מלך על ישראל, והיינו שלובש בגדי מלכותו שהם ישראל הממליכים אותו כמבואר בתורה צא/סח. **סנפי', כי כל דבר שרואין בעינים מתפעל נפשו מזה יותר, מאם הי' יודע אותו בידיעה לבד בלי ראי' גמורה בעינים, כמובא בספרים. כגון כשמספרין לאדם גדולת המלך, אעפ"י שיודע הדברים בבירור, אעפ"כ אין מתפעל נפשו כ"כ "להתירא כ"כ מהמלך, כמו בעת שרואה בעיניו ממש את גדולת המלך כשהוא לבוש בבגדי התפארותו"א ומנהיג חיילותיו וכו'.** שאז נופל עליו יראה יותר, כי הנפש מתפעל יותר ע"י הראי' משמע שהצדיק מראה את כבוש מלכותו ית' באופן מעורר התפעלות הלב כל כך עד הכל יראים ממנו ית' יראה חדשה וגדולה, וצ"ע מה רואים ואולי העין טובה שיש לצדיק על ישראל כשמגלה עד כמה ראוי להתפאר מכל אחד מהם וגודל היראה של הצדיק מהש"י זה מה שנראה בחוש, ועיין כעין זה בתורה מ' תנינא/עב:

וע"כ ע"י שהצדיק מגלה ההתפארות שמתפאר הקב"ה בישראל שעושים רצונו דהיינו שממליכים אותו, שזה בחי' יום הולדת מלכותו של המלך, דהיינו יום גנוסיא/עג דמלכא, דהיינו שנולד בחי' המלכות. כי עיקר בחי' המלכות הוא רק ע"י ישראל שמקבלין מלכותו, כי אין מלך בלא עם [ע"י] כמ"ש לעת נעשה בחפצו כל אזי מלך שמו נקרא, כי מלך פירושו מנהיג ומפקד, ורק כשיש לו על מי למלוך הוא נקרא מלך, והצדיק מגלה בחוש עד כמה ישראל ממליכים אותו ואזי מתגלית ונולדת מלכותו ית'. ואז ביום הולדת המלכות, דהיינו יום גנוסיא דמלכא, דהיינו שנתגלה ההתפארות של ישראל, אז מתפעל נפש הרואה. ונתגלה מלכותו ונופל יראתו על כולם כנ"ל שתפילין שהם פאר שמתפארים ישראל בו ית' מי כמוך באלים מעוררים יראה על הגויים הרואים זאת, כך נופל יראה על ישראל ע"י שהצדיק

וני' הביאור כי ע"י שהצדיק מתגלה התפארותו של הקב"ה בכל אחד מישאל מתגלה בחוש שבאמת כל ישראל ממליכים אותו ית' ועי"ז מתגלית מלכותו ית' לעין בחוש הראיה ממש ועי"ז מתעורר ליראה את ה' הנכבד

עיין מכילתא יתרו יט ט – מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק יט פסוק (ט) – ד"א ויגד משה וכי מה אמרו ישראל למשה לומר ל-פני ה-מקום ומה אמר המקום למשה לומר להן לישראל אמרו רצונינו לשמוע מן מלכינו שאינו דומה שומע מפי פדגוג לשומע מפי המלך. אמר לו הקב"ה אני אתן להן מה ששאלו בעבור ישמע העם בדברי עמך. אמרו לו רצונינו לראות מלכינו שאינו דומה שומע ורואה לשומע ואינו רואה. אמר לו הקב"ה אני אתן להם מה שביקשו ביום השלישי ירד ה' לעיני כל העם. אף לעתיד לבוא עתידין ישראל לראות פני שכינה עין בעין שנ' כי עין בעין יראו (ישע' נב ח) ואומ' זה ה' קוינו לו (ישע' כה ט).

סח תורה צד – הענין הוא כן, שכל העולמות לא נבראו אלא בשביל יש"אל דכתיב (ישעיה מ"ג): "לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו", דהיינו בריאה' יצירה' עשייה' לא נברא אלא לכבודי. וכבודי הינו יש"אל, דכתיב (שמות כ"ה): "ושכנתי בתוכם", ודרשו רבותינו, וזרונם לכרכה [עין של"ה (מסכת תענית) דף ס] 'בתוכו לא נאמר אלא בתוכם. מלמד שהקדוש ברוך הוא משך שכינתו בתוך כל אדם מיש"אל. נמצא כל אדם מיש"אל נקרא לבוש. ולבוש נקרא כבוד, כי רבי יוחנן קרי למאנה מכבודותא (שבת ק"ג). נמצא כל העולמות לא נבראו אלא בשביל יש"אל, כדי להשפיע להם רב טוב.

^{סח} תוספת מוהר"ן בתקפא

^ק בתשכס - להתיירא

^{קב} בתולד - התפארות

עב תורה מ תנינא – אכל מי הוא זה שיוכל לראות את השם יתברך, שיוכל לראות התפארותו יתברך, [שמתפאר בעמו יש"אל], אמןם מי שרואה את הצדיק האמת, שהוא מקרב בני אדם לעבודתו יתברך, והוא עקר התקרבות יש"אל לאביהם שבשמים, נמצא שהוא בעצמו ההתפארות שמתפאר השם יתברך בעמו, כי על ידו כל ההתקרבות וההתפארות. אזי מי שמתפלל בו. ועקר הדבר בעת הקבוץ, בעת שמתקבצים אליו העולם הבאים לשמע את דבר ה', וביותר בראש השנה, שאז הוא הקבוץ הגדול, אזי ההתפארות גדול ביותר, מחמת שמתקבצים הרבה בני אדם, החפצים להתקרב אליו יתברך, ואזי נתגדל ונתוסף פאר ויפי הצדיק, כי הוא בעצמו ההתפארות כנ"ל, אזי מי שמתפלל באמת בזה הצדיק האמת, אזי הוא גם כן מקבל מן ההתפארות הזאת, ונעשין אצלו גם כן בחינת תפילין מחין כנ"ל, ואזי נעשין עיניו גם כן כנ"ל בבחינת עיני ה'. ואזי גם כן מקום שהוא מסתפל, נעשה גם כן בחינת ארץ ישראל, בחינת א"י דארץ יש"אל מחכים, כי הוא מחכים האויר על ידי הסתכלותו בעיניו הנ"ל, שנעשין מן ההתפארות כנ"ל:

עג עיין תוי"ט שם פ"א משנה ג ויום גנוסיא – פירש הר"ב יום שמעמדין בו מלך והביא בערוך פרק אלו נאמרים במסכת סוטה [דף ל"ו ע"ב] אמר להם גניסי מלכות אני רואה בה. פי' תכסיסי מלכות. והרמב"ם כתב בפ"ט מהלכות ע"ז יום שמתכנסין בו נכרים להעמיד להן מלך. כתב הכ"מ שמפרש גינוסיא כמו כינוסיא. ואפשר שכך היתה גרסתו ז"ל. ע"ב:

^{קד} רבינו בחיי וישב לה ל' ד"ה ועל דרך הקבלה ובהקדמה לפרשת בלק כב ב'. ולעיל תורה טו אות ו [דף כא.] ובתורה מט אות א' ותורה עז [דף צב.]

מגלה את פאר התפילין של הקב"ה שהם התפארותו בישראל הממליכים אותו, **ואפי' ע"ה** על שנאני שחק שהם מלאכים ברקיע שחקים/ע"ו :
וזה בחי'

^{ע"ה} **צ"ע מאי אפילו** דלכאורה יותר חדוש שאדם ירא מהקב"ה ממה שמלאך ירא

^{ע"ו} **הוא הרקיע השלישי** מתוך שבעה כמבואר בחגיגה יב: ריש לקיש אמר שבעה ואלו הן וילון רקיע שחקים זבול מעון מכון ערבות. ומבואר בחגיגה יב שברקיע שחקים שם שוחקים מן לצדיקים. נמצא שמלאכי שחקים משמים את הצדיק, וזוכים על ידו ליראה.

(תהלים סח)^א על ישראל גאותו, כשנגלה גאותו ותפארתו על ישראל, אזי ועוזו בשחקים/ב^ב.
עוז זה בחי' יראה/ג^ג כנ"ל, מנין שהתפילין הם עוז וכו'. וזהו עוזו בשחקים דהיינו שנתגלה יראתו
אפי' על שנאני שחק, כי מתפעל נפש הרואה כנ"ל :

עתה יבאר כיצד זוכים למדת אהבת הש"י ע"י הצדיק

כי ע"י שהצדיק מגלה את התפארות הש"י מישראל הממליכים אותו מתגלה היראה כנ"ל, עי"ז גם מתגלה הרצון
של הקב"ה בבריאה, כנ"ל שהבריאה נבראה עפ"י הרצון של הקב"ה שישראל ימליכו אותו על ידה,
ונתבאר לעיל שעבודת ותאוות הצדיק זה לגלות רצון הש"י בבריאת כל פרט בבריאה דווקא בכח מראה והנהגה
המסויים השייך לו, וזה א"א לגלות אלא ע"י שמגלה תחילה את סיבת הבריאה שהיא ישראל, וזה א"א אלא ע"י
שמגלה כיצד הש"י מתפאר בישראל בכלל, ובפרט מכל אחד, ובפרטי פרטיות מכל תנועה של כל אחד.
וההתפארות הזו היא התפילין של הקב"ה ותפילין גורמים ליראה, וכשמגלה את ההתפארות כנ"ל, אזי זוכה לעיקר
תאוותו שהיא לגלות את הרצון הנ"ל שיש על כל פרט בבריאה.

נמצא שהרצון בבריאה הוא מרוב האהבה שיש להקב"ה אל כל אחד מישראל, שעל כן ברא את העולם באופן
מדוייק ובתשומת לב כל כך שיהיה כל פרט שבו כלי שעל ידו יושפע שפע טוב כשכר בלא בושא לכל אחד
מישראל כפי הטוב לו.

עיקר הנושא שמבאר כאן רבנו הוא כיצד התגלות הרצון שמגלה הצדיק בכל פרט בבריאה, הוא הרצון ואהבה
שיש להקב"ה אל כל אחד מישראל. לכן בהתגלות הרצון מתגלית האהבה של הקב"ה לישראל. ואזי כמים הפנים
לפנים מתעוררת אהבת ישראל להקב"ה.

ונראה כי נתבאר שעיקר סיבת הבריאה היתה לברא עולם שעל ידו ימליכו הנבראים את הקב"ה והיינו דכתיב
לכבודי בראתיו וכו' אבל באמת שרש הרצון הזה שתתגלה מלכותו ית' היה כדי שע"ז תתגלה מדת רחמנותו,
כמבואר בריש תורה סד/ו^ד. ורחמנותו ית' מתגלית ע"י שמשפיע טוב לישראל ודייקא באופן של שכר לממליכים
אותו, דהיינו לא מתנת חנם שיש בה בושא. נמצא שרש הרצון הוא מידת הרחמנות של הקב"ה ורחמנות בחי' חסד,
וחסד דהיינו אהבה כמבואר בתורה לד אות ז', והביאור כי אהבה היא סיבת החסד דהיינו השפעה ונתינה.
נמצא שע"י שהצדיק מגלה את התפארות הש"י כנ"ל, מתגלה גם אהבת הש"י לישראל דהיינו הרצון הנ"ל שיש
להקב"ה בבריאת כל פרט בבריאה דווקא בכח ומראה והנהגה המסוימת שלו, שהיא שרש וסיבת הבריאה, ואזי
כמים הפנים לפנים מתעורר אהבת ישראל להש"י.

נמצא שדייקא ע"י שהצדיק מגלה את הרצון של הקב"ה בבריאה, שהוא כפי הרצון שלו לישראל, ע"י מגלה א
התפילין של הקב"ה שמעורר יראת שמים, ועי"ז גם מגלה עד כמה היא אהבת הש"י את ישראל ועי"ז מעורר אהבת
ישראל להקב"ה. נמצא יראת ה' קודמת ואילו אהבת ה' מחזרת אחריה וכן מבואר בתורה ה' בסוף ביאור הרבב"ח.
וע"י התגלות ההתפארות שזה בחי' התגלות היראה. עי"ז נתגלה הרצון, שזה בחי' אהבה. כי
כן דרך המלך, ביום גנוסיא דמלכא שלובש בגדי התפארות כיון שאין לו דמות מתגלה רק ע"י בגדי
מלכותו, שאז נופל יראה גדולה על כולם מרוב הרגשת מציאותו, והכל חרדים וזוחלים מפניו כי
מתביישים להראות כמו שהם בפני המלך, שאחר כך, מגלה המלך רצונו לכל אחד ואחד, ומחלק
ונותן מתנות דהיינו מוחין להשגתו לכל אחד ואחד לפי כבודו כבוד אלקים/ה^ה, כפי רצון המלך

^א תהילים פרק סח (לד) לְרֵכֶב בְּשָׁמַי שָׁמַי קָדָם הֵן יִתֵּן בְּקוּלוֹ קוֹל עוֹז: (לה) תִּנּוּ עוֹז לְאַלֹהִים עַל יִשְׂרָאֵל גְּאֹתוֹ וְעוֹזוֹ בְּשַׁחֲקִים: (לו) נִזְרָא אֱלֹהִים מִמְּקוֹדְשֵׁיף אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נִתֵּן עוֹז וְתַעֲצֻמוֹת לְעַם בְּרוּךְ אֱלֹהִים:

^ב צ"ע אם משמע מכאן שיש קשר בין רקיע הנקרא שחקים למלאכים הנקראים שנאני שחק כי מבואר בגמ' חגיגה יב: ששחקים שם שוחקים מן לצדיקים. ושחקים הוא מקום המלאכים והוא מלשון שחוק (כמבואר בתורה ה' תנינא אות י') ואולי לכן אמר אפילו שם נופל יראה דהיינו אפילו במקום שבדרך כלל בשחוק ושמחה נעשה בחי' גילו ברעדה.

^ג צ"ע כי הכוונה ליראה של ישראל ואילו עוז הוא של הקב"ה שהוא סיבה ליראה שלנו. ולא עצם היראה. ומשמע שיראה נקראת גם עוז על שם הסיבה הגורמת אותה.

^ד עיין ריש תורה מט שברא את העולם כדי לגלות מלכותו ובריש תורה סד כדי שתתגלה מדת רחמנותו, ונראה שהתגלות מדת רחמנותו עיקר דהיינו להשפיע טוב לבריות, אבל כדי שלא יהיה נהמא דכסופא לכן ברא עולם שעל ידו ימליכו אותו ויקבלו שכר בלא בושא. נמצא שתי הסיבות אמת גם התגלות רחמנותו וגם התגלות מלכותו. ועיין ריש תורה צד עפ"י הכתוב לכבודי בראתיו משמע שברא עולם לגלות בו את כבודו, אבל באמת גם שם הכוונה שהתגלות מלכותו היא כבודו וזה לצורך התגלות רחמנותו כנ"ל.

^ה עיין תורה ו' שער כמה שממעט מכבוד עצמו זוכה לכבוד אלקים

ואהבתו/1/ שיש לו לכל אחד וא' /2/, שזהו בחי' אהבה כי ע"י המוחין זוכים להשיג רוממותו ואהבתו ועי"ז מתעוררת האהבה (ביה"ל) :

וכמו שע"י התגלות ההתפארות שמגלין הצדיקים, שמתפאר הש"י עם ישראל, עי"ז הם מגלין הרצונות של הש"י שיש בכל דבר ודבר כנ"ל. כן ביום גנוסיא דמלכא שאז הוא התגלות ההתפארות של הקב"ה בישראל שמגלה הצדיק ועי"ז מגלה את רצון הקב"ה בכל פרט בבריאה, אזי הוא התגלות רצונו יתברך ואהבתו לכל מי ששם ישראל עליו. כי אח"כ הוא מגלה רצונו לכל אחד ואחד דהיינו עד כמה רוצה כל אחד ואחד, ונותן להם מתנות ומרומם קרנם [ח"/ט] דהיינו מראה כמה הן חשובים לכל א' וא' כפי רצונו כנ"ל אבל כל זה מתגלה רק לצדיק ולמי שמקושר אליו כפי מה שזוכה להסיר את החשכות מעל אורו של הצדיק, וזהו שנתבאר לעיל שיראה ואהבה מקבלים רק מהצדיק האמת.

וזה בחי' התגלות האהבה, כי מתחלה בעת התגלות ההתפארות נפל פחדו ויראתו על כולם. ואח"כ כשרואים רצון המלך יוקורבתו לכל אחד ואחד, עי"ז מתקרבים אליו ואוהבים אותו/2/ נראה כוונת רבינו שדייקא ע"י שתחילה יראים ממנו אזי כשמגלים אהבתו נעשים אוהבים אותו/3/ כמ"ש (משלי כז יט) כמים הפנים לפנים. ט"נפי, כמו, שע"י ההתפארות שהש"י מתפאר עם ישראל אפילו בקל שבקלים בכל מעשה לשם שמים אפילו הקטן ביותר, עי"ז היו כל הרצונות של הבריאה כנ"ל דהיינו שרצה שיהיה כל פרט אפילו הקטן ביותר בבריאה במראה והנהגה כפי שיועיל לגרום ההתפארות כזו מישראל ועי"ז מתגלה אהבתו הגדולה לישראל שברא להם עולם כזה שעל ידו יעלו התפארות ויקבלו שכר. כמו כן, ע"י היראה שנעשה מהתגלות ההתפארות הזאת שמתגלה הקב"ה בתוקף מלכותו כנ"ל, עי"ז נתגלה אח"כ הרצון שמתרצה המלך אח"כ לכ"א וא' ומקרבם ברצונו וכו' כנ"ל שזהו בחי' אהבה כנ"ל כי גם התגלות מלכותו ית' היא מרוב אהבתו את ישראל שיקבלו עי"ז שכר על יראתם ממנו ית' והמלכתם אותו/4/:

נמצא שיראה ואהבה נמשכין ע"י הצדיק שמגלה ההתפארות שע"ז מוצא כל הרצונות שהי' להש"י בכל הבריאה וכו' כנ"ל, שע"ז נעשה יראה ואהבה כנ"ל דהיינו יראה ואהבה הבאה ע"י יראה] :

¹ תחילה אמר לפי כבודו ואח"כ לפי רצונו ואח"כ לפי אהבתו

² משמע שהקב"ה לא אוהב את כל ישראל בשווה ולעיל אמר שאפילו קל שבקלים כל עוד שם ישראל עליו מתפאר בו וברא פרט בבריאה כפי ההתפארות שיקבל ממנו. ויש לומר שבאמת כשעלו ישראל במחשבה תחלה באריך אנפין שם הכל שווים אבל מצד הדין ומפשט והשכר הנהגה זו היא של זעיר אנפין שבו יש מדרגות באהבה כפי מעשי בני"א.

³ לשה"כ תרום קרנו תהלים פט לקמן

⁴ מ"ק-מרומם קרנם נראה שרומז לפטוק לקמן כי תפארת עזמו אתה וברצונך תרום קרנו וכן במעשה דרב ספרא מהכוורא דאית ליה קרני. ונראה שקרן היא משל לחשיבות ופאר כמו כל בעל קרנים שבהם היא תפארתו ועל שם זה גם התפילין נקראים קרן כמבואר בתורה לח אות ו' בחי' קירון עור הפנים.

⁵ דפ"ר- פחד, ובתקפא- פחד, ובלוח השמסות למהדורת תקפא כתב לתקן פחדו, וכן בתרלד ומתלדו - פחדו

⁶ גם דפ"ר ותלד - וקורבתו, ומתצו - וקורבתו

⁷ עיין תורה ה' בסוף ביאור הרב"ח שמדת האהבה מחזרת אחרי מדת היראה.

⁸ צ"ע האם רומז שאם היה מראה אהבתו מיד לא היה גורם לאהבה כלל או שלא היה גורם לאהבה כראוי ששלמותה אם יראה דייקא כדי שלא יתקרב יותר מדאי ויגרום לבחי' ליבו גס בו.

⁹ משלי פרק כז (יט) כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם:

¹⁰ פרש"י (יט) כמים - הללו הפנים שאתה מראה לתוכן הן מראות לך. כן לב האדם לאדם - חברו לפי מה שאדם יודע שחבירו אוהבו כן הוא מראה לו פנים.

¹¹ הוספת ביאור של מוהר"ן בתקפא

¹² צ"ע לפ"ז לא שמתגלה אהבתו בפועל אלא שמהתגלות מלכותו מבינים גודל אהבתו כמו שמהתגלות ההתפארות שלו בישראל מבינים גודל אהבתו אותם.

¹³ אבל צ"ע א"כ למה צריך שתתגלה אהבתו ע"י התלות מלכותו דייקא הרי כבר התגלתה ע"י שהתגלתה התפארותו בישראל. וצ"ל כנ"ל שאהבה שלא קדמה לא יראה אינה אהבה כראוי כי יש בה גסות לב.

עתה יבאר כיצד עניין הנ"ל רמוז בפסוק בתהלים וכן"ל שהתעוררות היראה היא ממילא ע"י התגלות ההתפארות אבל התגלות הרצון שעל ידו התעוררות האהבה הוא כפי רצונו ית' לתת לכל אחד ואחד. ושניהם רק ע"י הצדיק כי רק הוא יודע לגלות ההתפארות ועי"ז את הרצון.

וזה בחי' (תהלים פט)/י' כי תפארת עוזמו אתה, וברצונך תרום קרננו. תפארת עוזמו, זה בחי' היראה שנתגלה ע"י התגלות ההתפארות כנ"ל דהיינו עוזמו שע"י התפארת היינו יראה ע"י ההתפארות, כי עוז הוא בחי' יראה כנ"ל עפ"י ברכות ו מנין שהתפילין עז לישראל וכו' ויראו ממך. ואזי ברצונך תרום קרננו, כי ע"י שמתגלה ההתפארות מתגלה בחי' תפילין ועי"ז יראה ועי"ז חידוש המלכות ואזי מגלה רצונו ומרום קרנם של כל אחד ואחד כנ"ל, שע"י התגלות האהבה כנ"ל :
נמצא שהצדיק מגלה היראה והאהבה כנ"ל בתחילת התורה יראה ואהבה א"א לקבל כי אם ע"י צדיקי הדור :

אות ב

עתה יבאר מדוע יש בני אדם שנמצאים אצל הצדיק ואעפ"כ אין להם התעוררות היראה ואהבה ומבאר הטעם כי חשוך אצלם אורו הגדול של הצדיק ועל כן א"א להם לטעום ולהבין ולראות אורו הגדול שעל ידו זוכים ליראה ואהבה. כי עיקר אורו הגדול של הצדיק הוא כוחו לגלות את ההתפארות של הקב"ה מישראל ואת הרצון של הקב"ה בכל פרטי הבריאה שע"י מתעורר היראה ואהבה. ועל כן כיון שלא רואים כיצד הצדיק מגלה שעם ישראל הם התפילין של הקב"ה על כן לא מתעורר בהם היראה מהקב"ה כי רק הצדיק בכוחו לתת את ההרגשה שהקב"ה לבוש בתפילין שהם התפארותו מישראל ועי"ז יראים ממנו. כי תפילין גורמים ליראה כמבואר בגמ' (ברכות ו.) שע"י שישראל מניחים תפילין שכתוב בהם ההתפארות שלנו מהקב"ה כמ"ש שמע ישראל כו' מתקיים בהם ויראו ממך. ורבנו מדמה עניין זה לעפרון שהיה חשוך אצלו מערת המכפלה אע"פ שהיה שם אור עצום כי היא שער ג"ע, לעומת אברהם אבינו שראה שם אור עצום ומבאר שהחושך הוא בגלל עכירת המעשים שע"י נעשה כסילות השכל דהיינו דעות נפסדות וחכמות נוכריות נראה כוונתו שע"י חכמות נוכריות נעשה לו דעות נפסדות, ולפי הנ"ל אולי אפשר לומר שהדעות נפסדות הן החוסר אמונה בכח הצדיק לגלות התפארות אפילו בקל שבקלים.

וכשנחשך אצל אחד היראה והאהבה, בבחי'י'י' (ישעיה נ')/י' אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם עפ"י הפשט פסוק זה הוא המשך לפסוק הקודם "מדוע באתי ואין איש וכו' דהיינו תוכחת הקב"ה

^ר תהילים פרק פט (יח) כי תפארת עזמו אתה וברצונך תרום (והתרום) קרנינו:

רד"ק – תרום קרננו. וכתוב תרום, פירושו שאתה היית מרים קרנו. וקרי תרום, רוצה לומר ברצונך היתה רמה קרננו, כמו (ש"א ב, א), רמה קרני בה', ואף על פי שקרנינו כתוב ביו"ד לשון רבים ותרום לשון יחיד, פירושו כל קרן וקרן, רוצה לומר מלכי ישראל:

רד"ק על שמואל א פרק ב פסוק א – רמה קרני בה' – התוקף יקרא קרן לפי שהוא המקום הגבוה שבבהמה גם הקרנים תוקף החיה כמ"ש בהם עמים ינגח והוא באדם דרך משל וכאילו אמר רם ראשי כמ"ש ועתה ירום ראשי על אויבי וכל זה בה' שהיה בעזרי:

^ח מדלא כתב שכשנחשך אצל אחד היראה ואהבה זה בחי' אלביש שמים קדרות וכו' אלא בבחי' אלביש שמים קדרות משמע שזה סוג מסויים של חשכות שיש על היראה ואהבה ויש עוד סוגי חשכות שהם עניין אחר, וכאן מדבר על חשכות מסויימת זו שהיא בבחי' הפסוק הזה שדייקא היא נובעת מהחשכות שיש לו על הצדיק, וכפי שרומז הפסוק. וכפי שמבואר שם בפסוקים שקדמו לו שמדובר בתוכחה.

^ט ישעיה פרק נ (א) בה אמר ידוד אי זה ספר פריית אמכם אשר שלחתיה או מי מנושי אשר מכרתי אתכם לו הן בעונתיכם נמפרתם ובפשעתיכם שלחה אמכם: (ב) מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה הקצור קצרה ידי מפרות ואם אין בי כח להציל הן בגעתי אחריב ים אשים נהרות מדרב תבאש דגתם מאין מים ותמות בצמא: (ג) אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם:

מצודות דוד – (ב) מדוע באתי – אני באתי להתקרב אליכם ואין איש פונה אלי. קראתי – שתבואו אלי ואין מי משיב לי. הקצור ר"ל וכי אין בי תועלת וכי קצרה ידי מלפדות אתכם. בגעתי – כשאני גוער בים נעשה חורב ויבש והנהרות נעשות יבשות כמקום מדבר ר"ל אחריב העכו"ם הנמשלים למים רבים. תבאש דגתם – קבוצת הדגים תבאש מחסרון המים כי תמות בצמא ותבאש ורצה לומר אנשי העכו"ם יאבדו ולפי שהמשילם לנהרות אמר לשון הנופל ביובש הנהרות:

מלבי"ם – חלק באור הענין – (ג) אלביש – ומה שיחריב הים ויבש לא יהיה מחמת חום השמש כי זה יהיה בעת שאלביש השמים קדרות – כי יתקדו בעבים ועננים, וגם שק אשים כסותם – שיהיו מלאים ערפל וגשם כאילו התכסו בשק (והנמשל שיחריב ארצות העכו"ם אשר כים יהמיון ושריהם אשר כנהרות ישאון והדגה שהם העכו"ם יושבי ארצם יכלו, וזה לא יהיה מצד הוראת המערכת והשמים, כי זה יהיה בעת שהשמים מצדם יריקו גשמי ברכה לעבדי ה')

לישראל מדוע מעבבים את הגאולה ולא מקיימים שובו אלי ואשובה אליכם (רד"ק) שהרי הקב"ה וישראל כאיש ואשה נשואים ולא קבלתם גט ואם סבורים אתם שאין בכוחי לגאול אתכם הרי בגערה אני יכול לבטל את כל הגויים המושלים בכם מחמת עוונותיכם כי הם משל לים ונהר ובגערה אייבש ואחריב אותם והמשך להנ"ל אומר אשים שמים קדרות וכו' שהוא ביאור כיצד גערתי תגרום לבטל ממשלת הגויים על ישראל דהיינו ע"י שיכסה ויחשיך את השמים ע"י כיוסי שק שחור. ורבנו דורש פסוק זה לענין החשכות שיש על הצדיק שנקרא שמים אש ומים יראה ואהבה, ולפי הפשט מתפרש הדרש שהים והנהרות הם העכו"ם המונע את היראה והם נחרבים בגערת הקב"ה והגערה היא החושך שמחשיך מהם את הצדיק מחמת רשעותם.

נמצא טענת הקב"ה לישראל היא מדוע אין אתם שבים אלי ואזי אשובה אליכם ובגערה אבטל מכם אחיות העכו"ם ע"י שאכסה ואחשיך להם את אור הצדיק/כ"ג, כי הכסילות שלכם היא אחיות העכו"ם הסובבים את הצדיק בבחי' סביב רשעים יתהלכו, וע"י שאחשיך מהם אור הצדיק יניחו לכם לראות אורו. **שמים זה בחי' אש ומים** [כ"א/כ"ב], **היינו יראה ואהבה/כ"ג** **נתלבשים/כ"ד בקדרות ונחשכים ונתכסים/כ"ה** **בשק** הפך בגדי ההתפארות הנ"ל/כ"ו שעל ידם היראה ואהבה כנ"ל, **דהיינו שנחשך אצלו היראה והאהבה, זה מחמת שנחשך אצלו אור הצדיק, שממנו מקבלין יראה [כ"ו/כ"ח] ואהבה [כ"ט/כ"ל] כנ"ל.**

מלבי"ם – חלק באור המלים – (ג) אלביש שמים קדרות – מענין והשמים התקדרו בעבים. ויש הבדל בין כסות ולבוש, שהלבוש תפור למדת המתלבש, והכסות מורה שמתכסה בה אף שאינה כמדותו, ומציין העבים בשם לבוש כי הוא כמדת השמים, והערפל או האדים הממלאים את כל האויר בכסות שק:

נמצא לפ"ו שהכסיל שאינו ראוי לאורו של הצדיק הקב"ה בכוונה בבחי' גערה מחשיך ממנו את אור הצדיק כדי שיתרחק ולא יפריע לאותם שכן ראויים.

^{כ"א} חגיגה יב . פרש"י בראשית א' ח'

כ"ב חגיגה דף יב. מאי שמים אמר רבי יוסי בר חנינא ששם מים במתניתא תנא אש ומים מלמד שהביאן הקדוש ברוך הוא וטרפן זה בזה ועשה מהן רקיע.

רש"י על בראשית (א ח) ויקרא אלהים לרקיע שמים – שא מים שם מים אש ומים שערבן זה בזה ועשה מהם שמים (ס"א שמים שם מים ד"א אש ומים):

כ"ג אש ומים בחי' יראה ואהבה – נראה הכוונה כי הירא תופס את הקב"ה כאש לכן נזהר ומפחד להתקרב והאוהב תופס את הקב"ה כמים הנזולין בחי' חסד שיורד למקום נמוך שלנו. וכמים הפנים לפנים כן מתעורר בו יראה ואהבה.

^{כ"ד} בתרלז - נתלבש

כ"ה נקט ג' לשונות נתלבשים נחשכים ונתכסים ואולי הן כנגד הג' לשונות שנקט אח"כ שעי"ז לא יכול להבין ולטעום ולראות אור הצדיק

כ"ו אולי אפשר לדייק כאן עפ"י המבואר לעיל שבגדי ההתפארות הם מה שהצדיק מגלה כיצד הקב"ה מתפאר מכל אחד מישראל ועי"ז מתעורר יראה ועי"ז אהבה. נמצא לעומת זה מי שחשך אצלו הצדיק הפירוש שחשך אצלו ההתפארות של הקב"ה מכל אחד מישראל וגם ממנו. דהיינו שזה עיקר החושך שיש על הצדיק, מה שלא מאמינים עד כמה יש בכוחו של הצדיק לגלות התפארות אפילו מקל שבקלים וממילא לא רואים על ידו את התפילין של הקב"ה שמעוררים יראה.

^{כ"ז} חיי מוהר"ן רצד

כ"ח עיין חיי מוהר"ן – אות רצד (ד) שְׁמַעְתִּי בְשִׁמּוֹ שְׁאֲמַר שְׁאֵם הָיָה רוּצָה לְגַלוֹת וּלְהִרְאוֹת הִירָאָה שְׁלוֹ לא הָיוּ יְכוּלִים לְעַמּוֹד אַרְבַּע אַמוֹת סְמוּךְ לְבֵיתוֹ, אֲךָ הוּא מְעַלֵּים הִירָאָה שְׁלוֹ בְכוּנָה. וְגַם אֲנֹכִי שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ שְׁאֲמַר אֲנִי אוֹצֵר שֶׁל יִרְאֵת שְׁמִים שְׁכַל מִי שְׁרוּצָה יְכוּל לְקַבֵּל מִמֶּנִּי. וּבְקִאֲמַת הָיָה נִרְאָה בְּחוּשׁ שְׁכַל שְׁנִתְקַרַּב אֵלָיו נִתְמַלֵּא תִכְף יִרְאָה גְדוּלָה וְעִצּוּמָה, וְנִתְלַחֵב מְאֹד לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ אֲשֶׁר לֹא נִרְאָה כְּזֹאת. וְגַם עֲכָשׁוּ עֵדִין יִרְאָתוֹ הַגְּדוּלָה גְנוּזָה בְּסִפְרֵיו הַקְּדוּשִׁים, וְכֵל מִי שְׁעוֹסֵק בָּהֶם בְּאֲמַת וּבִתְמִימוּת בֹּא עֲלָיו יִרְאָה גְדוּלָה וּמִתְעוֹרֵר מְאֹד לְהִשָּׁם יִתְבַּרַךְ כִּי כֵל דְּבָרָיו בְּנִחְלֵי אֵשׁ:

שם אות רצה (ה) שְׁמַעְתִּי בְשִׁמּוֹ שְׁאֲמַר אֵלוֹ הֵינּוּ רוֹאִין אוֹצֵר הֵינּוּ רְצִים בְּוֵדָאֵי אֵלָיו וְהֵינּוּ חוֹפְרִים וּמְלַכְלְכִים עֲצִמְנוּ בְּרִפְשׁ וְטִיט בְּשָׁבִיל לְחַתֵּר אַחֲרָיו וּלְמַצְאוֹ. וְהֵלֵא אֲנִי אוֹצֵר שֶׁל יִרְאֵת שְׁמִים וּמִדּוּעַ לֹא יְהִי לְהוֹטִים וְרְצִים אַחֲרֵי לְקַבְּלוֹ. וְשָׂאֵלוֹ אוֹתוֹ אִיךָ אֲפֹשֶׁר לְקַבֵּל וְהַשִּׁיב עִם הַפֶּה וְהֵלֵב צְרִיכִין לְחַתֵּר וּלְבַקֵּשׁ (מִיטָן פִּיטָק און מִיטָן הַאֲרִיץ) בְּפִיךָ וּבְלִבְךָ לְעִשׂוֹתוֹ:

שם אות רצו (ו) שְׁמַעְתִּי בְשִׁמּוֹ שְׁאֲמַר שְׁאִיתָא בּוֹהֵר אֵית יִרְאָה וְאִית יִרְאָה וְכוּ', אֲנִי רוּצָה לְגַלוֹת וּלְהַכְנִיס יִרְאָה בְּאֲנָשִׁי, יִרְאָה נִפְלְאָה שְׁעֵדִין לֹא הִיְתָה יִרְאָה כְּזֹאת בְּעוֹלָם:

שם – אות רצט (ט) פֻּעַם אַחַת דְּבַר עָמִי מַעֲנִין שְׁאִי אֲפֹשֶׁר לְהִיּוֹת אִישׁ כְּשֶׁר בְּאֲמַת כִּי אִם בְּשִׁמְתְּקָרְבִין לְהַצְדִּיק הָאֲמַת שְׁבִדוֹר. עֵנָה וְאָמַר קִדְם שְׁנַמְצָא הַצְדִּיק הָאֲמַת בְּעוֹלָם יְכוּלִים לְהִתְקַרַּב לְהִשָּׁם יִתְבַּרַךְ מַעֲצָמוֹ. אֲבָל אַחַר שְׁכַבְר נִמְצָא הַצְדִּיק הָאֲמַת בְּעוֹלָם אִי אֲפֹשֶׁר לְהִתְקַרַּב לְהִשָּׁם יִתְבַּרַךְ בְּאֲמַת בְּשׁוֹם אֲפִן כִּי אִם בְּשׁוֹכִין לְהִתְקַרַּב אֵלָיו.

^{כ"ט} עיין תורה קד

ל תורה קיד....המחלקת מכסה עליו, ועל ידי זה יכול להמשיך שפע להעולם, ולא ימחו ויקטרוגו עליו. וזה המכסה שמים בעבים, שמים הוא בחינת הצדיק, על שם אש ומים, הינו אהבה ויראה, ועל שם זה נקרא הצדיק שמים. וזה המכסה שמים בעבים, מלשון עביות וגשמיות, שמכסה את הצדיק בעביות וקשיות, שמקשין וחולקין עליו. ועל ידי פסוי המחלקת והקשיות האלו, המכין לארץ מטר, כי על ידי זה יוכל להמשיך שפע בלי קטרוג כנ"ל....

לאיכו לפעמים יש שנחשך אצל א' אור הצדיק/לב, ואינו זוכה להבין ולראות ראייה הגורמת התפעלות/לב את אורו הגדול שהוא המגלה את התפלין של הקב"ה שהם התפארותו בכל אחד מיישראל שע"ז מתגלית היראה ואהבה. ואף שהוא אצל הצדיק אינו יכול לטעום ולהבין ולראות/לב רוצה לומר שאינו יכול לטעום בגלל שלא מבין וע"ז לא רואה אורו הגדול של הצדיק, שעל ידו יוכל לבא לתכלית הטוב. וכמו שמצינו גבי עפרון, שמקום מערת המכפלה שהוא שער ג"ע/לה, שדרך שם עולין כל הנשמות [לב/לב], ואורו גדול מאודלח, אעפ"כ אצלו היה מקום חשך ואפילה, וע"כ מכרו בשמחה רבה לאברהם/לב כמובא {זוהר חיי שרה קכח.} וכמו כן, כשנחשך אור

^א בתולד - נחלק חייבת כי

^ב מ"ק - עיין באיבי הנחל שמבאר שנחשך אצלו שהצדיק יכול למצוא התפארות גם בו ולפ"ז עיקר החשכות היא יאוש

אבל אולי אפ"ל שלא דווקא בעצמו אלא בכלליות לא מאמין שהצדיק יכול לראות טוב בתוך הרבה רע ולגלות התפארות בכל אחד מיישראל ממילא לא נתפס אצלו הצדיק בהתפארות וממילא אינו תפלין לגביו וממילא אינו מעורר יראה לגביו

^ג וזהו להבין ולראות תחילה להבין דבר מתוך דבר עד שמבין בשכל גדולת הצדיק ואזי מסתכל עליו בעין האמת כי שוריינא דעינא בלבא תליא ורק כשמבין לבו כראוי זוכה להסתכלות נכונה המביאה להתפעלות ואזי רואה אורו. אבל הכסילות מונעת ומרחיקה כי לבו פונה לחכמה חיצונית ואין ליבו שלם עם הצדיק ממילא הסתכלותו עליו אינה בעין האמת.

^ד לטעום להבין ולראות אולי הם כנגד חכמה בינה דעת ואולי ראייה כנגד חכמה בחי' עינים ע"ש החכמה וטעם כנד דעת כמ"ש טעם ודעת למדני

^ה מהמשל שהביא נראה שרומז שהצדיק הוא בחי' שער ג"ע.

ועיין תורה רפז שגן עדן הם חכמה תתאה וחכמה עילאה ויש שערים לג"ע והם נטבעו בארץ כמ"ש טובעו בארץ שעריה, וע"י לימוד פוסקים נעשה שליט בארץ ומעלה את השערים מהארץ, וע"ז יכול להכנס לג"ע.

ואם הצדיק רומז לשערי ג"ע נמצא שכיון שאני בארציות נדמה לי ששערי ג"ע טובעו בארץ וע"י לימוד פוסק אני יוצא ומעלה את הצדיק משם. ובאמת נראה שהצדיק מצד עצמו הוא העדן ומצד הנגלה הוא הגן שהם הדבורים שלו והספרים שלו. והדמות החיצונית שלו כפי שמצטיירת בעיני היא שערי ג"ע, כי כפי ההתפעלות מהצדיק כך הביטול והכלי להבין את דבריו, אבל כיון שהוא בדמות כל אדם, לכן למי שהוא בארציות נדמה הצדיק ככל אדם, וזה עפרן לשון עפר וארציות, וסבר שגם שערי ג"ע הם עפר כמוהו.

ועיין תורה סב שלימוד פוסקים מבטל את המחלוקת שבלב הנובעת מחכמות חיצוניות. וע"ז זוכה לאמונה ולאכילה בקדושה עי"ש. נמצא שלימוד הפוסקים מוציא מהכסילות המחשיכה את אור הצדיק דהיינו את שערי ג"ע.

^ו זורח ח"א פא. זורח חדש פ' נח דף לו. חסד לאברהם מעין ג נהר י

^ז חסד לאברהם - מעין ג - נהר י - ארץ ישראל כי שם שער השמים לכניסת הנשמה בגן עדן כדפי' רבותינו ז"ל כי דרך מערת המכפלה כניסת הנשמה לגן עדן של מטה ומשם לגן עדן של מעלה:

^ח גם דפ"ר מאד, ומתדצו - מאד

^ט מ"ק - עין לקמן בזהר חיי שרה שאברהם גילה את המקום ביום השלישי למילה שלו כשרץ אחר הבקר להכין סעודה למלאכים שבאו אליו ומיד כשהגיע למקום המערה הרגיש (טעם הבין וראה) האור הגדול של המקום ומאז היה בא לשם כל יום ומתפלל שם במשך לו שנה עד שקבר את שרה (ואולי גם אח"כ)

ועיין תורה לא אות ט מבאר מדרגת אכילתו של אברהם אבינו שכל אכילותיו בבחי' לחם הפנים וכמבואר לקמן שע"ז לא נחשך ממנו אור הצדיק בחי' אור מערת המכפלה

אבל צ"ע שם בזהר שכתוב שהסיבה שלא נתגלה אור המערת המכפלה לעפרון כי אין דבר נתגלה אלא לבעליו ועוד טעם שבכוונה העלימו ממנו כדי שלא יתגלה מקום קבורת אדם וחזה

ממה שמדמה אור הצדיק לאור שערי גן עדן אולי אפשר לומר גם עפ"י תורה רפז שע"י פוסקים זוכין לעלות השערים שטבעו בארץ ואזי יכול לכנס לג"ע דהיינו שע"י לימוד פוסקים מגלים האור של הצדיק שהוא בחי' שערי ג"ע ואולי הספר של הצדיק דהיינו הלוקטי מוהר"ן הוא הגן בחי' חכמה תתאה ועדן הוא חכמה עלאה דעתידה להתגלות.

עוד נ"ל להקשות כי מבואר שדווקא שערי ג"ע היה חשוך אצלם אבל שער השמים דהיינו בית המקדש כן היה חשוב אצלם וכן מובא בפרד"א פ' לו, שהחתיים לא רצו למכור לאברהם את מערת המכפלה עד שישבע להם שלא יכבשו בניו את עיר יבוס היינו ירושלים והר המוריה. ועיין רמב"ן לך לך פיד יח שהיה להם לכנענים קבלה על חשיבות מקום הר המוריה שידעו שהוא מכוון כנגד ביהמ"ק שלמעלה וכו'. וצ"ע מדוע שער ג"ע יותר נעלם משער השמים

ואולי אפשר לתרץ כיוון שביהמ"ק הוא מקור השפע לעוה"ז ובוה יש להם לגויים השגה אבל שערי ג"ע היינו אמונה בעוה"ב בוה אין להם השגה וזוהי החשכות שגורמת לכסילות שתופסים בצדיק היכי תמצא לברכות לטובות העוה"ז אבל לקבל ממנו יראת שמים זה שערי ג"ע וזה חשוך. ועיין חיי מוהר"ן סימן רצה.

עיין שם משמואל תרעד בביאור המדרש תנחומא זממה שדה ותקחהו זו שרה מבאר שם החילוק בין ביהמ"ק למערת המכפלה ששניהם חיבור שמים וארץ אבל בביהמ"ק מלאכים עולים ויורדים כי הקו שם הוא גם מלמטה למעלה וגם מלמעלה למטה אבל במערת המכפלה הוא

שער שהנשמות עולות בו למעלה הקו בו רק ממטה למעלה ולפי אולי אפשר לתרץ הנ"ל כי לגויים אין תפיסה במלמטה למעלה כי לא רוצים למסור עצמם אלא רק לקבל ממעלה למטה

עפ"י הנ"ל שמערת המכפלה היא שערי ג"ע ובתורה רפו לימוד פוסקים הוא בחי' שערי ג"ע ובלמוד פוסקים יש גמרא ויש שלחן ערוך. ועי"ש שחכמה תתאה היא הגן וחכמה עלאה היא עדן ולגן יש שער דהיינו הפוסקים והם טבעו בארץ וצריך לההעלות אותם ואולי אפ"ל כי הארץ היא בחי' חכמות חיצוניות דהיינו כל החכמות שלא מדברות מהקב"ה ויש חכמה ממוצעת דהיינו הגמרא שתלוי אין לומדים אותה כי היא מדברת ממקרי עוה"ו וצריך לקשור אותם לרצונו ית' אבל אפשר ללמוד גמרא גם כחכמה ופיתוח המחשבה כידוע והלומד לשמה מעלה אותה מטביעתה בארץ וכידוע שגנה הוא תלוי בבחירה ואולי זה החילוק בין תא שמע שבגמרא לתא חזי בזהר כי הגמרא היא חשך כמבואר בתורה ג' ולכן בחושך אין ראייה ואומרים לך בא תשמע אבל בזהר שהוא בחי' הגן יש ראייה

אבל פסקי דינים עצמם הם כבר יותר מבוררים ופחות שקועים בארץ ואולי לכן הלומדים שלא לומדים לשמה מעדיפים גמרא על פסקי דינים

זוהר חיי שרה דף קכח. – רבי אלעזר אמר, בשעתא דעאל אברהם בפעם הראשונה במערתא היך עאל, ומתוך בגין דהוה רהיט אבתריה דההוא עגלא, דכתיב ואל הבקר רץ אברהם וגו', וההוא בן בקר ערק עד ההיא מערתא, ועאל אבתריה וחמא מה דחמא. תו עוד תיחץ איך הגיע לשם בפעם הראשונה בגין דאיהו צלי כל יומא ויומא דהוא תיקן שחרית, והוה נפיק מהערך עד ההוא חקל דהוה סליק ריחין עלאין, וחמא נהורא דנפיק מגו מערתא וצלי תמן מאז והילך התפלל תמיד שם, ותמן מליל עמיה קב"ה, ובגין כך בעא ליה, דתאובתיה הוה בההוא אתר תדיר, ואי תימא אי הכי אמאי לא בעא לה עד השתא. בגין דלא ישגחון עליה, והואיל ולא אצטרין ליה כי לא רצה שידעו שרצה את המקום מחמת עצמו שלא יחשבו שיש בו מטמון ולא ירצו למכרו לו, השתא דאצטרין ליה לקבר, אמר הא שעתא למתבע ליה. תא חזי אי עפרון הוה חמי במערתא מה דהוה חמי אברהם בה, לא יזבין לה לעלמין, אלא ודאי לא חמא בה ולא כלום, דהא לית מלה אתגלייא אלא למאריה, ובגין כך לאברהם אתגלייא ולא לעפרון, לאברהם אתגלייא, דליה הוה; [ודף קכח] לעפרון לא הוה אתגליא ליה, דלא הוה ליה חולקא ביה, ובגין כך לא אתגלי לעפרון כלום, ולא הוה חמי אלא חשובא, ועל דא זבין לה, ומה דלא תבע אברהם בקדמיתא דזבין ליה זבין, דהא אברהם לא קאמר אלא ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו וגו', בכסף מלא יתננה לי וגו', ואיהו אמר השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה וגו', בגין דכלא הוה מאיס עליה דעפרון דלא ידע מה היא. ותא חזי, כד עאל אברהם במערתא בקדמיתא, חמא תמן נהורא, ואתרמי עפרא קמיה, ואתגלי ליה תרין קברין, אדהכי אסתלק אדם בדיוקניה וחמא ליה לאברהם וחייך, וביה ידע אברהם דתמן (הוה) הוא זמין לאתקברא, א"ל אברהם, במטו מינך, קוסטרא היכל קטיר אית הכא ששאל אברהם את אדה"ר האם היכל עליון קשור למקום הזה דהיינו היכל הנשמות שהוא הגן עדן קשור עם המקום הזה כי מאחר שאתה קבור כאן ודאי קבר אותך הקב"ה סמוך לג"ע א"ל, קב"ה תמרני הכא א"ל אדם לאברהם בודאי קבר אותי הקב"ה כאן לפי שזה המקום הוא סמוך לג"ע ויש כאן מקום מנוחה לנפש, ומהוהוא זמנא עד השתא אתמרנא ר"ל שלא נכנסה נשמתו עדיין למקומה הראוי, כגילדא דקירטא כמי שטמון בעור הקלע כדי שלא אהיה נקלע בכף הקלע כמו נפשות הרשעים עד דאתית אנת בעלמא שאתה תתקן מה שקלולתי, השתא מכאן ואילך הא קיומא לי ולעלמא הוה בגינך, חמי מה כתיב אח"כ, ויקם השדה והמערה אשר בו פי השדה חמז על העוה"ו והמערה חמזת על המלכות שהיא סוד עולם העליון, ומעתה קימה ממש הוה ליה, מה דלא הוה ליה עד השתא, רבי אבא אמר, ויקם השדה, ודאי קימה ממש, דקם ואסתלק קמיה דאברהם, בגין דעד השתא לא אתחזי תמן כלום לא היה לו שום מעלה וחשיבות, והשתא מה דהוה תמיר, קם ואסתלק ע"י שעבר לרשות אברהם שיע ערכה לן מה שהיה סתום קם ונתעלה דהיינו שמאז נתגלה לכל גודל מעלת המערה, וכדין קם כלל בנימוסיו בהתעלות התחונן נודעת מעלת העליון שעי' התעלות מערת המכפלה למטה נתעלו ונודעו לכל מעלות המדרגות הממונים כנגדה למעלה.

אמר רבי שמעון, בשעתא דעאל אברהם במערתא, ואעיל שרה תמן, כמו אדם וחוה ולא קבילו לאתקברא תמן, אמרו ומה אנו בכסופא קמי קב"ה בההוא עלמא, בגין ההוא חובא דגרימנא, והשתא יתוסף לן כסופא אחרא קמיי עובדין טבין דבכו, אמר אברהם, הא אנו זמין קמי קב"ה בגינך, דלא תכסיף קמיה לעלמין, מיד ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, מאי ואחרי כן, בתר דקביל אברהם עליה מלה דא, אדם עאל בדוכתיה, חוה לא עאלת, עד דקריב אברהם ואעיל לה לגבי אדם, וקביל לה בגיניה, הה"ד ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, לשרה לא כתיב, אלא את שרה, וכדין אתיישבו בדוכתייהו כדקא יאות, הה"ד (בראשית ב ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ותנינן באברהם, תולדות השמים והארץ דא אדם וחוה, אלה השמים והארץ לא כתיב, אלא תולדות השמים והארץ, ולא תולדות בר נש, ואינן אתקיימו בגיניה דאברהם, ומנא לן דאתקיימו בגיניה דאברהם, וכתיב ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם, ועד דאתא אברהם לא אתקיימו אדם וחוה בדוכתייהו בההוא עלמא.

רבי אלעזר שאיל לרבי שמעון אבוי, אמר האי מערתא האם לאו איהו כפילתא, דהא כתיב מערת המכפלה, וקרא קרי לה לבתר מערת שדה המכפלה, מכפלה קא קרי ליה לשרה,

א"ל הכי קארי ליה מערת המכפלה, כד"א ויתן לי את מערת המכפלה, אבל ודאי חייך, לאו מערתא איהו מכפלה כי לא היתה כבית ועליה אלא מערה לפנים ממערה שכן לא נקראת מכפלה כמבואר בערבון נג', ולאז שדה אקרי מכפלה, אלא האי שדה ומערתא על שום מכפלה אקרין על שם המלכות שנקראת מכפלה נקרא כל המקום, שדה המכפלה ודאי ולא מערתא, דהא מערתא בשדה איהי, וההוא שדה קאים במלה אחרא.

ומפרש הטעם למה המלכות נקראת מכפלה תא חזי ירושלם כל ארעא דישאל אתכפל תחותה, ואיהי קיימא לעילא ותתא כגוונא דא ירושלם לעילא ירושלם לתתא, אחידא לעילא ואחידא לתתא, ירושלם לעילא אחידת בתרין סטרין לעילא ותתא, (ירושלים לתתא אחידת בתרין סטרין לעילא ותתא), ובגין כך כפלתא היא, ועל דא האי שדה מההיא כפלתא איהו דביה שריא, כגוונא דא כתיב כריח שדה אשר ברכו יהו"ה, לעילא ותתא, ובגין כך שדה המכפלה ודאי, ולא שדה כפול.

תו עוד טעם שהמלכות נקראת מכפלה רוא דמלה, שדה המכפלה ודאי, מאן מכפלה, ה' דבשמא קדישא דאיהי מכפלה וכלא קיימא כחד, ובגינה קאמר בארז סתים ה' מכפלה, דלא הוי בשמא קדישא את אחרא מכפלה בר איהי, ואף על גב דמערתא כפלתא הוה ודאי, דאיהי מערתא גו מערתא, אבל על שום אחרא אקרי מערת שדה המכפלה כמה דאתמר.

ואברהם ידע סוד הדבר שאותו השדה מכון כנגד המלכות לן רצה לקבור שם את שרה, וכד אמר לבני חת כסי מלה, ואמר ויתן לי את מערת המכפלה, על שום דאיהי מערתא כפלתא, ואורייתא לא קרי לה אלא מערת שדה המכפלה כדקא יאות ולן התורה לא קראה לה כי אם מערת שדה המכפלה בחוספת מלת שדה לרמז על סוד הדבר שבמקום ההוא היתה השראת השכינה הנקראת שדה, וקב"ה עבד כלל לאשתכחא האי עלמא כגוונא דלעילא והקב"ה עשה הכל כדי שיהיה עוה"ו דוגמת עולם של מעלה באצילות, ולא תדבקא דא בדא, למהוי יקריה לעילא ותתא, זכאה חולקיהון דצדיקיא, דקב"ה אתרעי בהו בהאי עלמא ובעלמא דאתי;

אבל יש ספרים שכתוב ששערי ג"ע בירושלים עיין תורת המחנה לרבי יעקב סקילי דרוש ד' ועוד

הצדיק שהוא מאיר בכל העולמות, מכ"ש בעוה"ז/מ"א. ואעפ"כ אצלו אצל מי שהוא כעפרן אינו מאיר כלל, אדרבא הוא חשך אצלו כמו שמצינו בספר המדות (אמת ל') שמי שהוא רחוק מהאמת נדמה לו הצדיק לשוטה כמ"ש וטר מרע מסתולל. ויש שמאמינים בצדיק אבל לא בכוחו הגדול לגלות התפארות הש"י אפילו ממני וגם זה חושך המכסה את הצדיק ועי"ז את היראה ואהבה שאפשר לקבל ממנו (באיבי הנחל)/מ"ב. רבנו מדמה אור מערת המכפלה לאור הצדיק משמע קצת שיש קשר ביניהם ונראה כי מערת המכפלה היא בחי' קצה הפרוודור דהיינו עוה"ז שממנו עולים לטרקלין דהיינו עוה"ב, דהיינו שהיא המקום שיותר מכל קשור לטרקלין וזו גם עיקר גדולתו ואורו של הצדיק שמאיר בפרוודור את זיכרון הטרקלין דהיינו שגם בתחילת הפרוודור הוא מזכיר את סופו ומאיר בתחילתו ובכולו את אור סופו. ולכן אורו של הצדיק מתגלה רק למי שמחפש את הטרקלין דהיינו שמחפש להכין עצמו בעוה"ז לעוה"ב אבל השקוע בתאוות עוה"ז והבליו, בעיניו נדמה הצדיק לשוטה:

וזה מחמת עכירת המעשים וכסילות/מ"ג השכל כי הכסילות אינה טפשות אלא שחפץ בהתגלות לבו ללכת אחר תאוות לבו אע"פ שיודע את האמת, נמצא שלא שכלו מפיל אותו אלא רוע מעשיו. דהיינו **שע"י מעשים רעים** בעיקר האכילה/מ"ד שלא בקדושה כפי שיתבאר לקמן באות ג', עי"ז **נתחשך שכלו**

^{מ"א} כ"ש בעוה"ז כי איש אמת בעולם השקר הוא אור עצום אבל בעולם האמת אפשר שהוא בבחי' שרגא בטיהרא, וזה החידוש דלא מבעי בעוה"ז אלא אפילו בעוה"ב הצדיק הדור הוא אור גדול.

^{מ"ב} מ"ק-ועיין מזה בתקנת השבין אות ג (10) דזהו החילוק בין בע"ת וצדיק שמעלת בע"ת שאף שפרץ גדר התורה עדיין מכיר שאפשר לו לשוב גם משם ולתקן הקודם בהכרה ברורה דאתה עמדי ובכל מקום שיהיה אין עוד מלבדו וזכה לנחלת יעקב נחלה בלי מיצרים. אבל צדיק משמע שקשה לו להאמין שמי שיצא מגדר אפשר לו לתקן כי נדמה לו ששם אין הקב"ה כלל.

כי נחלה בלי מיצרים דיעקב הפירוש שעל ידו נתחדש שאין גבול לנפילת ישראל ששם כבר מאבד שם ישראל. (צ"ע עיין רמב"ן ויקרא כד י' שטובר שהמגדף היה לו דין מומר כמו לעשו)

^{מ"ג} נקט לשון כסילות וכן כל התורה כאן מדבר מכסילות דייקא. ועיין מלבי"ם תהילים צב ז' - חלק באור המלים

(ז) בער לא ידע, וכסיל לא יבין - יש הבדל בין בער ובין כסיל, שהבער הוא אדם הבהמי ומשתתף עם ושלח את בעירה,

אבל הכסיל יהיה לפעמים בעל דעה גדול (כמ"ש בפ"י משלי בגדר הבודלי שמות כסיל אויל פתי) רק שאינו הולך בחקי החכמה מפני תאוותו ורשעו, ויש הבדל בין ידיעה והבנה שהידיעה הוא דבר המושג ע"י החוש או מושכלות ראשונות, והבינה הוא ע"י מופתי השכל, והכסיל יודע דברים שישגו מן המאוחר אל הקודם ע"י הבחינה והנסיון, רק אינו רוצה להשתמש במופתי התבונה להבין גם בשכלו, והבער לא ידע אף דבר המושג בחוש:

ועיין מלבי"ם תהילים צד ח' - בינו בווערים, וכסילים מתי תשכילו - כבר התבאר (צ"ב ז') שהבער נבער מדעת, לא כן הכסיל הוא בעל דעת רק תאוותו תעור עיניו,

ושם על משלי א כב - פתים, לצים, כסילים - הפתי אין לו הבנה כלל לקבל חקי החכמה כי הוא כיונה פותה אין לב (כנ"ל ד'), והכסיל אינו פתי והוא לפעמים חכם גדול, רק מואס בחכמה מפני תאוות לבו, כמ"ש תאוה נהיה תערב לנפש ותועבת כסילים סר מרע, והלץ ילוץץ על חקי החכמה מפני שלא ישיגם בדעת ברורה אבל אינו שונא דעת, ולא יליץ על דבר שבא עליו מופת, כמ"ש לקמן (י"ד ז', ט"ו י"ב, ובכ"מ), אבל הכסיל שונא דעת, כמ"ש לקמן (י"ב כ"ג, י"ג י"ט ובכ"מ):

ושם על משלי א לב - והכסיל אינו חסר חכמה רק נלוז מחקי החכמה מפני שרוצה בשלוה ותענוגי העוה"ז כמ"ש בכל הספר,

ושם על משלי יב (כג) כסילים, אולת - מבואר בכל הספר שאויל הוא המסופק בחקי החכמה, והספק נקרא אולת, והכסיל אינו מסתפק רק נלוז מחקי החכמה מפני תאוותו, ולב נקרא הכח המושל שבאדם, והדעת הוא הפך הספק והאולת, שהדעת היא הידיעה הברורה

ועל משלי יד (יח) פתאים - מובדלים מן כסילים ואוילים שהאויל מציא האולת והספיקות מלבו, והכסיל אין בו אולת רק שאוחז באולת במרמה כנ"ל (פסוק ח'), אבל הפתי מקבל האולת מאחר ונפתה אחריו, כמי שירש נחלה שלא קנה אותה מעצמו, והערום הפך הפתי כנ"ל (א' ד'):

ועל משלי יח ו' - ומבואר בכל הספר שהכסיל גרוע מן האויל, האויל הוא מסתפק והכסיל יודע ומתכוין למרוד, וע"כ אמר למעלה (י"ז כ"ח) שהאויל יחריש משאלה זאת אבל הכסיל שפתי יבואר בריב ולא יחריש ויאטום שפתי:

^{מ"ד} בהמשך באות ג' מבאר שנגרם ע"י תאוות אכילה ועיין תורה סא אות א כי המח לפי המזון. וכשהגוף נקי, אזי המח ברור. ואזי יכול להוציא משפטי אמת, הנהגות ישרות, אבל כשנרדן במותרות, על ידי פגם אמונת חכמים כנ"ל. אזי עולים עשנים סרוחים אל המח, ומערבבים ומבלבלין דעתו. ואזי אינו יכול להוציא משפטי אמת,

ועיין לקמן באות ג' בפרפראות לחכמה אות ט מבואר באריכות איך ע"י תאוות אכילה דייקא. וז"ל עיין שם עוד בסוף המאמר, שעיקר התיקון דהיינו שלימות השכל תלוי גם כן בכלי המעשה דהיינו הצדקה שנקראת מעשה, כמו שכתוב (ישעיה ל"ב) והיה מעשה הצדקה שלום. עיין בפרי עץ חיים בכוננות קרבן התמיד כי מבואר שם שהקליפות שבעשיה הם רעות וקשות מאוד ונקראים עבודה זרה (הובא גם במאמר בני לן סי' כ"ח), וכבר מבואר באות ד' שעיקר יניקת העבודה זרה הוא מפגם המזבחה, ועל כן עיקר התיקון על ידי הצדקה שהוא גם כן בחינת עשיה... עכ"ל.

מה בכסילות/מ¹⁰ דהיינו שרוע מעשיו מחשיך את שכלו. **דהיינו** שגורם לו **דעות נפסדות וחכמות נכריות** דהיינו תחילה בחר שתאוות אע"פ שידע את האמת ורוע מעשיו החשיך שכלו לבחור בחכמות חיצוניות עד שנחשך הצדיק אצלו, כי חכמות נוכרים וחיצוניות הן שרש הרע ושירטון לבניין כל המידות הרעות/מ¹¹ **כמ"ש (ירמיה ד'//מ**¹²) **חכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו. כי ע"י שהם חכמים להרע דהיינו מעשיהם הרעים,** ע"ז להטיב לא ידעו דהיינו **אינם יכולים להשתמש כלל בשכלם להטיב** דהיינו לקבל יראה ואהבה מהצדיק, **כ"א להרע** במדות ותאוות רעות. **וע"י כסילות השכל, ע"ז אינו יכול לראות/מ**¹³) **ולהבין אור הצדיק** כי נדמה בעיני עצמו שהוא חכם ונפלות לו קושיות על הצדיק (קיצור לק"מ/מ)¹⁴:

משמע שגם המזבח דהיינו אכילה שאינה בקדושה משם יונקים הקליפות הקשות שבעשיה משמע שהאכילה נקראת עשיה וזהו שכתב רבינו שנקראת מעשים רעים, מעשים דייקא, כי האכילה היא עשיה דהיינו גשמיות ממש שנהפך לרוחניות ולכן הלחם נקרא לחם לשון מלחמה בקליפות הקשות שבעשיה.

וע"ש באמצע אות ח – ועיין בליקוטי תורה הנ"ל פרשת עקב שכתב שם בתחילתו דע כי כל האכילה הוא בעולם העשיה וכו'. **ובזה מובן קצת** מה שכתוב בסוף המאמר שעיקר החסרון שנתעבר המוח הוא תלוי רק בכלי המעשה וכו' וכן באות ב' שעל ידי עבירת המעשים נתחשך שכלו בכסילות ובאות ג' מבואר שהתגברות הכסילות על השכל הוא על ידי אכילה שאינה כראוי שאוכל כזולל וסובא אך כפי הנ"ל פגם האכילה הוא בעצמו גורם בחינת עבירת המעשים כי אכילה הוא בעשיה כנ"ל. **ועיין בזה הקדוש** פרשת בלק דף קצ"ח מאן גרים להו לישראל למהוי סורר ומורה לגבי אבוהון דבשמיא, בגין דאיהו זולל וסובא וכו' דעיקרא ויטודא אכילה ושתיה כד עבדין כשאר עממין, דא גרים להון למהוי בן סורר ומורה לגבי אבוהון דבשמיא וכו' דכתיב (תהלים ק"ו) ויתערבו גוים וילמדו מעשיהם (מעשיהם דייקא כנ"ל), וכתיב (במדבר כ"ה) ויאכל העם וישתחוו לאלהיהם (כי עיקר יניקת העבודה זרה הוא מפגם המזבח כמבואר באות ד'), ובגין דא (דברים כ"א) ורגמוהו כל אנשי עירו, אילין כל שאר עמין וכו' (כי על ידי זה מתגברין העכו"ם שהם מבחינת הכסילות כנ"ל) **וכן מבואר עוד בזה הקדוש** בכמה מקומות ובשאר דברי רבותינו ז"ל שאין היצר הרע מצוי אלא מתוך ריבוי אכילה ושתיה. עכ"ל הפל"ח.

ועיין ברמ"ק על זהו בלק הנזכר כאן שהאכילה של בן סורר ומורה אינה העוון עצמו אלא גוררת לעוון וכן כתב המתוק מדבש שם בשם הרמ"ז ומפרשים שהאכילה היא עבירה גוררת עבירה ולפי רבינו פשוט כי היא שורש וכלליות המעשים הרעים.

ועיין לק"ה ברה"מ ד' אות ד' ובעיקר אות ה' מבואר שם בקיצור ש... (ד) התגלות מלכותו ע"י ההתפארות שלו וזה בחי' **שבנין המלכות ע"י התפארת, עיקר התפארותו ית'** היא בשעת סעודה וקדושה של ישראל אבל זה רק אחר התפילה ולכן אסור לאכול קודם התפילה כי התפארותו היא בהתפארותו בו בתפילה ולכן רק אחר התפילה אפשר לאכול בקדושה (ה) התפארותו ית' בנו נקראת בלשון אכילה ההארת פנים שזוכין ע"י אכילה בקדושה היא מההתפארות שלו ית' בנו בשעת אכילה וכל ההתפארות מתקבצת ביין של בהמ"ז שע"ז הוא יין המשמח בשמחת התפארותו וזוהו התאדמות הפנים ע"י היין שהיא בחי' התאדמות פני התוקע בחי' אדמני עם יפה עינים כי בר"ה כשמתקבצים אצל הצדיק מתקבצים של ישראל וע"ז התאדמות פני התוקע. **וע"ש סוף אות ה'** וזה שכתוב ביהו"ה ויהי הם מריקים שקיהם בסימן יז שעל ידי אכילה בקדושה זוכין לדעת שעל ידי זה מאיר אור הצדיק שהוא מגלה כל ההתפארות שיה' יתברך מתפאר בכל אהר מישראל אפלו עם הפחות שפחותים וכו' עין שם היטב כי התגלות ההתפארות הוא בשעת אכילה וקדושה כנ"ל:

וכן מבואר בלק"ה בהמ"ז א' שע"י אכילה בכשרות זוכה להתקשרות לצדיק וליראה ואהבה כי אכילה בכשרות נשפע מבחי' ארץ ישראל שהיא בחי' אמת בחי' תפילין שנקראים פאר כמבואר בתורה מז.

¹⁰ בתרלז - בכסילות

¹¹ זה חידוש שהמעשים משפיעים על השכל וצ"ל שגם כ"ש להפך שאחרי שפגם בשכל ע"י המעשים אזי כמעט א"א לתקן את המעשים כי אין לו שכל. ולכאורה צ"ע כיון שהיה לו שכל כיצד נפל למעשים רעים.

¹² כמבואר בתחילת תורה לה

¹³ ירמיה פרק ד (בא) עד מתי אראה נס אשמעה קול שופר: (כב) כי אויל עמי אותי לא ידעו בנים סכלים המה ולא נבונים המה חכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו: (כג) ראיתי את הארץ והנה תהו ובהו ואל השמים ואין אורם:

¹⁴ ולעיל כתב לטעום ולהבין

וצ"ע דעין תורה מ' הניינא שטעם ארץ ישראל דאוריא מחכים אפשר לבאר לכל מי שהוא למודן וא"צ לזה תיקון המעשים כל כך – וז"ל שם – כי טעם ארץ-ישראל יבולין לציר לפני מי שידע טעם שכל בי רק מי שהוא איש בור, אי אפשר לו לידע זאת, אכל מי שידע משכל, בגון לומדים שפוגשים מעט טעם השכל בפשט וקשיא דרדך הלומדים, או חכמים בחכמות אחרות, שפוגשים טעם שכל, יבולין להבין טעם ארץ-ישראל, כי אוריא דארץ-ישראל מחכים (בבא-בתרא קנח, ובוהר פינתס דף רמה; ובתקון כב) וטעם החכמה והשכל בודאי יקר מאד, אך עקר מעלת קדושת ארץ-ישראל הוא רק על-ידי השגחת השם יתברך ומחמת שהשם יתברך מסתכל בארץ-ישראל תמיד, כמו שכתוב (דברים י"א): "תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה",

והתירוץ כי הצדיק גבוה מארץ ישראל וכן מובן שם שע"י הצדיק נעשית הארץ אוריא מחכים וכן מובא בזה שהצדיק בעלה דמטרוניא וארץ ישראל היא בחי' המטרוניא דלכן לא נכנס משה לארץ כי ע"ז היה נעשה התיקון השלם.

¹ עיין קיצור לק"מ כאן – אות ו. והוא נדמה בעיניו שהוא חכם ונפלים לו קושיות על הצדיק האמת, אכל כל אלו הדעות הנפסדות והקשיות והחכמות פלם הם שטות וכסילות גמור שפחמת עבירת מעשיו נתחשך שכלו בכסילות כנ"ל. ועל-דך-זה נתחשך אצלו אור הצדיק ומחמת זה אין לו יראה ואהבה כנ"ל:

אות ג

עתה יבאר מה הוא עבירת המעשים הנ"ל שעל ידם נעשה עבירות השכל. וצ"ע שרבנו לא מבאר סיבת הפגם באופן פשוט אלא מבאר את התיקון, ועל ידו צריכים אנו להביין את הפגם/ניא.
ומבאר שהתיקון הוא ע"י אכילה בקדושה, כי שלחנו של אדם דומה למזבח. ועיין פל"ח אות ח"י²¹ טעם שאכילה שלא בקדושה נקרא עבירות המעשים, עפ"י הזוהר שאכילה היא בעולם העשיה.
עניין תיקון האכילה שרבנו מכנה אותו תיקון המזבח, נ"ל לבאר קצת. שרוצה לרמוז, כיצד לאכול בקדושה, שכמו במזבח תחילה נעשה השחיטה ואח"כ הפשט וניתוח והעלאה לאש המזבח, כך באכילה תחילה צריך לשחוט את יצרו המתאוה ולשפוך הדמים העכורים על יסוד המזבח ואח"כ ליקח מעט מהמאכל בחי' הפשט וביראה ופחד מכניס לפיו להפשיט הגשמיות מהניצוץ הקדוש ולאכול רק לשבע הנפש וזובח את יצרו שלא לכוין להנאת החיך, ובבליעה מעלה לאש המזבח שכפי הכוונה מפריד הניצוץ הקדוש מגשמיות המאכל ומצרפו לנר"ן ונכנע הכסילות וזוכה לטעום אור הצדיק.

ומבואר שקליפות הכסילות יונקות מכל אכילה אפילו בקדושה הגדולה ביותר בזה ניתן לסט"א חלקו הראוי ולא יותר ורק בתענית אזי הקליפה לא מקבלת כלום, אלא שכשהאכילה לא בקדושה כגון בהלעטה אזי יונקות יותר מהראוי ונעשה כסילות (ועיין תורה סב שהמח לפי המזון) ומבאר רבינו שמאידך גם תענית²² מחליש את השכל וכנ"ל שאכילה דייקא בקדושה טורפת את הכסילות, ואין עיצה אלא לאכול דייקא, אבל בקדושה, דהיינו להיכנס למלחמה ולנצח ולא לברוח ממנה ע"י תענית. כי מוכרחים לתת לקליפה מעט כדי שתניח לו ואם לא יתן תתגבר ואם יתן יותר מהמוכרח גם תתגבר ותגרום לכסילות.
אמנם בלק"ה מבואר שלפעמים הקליפה כל כך מתגברת שצריך תחילה תענית דווקא. אבל לשכל לא זוכה ע"י התענית.

ונראה שבכל אכילה יש ניצוצות קדושים במאכל²³ והם חלקי מוחין שע"י אכילה בקדושה זוכה לשכל על ידם. ובאכילה שלא בקדושה הם נכבשים אצלו ע"י הסט"א ויצה"ר שבתוכו, ואפשר שיצאו מאוחר יותר על ידו או ע"י זרעו כפי שיתבאר לקמן. וזה ע"י שישמעו דברי אמונה מהצדיק כפי שיתבאר לקמן.
וקצת צ"ע שלפ"ז נמצא שאכילה שלא בקדושה מועילה יותר מתענית כי עכ"פ מאוחר יותר כן יזכה.

²¹ ואולי כי לבאר הפגם זה כמו שאומר מוסר, ורבנו דרכו שהאדם יקח לעצמו מוסר לבד עיין שיחות מוהר"ן – אות קכד – פעם אחת שאל אותי בלשון תמיה: השמעת ממני דברי מוסר? ואמר שאינו יכול לומר דברי מוסר. כי כל דבור מוסר שלו הוא מוטבל ומורחץ בדמעות (בלשון אשכנז אמר בזה הלשון: איטליכס ווארט פון מוסר איז בייא מיר פר וואשין מיט טרעהרין). ומחמת זה אינו יכול לומר מוסר בפרוש: ... וכו' ע"ש..

²² פל"ח אמצע אות ח' – עיין בליקוטי תורה הנ"ל פרשת עקב שכתב שם בתחילתו דע כי כל האכילה הוא בעולם העשיה וכו' ובה מובן קצת מה שכתוב בסוף המאמר שעיקר החסרון שנתעבר המוח הוא תלוי רק בבלי המעשה וכו' וכן באות ב' שעל ידי עבירת המעשים נתחשך שכלו בכסילות ובאות ג' מבואר שהתגברות הכסילות על השכל הוא על ידי אכילה שאינה כראוי שאוכל כזולל וסובא אך כפי הנ"ל פגם האכילה הוא בעצמו גורם בחינת עבירת המעשים כי אכילה הוא בעשיה כנ"ל

ועיין בזוהר פרשת בלק דף קצ"ח מאן גרים להו לישראל למהוי סורר ומורה לגבי אבוהון דבשמיא, בגין דאיהו זולל וסובא וכו' דעיקרא ויטודא אכילה ושתייה כד עבדין כשאר עממין, דא גרים להון למהוי בן סורר ומורה לגבי אבוהון דבשמיא וכו' דכתיב (תהלים ק"ו) ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם (מעשיהם דייקא כנ"ל), וכתיב (במדבר כ"ה) ויאכל העם וישתחוו לאלהיהם (כי עיקר יניקת העבודה זרה הוא מפגם המזבח כמבואר באות ד'), ובגין דא (דברים כ"א) ורגמוהו כל אנשי עירו, אילין כל שאר עמין וכו' (כי על ידי זה מתגברין העכו"ם שהם מבחינת הכסילות כנ"ל)

וכן מבואר עוד בזוהר הקדוש בכמה מקומות ובשאר דברי רבותינו ז"ל שאין היצר הרע מצוי אלא מתוך ריבוי אכילה ושתייה

²³ באמת צ"ע כיון שנתבאר בתורה סב שדייקא ע"י תענית זוכים לאכילה בקדושה ועי"ש שהתענית היא תיקון הדיבור שע"י נעשה קרוב רחוקים ועי"ז שלימות האמונה. והכי נמי אצלינו שלימות המזבח ע"י בעלי תשובה וגרים, ומדוע אצלינו התענית היא פגם. ונ"ל כי בתורה סב התיקון הוא מניה וביה שהאדם מתקן את עצמו לכן צריך תחילה לתקן את הדיבור ועי"ז יקרב רחוקים. אבל כאן בתורה שלנו התיקון נעשה ע"י דבורי האמת של הצדיק, שעל ידם נעשה הקרוב רחוקים והאדם עצמו צריך רק להביין את האויר שלא יהיה עבור ברוח רעה אלא יהיה זח ונך כדי שדבורי האמונה של הצדיק יגיעו אל הטוב הכבוש בגויים.

²⁴ אולי אפשר לבאר יותר שהאכילה היא חיבור רוח וגשם ע"י שיש בה רוח הניצוצות הקדושים וגשמיות המאכל, ובאכילה מצא מין את מינו ומקיים החיבור, אלא שבאכילה שלא בקדושה אזי הרוחניות קטנה מאד כי הסט"א יונקת רובה וכובש אצלה, ורק באכילה בקדושה לוקח לעצמו קדושה גדולה הנכללת בו וזוכה להשלים מזבח האמונה ועי"ז לשכל. ואע"פ שאמונה היא היכן שאין שכל אבל בשכלים גבוהים כאלה האמונה היא השכל, כמ"ש אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני ונתבאר בתורה פג תנינא שהחכמה האמיתית היא עד כמה שאני מויג שהיא רחוקה ממני.

והתיקון לזה להכניע ולבטל כסילות השכל, הוא ע"י בחי' מזבח/ג' דהיינו שהאכילה תיחיה
 כמו הקרבת קרבן על המזבח רק לשם שמים. **כי עיקר יניקת הכסילות דהיינו הקליפות, הוא רק/ג' מבחי' מזבח {ע' זוהר תרומה קלט} [ג' / ג']** נראה הכוונה שם שהשכינה שהיא בחי' מזבח מתלבשת בקליפת גגה שהיא תחש וכשמחלקת טרף לביתה את השפע שמקבלת אחר שהעלתה מ"ן את הקרבן אזי יונקת קליפת התחש חלק לסט"א. ומזבח היינו בחי' **אכילה** [ג' / ט'] דהיינו שמה שנתבאר בזוהר שנעשה במזבח נעשה גם באכילה, וחז"ל רמזו זאת במאמר **כי שולחנו של אדם מכפר כמזבח (ברכות נה) [ס"א / ס"ב]** כי מזבח בחי'

¹¹ **לקמן מציין לזוהר תרומה קלט ומבואר שם שמזבח בחי' מלכות ועיין תורה סב שהשולחן דהיינו הבסיס והקרקע שעליו אוכלים בכשרות זה האמונה בחי' מלכות וכפי השלמת תיקון האמונה כן זוכה לתיקון האכילה עד שיכול לזכות ע"י אכילתו ליחוד קב"ה ושכינתיה אפין באפין ובתורה שם מבאר כיצד נעשה תיקון האמונה ע"י קרוב רחוקים והכי נמי כאן ע"י גרים כמבואר לקמן באות ד'.**

¹² **צ"ע פתח בעיקר וסיים ברק.**

¹³ עיין ע"ה שער מט פ"ג זוהר פקודי רס

¹⁴ **זוהר תרומה קלט.** בספרא דשלמה מלכא, אית גו האי מזבח הנחשת דקאמרין רזין עלאין, דהא מזבח אדמה כתיב, (שמות כ כא) מזבח אדמה תעשה לי וגו', ר"ל מזבח הוא סוד המלכות, אדמה הוא ארס העליון שהוא ז"ל, תעשה לי פי' תתקן ותחבר אותם יחד ודא איהו רזא בדקא יאות שמויה על יחוד ז"ל, ומש"כ במקום אחר מזבח נחשת היינו המלכות שנקראת או מזבח נחשת, בד שלטין טורין אחרנין כשולטים הריס אחריס, שהם ז"ל לוגה שהמלכות מתלבשת בהם כסוד גלות השכינה לזרע הגאון העולם, ואידי צריכא למיזן לון כסוד אהה מחיה את כולם, וכסוד ומלכותו ככל משלה, ואז אצטבע בהאי גוון למיזן לון ר"ל שהנהגות נקראות גוון והמלכות מלשבעת גוון נחשת לזון אוחס, ואינן אקרון הרי נחשת ז"ל לוגה נקראים הרי נחשת, כי אות נ' היא סוד המלכות המתלבשת בהם, ואותיות ח"ש הם ז"ל לוגה, ואות ת' היא נוק' לוגה, ואינן הרי נחשת ולו הם הרי הנחשת שהם ז"ל לוגה איתמשך מנייהו רוחא חדא מגו האי מזבח נמשך עליהם כוח אחד שהוא ניוץ הקדוש הממיה אוחס מזה המזבח הנחשת שהוא אות נ' לנחשת.

וכד האי מזבח אסתלק בסליקו אחרא וכשהמלכות מסתלקת מהגוה ועולה בעליה אחרת להתחיל עם ז"ל, כדין אסתלק את נ' דאיהו מזבח קדישא או מסתלקת מהם אות נ' לנחשת שהיא סוד הגיון של המלכות שהיא מזבח הקדוש, ואשתאר רוחא דאלין טורי נחשת ונשאר הכוח דהיינו איזו הארה מניוץ השכינה הממיה את הרי נחשת שהם הגוה, וכד ההוא רוחא אסתליק בקיומיה אקרי תחש וכסודו הוא מסתלק ומתעלה בקיומו, דהיינו כשכך זה הכוח מחיה אותם בלא התלבשות המלכות או נקרא הגוה ח"ש, דהא אסתלק מניה את נ' שהיא סוד ניוץ השכינה ונשאר אותיות ח"ש, ולמר עוד כי והאי אתפרש לכמה רוחין אחרנין וזה הגוה הנקרא תחש נחלק לכמה רוחות אחריס, וזה לומר שמשפיע חיות לחיותים, ואקרון אוף הכי וגם הם נקראים תחשים, ועל דא אקרי ההוא עמא (חד) תחש, כמה דאת אמר (בראשית כב כד) ואת תחש ואת מעבה לפי ששמומיהם נמשכו מקליפת נוגה, אינן הוו ידעי בהא חיה דמשכנא דאקרי על שמהוין והם היו יודעים כמה זו הנקרא תחש שהיתה נמשכן שנקראת על שם.

ועיין מק"מ ורמ"ק שהמזבח ביאות נקרא מזבח אדמה אבל בזמן שיש יניקה לחיצונים אזי נקרא מזבח נחשת ואין הפירוש שהם שולטים אלא שהשכינה בשמפרנסת את התחתונים מוכרחת לפרנס אותם דרך קליפת גגה וזה בחי' שכינה בגלות כי הנ' מרמז לשכינה ות' לנוק' דנגה וחש לדבר דנגה וקליפת גגה כששולטת ממש נקראת תחש אבל כשהמלכות רק מפרנסת דרכה אזי מחלישה אותה ונהפכת לחשת לשון חשאי שהם שקטים ונכנעים וזהו מזבח נחושת כשהמלכות מתלבשת בקליפת גגה כדי להנהיג את העולם אזי מוכרחת גם לפרנס את קליפת גגה הנקראת נחשת, והמזבח הוא בחי' מלכות שעל ידה נמשך השפע לעולם כידוע והמלכות היא מקבלת מלמעלה וזנה את התחתונים היא בחי' מזבח וכשהחיצונים מתגברים הם יונקים ממנה ומכריחים אותה להתלבש בהם כשמנהגת את העולם וע"ז מוכרחת לפרנסם גם.

עיי"ש ביאור המתוק מדבש שמקדים למאמר זה את המבואר בע"ח שער מט פ"ג – ...והבן זה כי הנוגה היה ראשו זהב טוב וכן החוזה כסף טוב אבל מהחוזה ולמטה שהוא מקום המלכות שבחוזה נוקבא דרכורא דנוגה שם הוא טו"ר בסוד נחושת כנזכר פ' תרומה קלט"ו וזה שאמר שם כי כשהמלכות רוצה לזון החיצונים שהוא סוד ומלכותו בכל משלה היא מפרנסת ע"י קלי' נוגה וז"ש דאצטבע' בהאי גוון למיזן לון ואז בהודווג דוכורא דנוגה עם נוקבא יוצאין משם נפשות גרים בסוד ואת הנפש אשר עשו בחרן והבן זה וזהו ועורות תחשים כי תחש דנחושת הוא ח"ש קול דממה דקה נוגה ות' מלכות שבה וזה נרמז פ' תרומה קלט"ו ופקודי ר"ס וע"ש היטב כי נ' דנחושת הוא המוח מלשון שנפלה תוך הקלי' נ' כפופה נ' דאשרי וח"ש היא קלי' נוגה זכר ות' היא נוקבא ואלו הספירות נקראים הרי נחושת ושרשם ז"ל דקלי' נוגה בהיכל לבנת הספיר שהוא יסוד כנודע ומשם יונקת החשמ"ל. וכאשר רוח של היכל הזה נכלל לב' זכר ונקבא שביסוד עצמו ומשפיע לחוץ משם יונק נוגה זכר ונקבא ואז הנקבות נקראי' אדני נחשת ושני רוחות הזכרים נקראי' הרי נחשת וכל האדנים וכל היתדות למשכן סביב נחשת הם קליפת גגה בהיותה נמתקת שהיא הנ' דנחושת כנ"ל עם חש"ת הרי נחשת וזה נרמז בפ' פקודי רכ"ט.....

¹⁵ ספר הלקוטים להאריז"ל פ' עקב עה"פ ויענך וירעיבך ד"ה ועכשיו נבוא לביאור הכתוב. ועיין פל"ח כאן אות ח' מציין מ"מ מהזוהר

¹⁶ **צ"ע כי במזבח** מובא שצריך להרגיש כאילו את עצמו מקריב והבהמה היא תמורתו ונשחט ומתקבל הדם ומוליך וזורק ומקריב האמורים והבשר לכהנים או כולו עולה אבל אדם באכילתו איזה הקרבה יש לו לכאורה יותר היה נראה שאם היה מתענה זה מכפר כמזבח שמקריב חלבו ודמו שמתמעט.

ואולי אפ"ל כי באמת יותר קשה לפרוש מהאכילה בזמן שעוסק בה ממה שפורש לגמרי ממנה מעיקרא וכן מבואר בספר המדות אכילה ה' וציון שם לתוס' פסחים קו. (עיין מאור ושמש עה"פ שני גייים בבטנך) נמצא אע"פ שלא מקריב דמו וחלבו כתענית אבל זובח את יצרו.

עיין לק"ה או"ח ח"ב נטילת ידיים הלכה ו' אות עב דף לב עפ"י תורה ז תנינא מבאר שעיקר הכפרה ע"י הארת הרצון המבואר שם שבא בזמן האוכל ובזמן הבית היו זוכין לזה ע"י הקרבנות ומשחרב הבית זוכין לזה ע"י אכילה וכו' עיי"ש

עוד עיין הביאור באריכות בלק"ה (א"ח ח"ב הלכות בהמ"ו ומים אחרונים הלכה א הנמצאת בסוף הלכות בציעת הפת הלכה ה' דף טט) שם מבאר עפ"י התורה שלנו הענין שע"י אכילה נשלם הדעת (ועיין ראשית חכמה שער הקדושה פרק טו)

¹⁷ עיין אהבת איתן על עין יעקב שם

מלכות בחי' אמונה, וכן האכילה בקדושה היא כפי האמונה שמרגיש שהקב"ה עומד אצלו ועי"ז אוכל ביראה גדולה, **ומשם עיקר יניקתם** [סג/סד] דהיינו ממה שהשלחן מכפר כמזבח, כי כמו שבמזבח הקרבן עולה מ"ן ועי"ז נשפע שפע לעולם כן ע"י האכילה בכשרות מעלה שעשועים למעלה ונעשה יחוד ונשפע שפע למטה וכשנשפע אזי משם יניקתם מהמלכות שרגליה יורדות מוות ברשת הרשות וכפי אכילתו בכשרות באמונה ושלא בהלעטה ממעט יניקתן עד להכרחי בלבד.

וע"כ אפילו אחר אכילת איש הכשר שאוכל לשבע נפשו בלבד, בהכרח שיהיה לו בלבול הדעת/ס"ה קצת אחר האכילה, וזה מחמת שיניקת הכסילות הוא משם דהיינו מאכילה אפילו

^{כ"ב} **ברכות נה** - והמאריך על שלחנו דלמא אתי עניא ויהיב ליה דכתיב (וחקאל מא-כב) המזבח עץ שלש אמות גבוה וכתוב (שם) וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה' פתח במזבח וסיים בשלחן ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו כל זמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר על ישראל ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו. מאמר זה חוזר בש"ס גם בחגיגה כז. ומנחות צז.

בביאור הטעם של שבר המאריך דייקא על שלחנו יש כמה פירושים רש"י פירש שע"י שמאריך יבוא עני ויתן לו פרוסת לחם יקיים מצות צדקה והבן יהוידע הקשה שמאריך משמע דווקא ע"י שמאריך ופרוסה אפשר גם בלא זה. וכתב שע"י שמאריך מתגבר על תאוותו ואוכל במתינות ובוה זובח יצרו ומתכפר לו. ומהרש"א פירש עפ"י אבות פ"ג שהשלחן מכפר כיון שאומרים עליו דברי תורה. והתוס' פי' עפ"י סנהדרין קג: גדולה לגימה וכו'.

ועיין **אהבת איתן** על עין יעקב ברכות נה הנ"ל פתח במזבח וסיים בשלחן רבי יוחנן ור"א דאמרי תרוייהו וכו' וצריך טעם מהו השלחן כמזבח דמאי דמיון יש ביניהם ואף שכתבו התוס' במנחות אהך דשלחן מכפר גדולה לגימה מ"מ אין בזה טעם למה דמדמה ליה לכפרת מזבח בזמן שביהמ"ק קיים ואמנם הענין מבואר ע"פ מאי דאיתא בכתבי האר"ז בסוד כוונת ברכות נהנים והאכילה שהוא לתקן ניצוצי קדושה שנפלו בדצח"ם בחטא אדה"ר וגם לתקן נשמות ב"א המגולגלים בדצח"ם מחמת עוונם ולהעלותם בסוד מאמרם ז"ל סופר מברך ובור יוצא ומבואר בליקוטי תורה ויקרא בסוד הקרבן שבא להעלות ולברר הניצוצי שנפלו בדצח"ם וכן לתקן המגולגלים שבהם ולכוונה זו דומה סוד השלחן למזבח ועוד יתכן לפרש השוואת שלחן למזבח ע"פ דברי הוזהר פרשת פנחס דף רכד ע"ב בסוד הקרבן כבד נטיל בדקמיתא הוא ויותרת דיליה סמא"ל ובת זוגיה וכו' וכדין קריב כולא לגביה לב (שהוא המלכות) ולב קריב לגבי מוחא וכו' (שהוא סוד חו"ב) מוחא קריב לגבי טמיר מכולא דלא אתידע כלל וכולא איתקשר דא בדא ע"כ. הרי דסוד הקרבן הוא גורם היחוד והתקשרות בכל העולמות ממטה למעלה בסוד הכבוד ללב ומלב למוח. וכעין זה ההשפעה של אברי האדם שמקבלים ע"י האכילה הוא גם כן ממטה למעלה וכדאיתא בפ' תרומה דף קגג כבדא נטיל ברישא ולבתר איהו מקרב כולא ללבא ונטיל לבא שפירו דמיכלא וכו' ואיתער לגבי מוחא וכו' ע"ש.

ועיין **ספר מאור עינים** - פרשת מטות - כי באמת זה שמעלה הניצוצות על ידי אכילתו נקרא קרבן שמקרב ומייחד ניצוץ הקדוש לשרשו כמ"ש שולחנו של אדם מכפר עליו כי באמת אין לך קרבן גדול מזה שהוא יחוד גמור ולכן נקרא שולחן מלשון שליחות שהניצוצות ההם השייכים לנפשו נשלחין אליו שיעלה אותן במאכלים הבאים לידי על השולחן שאוכל עליו ולכן נקרא שולחן אשר לפני ה' שמקרבו לפני ה' כאמור

ועיין **מאור ושמש** - תולדות ד"ה ויאמר - ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך. פירש רש"י שני גאים זה אנטונינוס ורבי שלא פסקה מעל שולחנם לא צנון ולא חזרת וכו'. יש לרמוז בדבריו הקדושים על פי מאמר חז"ל עכשיו שולחנו של אדם מכפר ונראה שהוא על דרך זה דהנה הדרך הצדיקים ההולכים בתורת ה' ואינם רודפים אחר התאוות ואינם אוכלים רק מה שצריך להם מההכרח לקיום גופם לעבודת השי"ת ממילא באכלם על שולחנם המה מושכים את ידם אף באמצע אכילתם ואף שהיצר בוער להסיתם ולעשות להם חשק לאיזה דבר טוב מהמאכל או מהמשקה הערב יותר הם מצננים את יצרם שלא לאכול ולשתות עוד ואדרבה דואגים וחוזרים בתשובה על אשר כבר אכלו פן ואולי אכלו או שתו יותר מכדי קיום גופם וזה צנון וחזרת לשון צינון וחזרה כנ"ל שמצננין את יצרם וחוזרים בתשובה על אשר עשו, לא כן הרשעים שאף אם יודמן להם שעשו איזה מצוה בהתלהבות וחשק גדול מחמת תאות האכילה ושתיה הם מצננים עצמם וחוזרים מהתלהבותם זה מחמת תאוותם ההבל. והן אצל הצדיקים והן אצל הרשעים יוצדק הצינון והחזרה, וקל להבין:

^{כ"ב} עיין נחת השלחן אות קפא

^{כ"ד} **עיין נחת השלחן** סימן קפא הלכות סעודה ומים אחרונים. שהתגברות הכסילות בשעת האכילה היא כיוון שכלי האכילה הם מסטרא דעשו שהוא בחי' הוושט כמ"ש בתרגום "ושט עשו ית בכורתא". כי שם אחיזתו כי הוושט הוא בחי' עוה"ז שיש בו אכילה ושתיה, והאוכל עובר בוושט ואח"כ כבד ניזון תחילה ואח"כ לב ואח"כ מוח. וכשמכוון לשם שמים הוא בבחי' ורב יעבוד צעיר כי אע"פ שהגוף ניזון תחילה אבל הוא בשביל הנפש והחיות קדושה שיהיה חכמה וזה בעצמו בחי' המלחמה שבשעת הסעודה, ע"כ קיצור דבריו.

המלחמה בשעת הסעודה שמעתי מהר"צ"ח שעל כן נקרא לחם. כי לחם לשון חיבור, דהיינו לשון להלחים שפירושו לחבר וגם לשון מלחמה הוא לשון חיבור כי הנלחמים צריכים להתקרב זה לזה כדי להלחם.

עיין תורה נו - על-ידי הצום, נכנע הכבד לפני המת כי ביום שאדם אוכל, אז הכבד נוזן תחלה, ואחר-כך הוא שולח להמת נמצא ביום האכילה, הגדלה והממשלה להכבד וכשמתענה, אזי נוזן המת תחלה, והמת שולח מזון אחר-כך להכבד (עיין בשער תיקוני עונות להאר"ז"ל) נמצא ביום הצום, נכנע הכבד לפני המת, והגדלה והממשלה להמת והוה תקון למה שפגם בתחלה בהחכמה, שהיא המת, שהיא הצלם המאיר בפניו ועכשיו על-ידי התענית, הוא מכניע את הכבד, ונותן הממשלה להמת וכשנכנע הכבד, שהוא ראש המקטרגים, אזי נכנעים כל האויבים האחרונים בהכבד; וזה אותיות צום נוטריקון וכתותי מפניו צרי (תהלים פ"ט), שעל-ידי הצום, נכנע הכבד, ונתתקן מת החכמה, שהיא הצלם, ומאיר בפני אדם ועל-ידי הצלם שפפניו, על-ידי-זה: "וכתותי מפניו צרי", מפניו דיקא כנ"ל:

^{כ"ה} וזהו **שהמוזן** נקרא טרף כמבואר לקמן וטרף לשון ערבוּב דהיינו בלבול הדעת. עיין כלאים פ"ט צמר גמלים וצמר רחלים שטרפן זה בזה.

בכשרות [ס"ו/ס"ז] כנ"ל עפ"י הזוהר שהשפע הנשפע ע"י המזון נשפע דרך קליפת נגה שהיא הרשות והמותר שבאכילה (ששם מקום ההתקדש במותר לך) ומשם יניקת הקליפות כמבואר בתורה יט שאין הרע יכול לינק מהקדושה בעצמה אלא מנוגה סביב לה. וכן מבואר בתורה ח' תנינא שמוזנא דגופא הפך ממוזנא דנשמתא שהיא השכל לכן אפילו אכילה בכשרות מאד היא עכ"פ משהו הפך ממוזנא דנשמתא לכן בהכרח שיהיה בלבול הדעת מעט אפילו באכילה בכשרות אבל כשהאכילה ח"ו לא בכשרות אזי הבלבול הדעת גדול עד לכסילות.

אמנם כיון שעוסק באכילה גשמית שהיא מזון הגוף א"א שלא תהיה יניקה לקליפות/ס"ח **אך צריך שלא ליתן חיות להקליפות כ"א כדי חיונו בצמצום, ולא יותר** כדמצינו במצוות מים אחרונים/ס"ט שלפני ברכת

^ס עיין תורה ח' תנינא אות א'

^{סז} עיין תורה ח' תנינא אות א' – פי יש מוֹזְנָא דְנִשְׁמָתָא וּמוֹזְנָא דְגוּפָא (ב). וְעַל יְדֵי מוֹזְנָא דְגוּפָא נְחַלֵּשׁ מוֹזְנָא דְנִשְׁמָתָא. פי על ידי מוֹזְנָא דְגוּפָא, דְהִינּוּ עַל יְדֵי אֲכִילָה וְשִׁתְיָה עַל יְדֵי זֶה מְגִדִילִין אֶת בְּחִינַת עֶקֶב דְסִטְרָא אַחְרָא, בְּבְחִינַת (תְּהֵלִים מ"א): "אוֹכֵל לֶחֶמִי הִגְדִיל עָלַי עֶקֶב". פי על ידי הָאֲכִילָה נִתְחַזְקִין הָעֶקְבִים וְהַרְגִלִין, בְּבְחִינַת (שְׁפַת קֹנֵן): "דִּק בְּכַפִּי וְתִשְׁפַח בְּנִגְרִי. וְאִזּוּ בְּשִׁנְתִּיגְדִל, חֵס וְשְׁלוֹם, עֶקֶב דְסִטְרָא אַחְרָא, עַל יְדֵי זֶה נְחַלֵּשׁ, חֵס וְשְׁלוֹם, בְּחִינַת עֶקֶב דְקִדְשָׁה שְׁהוּא בְּחִינַת (מְשֻׁלִי כ"ב): "עֶקֶב עֲנֹה יִרְאת ה'", שְׁהוּא בְּחִינַת רִיחַ, בְּבְחִינַת (יִשְׁעִיהָ י"א): "וְהִרְחֹוּ בְּיִרְאת ה'", שְׁהוּא מוֹזְנָא דְנִשְׁמָתָא:

^{סח} כפי שנתבאר לעיל כיוון שהמלכות כשונה את התחתונים ממה שקבלה מלמעלה היא זנה דרך קליפת נגה מעורב טוב ורע, לכן אפילו כשאוכל בכשרות ולא נותן לרע אלא המעט המוכרח לו, אבל כיון שבנגה מעורב גם רע הוא מתגבר קצת לשעתו.

^{סט} עיין זוהר בלק קפו: דברי הינוקה מבאר שם גודל חשיבות הזימון לברכת המזון כי אז נשפע השפע והסט"א רוצה לינק לכן צריך לומר בפירוש שהברכה היא להשיי ולא לסט"א ומבואר לפ"ז מדוע המים אחרונים וחלק הסט"א נותנים דייקא לפני ברכת המזון ומדוע כל כך הקפידו חז"ל שתיכף לנטילה ברכה

עוד עיין שער המצוות להאריז"ל פרשת עקב סוד מים אחרונים

ועיין זוהר ח"ב דף קפא (שציין הפרפראות לחכמה באות ה) מבואר שם ענין החיוב לתת לסט"א את חלקו בקרבן ובוזה טעה איוב

זוהר תצוה דף קפא: וכתוב ושלחו וקראו לשלשת אחיותיהם לאכול ולשתות עמדם, דדא איהו עקרא לסטרא אחרא כי בכל מקום שעושים משתאות השטן נמצא למקטרג, ולבתר אקריב עולות, ועולה איהו דבר ולא נוקבא, וסלקא לעילא לתקן את ז"א, וקרנא לא קריב לאבללא ליה בדקא יאות ולא הקריב את הקרבן באופן לכלול אותו כראוי, דהיינו לתת ממנו חלק קטן גם לסט"א. ורוצה לומר שאין לקליפה אחיזה בזכר העליון שהוא ז"א, לכן אין לה חלק בקרבן עולה שהוא זכר, אבל בקרבן נקבה יש לה אחיזה בסוד רגליה ירדות מוות.

ותא חזי, אלמלא חולקא ייה לכלא, מקטרגא לא יכיל ליה לבתר, ואי תימא אמאי אבאיש ליה קודשא בריך הוא שעורר את השטן עליו ולא שהשטן תבע חלקו, ומתוך אלא בגין דגרים לכסיא נהורא ולאנתחפייא את היסוד העליון, כי ואיהו לא קריב קרבנא אחרא שלמים לאתזנא ביה אחרנין לזון בו את הסט"א שיש לו חלק בעצמות, אלא עולה דסלקא לעילא לתקן את ז"א ואין לסט"א חלק בו, ועל דא כתיב ככה יעשה איוב כל הימים, דאלמלא סטרא אחרא אתזנת בחולקא שאם הסט"א היה מקבל חלקו, אתעבר היה מסתלק

בפירוש הסולם כתב שבחטאת יש חלק לסט"א ואילו מהרמ"ק באור יקר משמע שאין לסט"א חלק בחטאת אלא בשלמים, דהיינו שבאכילת הכהנים אין חלק לסט"א

זוהר נח דף סד: (נדפס פקודי רסח ע"ב) רבי אלעזר הוה יתיב יומא חד קמיה דרבי שמעון אבוי, א"ל האי קץ כל בשר אתהני מאינון קרבנין דהוו ישראל מקרבין על גבי מדבחא, או לא, א"ל כלא הוו מסתפקי כחדא לעילא ותתא, וכו' עי"ש

עיין מתוק מדבש בשם ר"א גלנטי שהבשר והדם והחלבים שהיו נשרפים ע"ג המזבח מהם היו נהנים גם כל כיתות החיצונים.

אבל האור יקר ביאר שהיודי הוא חלקם כמו שאבאר לקמן

ו**צ"ע עכ"פ** לשניהם א"כ מדוע בוהר לעיל תצווה קפא גבי איוב לא היה חלק לסט"א.

עיין **אור יקר פרשת נח** שער א סימן יג שמקדים יב הקדמות לבאר מאמר זה בוהר קושית ר"א ותשובת רשב"י.

עי"ש הקדמה ה' אין בדברים המותרים חלק אל החיצונים כלל אם לא בבריות הטמאות שהם חלקה ולכן בהקריב הקרבן אין להם קשר שם שאם ח"ו היה להם קשר ויחוד לקליפה במערכות הנזכרות נמצא הכל פסול כי קשר הקליפה יגרום הבדל בקדושה.

ובהקדמה ב' ביאר דצח"ם איך משתלשלים ועד היכן מגיע כוחם וביאר שהחי הוא מכח הכסא וכח המלאכים ומעשה בראשית ולא מהספירות כלל.

זוה שכותב בהקדמה ה' כמו שאין לקליפות בקרבן כך אין לספירות, והכל תלוי בבחירת הכהן בכוונתו יכול לגרום לקשרם לספירות או ח"ו לקליפות, ועי"ש שמבאר באריכות.

ובהקדמה ו' הקליפות והקדושה צרות זו לזו וא"א להשלים ביניהם או הכל לקדושה או ח"ו הכל לקליפות, לכן הקליפה מקטרגת כשכל מערכות הקדושה מקבלות מהקרבן והיא לא ולכן צריך לתת גם להם משהו.

ובהקדמה ז' מבאר דוגמאות לחלק הניתן לסט"א ויש עוד. ואין הכוונה לשתפן כלל בקדושה אלא להיפך להבדילה שלא יקנאו ולא יקטרגו כי כשמקבלת חלקה אזי מסתלקת אא"כ יתנו לה פתח באיזה עבירה שתיהיה שם ח"ו. ולגבי הקרבן ביאר שהיודי שמפרש חטאיו והרהוריו הרעים זה חלק הסט"א וכמבואר בזה כאן ומבואר באריכות בהקדמה יב.

ובביאור הזוהר הקשה הרמ"ק שם א"כ מה חלקם במנחות שאין בהם ודוי ותיריך שאמנם אין בזה לחיצונים ממש רק בחי' דקה גבוהה שמקבלים מארי דינינים שמקבלים עמ"נ שלא יעוררו הדינים ואגבן בטלין הקליפות.

המזון (לק"ה ברהמ"ז א) לתת לסט"א חלקה כדי שלא תקטרג אלא תקבל חלקה ותסתלק. כי התגברותם היא או כשלא מקבל כלל ואזי מקטרג או כשמקבל יותר מדאי ואזי מתחזק ומתגבר וגם מקטרג. ולכן כאן לא מועיל תענית (כמו בתורה סב) אלא צריך דייקא בחי' מזבח דהיינו דווקא כן לאכול אבל בכשרות ורק זה תיקון המזבח מכפר. כי עיקר הכסילות היא מחמת העוונות כחז"ל בסוטה אין אדם עובר עבירה אלא א"כ נכנס בו רוח שטות, לכן צריך מזבח מכפר, לכפר לקנח ולהעביר את הרוח שטות ואזי נפקחות עיניו לראות אור הצדיק. נמצא ממה שמבואר שהאכילה היא כמו מים אחרונים מבואר שהאכילה עצמה היא לסט"א והכפרה היא ע"י זביחת היצר שבה, נמצא שאני אוכל כדי למשוך ידי מהאכילה בתאוה דהיינו אני אוכל כל פכם קצת כדי לסלק הסט"א ואז אוכל לא לאכול עוד קצת.

ואז כשהמזבח כתיקונו, היינו שהאכילה בכשרות/י^ע כראוי במתינות ושלא בהלעטה (קצלק"מ) ובלא שום הנאת הגוף (כך משמע מהרמ"ק על הזוהר/י^א). אזי נכנעים הקליפות היינו הכסילות, כי אינו נותן להם כח וחיות כ"א כדי חיונו בצמצום, שזה מוכרח ליתן להם כידוע [י"ב], אבל אינו נותן להם שום כח וחיות יותר מכדי חיותם. וע"כ ע"י אכילה בכשרות [י"ג]/י"א, ע"י שלא נותן לקליפות יותר ממועט המוכרח אזי נכנע הכסילות, ונתרומם השכל/י"ה.

וצ"ע בזה תצווה דף קפא גבי איוב ביאר שחלק הסט"א הוא העצמות לכלבים וזה היה טעות איוב. משמע מוהר"ן הוזהר שלא שייך לומר שחלק הסט"א יהיה באכילה עצמה ממה שיהנה רק מעט והמעט יהיה חלק הסט"א, כי אם יהנה אפילו רק מעט זה פגם בכל האכילה אלא שחלק הסט"א מוכרח להיות בדבר אחר כמו המים אחרונים כנזכר שם בהקדמה ז'.

וני"ל כוונת רבינו שבכל אכילה יש לסט"א חלק ממילא גם אם לא יהנה כלל

עייני רבינו בחיי בשם הרמב"ן על שיער לעזאזל ויקרא טז ז' – שמבאר שאם אנחנו ניתן אותו לסט"א הרי זה עבודה זרה ממש אלא אנחנו נותנים אותו להש"י והוא נותן לסט"א.

ואולי כך זה גם במים אחרונים שאנו אומרים מים אחרונים חובה לומר שאנו עושים כי ה' ציווה ולא מעצמינו נותנים לסט"א וצ"ע בזה אם אפשר לקבוע בזה כלל.

צ"ע מדוע לא כתב הרמ"ק שצואה היא חלק הסט"א

צ"ע הרי החלק שמקבל הכבוד הוא גם בחי' סט"א וקליפה כלפי הבחי' הדקה שמקבל הלב וכן חלק הלב כלפי חלק המוח וכן חלק המוח כלפי חלק השכל דקדושה

ואולי באמת כל מדרגה היא בחי' מים אחרונים לבחי' שמעליה דהיינו שכדי שהשפע יוכל לעלות יותר נותן חלק לנמוך ממנו (וזה הכוונה שבאכילה בכשרות המוח מקבל תחילה)

ואולי זה כוונת הפרפראות לחכמה לעיל שהביא מהוהר אילין קליפין לאילין

צ"ע כי מבואר בתורה סב שג' שרי פרעה הם בגרון משמע שניקתם בגרון דהיינו שיונקים מהדיבור שאינו הגון ואח"כ ע"י מתחזקים לינק מהאכילה וני"ל דלא קשה כי שם היא התגברות הקליפה ממש ולא רק יניקת חלק הראוי לה וכנ"ל מהרמ"ק שבאכילה עצמה אסור לתת להם כלום ושם עיקר המלחמה והנסיון

ע נקט בכשרות וכן לעיל אכילת איש כשר אבל לקוטי תפילות נקט אכילה בקדושה ובטהרה ובלקוטי עצות שלא יאכל בהלעטה ובתורה עז תנינא כתב אכילה בקדושה

עא עפ"י הרמ"ק הנ"ל בכשרות אין הכוונה שאוכל מעט והמעט הוא חלק הסט"א אלא אוכל את הכל בכשרות דהיינו ללא שום הנאה כלל דהיינו שמהאכילה עצמה אסור שיהיה לסט"א אפילו חלק הקטן ביותר אלא חלקה צריך להיות מדבר אחר שחוץ לאכילה.

²² וזה תצווה קפא: ותרומה קנד סוף ע"ב נח דף סד: ואור יקר שם ח"ד שער א' סימן יג דף נח

²³ חיי מוהר"ן תקטו ושיש"ק ח"ב אות י' יב קיא

ע"ד חיי מוהר"ן – אות תקטו (עב) הוזהר שלא לאכול בהלעטה הינו במהירות כדרך גרגרן, כי זהו בחינת (בְּרֵאשִׁית כ"ה), "הִלְעִיטְנִי נָא", רק לְהַרְגִּיל עֲצָמוֹ לְאָכֵל בְּמִתְנִינֹת בְּיֻשׁוֹב הַדַּעַת וּבְדַרְךְ אַרְץ בְּדַרְךְ שְׂאוֹכְלִין בְּדַרְךְ אַרְץ כְּשִׁיּוֹשׁב אָדָם חָשׁוֹב עַל הַשְּׁלֶחֶן, כִּף יֵאָכֵל תְּמִיד אֶפְלוּ בְּשְׂאוֹכֵל לְבָדוֹ:

שיש"ק ח"ב אות י' – אָמַר: "זֶה שְׂהָאָדָם אוֹכֵל מִמָּה שְׂאֲחֲרָיו וְלֹא מִהִמְנַח וְהִמְגִּשׁ לְפָנָיו, זֶהוּ הַנִּקְרָא "תְּאֻת אֲכִילָה". כִּי צָרִיךְ הָאָדָם לְאָכֵל בְּמִתְנִינֹת וּבְנִתּוֹת מִהִמְנַח קְרוֹב וְסֻמוֹף לוֹ.

שם אות יב – רַבְנֵי אָמַר: לְבָרַךְ וּלְדַקְדַּק בְּאוֹכֵל, מִה טוֹב וְטָעִים וּמִה לֹא, זֶה נִקְרָא תְּאֻת אֲכִילָה "פְּרִיעֵנְדִּיּוֹעַן אִין עֲסִין אִין תְּאֻת אֲכִילָה".

שם ח"א-תרעג – מוהר"ן ת' צונק"ל רָאָה פְּעַם, אַחַד שִׁיּוֹשֵׁב וְלוֹמֵד בְּהַתְמַדָּה אוֹלָם הַבַּיִת בּוֹ, שִׁישׁ לוֹ צַעַר גְּדוֹל מִהָרְעוּבּוֹן הַמִּצִּיק לוֹ פְּנֵה אֱלִיו וְאָמַר לוֹ: "הַעֵר שׁוֹיֵן אוֹיֵף הָאֵבֶן תְּאֻת אֲכִילָה". (אֲבַנְיָה בְּרִזֵּל, שם סל"ז).

ע"ה עייני פל"ח (יש אריכות גדולה ואני מעתיק מעט) מאכל האדם יש גם כן קליפה ופרי, כי מהגשמיות שלה נעשה פסולת גמור קיא צואה, והפנימיות שבה הוא רק הכח המלוּבש בה מהשם יתברך להחיות על ידה את האדם, והאדם בכח הזה יעבוד את השם יתברך, שזה בחינת (דברים ח) כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם וכידוע

כמו שמצינו בגמרא (ב"ק ע"ב) ע"ו/ע"ו בבעיא דבעא רבא מרב נחמן וכו' בדינו של גנב שור משני שותפין וטבח ומכר שדינו לשלם פי חמש מגנבתו והוא הורה לאחד מהם והכלל שמודה בקנס פטור נמצא חייב

שם אות ז' – והנה הבחינה זו של קליפה ופרי יש כמעט בכל המדריגות, וכמבואר בוזהר הקדוש הרבה מענינים אלו, איך שאלין קליפין לאלין כי מה שבמדריגה זו הוא בחינת פנימיות הוא במדריגה שלמעלה הימנה בחינת חיצוניות, ואפילו בכח החיות שמקבל האדם על ידי אכילתו יש גם כן בחינה זו, כי מתחילה מקבל הכבד ואחר כך הלב ואחר כך המוח וכמבואר בוזהר הקדוש

...וכן תכלית הכל הוא רק בשביל האדם, אף על פי שהאדם מקבל כחו וחיותו על ידם והנה בחינת הקליפה ופרי הנ"ל הם בחינת חשך ואור, בחינת חכמה וכסילות כי בוודאי אין להחושך והכסילות שום הויה וחיות רק ממה שעל ידם ניכר מעלת יתרון האור והחכמה, שזה בחינת (קהלת ב) כיתרון האור מן החשך כך יתרון לחכמה מן הסכילות, והם בבחינת קליפה ופרי הנ"ל, כי רצונו יתברך לעת עתה בקיום שניהם בשביל קיום הבחירה, שעל ידי זה הוא עיקר ההתפארות שהשם יתברך מקבל מישראל, ועיקר התגלות מלכותו יתברך שהוא רק על ידי האדם הבעל בחירה והנה מחמת שכח החיות שבמאכל מלובש בגשמיותו שהוא בחינת קליפה בחינת כסילות, על כן יש להכסילות יניקה מבחינת האכילה אך כשהאדם אוכל בקדושה, היינו רק בשביל שיהיה לו כח וחיות לעבודת ה' שיקבל השם יתברך התפארות מזה, על ידי זה אין הכסילות מקבל ויונק מהאכילה רק כדי חינוך בצמצום ולא יותר, ועל ידי זה נכנע הכסילות ונתרומם השכל, כי נתגלה על ידי זה שהעיקר הוא הפנימיות שהוא החכמה שממנה עיקר החיות כמו שכתוב (קהלת ז) והחכמה תחיה וכו', וכמבואר בוזהר הקדוש שזה עיקר פנימיות החיות של המזון גם כן, רק שברצונו יתברך החיות הזו דקדושה משתלשל ממדריגה למדריגה, עד שמתלבש בגשמיות המאכל שהוא מבחינת כסילות, בכדי לאכפאי סטרא אחרא ולא הפכא חשוכא לנהורא, שגם הכסילות יהיה נעשה כסא ומרכבה אל הקדושה, שהוא בחינת חיות החכמה דקדושה

מה שאין כן כשאוכל כזולל וסובא חס ושלום, אז אין נתגלה באכילה זאת שנבראת רק בשביל קדושת התפארות שיקבל השם יתברך מזה, מאחר שאינו אוכל בשביל כוונה זו כלל, רק שנלכד בגשמיות תאוות המאכל שהוא בחינת הכסילות ועל ידי זה מתגבר הכסילות ביותר ושוטף על השכל, עד שבא לטירוף הדעת חס ושלום היינו שהכסילות מתגבר כל כך עד שהכסילות טורף וחוטף גם הפנימיות, שהוא בחינת חיות נקודת החכמה ודעת, וממשיכו גם כן אל הכסילות עד שנעשה בבחינת (ירמיה ד) חכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו שאינו יכול להשתמש בשכלו להטיב רק להרע כמבואר באות ב' ועל ידי הכסילות הזה אינו יכול להבין ולראות אור הצדיק שעוסק בזה, לגלות ההתפארות שהשם יתברך מקבל מישראל שזה עיקר שורש הבריאה, שענין זה מובן ונראה מתוך ענין האכילה דקדושה דייקא וכו', וזה שכתוב שם שעל ידי אכילה בכשרות מכניעין וטורפין את הקליפות והכסילות, כי אף על פי שגם אחר אכילת איש הכשר יש לו בלבול הדעת קצת, מחמת שיניקת הכסילות הוא משם כמבואר לעיל באות זה, אבל הוא רק לפי שעה, כי אחר כך על ידי שנתברר ועולה החיות דקדושה, שהם בחינת ניצוצי הקודש המלובשים בהמאכל, שברשם הם בחינת ניצוצי החכמה, כי (תהלים ק"ד) כולם בחכמה עשית, ונכללין בכח וחיות האדם שהוא בחינת חכמתו ושכלו, ופסולת גשמיות האכילה שהוא בחינת כסילות נעשה קיא צואה ונה נופל אל החוץ, על ידי זה נכנע הכסילות ונתרומם שכלו וזה בחינת טרף שטורף את הכסילות, כי מוציא ניצוצי הקדושה שהיו מלובשים בתוכו אבל על ידי פגם האכילה אזי על ידי זה אדרבא הכסילות טורף את דעתו, כי גם ניצוצי הדעת שהיו בו מקודם נטרפין ונתבלבלין גם כן עד שאינו יכול להשתמש בהם להטיב כנ"ל:

^ט בתדלו (ב"ק ע"ב ע"א)

^{ע"ו} **בבא קמא ע"א:** – גנב משל אביו וטבח ומכר וכו': בעא מיניה רבא מרב נחמן גנב שור של שני שותפין וטבחו והודה לאחד מהן מהו, חמשה בקר אמר רחמנא (שמות כא-ל) ולא חמשה חצאי בקר או דלמא חמשה בקר אמר רחמנא ואפילו חמשה חצאי בקר.

דהיינו האם כיוון שמודה בקנס פטור אזי משלם חמישה חצאי בקר לשותף אחד או שלא ישלם כלל. ורבא הקשה לו ממשנה דגנב משל אביו וטבח או מכר ומת אביו וירשו אחים וכו' ודחה ר"נ דהתם עמד בדין קודם שמת. ועוד הקשה לו מסיפא ושוב דחה. למחרת בבוקר אמר לו רב נחמן שישלם חמישה חצאי בקר, ומה שלא ידע לומר לו אתמול זה כיון שלא אכל בשר שור.

רש"י פרש שרב נחמן ענה לו במשל ורוצה לומר שאכילת בשר היא משל לדקדוק ההלכה וכמבואר בערוכין כא: כל ההוגה בהן טועם טעם בשר. ובגמ' ב"ב כב. עד שאתם הולכים אצל אביו לגרם עצמות בואו ולמדו הלכות צהובות מרווחות אצל רבא. והראב"ד גם פ"י שענה לו במשל כי אכילה הוא משל על העיון בהלכה וזהו שלא אכלתי בשר שור פ"י לא עיינתי כראוי בסוגיית הבקר ששאלת. אבל תוס' פירשו שבגלל שהיה שרוי בתענית על כן לא הורה כראוי. וצ"ע לפ"ז מה הראיה לאכילה בכשרות ומדוע הזכיר שור.

נמצא שרבנו מפרש כתוס' שכיון שלא אכל לכן לא היה בכוחו לכווין כראוי. רק צ"ע שלתוס' היה שרוי בתענית ולרבנו נראה שצריך לאכול דייקא אבל בכשרות.

ואולי אפשר לרמז קצת כל הסוגיה הזו עפ"י התורה כאן דהיינו דבעי רבא מר' נחמן גנב וטבח שור של שותפין פירוש שרבא שאל מה לעשות ששר הטבחים גנב וטבח לעצמו את השור שאכלתי לצורך השותפין דהיינו לחבר נשמה וגוף, והוא הורה לגוף ונפטר מלשלם לו האם אפשר להוציא ממנו בדין יותר ממה שגזל. א"ל ר"נ ה' בקר אמר רחמנא ולא ה' חציי בקר ואז הקשה רבא ממשנה דגנב וטבח מאביו היינו חכמה עד שמת ואעפ"כ צריך לשלם משמע גם ה' חציי בקר אמר רחמנא. א"ל ר"נ משם אין ראייה דשם לא היה גול גמור אבל בדין קבל הסט"א את חלקו ולא היה הפגם בחכמה אלא לשעה קלה. בבוקר א"ל ר"נ לרבא שטעה בדין וצריך לשלם יותר ממה שגזל כי גם ה' חצאי בקר אמר רחמנא והיינו ע"י שיתן צדקה יוציא מהסט"א את הנצוצי נשמות שנכבשו תחת ידה יחד עם הרע הדבוק בהם דהיינו הגרים ומה שלא אמרתי אתמול הדין כראוי כיוון שלא אכלתי כראוי ולא הייתה אכילתי כהקרבת קרבן שור ע"ג המזבח ועי"ז נתבלבלה דעתי בענין השור כי הגולן שגזל ממני הדעת היטה דעתי לפסוק לטובתו בענין תשלומי השור.

בעניין שבשר דייקא מועיל להשלים הדעת עיין לק"ה בב"ח ב' א' – וע"כ ע"י כח הצדיק שהוא בחי' מאורי האור יכולין לאכול בשר כי על ידו יש לנו כח להכניע מאורי האש ואז מבררים הטוב שבהם ומעלים משם אל הקדושה ונשלם הדעת והמוח דקדושה ביותר עי"ז ע"י שמעלים הטוב מהם שהוא בחי' מאורי אור כי גם הם יונקים ממאורי אור כנ"ל וע"כ זה שיועד לכוון באכילת בשר לאוכלו בקדושה ובטהרה כראוי, הוא יכול להשלים הדעת עי"ז ביותר שהוא בחי' מאורי אור ע"י שמעלה אור בחי' מאורי אור מתוך המאורי אש שהיה מלובשים בבחי' בשר בהמה כנ"ל. וזהו שמצינו בגמ' ב"ק דבעיא רבא מרב וכו' לצפרא א"ל וכו'.

חמישה חצאי שור לשותף השני ושאל רבא את רב נחמן האם חמישה בקר ישלם אמר רחמנא חמישה שלמים דווקא או גם חמישה חצאי בקר אמר רחמנא, וענה לו חמישה בקר ולא חצאי בקר, **לצפרא א"ל וכו'** פי' למחרת בבקר אמר לו רב נחמן שטעה אתמול וההלכה היא חמישה בקר ואפילו חמישה חצאי בקר אמר רחמנא, **והאי דלא אמרי לך באורתא דלא אכלי ע"בשרא דתורא וכו'** שכיון שהיה שרוי בתענית לא היה בכוחו לדקדק טעמו של דבר כראוי וטעה, **נמצא שע"י שלא אכל/ט** **לא היתה דעתו צלולה/פ**. **כי ע"י האכילה נכנע הכסילות** דהיינו ע"י שנותן לקליפה מעט היא מסתלקת, **ונתגדל השכל/א**. **אבל כשאוכל כזולל וסובא [פ]** נקט לשון התורה על בן סורר ומורה ורוצה לומר שכל אכילה שאינה בכשרות או בהלעטה היא בחי' אכילת בן סורר, **שזה בחי' פגם המזבח, אזי יונקים הקליפות דהיינו הכסילות יותר מהראוי, ואזי מתגבר הכסילות על השכל** ועי"ז נופל מהאמונה לחכמות חיצוניות עד שנחשך ממנו אור הצדיק כנ"ל. וזה לשון הפל"ח באות ז' (אחרי ההקדמה שהקדים שם בענין חיצוניות ופנימיות שיש בכל דבר) כשאוכל כזולל וסובא חס ושלום, אז אין נתגלה באכילה זאת שנבראת רק בשביל קדושת התפארות שיקבל השם יתברך מזה, מאחר שאינו אוכל בשביל כוונה זו כלל, רק שנלכד בגשמיות תאוות המאכל שהוא בחינת הכסילות ועל ידי זה מתגבר הכסילות ביותר ושוטף על השכל, עד שבא לטירוף הדעת חס ושלום, היינו שהכסילות מתגבר כל כך עד שהכסילות טורף וחוטף גם הפנימיות, שהוא בחינת חיות נקודת החכמה ודעת, וממשיכו גם כן אל הכסילות עד שנעשה בבחינת (ירמיה ד) חכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו שאינו יכול להשתמש בשכלו להטיב רק להרע כמבואר באות ב' ועל ידי הכסילות הוזה אינו יכול להבין ולראות אור הצדיק שעוסק בזה, לגלות ההתפארות שהשם יתברך מקבל מישראל שזה עיקר שורש הבריאה, שענין זה מובן ונראה מתוך ענין האכילה דקדושה דייקא וכנ"ל. **אבל ע"י אכילה כראוי דהיינו בקדושה/א** **נכנעין כנ"ל:** בענין האכילה בכשרות למעשה שהיא בחי' תענית ולא תענית גמורה אבל היא תיקון גבוה יותר והראיה שלרבים לא מצוים אלא תענית כמבואר בש"ע הלכות תענית אבל אכילה בכשרות היא עבודת הצדיקים. ואעפ"כ לא פוטרת מתענית.

ובאמת יותר קשה לפרוש מהאכילה בזמן שעוסק בה ממה שפורש לגמרי ממנה מעיקרא וכן מבואר בספר המדות אכילה ה' וצ"ח שם לתוס' פסחים קז. (עיין מאור ושמש עה"פ שני גויים בבטנך) נמצא אע"פ שלא מקריב דמו וחלבו כתענית אבל זובח את יצרו.

גם עיין בעש"ט על התורה פרשת מסעי שבכל מסע היה מעלה קדושה כגון בקברות התאווה שמבואר בספר ברית מנוחה שהיא בחי' חכמה שהוזהבה בה בטלות אצלו כל התאוות אלא שאצלם מחמת העוון נתהפך שנתאוו לבשר נמצא שמנפילת מדת החכמה נתאוו לבשר וא"כ ע"פ הכלל של ידיעת ההפכים נמצא שמי שכן זוכה לחכמה עילאה הנ"ל זוכה שע"י אכילת בשר דייקא, בחכמה הזו דהיינו בביטול התאוה לגמרי תתרבה חכמתו.

בענין זה ראה מתיבתא ב"ק עא: הנ"ל במדור פניני הלכה מה שכתב בשם הספר חסידים כפי שביאר דבריו במשנת אברהם שדווקא המרגיל עצמו באכילת בשר אזי אין דעתו צלולה בלא זה אבל באמת לא ראוי להרגיל עצמו לזה. עי"ש. ולפי הלק"ה הנ"ל כנראה שלפי רבנו באמת אדם רגיל ראוי שלא ירגיל עצמו אבל הגמרא שם דברה בצדיק שאכילתו בקדושה.

^פ בתרלז - בשרי

^ט **בגמ' אמרו** בגלל שלא אכל בשר ורבנו שינה וכתב שבגלל שלא אכל כלל, וכנ"ל שדייקא אכילה בכשרות מועילה ולא תענית. וצ"ע כי בפ"י הגמ' הולך רבינו כתוס' ובאמת תוס' פי' שהיה בתענית ולא אכל כלל. אלא שאין זה מתיישב עם המהלך של רבינו בתורה שמדבר מאכילה דייקא. אמנם עיין לק"ה חלב ודם ג' ה' (עפ"י התורה שלנו) שלפעמים צריך דייקא כן תענית.

^א **ואע"פ שאמר** לעיל שגם אחרי אכילה בכשרות יש קצת בלבול הדעת, זה רק קצת כי היא יניקה מועטת אבל מיד אח"כ דעתו צלולה כי מסתלקת הקליפה ממנו, אחר שקבלה חלקה.

^א **צ"ע האם האכילה גורמת ריווח** או מניעת הפסד. ונראה דלשון פגם המזבח משמע שגורם הפסד נמצא אכילה בקדושה הוא מניעת הפסד. וכן לפי הביאור לעיל שהסט"א אחרא רק כשמקבלת חלקה המועט מסלקת משמע שבאכילה בכשרות נמנע ההספד. אבל יותר נראה שבאכילה נשפע דעת והוא מחייה את האמונה שהיא המזבח וכשהסט"א מקבלת יותר ממעט או שלא מקבלת כלל אזי מתגברת ומונעת את השפע. וכן לפי הביאור שעיקר המלחמה היא להעלות את הניצוץ הקדוש בחי' מוצא פי ה' שמאכל לצרפו לנר"ן שלי ועי"ז מתגדל הדעת, משמע שזו תוספת דעת דהיינו ריווח.

^א לשה"כ דברים כא כ' ומשלי כג כב

^א **צ"ע שלא מזכיר כאן בכל התורה תאות אכילה** ולכן לא מדבר ממייעוט אכילה כתורה מזו וכתורה זו אלא מדבר כאן מאכילה בכשרות, היפך זולל וסובא ובסוף התורה כתב חובין לאכול בקדושה. וכן הלשון בליקוטי תפילות שנוכה לאכול בקדושה ובטהרה. ובלקוטי עצות נקט מוהר"ן לשון ואינו אוכל בדרך הלעטה. וכשלא אוכל מפסיד את הכפרה ותיקון המוחין שנעשה ע"י האכילה-בכשרות דייקא. וכן התיקון לזה רבינו תולה בצדקה שע"ז נעשים גרים ותיקון האמונה ולא בתיקון האכילה עצמה וגם זה צ"ע.

ועוד במדרגה יותר גבוהה כשאוכל ואעפ"כ מתגבר על עצמו שלא להנות מהאכילה אזי מקריב וזוכה את יצרו ממש ומאכיל רק את נפשו השכלית מצד שנצטוו לאכול שזה בחי' צדיק אוכל לשבע נפשו

ולמעשה לבאר לשון מוהר"ן שלא בהלעטה נראה שיש בזה כמה מדרגות ונראה שכל עוד שעוסק בעצם האכילה זה בחי' הלעטה אלא צריך לעסוק בתורה ואגב זה גם לאכול ולחפש לאכול באופן שלא יהנה כלל הנאה גשמית וכמובא בשי"ש"ק בשלוקח את הרחוק קודם לקרוב זו תאות אכילה

וזה מתחיל קודם האכילה שלפי המבואר בתורה לט שרעבון הוא תאוות אכילה מבואר שצדיק מאכיל אם גופו כמו המאכיל אדם אחר שיודע לבריאות הגוף צריך כך וכך מזון ובזמנים מסויימים.

וכתיב מותר האדם מן הבהמה אין ושמעתי מהרי"צ"ח מפרשים שמותר האדם הוא שבכוחו לומר לא לנפשו הבהמית, (וביאר אז שזהו שהדעת בצוואר ולכן התנועה לומר לא בכל העולם היא בתנועת ההראש ע"י צוואר) וצריך לזכור כשניגש לאכול שבאמת ניגש למלחמה בהתאוות והראיה שדייקא כשמתחיל לאכול מתגברת התאוות אכילה עוד יותר, וצריך להרגיש במלחמה, שרק המנצח מלחים ומחבר את הניצוץ הקדוש שבאכילה בחי' מוצא פי ה' שבאוכל אל נפשו כשזוכה לאכול רק לשובע נפשו.

צריך שיאמין שהש"י נמצא מאד ובפרט כשניגש האדם למלחמת האכילה עומד עליו הש"י ומצפה שינצח. וזה תיקון האמונה שהוא בחי' מזבח והשלחן והבסיס לאכילה בקדושה כמבואר כאן ובתורה סב. וכשמנצח את יצרו ומשבר תאוותו זוכה את היצרו על המזבח הזה.

ענין חיי מוהר"ן – אות תקטו (עב) הוזהיר שלא לאכל בהלעטה הינו במהירות כדרך גרגרון, כי זהו בחינת (פראשית כ"ה), "הלעיטני נא", רק להרגיל עצמו לאכל במתינות בשוב הדעת ובדרך ארץ שאוכלין בדרך ארץ כשיושב אדם חשוב על השלחן, כף יאכל תמיד אפלו כשאוכל לבדו:

שלא בהלעטה זה גם לאכול לאט ועיין לקמן בשם הבן יהוידע ברכות נה המאריך על שלחנו מאריך דייקא זה המכפר ע"ש

שש"ק ח"ב אות י' – רבנו אמר: "לברר ולדקדק באכל, מה טוב וטעים ומה לא, זה נקרא תאות אכילה" "פריבעדיען אין עסין איז תאות אכילה".

שש"ק ח"ב אות יב – אמר: "זה שהאדם אוכל ממה שאחריו ולא מהמנח והמגש לפניו, זהו הנקרא תאות אכילה". כי צריך האדם לאכול במתינות ובנחת מהמנח קרוב וסמוך לו.

עתה יבאר כיצד ענין הנ"ל רמוז במאמר חז"ל מזבח בחלקו של טורף, כי מזבח רומז לאכילה כנ"ל, וטורף יש לו ג' פירושים לשון מזון כמ"ש טרף נתן ליראיו, והכוונה לאכילה בקדושה שע"ז ניזון השכל כראוי. ולשון טירוף דהיינו עירבוב ובלבול הדעת שנעשה ע"י אכילה שלא כראוי. ולשון אכילה. נמצא שתיקון המזבח הוא בחלקו של טורף, הפירוש שתלוי כיצד הוא טורף האם טורף את הקליפות ואזי טרף נתן ליראיו או ח"ו טורף את הדעת ונעשה טיפש וכסיל.⁷⁸

וזה בחי' (זבחים נג:)/⁷⁹ מזבח בחלקו של טורף, פשוט כוונת חז"ל שהמזבח נבנה בנחלת שבט בנימין/⁸⁰ שיעקב בברכתו כינהו טורף כמ"ש (בראשית מט כז) "בנימין זאב יטרף" ובברכתו התנבא יעקב על בנימין ואמר

⁷⁸ איתא במדרש טרף נתן ליראיו טירוף נתן ליראיו כמ"ש ויהי רעב בארץ וירד אברהם מצרימה נמצא שרעב בחי' טירוף וכו"ל שלא רק ע"י אכילה שלא בכשרות נעשה טירוף וכסילות הדעת אלא גם כשלא אוכל כמבואר לעיל גבי דלא אכילי בשר דתורא. ואע"פ שאפשר להקשות הרי אצל אברהם הטירוף היה בבחי' מקום שנדד ולא בדעת אבל עיין תורה מ' כל הנסיעות של אדם הם בגלל קלקול האמונה וכמוהו הכוונה לפי בחינתו ובחס למדרגתו העצומה של אברהם עין תורה לא אות ט מדרגת אכילתו של אברהם אבינו.

⁷⁹ זבחים נג: וקרא מורחית דרומית לא היה לה יסוד מ"ט אמר ר' אלעזר לפי שלא היתה בחלקו של טורף דאמר רב שמואל בר רב יצחק מזבח אוכל בחלקו של יהודה אמה רבי לוי בר חמא אמר רבי חמא ברבי חנינא רצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסה בחלקו של בנימין והיה בנימין הצדיק מצטער עליה בכל יום לנטולה שנאמר (דף נד.) (דברים לג-יב) חופף עליו כל היום לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזין להקב"ה שנאמר (דברים לג-יב) ובין כתפיו שכן.

פרש"י – רצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה. לדרומו של מזבח שחלקו של יהודה היתה במזרח כדתניא (יומא דף יב.) מה היה בחלקו של יהודה הר הבית (בכניסתו) והלשכות שבו והעזרות עזרת נשים כולה (ועזרת) ושנים ועשרים אמה של מקום דריסת רגלי הכהנים ומקום דריסת רגלי ישראל מיקור עזרות נמצא חלקו של יהודה במזרח המזבח ובצדו (לדרום) והמזבח אוכל בחלקו אמה במזרח מלבד אמה של קרן מזרחית צפונית היתה כולה חלקו של יהודה שהיתה אותה אמה ברחוק מן הקרן אמה והרצועה היתה יוצאה בדרום למזבח ונכנסת בחלקו של בנימין שממקום הדריסה ולמעלה היה חלקו של בנימין אלא שרצועה זו היתה ליהודה באה בתוך חלקו של בנימין בדרומו של מזבח ומזבח אוכל בה אמה והיא אמה שהיא כניסת היסוד ראוי להיות בה כדאמר מר (מדות פ"ג מ"א) עלה אמה וכנס אמה זהו יסוד כל אורך כותל מזרחי בעובי אמה היה אוכל חלקו של יהודה וכן כותל דרומי לבד אמה סמוך לקרן דרומית מערבית:

"בבקר יאכל עד ולערב יחלק שלל" ותרגם אונקלוס "באחסנתיה יתבני מדבחה" פי' בחלקו יבנה המקדש שמקריבים בו קרבן התמיד ערב ובקר. וע"כ אע"פ שגבול נחלת יהודה ממזרח כמבואר ביומא יב. דהיינו רוב הר הבית ועזרת נשים ועזרת ישראל וכהנים עד המזבח היו בחלקו, לא נכנס שום חלק מהמזבח בחלק יהודה¹⁷. ורבנו מצא בזה רמז להנ"ל כי טורף זה בחי' (תהלים קיא)/פ"ח) **טרף נתן ליריאו** פ"ט פשט הפסוק מדבר מהשגחת הש"י שמפרנס את היראים אותו, כי טרף לשון מזון, ורבנו נראה שמפרש עפ"י הזוהר/א' שהכוונה למזון רוחני, דהיינו הארת החכמה שמשפיע ליראים אותו, שע"י עבודתם מעלים מ"ן לשכינה ועי"ז השכינה מעלה לז"א ואזי מקבלת ממנו שפע חכמה. ואע"פ שהזוהר מדבר על הלומדים תורה בחצות, רבינו מבאר שנעשה גם ע"י בחי' **אכילה בכשרות**. וטעם שהמזון נקרא **טרף שעי"ז** דהיינו כי ע"י שאוכל בכשרות דהיינו בראה **מכניעין וטורפין אותן, היינו את הקליפות והכסילות** ולפ"ז מתפרש הפסוק טרף נתן ליראיו דהיינו שהמזון נקרא טרף כי הוא טורף/א' את הכסילות ומזון כזה הקב"ה נותן ליראיו דייקא שהם האוכלים בכשרות וזוכים להשפעת החכמה.

¹⁶ **מזבח בחלקו של בנימין** – למ"ד שירושלים לא נתחלקה לשבטים צ"ע. ועיין בזה יומא יב. שנחלקו בזה אבל עיין חזון איש או"ח קכח אות ח' שמוכיח מפסוקים שלכ"ע ירושלים היא נחלת יהודה ובנימין אלא שנחלקו לגבי זכות השימוש אם היא שייכת לכל ישראל או שרק יש להם הזכות לאכול בה קדשים קלים. ועי"ש שמאריך.

מזבח בחלקו של טורף – עיין עיין יעקב על זבחים שם מביא ילקוט פרשת זאת הברכה ילקוט שמעוני דברים – פרק לג – רמז תתקנז ד"א מפני מה זכה בנימין שתשרה שכינה בחלקו, שכל השבטים היו במכירתו של יוסף ובנימין לא היה במכירתו של יוסף, אמר הקב"ה אני אומר לאלו שיבנו בית הבחירה לא שיהיו מתפללין לפני ואני (מבקש) (מתמלא) עליהן רחמים, איני משרה שכינתי בחלקן שלא היו רחמנים על אחיהם.

ואולי אפ"ל לפי רבינו שכיון שזכה לא לחלוק על הצדיק וזכה להבין טעמו זכה למקום המזבח שעל ידו זוכין לזה. וגם יהודה זכה קצת כי הוא פתח במצוה שאמר מה בצע נהרגנו ולפי שלא גמר לכן אין יסוד בחלקו כמ"ש העיין יעקב דהיינו שגם הוא זכה קצת למקום מזבח לפי שהכיר קצת מעלת הצדיק שמכח זה מנע מלהרגו אבל לא הכיר ממש עד כדי להצילו לכן לא זכה אלא מעט.

¹⁸ **ואע"פ שהיה צריך לעקם את הגבול לשם כך**. וגם להחטיר מהמזבח את האמה יסוד בצד יהודה כמבואר בגמ' זבחים נג: וקרן מזרחית דרומית לא היה לה יסוד מ"ט אמר ר' אלעזר לפי שלא היה בחלקו של טורף. כי המזבח נבנה עפ"י נבואת יעקב רק בתוך גבול שבט בנימין. וחלק יהודה הגיע עד אליו ממזרח ועל כן לא היה שם יסוד. וברוח דרום (בצד הכבש) של המזבח נכנסה רצועה מחלקו של יהודה לתוך בנימין באורך ל' אמות אמה. אבל באמת עיין פרש"י במגילה כו. שהרצועה הזו היא בצד מזרח המזבח ולא כמו שפרש"י בזבחים נג:

עיין ילקוט שמעוני (דברים פ"ג רמז תתקנז) שהיה ראש תור נכנס מבנימין ליהודה וצ"ע האם הכוונה ליותר מרוב אמה או דהיינו הך. אבל לשון הגמ' שרצועה מיהודה נכנסת לבנימין ולשון רצועה משמע צר רוחב אמה בלבד באורך ל' אמות.

¹⁹ **תהלים פרק קיא** (ה) **טָרַף נָתַן לִירְאָיו יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ:**

²⁰ גם בדפוס - ליריאו, ומתוצו - ליריאו

²¹ **זוהר ח"ג דף צ.** – רבי שמעון הוה אזיל בארחה, והוה עמיה רבי יהודה רבי יוסי ורבי חזקיה, פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים קיא ה) טרף נתן ליראיו יזכור לעולם בריתו, טרף נתן ליראיו, אלץ אינון זכאין, אינון דחלי דקודשא בריך הוא, דכל מאן דדחיל ליה, אתקרי מאינשי דביתא דמלכא, ועליה כתיב (שם קיב א) אשרי איש ירא את ה':

מהו טרף נתן ליראיו, אלא כמה דכתיב (משלי לא טו) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה, מהכא אוילפנא, דכל בר נש דלעי באורייתא בליליא, וקם בפלגות ליליא, בשעתא דכנסת ישראל אתערת לאתקנא ביתא למלכא, האי אשתתף בהדה, והאי אקרי מבי מלכא, ויהבין ליה כל יומא מאינון תיקוני ביתא, הדא הוא דכתיב ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה:

מאן ביתה, כל אינון דמשתתפי בהדה בליליא אקרין ביתה, בני ביתה, ובגין כך טרף נתן ליראיו:

מהו טרף, טרף ממש, דאידי נטלא מאתר רחיקא עלאה, דכתיב (שם לא) ממרחק תביא לחמה:

ומאן זכי להאי טרף, סופיה דקרא אוכח, דכתיב (תהלים קיא ה) יזכור לעולם בריתו, מאן דאסתכל (ס"א דאשתדל) באורייתא לאשתתפא בהדה בליליא, ולא עוד, אלא דצדיק חד עלאה אית ליה לקודשא בריך הוא, והוא אשתתף בהדיה, וירתין תרווייהו לכנישתא דישאל, דכתיב (ישעיה ס כא) צדיקים לעולם יירשו ארץ:

²² **עיין ר' צדוק קונטרס** עת האוכל אות ט – ג' שמות למאכל והוא מצד עצמות המאכל שיש בו כח זה שראוי לאכילת אדם ולהחיות נפש אדם מצד ניצוץ חיות השייך לנפש אדם שקבע בו הש"י שיוכל לקיים חיות האדם בקרבו. ומזון. הוא מצד האדם הניזון ומקבל החיות ממנו. וטרף. הוא לשון חטיפה והיינו מצד העלאת אותו ניצוץ חיות למקורו כשאוכלו בקדושה שאז הוא דוגמת הקרבן. והמזבח אז"ל בחלקו של טורף בנימין זבא יטרוף ונק' בשילהי סוכה לוקוס לוקוס. והיינו כי ע"י הקרבנות מתעלית הנפש הבהמית והיא העשוקה גו טיקלא שנק' עשוקים. בסבא דמשפטים. כי הוא בא בגזילה ובחטיפה. וכן צריך להתקומם נגדו בחטיפה כטעם ירגיו אדם יצ"ט על יצ"ר בהרגוה וכן כטעם איזהו גבור כו'. וכן בזוהר נקרא בכל מקום מלחמה בחרבות וקשתות ונק' שעת אכילה שעת קרבא. עי"ש עוד בהמשך שמאריך

ועיין לקמן תחילת אות ה' סוד הגרים מבואר שגם הם נעשים ע"י חטיפה שהצדיק חוטף נצוצות קדושים מהקליפה

ועיין ר' צדוק ספר קדושת שבת המודפס בתחילת ספר פרי צדיק ח"א עי"ש מאמר ז סוף ד"ה וברכה בעמוד 62 בענין מזבח בחלקו של טורף בחי' ויבך על צווארי בנימין דהיינו שתי המקדשות שביית המקדש נקרא צוואר כי שם מזבח מקום האכילה בצוואר שנקרא גרגרת לכן הרעבתן נקרא גרגרן דהיינו שאותו מקום שמחבר ראש וצוואר וכן שמים וארץ שם האכילה שמחברת נשמה לגוף ושם הבחירה כידוע שכן ולא עושים בנענוע הצוואר ושם הבחירה לאכול בכשרות או בהלעטה ועפ"י האריז"ל שם שרי פרעה ומוחין דקטנות שמתגברים כשאוכל שלא בכשרות

אבל ע"י פגם המזבח, היינו פגם האכילה, עי"ז נותן כח להכסילות, ונעשה מטורף טירוף
 [כ"ב] דהיינו מהאכילה שהיא בחי' טורף/כ"ב במקום שהיא תטרוף את הכסילות נעשה טירוף דהיינו עירבוב/כ"ב
 ובלבול הדעת/כ"ב, **שמתגבר עי"ז כנ"ל :**

אות ד

כאן מבאר כיון שהכסילות שהיא מפגם האכילה כנ"ל דהיינו פגם המזבח פגם האמונה כנ"ל, על כן תיקון המזבח הוא תיקון האמונה דהיינו בחי' גרים, כי גרות היא שחוזר מעכו"ם ופגם אמונה אל האמונה, ביאור העניין שהגרים הם תיקון המזבח נ"ל כי גר הוא טוב שחוזר למקומו והן ניצוצי טוב שנכבשו בגויים (וכדאיתא בפסחים פז: לא גלו ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים/כ"ב) ובשער הגלגלים מבואר שהם רפ"ח ניצוצי כלים שנשברו ונתפזרו בחטאי האדם ובחטא אדה"ר וקודם הבריאה כשברא עולמות והחריבן (כמבואר בכהאריו"ל שעולם הנקודים הוא בריאת הרע ע"י שבירת כלים ואחריו נברא עולם התיקון שלנו עמ"נ שנתקנם) וע"י האכילה האדם מברר ניצוצי קדושה הנ"ל ומעלה אותן לכבוד שמים שזה בחי' עשיית גרים, וזוה נשלם המזבח דהיינו שבזיחת היצר הבהמי ע"י אכילה בקדושה מעלה ניצוצי קדושה שנתפזרו בדצח"ם למעלה כמו שנעשה במזבח. אבל כשח"ו אוכל שלא בקדושה אזי כובש ניצוצות אלה ופוגם במזבח. כי האכילה היא מהדומם הצומח והחי, שיש בהם ניצוצות קדושה רבים וגם נשמות של מדבר מגולגלים בהם. וכל החיות והתנועה ופעולה שיש בעולם היא רק מכח ניצוץ טוב שהוא בשרשו מצד מהותו רק כסופים והשתוקקות להש"י, אבל בני אדם מחמת יצרם משתמשים בכח הזה לרוץ למלא תאוותיהם נמצא שכל מרוצת העולם וכל עשייתים היא מכח שנתן הקב"ה בבריאה ניצות כח לרוץ אחריו. וזה שכתוב כל המקטר ומגש לשמי דהיינו גם המקטר לע"ז בעצם בשרש הוא לשמי, אלא שהסט"א חטפה את הכח הזה לעצמה. עיין לק"ה דברים היוצאים מן החי הכלול בהלכות בהמה וחיה טהורה ד' אות נ' (יו"ד ח"א דף סד) שהרשעים הגדולים ביותר כל כוחם להרשיע היה מכח נשמת צדיק שהיתה מגולגלת בהם דהיינו הרבה טוב שהיה כבוש אצלם, וכגון סנחריב שיצא ממנו ר"מ והמן שיצא ממנו שמואל בר שילת וסיסרא שיצא ממנו ר"ע (ליקוטי תורה שופטים) ובעוג היה נשמת שמעון בן נתנאל (חסד לאברהם ה כה) וזה מה שראה קרח שיצא ממנו זרע קדוש ועל זה סמך לחלוק על משה רבנו הפי' שראה את הטוב הכבוש בו וטעה לחשוב שגם הוא בעצמו ינצל עי"ש. ועיקר הברור נעשה באכילה כנ"ל כמו שרואים בחוש שע"י האכילה נוסף לאדם כח לעשות דברים, כי ע"י אכילה נכנסו בו ניצוצות כח חדשים, אבל צריך לכבוש תאוות ולזבוח יצרו ולעלות אותם לכבוד שמים ע"י מצוות ומעשים טובים דהיינו בברכות על האכילה ובמעשים שעושה מכח האכילה וזה תיקון המזבח. אבל כשאוכל לתאוותו אזי נפגם המזבח ולא מתבררים הניצוצות כראוי ונכבשים תחת העבודה זרה שלו לתאוות עוה"ז. בהמשך התורה באות ו' משווה רבנו גם בעלי תשובה לגרים אבל כאן ביסוד עניין תיקון המזבח מדבר רק על גרים/כ"ב.

^{כ"ב} לשון ערבוב עיין משנה נגעים יא ב' וכלאים ט' א'

^{כ"ב} **ונראה לי כי טרף נתן ליראיו מדבר באכילה בכשרות דייקא שאז האוכל נקרא טרף לשון מזון כי ממשיך שפע מזון לעולם אבל סתם אכילה נקראת טורף דייקא והבחירה היא לעשות מטורף או טרף או טרוף דהיינו או טרף ואז הטירוף הוא בקליפות או טרוף בדעתו והטרף לקליפות. ועיין לק"ה חלב ודם א' ג' שבכל אכילה נעשה מהאוכל חלב ושומן והשכל הוא כמו נר דולק ע"י השומן אבל אם מערב ועולים החלבים למח אזי נעשה מטורף ואזי נסתמין עצות דקדושה שבכליות ונעשים מהם ח"ו עצות הנחש שהם טירוף הדעת וכסילות.**

^{כ"ד} **עיין משנה נגעים יא ב' צמר רחלים וצמר גמלים שטרפן זה בזה, פירוש שערבב אותם.**

^{כ"ה} **טרוף הדעת פירושו טפשות עיין כתובות קה: שע"י שלוקח שוחד אינו נפטר מן העולם בלא טרוף הדעת ועי"ש רש"י ותוס' שנעשה טפש ע"י לקיחת שוחד.**

^{כ"ו} **פסחים דף פז: ואמר רבי אלעזר לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים שנאמר וזרעתי לך בארץ כלום אדם וזרע טאה אלא להכניס כמה כורין ורבי יוחנן אמר מהכא ורחמתי את לא רחמה.**

^{כ"ז} **מ"ק – התיקון ע"י גרים כי הכלל מבואר בתורה יט שהקדושה נבנית מבחי' תרגום דהיינו קליפת נגה דהיינו שאמונה היא הקדושה עצמה ועכו"ם זה הרע הגמור קליפה גמורה ויש ממוצע שהיא קליפה דקה ביניהם דהיינו שהיא בחי' דקה של תערוכת שאפשר לברר ולהעלות את הטוב ממנה אל הקדושה ותיקון ושלימות הקדושה הוא כשהטוב שבנגה מצטרף לקדושה**

ובענין שלנו דהיינו גרים מבואר בהמשך שזה נעשה ע"י דבורי אמונה של הצדיק שהולך ונחקק בספריהם ואזי הטוב הכבוש ביניהם שהוא הטוב שבקליפת נגה מתעורר ונוכר מעלתו וחוזר לקדושה ואזי גם הרע שבנגה נמשך ועולה עמה אל הקדושה, דהיינו כי הגר שהוא בחי' קליפת נגה יש בו בחי' טוב ורע קשורים ונראה שהטוב שבו הוא לא מבורר מספיק מצד שהוא דבוק לרע וגם הרע שבו אינו רע גמור כי הוא דבוק לטוב ולכן אפשר ע"י שהטוב עולה לקדושה שיעלה גם הרע הזה וצטרף ויתברר בהיותו בקדושה.

לשון גר דהיינו זר מבואר לקמן באות ו' שכבר בהיותו גוי יש בו טוב כבוש שעושה אותו גר אצלם כי מחמת הניצוץ קדוש שיש בו הוא כבר לא שייך אליהם לגמרי, ובזוהר מבואר גם אחרי שמתגייר ומקבל נשמה של ישראל כמבואר בשבת קמו שנשמות הגרים היו בהר סיני, אזי נקרא גר צדק, דהיינו שנשאר קצת זר גם אחרי שמתגייר ורק כשנטמע זרעו בישראל נעשה ישראל גמור.

ולהשלים פגם המזבח דהיינו לזכות שהאכילה תיחיה כמו הקרבת קרבן על המזבח רק לשם שמים, הוא על ידי צ"גרים [צ"ט/ק] דהיינו יציאה מעכו"ם אל האמונה הקדושה, כך צריך באכילה להוציא את הניצוץ הקדוש הכבוש במאכל. **כי כל הע"ז אין להם כח כ"א מפגם המזבח** רוצה לומר שכל העבודות זרות שבעולם בשרשם הם כח לעבודת ה' שכבוש בתוך כוחות רבים של ע"ז ורק ע"י שפגמו ולא הצליחו להוציא לפועל את הכח הקדוש מתוך הכוחות הרעים לכן נפלו לע"ז, וז"ש (מלאכי א') /קא' בכל מקום מוקטר ומוגש לשמי כמבואר בלק"ה ערובי תחומין ה' ששרש רצונם וכוחם לרוץ להקטיר הוא מכח שרש האמונה הקדושה שמאיר בעולם בהעלם תמיד/קב', ורק מחמת שמסרבים לעזוב את הבלי עוה"ז הם לוקחים את הכח הזה ומפנים אותו על הע"ז, **כי אף שהם עובדי ע"ז, כל כוחם הוא בא מפגם חלקי המזבח, וע"כ אמר הש"י מוקטר ומוגש לשמי, כי כוחם הוא מהניצוץ הקדוש של המזבח דקדושה** דהיינו הארת שרש האמונה הקדושה בהעלם בעולם **שנפל לשם** דהיינו שכל המוקטר לע"ז הוא מנפילת ההקטרה לשמי, שלא עלה בידם להתגבר על תאוותם ולהוציאו לפועל במעשים לשם שמים אלא נכבש עוד יותר ע"י מעשיהם הרעים, וזהו בעצמו הפגם של אכילה שלא בקדושה, אבל ע"י אכילה בקדושה מוציא הניצוץ הקדוש שבמאכל בבחי' גר היוצא מהעכו"ם. **ועל ידי הגרים, ע"י שכ"א** שהיה עובד ע"ז משליך אמונתו, והולך אחר אמונת ישראל, עי"ז מכניע הע"ז שנעשה מפגם חלקי המזבח, ואזי חוזרין ניצוצי חלקי המזבח למקומם, ונשלם המזבח נמצא שגיוור גרים הוא ממש כמו אכילה בקדושה נמצא שאע"פ שגם גרים כפשוטו הוא סגולה לזה אבל העיקר לגייר את הגוי שעע"ז בתוכי ועיין לקוטי תפילות על תורה זו שכן משמע גם שם (וגם בתורה סב/קא' למדתי כך) :

מ" בדפ"ר - הכרתם באלקים אמת, כי בדפ"ר לא נזכר תיבת גרים בכל תורה זו וכן לעיל בתורה יז ובלוח התיקון ציין לתקן זאת בכל התורה הזו. (אוני בגלל הצנזור כי הגיור נאסר אז) עיין תורה סב אות ג' שלאכילה בקדושה צריך שלימות אמונה וקישוטי אמונה דהיינו גרים

^פ **ועיין פרפראות** לחכמה אות ח - ולהשלים פגם המזבח הוא על ידי גרים כי גרים נעשין גם כן על ידי בחינה זאת כי על ידי שהתגבר הכסילות והקליפות כל כך עד שנתפסו ונכבשו ביניהם גם מנצוצי הקדושה שהם בחינת חלקי נשמות ישראל, על ידי זה נתהפך עליהם הגלגל אחר כך, עד אשר לא די שנמלט הטוב שהם הניצוצות הנ"ל ויצאו מהם, כי אם שמשך ותלש גם מהרע שלהם שזה בחינת הגרים שנתגיירו, שזה ממש ענין הנ"ל שנעשה על ידי תיקון האכילה, שלא די שלא התגבר על ידי זה הכסילות על השכל, כי אם גם להיפוך שהוציאו גם ניצוצי הקדושה שהיו מלובשים מכבר בהכסילות בעצמו והיו מעצמות חיותו שזה בחינת הגרים (וכמבואר בתורה ח' תנינא עה"פ חיל בלע ויקיאנו)

^{קא} **מלאכי פרק א'** (י') מי גם בְכֶם יִסְגֵר דְלִתִּים וְלֹא תֵאֵירוּ מִזִּבְחֵי חִנָּם אֵין לִי חַפֵּץ בְּכֶם אֲמַר יְהוָה יְצְבֹאות וּמְנַחָה לֹא אֶרְצָה מִיְדְכֶם: (יא) פִּי מִמְזַרְח שָׁמַשׁ וְעַד מְבֹאוֹ גְדוֹל שְׁמִי בְּגוֹיִם וּבְכָל מְקוֹם מְקֻטָּר מְגִשׁ לְשִׁמִּי וּמְנַחָה טְהוֹרָה פִּי גְדוֹל שְׁמִי בְּגוֹיִם אֲמַר יְהוָה יְצְבֹאות: (יב) וְאַתֶּם מְחֻלָּלִים אוֹתוֹ בְּאַמְרֵיכֶם שַׁלְחַן אֲדֻנִּי מִגְּאֹל הוּא וְנִיבֹו נַבְוֶה אָכְלוּ:

מלבי"ם - (יא) כי ממוזרח שמש ועד מבואר - הגם שכל האמות עובדים ע"ז, בכ"ז גדול שמי בגוים - שכולם יודעים שיש סבה ראשונה עליון על כולם וקרי ליה אלהא דאלהיא רק שאומרים שאין כבודו להשגיח בשפלים ושמטר הנהגת עולם השפל למשרתיו כמלך שמוטר ההנהגה לשריו ועבדיו ורוצה שיחלקו להם כבוד באשר הם הנגשים אל המלך והם האמצעים בינו ובין העם וכבודם הוא כבוד המלך, וכן כל מה שמקטירים לכוכבים ומולות הוא מצד שאומרים שהם הקרובים אל הסבה הראשונה ומקבלים השפע מאתו, וז"ש ובכל מקום מקטר מגש לשמי - שמי שהוא מוגש לשמי - הוא מוקטר - ר"ל שהם מקטירים קרבנות למי שהוא מוגש וקרוב לשם ה', ומי שחושבים בו שהוא מוגש לשם ה' הוא מוקטר, היינו שמקטירים אליו, ומצד זה מקטירים לצבא השמים שחושבים שהם מוגשים וקרובים לשם ה', והם מקטירים אליהם מנחה טהורה - ונקיה, לא בעל מום ודברים בלתי טהורים ונכבדים, וזה מצד כי גדול שמי בגוים - עד שיכבדו כל המוגש לשמו והקרוב אליו:

^{קב} **עיין לקוטי הלכות** ערובי תחומין הלכה ה' אות ד' ואת ד' ו' שמבאר את הענין נפלא עפ"י הסוד וקיצור דבריו שם שיש קול עליון שקורא לכל אדם לרוץ אחר הקב"ה והוא שורש האמונה הבא מיחוד חכמה ובינה העליונים דלא פסיק לעולם בחי' תרי רעין דלא מתפרשים ומכח זיוגם מאיר אור אמונה בכל העולמות. וישראל כששומע את הקול עוזב הכל ורוץ אחריו, אבל גוי אינו רוצה לעזוב תאוותיו לכן מדמה בליבו שהעכו"ם הוא שקורא לו ורוץ אחריו. נמצא שגוי עובד לע"ז מכח הקול שקורא לו לעבוד אל הש"י נמצא שבהעלם גם ריצת הגוי לעכו"ם היא ריצה לשמי אלא שנשתבשה בדרך. נמצא שהיו צריכים להוציא לפועל כבוד שמים מתוך העולם עוה"ז והם בכסילות לבם הלכו אחר תאוות ליבם ועי"ז כבשו את הטוב הזה בעבודה זרה שהלכו אחריה.

^{קג} **תורה סב** - (אות ב) והפּרוֹר שֶׁל הַמְאֻכְלִים, הוּא עַל יְדֵי אֲמוּנָה..... (אות ג) וְעַקַּר שְׁלַמּוֹת וְקְשׁוּטֵי אֲמוּנָה, הֵינּוּ לְקַרְבַּי דְּיוֹקָא הַמְרַחֲקִים, בְּחִינַת (צַפְנִיָּה ג'): "לְקֵרָא פְלִם בְּשֵׁם ה'", אִפְלוּ עַבְדֵּי יְשָׂרָאל, וְלַעֲבֹדוּ שְׂכָם אָחֶד:

וזה בחינות מה שאמר בלעם על עם ישראל (במדבר כג) /ק"ד לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה, ותרגומו ונכסי עממיא יירת דהיינו שהתרגום מפרש את אכילת הטרף שיאכלו ישראל לעתיד לבוא, פירושו שהם יירשו נכסי גויים. ורבנו דורש יאכל טרף, זה בחינות שלימות המזבח שלימות האכילה כשהיא כהקרבת קרבן על המזבח, כי בחי' מזבח בחלקו של טורף כנ"ל שנתבאר שמזבח האכילה תלוי כיצד באכילתו מתפרש "טורף", האם כטרף נתן ליראיו שאז טורף את קליפת הכסילות וזוכה לשכל, או שח"ו טורף ומבלבל את דעתו ונעשה טירוף הדעת וטפשות. וזה נעשה על ידי ונכסי עממיא יירת, היינו על ידי גרים/ק"ה דהיינו ע"י שיוצא מעכו"ם לאמונה הקדושה, דהיינו שהקדושה יורשת את נכסי העכו"ם והופכת אותם לאמונה/ק"ו.

וטעם שירושת נכסי גויים רומז לגרים כי סתם גוי א"א שישראל יירש אותו אלא רק ע"י כיבוש מדינה אבל גוי שמתגייר אין לו יחוס למשפחתו כי הוא כתינוק שנולד, ואם הוא נפטר בלא בנים שנולדו לו בקדושה אזי נכסיו נופלים ירושה לכל ישראל ומי שתופס זוכה.

^{ק"ד} במדבר פרק כג (כד) הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה:

תרגום אונקלוס – (כד) הא עמא כליתא שרי וכאריא יתנטל לא ישרי בארעה עד דיקטול קטול ונכסי עממיא יירת:

^{ק"ה} עיין פירוש הרמח"ל על התורה – ספר במדבר – הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה (כג, כד). כבר ידוע שהרבה מלחמות צריכים ישראל לעבור קודם שינוחו ממלאתם. והמלחמה האחרונה יהיה מלחמת גוג ומגוג, שאז ישראל יקומו כארי וכלביא לנקום נקמתם מן האומות אשר לחצו אותם בגלותם. ובאותו הזמן הרבה יהיו שישתעבדו תחת ישראל, והם יהיו גרים גרורים. ויהיו מהם גם כן שיזידו לעלות ולהלחם עם ישראל. ולהם נאמר, "ויצא ה' ונלחם בגוים ההם" וגו'. וזהו, "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא", שכך טבעו של הארי, כשרואה אדם אחד מונח על הארץ כמת, אז מסיר עצמו ממנו. אבל נשרואה שרוצה להתגרות עמו, הולך עליו ומפילו עד עפר. מלחמת גוג ומגוג היא השליטה האחרונה שיחשוב ס"מ הרשע לשלוט על הקדושה. ויהיה הבירור האחרון שצריך להעשות. ואז יודע יחודו של המאציל יתברך שמו. וישראל אינם יכולים לשקוט כי אם ישלימו פעולתם, היינו הבירור מכל הניצוצות שגולה הס"א מן הקדושה. וזהו, "לא ישכב עד יאכל טרף", טרף דייקא. "ודם חללים", היינו קליפת נוגה שמעורב בה טוב ורע, שצריך שתהיה נכללת בקדושה לעתיד לבא. ונקראת הדם של הקליפות האחרות, לפי שהיא המחיה אותם. לפי שכל זמן שיש קטרוג גזלת האורות מן הקדושה, ומביאה אותם לס"א. ובזמן התיקון לוקחת הניצוצות מן הס"א, ומביאה אותם לקדושה, ונקראים חללים, לפי שמעצמם אין להם שום דבר כלל, אלא חיותם תלוי במעשיהם של בני אדם, כמו שידוע. וכשלא יהיה עוד פגם במעשי בני אדם, אז הכל ילך בתיקון, ולא יהיה מקום לס"א לעמוד אפילו רגע אחד. ובאותו הזמן נאמר, "בלע המות לנצח". וזו:

^{ק"ו} מ"ק – ואולי גם אפשר קצת לבאר עפ"י לק"ה הפקר ונכסי הגר א' שכיוון שכל הע"ז תחובין בממון כמבואר בתורה כג לכן ממון הגוי הוא ע"ז בעצמו אבל ממון ישראל כל מיני גוונין כלולים בו וכל טוב גנוז בו כמבואר בתורה סט ולכן התגברות עכו"ם על ישראל הוא בליקחת ממזונם כי ממון ישראל כשהוא אצל ישראל הבכח שלו הוא תורה מצוות אבל כשהוא אצל העכו"ם הוא לתאוות רעות לכן כשלוקחים ממון ישראל כובשים הרבה טוב אצלם ע"ז וא"כ כשממון גוי עובר לישראל גם זה בחי' גיור ותיקון המזבח.

כמו שאמרו חז"ל (בב"ב דף מ"ב. נ"ג: קמ"ט.) ובכמה מקומות) לענין ירושת הגר כל הקודם בנכסי הגר זכה/א^כ כי לא שייך ירושה אצל גר שהרי אין לו יחס למשפחתו אפילו שהתגיירו גם הם אחריו, נמצא שנכסי עממין ירש הכוונה לירושת גר שכיון שאין לה זוכין ממשפחתו היא הפקר לכל התופס ראשון, נמצא שע"י שגרים מתגיירים זוכים ישראל בנכסי עממין, וממון הוא בחי' נפש וכשיוצא מרשות העכו"ם לרשות ישראל הוא בחי' ניצוץ קדוש שהיה כבוש בעכו"ם וחזר לקדושת ישראל, ואע"פ שהגר הוא כבר יהודי, אין זה בשלימות עד שיטמע בישראל ממש שישא ישראלית ויוליד בנים ישראלים, כך גם ממונו כשמגיע לישראל זה שלימות יותר ממה שהיה אצל הגר :

אות ה

אחרי שביאר שתיקון המזבח ע"י גרים עתה יבאר כיצד נעשים גרים (אבל מהות הגר יבואר לקמן באות ו'), ומבאר שזה ע"י דבורים של הצדיק דהיינו דיבור ישראלי שיכול לדבר רק צדיק גדול מאד, שהולכים אליהם ונחקקים אצלם. אבל צריך לזה אויר נח וזך, כי עבירות האויר דהיינו רוח רעה ושנאה שבין ישראל גורם שלא ילכו דבורי הצדיק לרחוק עד הגויים. וע"י צדקה בעיקר לצדיק שהוא שרש כלל ישראל נעשה אויר נח וזך ואהבה בין ישראל. ואז נשמע אצלם דבורי האמונה של הצדיק ונזכרים במעלתם ומושכים עצמם מהטומאה אל הקדושה. נמצא למעשה שמעשה הצדקה הוא עיקר המעשה בתורה זו כי כל השאר נעשה ע"י הצדיק. ורק אח"כ עי"ז יש גם עבודת האכילה בקדושה.

בענין הצדקה צ"ע לפי שעיקר התועלת בזה הוא לעורר אהבה א"כ לכאורה היה ראוי שיתן לכמה שיותר בני אדם ומדוע עדיף דייקא לצדיק הכלול מהם שע"ז זה נעשה באון סגולי בלבד לכאורה. גם צ"ע הרי חז"ל שבחו כל כך את המתן בסתר ואילו כאן משמע שמתן בגלוי יועיל הרבה יותר לאהבה. גם צ"ע גדול הרי המחסום של רוח רעה מונע מדבורי הצדיק להגיע לעכו"ם וא"כ לכאורה הוא נמצא בין ישראל לעכו"ם וא"כ לכאורה היה ראוי לתת לגויים צדקה כדי לבטל את הרוח רעה שבין ישראל לגויים. ונראה לפ"ז שהתיקון כאן הוא ענין סגולי שע"י שבכלליות מגביר האויר הנח והזך וצלול שהוא אהבה ונתינה וחסד בין ישראל עי"ז נתקן כן בכל העולם. ורואים מכאן שהמניעה והאטימות לב של העכו"ם הוא תלוי במה שישראל לא פתוח לבם זה לזה אבל ע"י שנפתח לב ישראל אזי גם נפתח לב העכו"ם לאמת.

ורואים שהכל בעיקר תלוי בראש בני ישראל שממנו נשפע השלום ואהבה ומוחיין ועיין בזה **ביאור הליקוטים** בסוף ביאורו כאן שמשמע שהצדקה שנותנין לצדיק זה בעצמו בחי' צרור הכסף (שמבואר בסוף התורה שזה בחי' הצדיק שהוא שורש הנפשות) ועי"ז יכול להוסיף הארתו עלינו בצרורות כספי הצדקה שנותנים לו, כי הממון בו בעצמו יש נצוצות הקדושה שע"י שניתן לצדיק שורש נשמות ישראל עי"ז נשלם פגם המזבח. ועי"ז עוד יותר נתפשט אור האהבה והרצונות שבבריאה ומתפשט ויורד לתוקף העשיה עד שדבריו נצטיירים ונתהווים לעשיה ממש של הכתב עד שנשפע עי"ז הזכרון והדעת גם לחלקי הנשמות שנטמעו בעומק וראשית מחשבה דסט"א, להיות נזכרים גם הם שהיו אצל השי"ת במחשבה תחילה. ודייקא זה בחי' התפילין שלו ית' שכתובים כמו שלנו על עור דהיינו בחי' לבושי העדר הדעת, דהיינו הגרים שהם הרע שבתוקף העשיה שנהפך להיות לבושי נצח לבושי גאוותו ותפארתו בפאר לבישת התפילין. ובוהו גם יובן מדוע הצדקה היא דייקא למי שהוא יותר כלליות נפשות, שהוא יותר בחי' צרור הכסף.

לפי המבואר כאן הצדקה בעצמה אינה אלא הכי תמצי לעשיית גרים ואינה תיקון השכל בעצמה אבל עיין תורה רכה שהצדקה בעצמה היא תיקון השכל וכן מבואר בתורה לז' עפ"י הקדמת הזוהר עה"פ האיש אשר עשיתי עימו מבואר שע"י צדקה עולה מבהמה ונכנס לגדר איש.

עיין קיצור לקוטי מוהר"ן השלם אות טו משמע שהצדקה היא תיקון בפני עצמו מצד שהיא עיקר העשיה ולא רק מצד שעושה אויר נח וזך וזה לשונו – התגלות אור הצדיק שיזכו להפירו ולהבין ולטעם ולראות אורו הגדול הוא תלוי בשלמות המעשים ובזכות השכל. ועקר עבירת המוח והשכל הוא רק על-ידי כלי המעשה פי על-ידי מעשים עכורים גורמים פליון והפסד להשכל חס ושלום. ועקר התקון לכלי המעשה הוא על-ידי צדקה שתלוי במעשה בבחינת 'והיה מעשה הצדקה שלום' (ישעיה' ל"ב יז), ועל-ידי זה נשלם גם אור השכל, ואז זוכין לראות אור הצדיק, ועל-ידי זה מקבלין ממנו יראה ואהבה כנ"ל:

^כ לשון תוספתא מסכת בבא בתרא פרק ז – עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל אפילו חזר העובד כוכבים ונתגייר עבד ונשתחרר נכסיו נכסי הגר ונכסי עבד משוחרר כל הקודם בהן.

וכן פרש"י ב"מ ח: – נכסי הגר – שמת ואין לו יורשין, וכל הקודם בנכסיו זכה בהן:

עוד מבואר בפל"ח אות ט' שמדייק לשון רבינו עכירת המעשים והצדקה נקראת מעשה כמ"ש מעשה הצדקה, שאע"פ שבאמת עיקר עכירת המעשים הכוונה לאכילה שלא בקדושה אבל לשון רבנו רומז שכמוה היא גם מניעת הצדקה,

עוד עיין ביאור הליקוטים בענין החומר וצורה (ד"ה גם כבר רמזתי לך) שהעיקר היא הצדקה כיון שנקראת מעשה ובפרט צדקה לצדיק שע"ז יותר נתבטל החומר כנגד הצורה ובהירות וזכות השכל מתפשט גם עליו, עד שמתפשט אור וזכות השכל של הצדיק להגיע גם על עור לבוש העדר הדעת לגמרי, לכתוב שם גם כן באור שכלו ודעתו, עד שנתעורר גם בהם זכרון דעתם שעלו במחשבה תחילה, עד שיתעלו משם כנ"ל. ואז יוצא יותר אל הפועל התפארותו יתברך שעמהם, שזה בעצמו כתיבת פאר התפילין שלו המוב"פ.

אך איך אפשר לעשות גרים דהיינו להפוך גוי לישראל, והלא הם רחוקים מאוד מקדושת ישראל דהיינו אפילו גוי שבגשמיות נמצא בקרבת מקום, אבל מצד נשמתו הוא רחוק מאד מקדושת ישראל ואין לו שום שייכות אליה, ומאין בא זאת שיבא להם על הדעת/י¹ דהיינו שכל המביא להתפעלות הלב עד שיתגירו.

אך דע שזה נעשה ע"י בחינות (משלי יט) /י² הון יוסיף רעים רבים. היינו ע"י צדקה/י³ שנותן לת"ח (לקמן באות ו' כתב לצדיקים אמתיים ועניים הגונים) /י⁴, שהוא כלול מכמה נפשות ישראל/י⁵ וע"ז כאילו נתן להרבה מישראל.

כי באמת איך אפשר לעכו"ם לבוא לאמונת ישראל, והלא הם רחוקים מאוד מ"ישראל, ואיך אפשר לדבר להם שישמעו שמיעה המתקבלת על הדעת והלב ומביאה למעשה בבחי' וישמע יתרו/י⁶ ויבואו להאמונה הקדושה.

¹ על הדעת דייקא כי יש אדם שמתלהב בלבו בלא שכל והתלהבות כזו נחלשת עם הזמן ויש אדם שמבין בשכלו שצריך להתגייר אבל אין לו התעוררות הלב לע"י השכל הזה. לכן נקט כאן דעת שהוא הבנה המאירה בלב כי דעת ממוצע בין מח ולב. ושם עיקר הבחירה.

² משלי פרק יט (ד) הון יוסיף רעים רבים וְדָל מֵרַעְהוּ יִפְרָד:

ביאור הגר"א – הון וגו' כשאדם הוא עשיר יש לו רעים רבים אבל כשהוא דל אף ריעהו יפרד ועוד כשהאדם עשיר בתורה יוסיף לו רעים רבים שלומד עם הרבה ב"א אבל הדל בתורה אפי' רעהו יפרד. מאתו ועוד הון יוסיף וגו' כשאדם הוא עשיר בתורה הוא יוסיף לו תמיד רעים רבים בעוה"ב כי בכל דיבור ודיבור שלומד הוא בורא מלאך קדוש והוא ריעהו אבל הדל בתורה אפי' רעהו והוא נשמתו ג"כ יפרד ממנו והוא שנכרת הנשמה מהנפש ונפרד ממנו:

מלבי"ם – הון יוסיף רעים רבים – אם תראה העשיר יש לו ריעים רבים, אינם ריעים של העשיר רק של ההון שהוא יוסיף ריעים רבים, כמו שמוסיף כסף בן יוסיף ריע, ודל – כמו שיפרד מעשרו כן יפרד מרעהו – שרוב הריעות והאהבה הוא אהבת עצמו, ותלוי בהון שמקוים תועלת ממנו:

³ גם בדפוס ובתורלד-רעים, ומתורלו- ריעים

⁴ עיין רש"י שם – הון יוסיף רעים רבים – אוהבים רבים ויש לפותרו במי שלמד תורה:

משמע שגם ע"י תורה אפשר לעשות אויר נח ורך וכן בלק"ה מבואר כמה דברים שעל ידם נעשה אויר נח ורך ועיין לקוטי הלכות בהמה חיה ועוף הלכה ד' אות א'.

⁵ לקמן נקט לצדיקים אמתיים ועניים הגונים

⁶ עיין לקוטי עצות – ערך צדקה זה. הצדקה שנותן לצדיקים אמתיים ועניים הגונים נחשב כאלו נתן לכמה וכמה נפשות מישראל (שם):

ערך אכילה – ב. על ידי צדקה לצדיקים אמתיים ולעניים הגונים על ידי זה נעשין גרים, ועל ידי זה נתתן פגם האכילה, ועל ידי זה נשלם השכל וזוכה לראות אור הצדיק, על ידי זה זוכה לקבל ממנו יראה ואהבה (שם ה):

ערך צדיק כח. על ידי צדקה שנותן לצדיקים אמתיים ולעניים הגונים, על ידי זה משלים ומתקן השכל וזוכה לראות אור הצדיק, ועל ידי זה זוכה ליראה ואהבה (שם ה):

⁷ עיין תורה א' תנינא אות ג' וצ"ע מדוע גם כאן לא כתב שיתן למפורסמי הדור כמו שם.

ז"ל שם – כי כל מפרסם ומנהיג הדור יש לו כמה נשמות פרטיות, השייכים לחלקו, וכשמקשר עצמו עם המפרסמים, הוא מקשר עם כל פרטי נשמות ישראל אף צריך לידע ולהכיר את המפרסמים כי יש כמה מפרסמים שהם בשקר והם רק על ידי עצות,

עוד עיין בזה ריש תורה נו – כי גם יש לכל אחד לפי בחינתו בחינת מלכות באתפסאי דהיינו שאף שבאתגליא נראה שאין לו שום ממשלה על אלו האנשים, עם כל זה באתפסאי ובהעלם גדול, הוא מושל על אלו האנשים כי נשמתם הם תחתיו, ונכנעים תחתיו וגם זאת הבחינה של מלכות באתפסאי, היא לכל אחד לפי בחינתו בבחינת: "שרי אלפים, ושרי מאות" וכו': ויש אחד שבאתגליא אין לו שום ממשלה, ואף-על-פי-כן באתפסאי ובהעלם גדול, הוא מושל על כל הדור, ואפלו על כל צדיקי הדור כי כל נשמותיהם הם כלם תחת ממשלתו ומלכותו, וכלם נכנעים וכפופים אליו רק שהוא בהעלם גדול,

⁸ גם בדפוס- מאד, ומתורלו - מאד

אך כמו כשאחד רחוק מאוד מחבירו וא"א לדבר אליו שישמע, צריך לכתוב לו כתב, כן צריך לשלוח בחי' כתב להם, עד שיוכלו לשמוע צ"ע איך אפשר לשמוע כתב. אבל הכוונה ששמיעת הלב שהיא כמו חקיקה וכתובה על הלב כמ"ש (משלי ג' ג', ושם ז' ג') כתבם על לוח לבך אף שהם רחוקים. ואע"פ שריך לשלוח להם כתב דווקא אין הכוונה ששולחים להם מכתב בדואר או ע"י שליח אלא הוא דיבור שנהפך אצל השומע לבחי' כתב, וצריך שאפשר יהיה לשמוע כי עיקר חוש השמיעה הוא, מחמת שאותיות הדיבור נחקקים באויר, והאוירים מכים זה בזה, עד שבא לאוזן השומע [יא]/יב. וכנ"ל אע"פ שכתב משמע שפונה אל העינים ואילו כאן דבר שמחוש השמיעה משמע שפונה לאזנים. אבל באמת מה שמתקבל הדבר בלב ומתיישב על ליבו נקרא שמיעה כמובא בגמרא ערובין קב: לא שמיע לי כלומר לו סבירא לי ועיין תורה א כשמתקבל בלב זה כמו חקיקת תו בחי' כתיבה.

וע"כ כשהאויר נח וזך וצלול, אזי כשמדבר אחד שיכול לדבר דהיינו צדיק הדור^{יא}, אזי נשמע הדיבור למרחוק, כמו שרואין בחוש. אבל כשיש רוח סערה [יז], אזי א"א לחבירו^{טו} לשמוע, כי הרוח מבלבל ומפריד חלקי האוירים ונתפזרים^{טז}, עד שא"א לחבירו לשמוע אפילו הקול מכ"ש הדיבור בעצמו :

עתה יבאר מה היא הרוח סערה שעל ידה לא מגיע דיבורו של הצדיק אל הרחוקים מאמונה

' עיין תורה קלד - וכמו שכתוב בזהר (יתרו דף סח): "וישמע יתרו" והלא פלא עלמא שמעו אלא יתרו שמע וכו' עין שם. והו' זפאך מאן דמלל על אדנא דשמע' (זהר תצנה דף קפו).

ועיין תורה מז תנינא - וכמוכא על פסוק "וישמע יתרו": "הלא כל העולם שמעו, אלא יתרו שמע וכו' (זהר יתרו דף סח). פי רק שמיעת יתרו נחשב לשמיעה, שנכנס באזניו, ושמיעת כל העולם אינו נחשב לשמיעה.

^א ספר הברית ח"א מאמר יז פ"ו וספר שבילי אמונה נתיב ד' שביל א' ד"ה האונים. (מחלוקת המחקרים בזה עיין מנחת יצחק ח"ב יג ג) ולקמן תורה לא אות ב'

^ב עיין מנחת יצחק ח"ב יג סק דנחלקו המחקרים אם הקול הולך בעצמו או אויר מכה באויר כדברי רבינו כאן ונפ"מ לגבי שבת אם דיבור נחשב כחוח או כח כוחו. (וצ"ע אם אפשר לפשוט מרבינו מי מהמחקרים צודק או שרבינו שמע רק צד אחד של החקירה)

וצ"ע אם זה הקול הולך ניהא דהיינו נפשו אבל אם כרבינו האויר מכה באויר אין זו נפשו שמגיעה לחבירו

עוד בביאור עניין הקול והשמיעה עפ"י המחקרים עיין ספר הברית - חלק א מאמר י"ז נפש החי שבמדבר - פרק ו... מהות הקול הוא התנועה בחלקי האויר אשר כל חלק ירעיד הסמוך לו וידחוף אותו ממקומו בזה אחר זה עד יגיע לאוזן....

וביתר הרחבה מבאר זאת שם למעלה יותר - דע כי מהות הקול הוא אויר, אמנם הוא אויר נד ולא נח, וסיבתו הוא כי יקרה בתוך האויר הנח איזה דבר אשר ידחוק פתאום חלק מה מהאויר הנח ואז יצטרך האויר לצמצם את חלקיו על ידי הגוף אשר ילחצנו ותיכף כסור אותו גוף הדחוקו יתפשט אותו חלק האויר וירחיב עצמו בכח להחזיק גבול יותר מאשר שכן שם בראשונה כדרך הטבע של כל הדברים הספוגיים, וזה לנו האות אם נעקם חרב בכח ותיכף נרפה ידינו ממנו בפעם אחת ובחפזון והיו ענין רואות כי לא לבד יחזור על ידי ספיגותו לישרו אך יתעקם גם יתעקם לצדו השנית, ככה יעשה האויר, כי כבר יד לנגד עיניך (במאמר ז' פרק א' ב') כי האויר הוא ספוגי וכשיתפשט ויתפוס גבול יותר מבתחלה ידחוק את האויר הסמוך לו והקרוב אליו מכל צד מסביב ויעשה באויר עגולים אחר עגולים כאשר יעשה במים עגולים אחר עגולים ע"י תנועת אבן הנזרק אל תוכו ואין הפרש והבדל בין עגולים אשר במים לעגולים אשר באויר, רק מה את אשר במים ילכו ויתפשטו בקו ישר אחד לכד ממקום האבן והולכים לצד אחד זה אחר זה (לינא רעקטא) ובאויר יתפשטו העגולים ממקום הולדם לכל צד מסביב עד יגיעו לאוזן השומעת ושם תקיש על עור הדק אשר בעומק האוזן הנקרא (טימפאניטיש) שהוא תוף השמע אשר זכרתי למעלה (פרק ד' מאמר זה). ובזאת תדע כי נולד הקול מכל דבר אשר ידחף איזה חלקי אויר העולם הנח, בין שהוא אויר עצמו היוצא מפה האדם חזי ודחוק את האויר החיצוני הסמוך לפה ומרעידו בחלק אחר חלק, או אם ינשב האדם ברוח פיו תוך כלי חלול ומפולש ומוציא רוחו דרך חצוצרות ושופר או קנה החליל מכה בתוך אויר העולם ומרעידו, ובין שהוא איזה גוף כמו אם נכה בשבט תוך האויר בכח ומרעידו נשמע קול, או על ידי פגישת שני גופים זה בזה פתאום כמו אם נכה כף אל כף או עין לעין או ברזל בברזל יחד וכדומה כי האויר אשר היה בינם נתגרש פתאום ממקומו והיו אך יצא יצא בחפזון מפשט ומפצץ ומרעיד חלקי האויר החיצוני מסביב וכן בזה אחר זה עד יגיעו אל תוך אוזן השומעת על כן לא ישמע קול במקום ריקות האויר, ובא האות והמופת על זאת בכי נוריק את האויר מכלי זכוכית גדול על ידי (לופט פאמפע) ונשים בתוכה פעמון ונקיש את הפעמון בתוכה אף אם נראה בחוש העין הכאת הלשון בדופני הפעמון לא נשמע קול כלל:

^ג צ"ע שכתב אחד שיכול לדבר ולא כתב מי שיכול לדבר ואולי משמע שיש רק אחד כזה בדור ולקמן כתב כשמדבר זה שיכול לדבר ועוד לקמן עה"פ אשר הגיד מרדכי כתבתי הגיד דייקא עפ"י תורה כ' שהכוונה לצדיק שומר הברית

עיין פרפראות לחכמה אות ג שאחד שיכול לדבר הפירוש אחד שמוצא התפארות אפילו בניצוץ טוב הנמצא במקום חשוך כמו בעכו"ם שמגלה שגם בטוב הזה נמלך הקב"ה בבריאת עולמו ובאות ב' שם מבאר שאפילו בעכו"ם עצמו מוצא איזה טוב במה שאע"פ שגובר לאמצעי אבל עכ"פ מאמין שהוא ית' אלאה דאלאה

פרפראות לחכמה מאמצע אות ג' - ועל כן התיקון לזה צדקה, כי על ידי זה נעשה אויר הנח והזך, ואז כשהצדיק שהוא בחינת מרדכי מדבר דיבורים שלו שהם כפירה בעבודה זרה, והוא עוסק לגלות התפארות של כל ישראל אפילו של הפחותים שבהם, ומגלה שכל הכופר בעבודה זרה נקרא יהודי ויש להשם יתברך התפארות ממנו, אף על פי שהוא נכשב בין העכו"ם כנ"ל,

^ד עיין יחזקאל א' עסאי אחת מג' קליפות ולקמן מנגה אותה רוח רעה רוח ענאה ועיין תורה סט ענאה היא עכירות המת.

^ה בתולד - נמחק ויבת לחבירו

^ו צ"ע כי משמע שדייקא רוח סערה גורם וזה רק הפך הנח ולא הפך הזך וצלול ואמנם בגשמיות הרוח סערה מפזר את העפר אבל ברוחניות צ"ע מה הכוונה

וע"י צדקה הוא לוקח נפשות [ז], כי לוקח לעצמו רעים"ח ואוהבים/ט"ו. כמו שאמר מונבו (ב"ב

יא.)^כ אבותי גנזו ממוון ואני גנזתי נפשות הפשט שע"י הצדקה החיה נפשות עניים, שעל ידו נצלו ממיתת רעב וזכות קיום נפשות אלה גנוזה לו אצל הקב"ה לשכר עוה"ב, אבל רבינו דורש שע"י צדקה כאילו אוסף לעצמו נפשות ישראל שיהיו באהבה ושלום איתו.

נמצא שכל מה שנותן צדקה ליותר אנשים, עי"ז הוא קונה/כ"א לו רעים כב יותר כגידן. וע"י זאת האהבה שקונה ע"י הצדקה, ע"י זה נדרכך האויר בבחי' משל חוש השמיעה הנ"ל ויכול הקול לילך לרחוק יותר. וכל מה שנותנים"ח ליותר אנשים צדקה וקונה אהבה עם יותר אנשים, עי"ז נתרבה יותר האויר הנח והזך/כ"ב.

להבין הקשר בין אויר נח וזך לאהבה ופתיחות הלב שנעשה ע"י הצדקה מבאר רבינו, שגם האהבה שגורמת הצדקה היא בחי' אויר ורוח, כי יש בחי' רוח רוחני בלב האדם, /כ"ג בחי' רוח הדופק המבואר בתורה נו. כי התפעלות הלב גם נקראת רוח. ואהבה היא התפעלות הלב בבחי' התקשרות לנאהב בחי' אתדבקות רוח ברוח, וכמו שהשנאה היא בחי' התפעלות הלב שמפריד הלבבות כך להפך האהבה היא התפעלות הלב שקושר הלבבות, ורוצה לתת לו משלו ורצה בטובתו ונפתח ליבו לקבל דברי חברו הנאהב. וזה מכונה אתדבקות רוח האוהב ברוח הנאהב. שע"י האויר ביניהם נח וזך, ונוח לאוהב לקבל את דעת הנאהב אפילו כשהיא הפוכה מדעתו. ובוזה נראה שיובנו דברי רבנו כי, אהבה הוא אתדבקות"ח רוחא ברוחא, דהיינו רוח האוהב ברוח הנאהב/כ"ט.

שזה בחי' אויר הנח, שרוחם נחים זה מזה, כי אין רוח רעה שהוא שנאה, שיפריד ביניהם. כי השנאה היא בחי' רוח רעה, כמ"ש (שופטים ט')/ל' וישם ה' רוח רעה בין אבימלך ובין אנשי שכם, ופירש"י שנאה/ל"א. נמצא ששנאה הוא בחי' רוח רעה דהיינו בלבול האויר/ל"ב,

^י לשון הכתוב משלי פרק יא (ל) פְּרִי צְדִיק עֵץ חַיִּים וְלֶקַח נַפְשׁוֹת חָכָם: וזה הפסוק המובא לקמן במעשה דמונבו המלך.

פרש"י – ולוקח נפשות חכם – מי שהוא חכם קונה לו נפשו' שמלמד' דרך טוב והרי הם לו כאלו קנאם כענין שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן (בראשי יב).

^י גם בדפדפון ובתורה- רעים ומתולד- רעים

^ט רע ואוהב החילוק נראה כי אהבה בחי' חסד ומבטא יותר את ענין הרצון של נתינה לאהוב אבל רע הוא בחי' תרי רעין דלא מתפרשין דהיינו שמבטא יותר את ענין רצון האוהבים להיות יחד.

^כ ת"ר מעשה במונבו המלך שבזכו אוצרותיו ואוצרות אבותיו בשני בצורת וחברו עליו אחיו ובית אביו ואמרו לו אבותיך גנוז והוסיפו על של אבותם ואתה מבזבזם אמר להם (ש"ס תמונת) אבותי גנוז למטה ואני גנזתי למעלה שנאמר (תהילים פה-יב) אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף. אבותי גנוז במקום שהיד שולטת בו ואני גנזתי במקום שאין היד שולטת בו שנאמר (תהילים פט-טו) צדק ומשפט מכון כסאך. אבותי גנוז דבר שאין עושה פירות ואני גנזתי דבר שעושה פירות שנאמר (ישעיה ג') אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו. אבותי גנוז [אוצרות] ממון ואני גנזתי אוצרות נפשות שנאמר (משלי יא-ל) פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם. אבותי גנוז לאחרים ואני גנזתי לעצמי שנאמר (דברים כד-יג) ולך תהיה צדקה. אבותי גנוז לעולם הזה ואני גנזתי לעולם הבא שנאמר (ישעיה נח-ח) והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך:

^{כא} לעיל נקט לוקח נפשות כלשון הפסוק שהובא במעשה שמונבו וכאן נקט לשון קונה רעים. (כי יקח איש אשה גם הוא לשון קניין כמבואר בריש מסכת קדושין)

^{כב} גם בדפדפון- רעים, בתורה ומתולד- רעים

^{כג} הערה זו נוספה בתורה בפנים

^{כד} # וכן אית' בתנח"ך פ' נח ולוקח נפשו' חכם זה הוין את העניי' ע"ש. ול"ע כי שם מזכיר שון חיות

^{כה} בתורה- שנותן

^{כז} לעיל נקט גם צלול וכאן השמיט.

^{כח} אע"פ שבגשמייות הלב הוא רק משאבה ששואב הדם ודוחף את הדם ועי"ז נעשה מחזור זרימת הדם בכל הגוף וכשמגיע ללב נדפף לריאות כדי לקבל חמצן וחזור ללב ונדחף למחזור הדם אל כל חלקי הגוף. אבל הכח המפעיל את הלב הוא בחי' רוח רוחני וכן רואים בחוש שכל התפעלות מאיזה דבר משנה קצב הדופק וממילא גם את קצב זרימ הדמים, ועי"ז כל הגוף מרגיש ומתפעל.

^{כט} גם בדפדפון ותורה- אתדבקות, ומתולד- אתדבקות

^{כט} צ"ע שנקט הנאהב ולא נקט האוהב.

^ל שופטים פרק ט' (כג) וַיִּשְׁלַח אֱלֹהִים רוּחַ רָעָה בֵּין אַבְיִמֶלֶךְ וּבֵין בְּעֵלֵי שָׁכֵם וַיַּבְגְּדוּ בְּעֵלֵי שָׁכֵם בְּאֶבְיִמֶלֶךְ:

רש"י (כג) רוח רעה – שנאה, שלנ"ש מלטלינ"ט בלע"ז:

שמעתי מהרי"ח ששכב דייקא הוא מקום המסוגל לשנאה ומחלוקת וכן שנאת האחים ליוסף התחיל שם ומלכות יהודה וישראל נחלקה משם, וכן בגוף השכב הוא תחילת התפלגות הגוף מלמעלה למטה.

שעי"ז אין יכולין לשמוע הדיבור כי היא פירוד והתרחקות הלבבות. ולהיפך אהבה וריעות הוא בחי' אויר הנח והזך, שע"ז נשמע הדיבור למרחוק בחי' קירוב הלבבות.

וזה נעשה ע"י צדקה, בחי' הון יוסיף רעים^{לא} רבים. שע"י צדקה הוא לוקח לו רעים^{לד} ואוהבים, שע"ז נעשה בחי' האויר הנח והזך כנ"ל. צ"ע בזה האם הוא עניין סגולי שצדקה פותח את לב כל העולם, או שהוא טבע הנותן שיפתח לב עצמו אל המקבל ממנו. שע"ז כשנותן לצדיק שהוא כלול מכלל נפשות ישראל נפתח ליבו באופן סגולי אל כל נפשות ישראל.

וכל מה שמרבה ליתן צדקה ליותר אנשים, נתרבה ביותר בחי' האויר הנח והזך. כי כשנותן צדקה לאיש אחד, נמצא שקונה לו אוהב אחד. ואזי נתרבה רוחו ברוחו, ונעשה שטח קטן של אויר הנח והזך. וכשנותן צדקה לשני אנשים, נעשה שטח יותר^{לה} גדול של אויר הנח והזך. וכן כל מה שמרבה ליתן ליותר אנשים, וקונה לו רעים^{לו} ואוהבים יותר, בבחי' הון יוסיף רעים^{לו} רבים, נתגדל ונתרבה יותר ויותר השטח של האויר הנח והזך. וע"כ העיקר ליתן צדקה לצדיקים אמתיים ולעניים הגונים, שכלולים מכמה נפשות ישראל ולעיל נקט לת"ח משמע שבאמת העיקר ליתן לצדיק שכלול מכל נשמות ישראל וגם לעניים הגונים מועיל אבל לעני שאינו הגון וכ"ש לעשיר שאינו הגון זה פגם גדול כמבואר בתורה רסד, וישתדל יתן לצדיקים אמתיים שכלול בהם כמה נפשות מישראל, כי בזה הוא מגדיל מאוד השטח של האויר הנח והזך כנ"ל. כי בצדקה שנותן להם לבד, הוא קונה לו רעים^{לח} רבים מאד דהיינו גם כל תלמידיהם. כי הם כלולים מהרבה נפשות/ט^ט, שע"ז מתרבה ביותר בחי' האויר הנח והזך כנ"ל.

עתה הולך רבנו ומבאר כיצד הדיבור של הצדיק שהוא בחי' מרדכי הצדיק איש יהודי שדיבורו ישראלי דבור קדוש של אמונה וכפירה בעכו"ם הולך מלרחקים ע"י שהאויר נח וזך כנ"ל, ונכתב אצל הגויים בלוח לבם ושומעים את

^{לא} צ"ע הבטוי רוח רעה מובא בתנ"ך עוד חמש פעמים כולם בשאל המלך ושם אין פירושו שנאה ונראה החילוק שכשאומר שהרוח רעה היא בין שנים הכוונה שנאה אבל בשאל בעתו רוח רעה הכוונה חרדה ושם בפרק יח פסוק י' מבואר שע"י הרוח הרעה הונו נעשה שוטה המדבר דברי שטות אמנם למעשה שם גם מבואר שגם שנאה באה לו על ידה לדוד

עיין שמואל א פרק טז (יד) וְרוּחַ יְהוָה סָרָה מֵעַם שָׁאוּל וּבִעֲתָתוֹ רוּחַ רָעָה מָאָת יְהוָה: ופירש המצודות ציון – ובעתהו – מלשון בעתה וחרדה. רוח רעה – רוח מחריד ומרעיד:

ועיין שמואל א פרק יח (י) וַיְהִי מִפְּתָחַת וַתִּצְלַח רוּחַ אֱלֹהִים רָעָה אֶל שָׁאוּל וַיִּתְנַבֵּא בְתוֹךְ הַפִּיט וְדוֹד מְנַגֵּן בְּיָדוֹ בַּיּוֹם וַיְהַנִּית בְּיַד שָׁאוּל: (יא) וַיִּטֵּל שָׁאוּל אֶת הַחֲנִית וַיֹּאמֶר אֶבְיָה בְּדוֹד וּבְקִיר וַיִּסֵּב דוֹד מִפְּנֵי פְעֻמָּיִם:

מצודות ציון – ויתנבא – תרגם יונתן: ואשתטי, רוצה לומר היה מדבר דברי שטות, ואמר לשון נבואה, כי הנביא והשוטה מדברים דברי רמזים, זה לנבואתו וזה לשטותו:

^{לב} צ"ע כי גם אהבה היא רוח כנ"ל ולכאורה כל רוח היא בלבול האויר. אבל באמת זה רק בגשמיות אבל ברוחניות זה להפך רוח רעה היא פירוד ובלבול אבל רוח טובה היא דבקות ונייחא בחי' אויר נח וזך דייקא. ועדיין צ"ע קצת כי כל לשון רוח הוא על מרוצת האויר ממקום למקום דאי לאו הכי אינו רוח אלא אויר, וא"כ איזה מרוצה יש ברוח טובה. ואולי כי היא התלהבות ובבחי' אהבה מקלקלת השורה. ואעפ"כ לעניין שמיעת הצדיק היא אויר נח וזך כי דייקא על ידה נעשה מקום בלב לשמוע דברי חבירו גם כשהם הפך דעתו ואמונה.

^{לא} גם בתרלז- רעים, ומתלז- ריעים

^{לב} גם בתרלז- רעים, מתלז- ריעים

^{לד} בתרלז- יות

^{לה} גם בתרלז- רעים, מתלז- ריעים

^{לו} גם בתרלז- רעים, מתלז- ריעים

^{לז} גם בדפדף ותרלז- רעים, ומתלז- ריעים

^{לט} צ"ע לכאורה מה מועיל הצדקה לצדיק הכלול מהרבה נפשות אם עדיין איני בשלום ואהבה עם הנפשות עצמן. ובאמת יותר צ"ע כיון שכל מטרת האהבה כדי שילך דיבור הצדיק אל הגויים הרחוקים כדי שיתגיירו ויושלם המזבח, מדוע א"כ צריך לתת צדקה לישראל ולצדיק הכלול מהם, ולא לתת לגויים כדי שתתרבה אהבתם אל ישראל ויקבלו אמונתם. אלא מבואר כאן בברור שהכל תלוי רק באהבה שבין ישראל עצמן. ולכאורה אולי כיון שהוא עניין סגולי לכן מועיל הצדקה למי שכלול מרוב נפשות ולא דווקא לכל ישראל עצמם, אבל באמת יותר נראה, שבאמת כנ"ל עיקר הצדקה כאן היא מה שפועלת אהבה, לכן נראה שעיקר העניין כאן הוא לא עצם הצדקה אלא מה שאדם מוכן לקבל דעה שהיא הפך דעתו ולהיות בשלום ואהבה עם מי שהוא הפך טבעו ודעתו שלו. לכן כשמתבטל לצדיק זה נעשה הרבה יותר כי דעת הצדיק ביותר רחוקה מדעתו, ובבחי' זו צדקה לצדיק כוללת צדקה לכל ישראל. אלא שלמעשה בחוש רואים שגם מי שמתבטל לצדיק עדיין צריך עבודה גדולה לקבל את חבירו. לכן אולי כיון שדיבורו של הצדיק הוא זה שצריך להיות נשמע אצל הרחוקים לכן גם האהבה ושלוש צריך בעיקר בהקשר לצדיק. ואעפ"כ משמע מבואר כאן שגם צדקה לכל ישראל מועיל בזה. וצ"ע.

^{לז} בתקפא גיטין ברגר ואוצר- הנך ובלוח השמסות שם כתב שתוקן בחלק מהספריים- הנח, ומצאתיה בתקפא הוצאת ככבי אור- הנח.

קולו ומתעורר הטוב שבהם ונזכר במעלתו שהוא נשמת ישראל הקדושה שבה התפאר הקב"ה כשברא את עולמו ובה מתפאר בכל יום בבחי' התפילין שלו, ועי"ז נמשך הטוב בכח גדול ומושך את הגר לנתק עצמו מהעכו"ם ולהתגייר.

כעין זה מצינו בתורה לא ואולי עפ"י המבואר שם באריכות יותר יתבאר גם כאן יותר. עי"ש אותיות ו' ז' ח' ט' – וז"ל שם – [ו] ומי שהוא בבחינת פרייה, אזי (אדרא נשא קמ"ב): 'חסד מתגלה בפמא דאמה, בבחינת (תהלים פ"ט): 'לעולם אשמר לו חסדי וברייתי נאמנת לו'. ובשביל זה נתנה מדת חסד לאברהם, כי הוא היה ראש למאמינים וראש לנמולים: וכשנתגלה החסד, הינו האהבה וההשתוקקות, בבחינות (שיר השירים ב): 'כי חולת אהבה אני'. אזי הוא עושה נפשות, בבחינות (בראשית י"ב): 'ואת הנפש אשר עשו'...

[ז] ודע שלא די לאדם בהשתוקקות בלב בלבד, כי צריך האדם להוציא בשפתיו כסופיו, [ח] וזהו (קהלת ח): 'יש הבל אשר נעשה על הארץ' וכו', זהו בבחינת גלגולי נפשות, כשאדם משתוקק לאיזה דבר, ומוציא השתוקקותו אחר כך בהבל פיו כנ"ל, אזי נעשה הנפש. והנפש הזאת הינו הרוח ממללא, הולכת באויר, ומגיע לאדם אחר, ומעוררת את האדם אחר לתשוקה. ולפי התשוקה, לפי הנפש, לפי הרוח ממללא, כן נתעורר האדם. אם התשוקה בא מצדיק לרשע, אזי נתעורר הרשע בהרהורי תשובה, בבחינות: 'יש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים'. ואם להפך, להפך. והכל נעשה על ידי ההבל פיו שהוא הנפש, כי זה ידוע לכל, שעקר הדבור הוא, שפלי הדבור מפין באויר, ואויר הזה פוגע באויר הסמוך לו, והסמוך בסמוך, עד שמגיע לחברו, ושומע חברו האותיות. וכשהוא מקבל דבורו, הוא מקבל נפשו ונתעורר לדבר הזה:

[ט] ומי שהוא במדרגת אברהם, הינו בחינות בעל נפש, אזי בודאי כל אכילותיו וסעדויותיו בבחינת לחם הפנים... ובאמת הוזהרנו שלא למהר ללמוד מתורה לתורה, אבל נראה ששם מבאר מה שאצלינו מקצר, ודברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר, וע"כ לפעמים דייקא ממרחק תביא לחמה. ע"כ נראה שאפילו אם הפירוש כאן לא ממש כמו שם, אבל קצת לקרב לשכל את ענין הדבור הישראלי, שהולך למרחק ועושה גרים דהיינו בחי' הנפש אשר עשו בחרן, חרן דייקא בחי' עכו"ם. וכן המבואר שם גודל מדרגת אברהם אבינו שאכילתו בחי' לחם הפנים, הוא ענין תיקון המזבח שזכה ע"י שגייר גרים הרבה.

עוד עי"ש בתחילת התורה שמדבר הרבה מצדקה שהיא בחי' אמונה, ומנהגת הגלגלים. ואולי גם בזה יתבאר גודל פעולת הצדקה שעושה אויר נח וזך בכל העולמות אע"פ שנותן לעני הגון מישראל פועל אויר נח וזך אצל הגויים שיהיה נשמע אצלם דבור אמונה של הצדיק.

עוד בענין הצדקה שמבואר כאן שהיא הקרקע לעשיית גרים עיין שער הגלגולים שגרים נעשים ע"י חסד. וכן מבואר בתורה לא שאברהם איש החסד דייקא עשה נפשות בחרן, וכן מבואר בתורה קמב אברהם ראש לגרים וכל הגרים נקראים על שמו נדיבי עמים נאספו עם אלקי אברהם.

בענין דבור הישראלי של הצדיק ההולך למרחקים עיין בתפלה שלנו אות רמ שגם הספרים של הצדיק הם בחי' הדבור הישראלי הקדוש הנ"ל.

ואזי כשהאויר נח וזך, אזי כשמדבר זה שיכול לדבר דיבור הישראלי, היינו דבורי הקדוש. אזי זה הדיבור נכתב ונחקק בהאויר/מ"ב, בבחי' (תהלים מה)/מ"ג, לשוני עט סופר מהיר. ואזי הולך הדיבור ונשמע"י למרחוק, בבחי' (אסתר ט')/מ"ה, ושמעו הולך בכל המדינות. כי מחמת שהאויר נח וזך יכולים לשמוע למרחוק (עיין תורה סג שע"י דבורים קדושים עושים כנפים דקדושה. ועיין תורה לא שיש הבל אשר נעשה בארץ, והולך למרחוק, וכשיוצא מלב מלא כסופים דקדושה, נכנס בלב בני אדם, והם נכספים להש"י וחוזרים בתשובה, וזה בחי' את הנפש אשר עשו בחרן). ואזי זה הדיבור נכתב בספריהם

^א בדפ"ר - דיבור, וכן מתוצו - דיבור

^ב משמע שנכתב גם באויר גם בספריהם. וצ"ע לכאורה מה שנחקק באויר אין זה כתב שדיבר עליו לעיל שכדי שלוח למרחוק צריך כתב, כי באויר גם למקום קרוב נכתב ונחקק באויר ואין זה מועיל למרחוק אלא אם עי"ז נכתב בספריהם.

^ג תהלים מה (ב) רחש לבי דבר טוב אמר אני מעשי למלך לשוני עט סופר מהיר:

צ"ע מדוע מצטט את המילה מהיר ובפרט שאח"כ כותב שהדיבור הולך והליכה היא לאט

^ד בתרלז - תיבת ושמע נחמק

^ה אסתר פרק ט (ג) וכל שרי המדינות והאחשדרפנים והפחות ועשי המלאכה אשר למלך מנשאים את היהודים כי נפל פחד מרדכי עליהם: (ד) כי גדול מרדכי בבית המלך ושמעו הולך בכל המדינות כי האיש מרדכי הולך וגדול:

נראה הכוונה שמעו של מרדכי שהוא בחי' כפירה בע"ז הולך בכל המדינות נמצא שהכפירה בע"ז הלכה בכל המדינות

צ"ע עפ"י הנ"ל שזה נעשה ע"י צדקה איזה צדקה קדמה לזה שם במגילת אסתר. ואולי שם זה לא ע"י צדקה אלא ע"י צרה שבאה להם כמובא גדולה הסרת טבעת של המן מכל נבואות הנביאים וכידוע כשיש אויב משותף מבחוץ בטלה השנאה שבפנים.

של העכו"ם/מ¹⁰ (עיי' תורה כ' אות ז' שמהתורה של הצדיק נבראים מלאכים ממש ואולי הם אלו שכותבים היפך אמונת הגויים וכמובא בגמ' מגילה על הפסוק "וימצא כתוב" מכאן ששמי מוחק וגבריאל כותב), **מדינה ומדינה ככתבה** [מ¹¹/מ¹²] צ"ע כיון שנתבאר שהצדקה היא לישראל כיצד זה מועיל לאויר נח וזך בין ישראל לעכו"ם/מ¹³ ואמנם מצינו שחז"ל ציוו לפרנס עניים מדרכי שלום, אבל בפשט כאן נראה שעיקר הכוונה הם הגרים והיה לומר שהעיקר זה לתת צדקה לגויים וקשה דכתיב לא תחונם ועוד כיצד יהיה אהבה עם גוי עשיר ועוד שנצטוונו להתרחק מהגויים שלא יבואו להתחנות עמהם וכמה גזרות גזרו חז"ל לזה כגון בשולי עכו"ם ופת עכו"ם ובחצר שלא לדור ישראל אחד עם גוי אחד, לכן נראה שצריך לומר שכוונת רבינו שהשלום ואהבה בין ישראל מועיל שיבוא הקול עד לעכו"ם/מ¹⁴ כי כמו שהצדיק שרש נשמות ישראל וע"י צדקה לצדיק נעשה אויר נח וזך בין כל ישראל כך כל ישראל שרש לכל ע' אומות הגויים ונעשה אויר נח וזך בינם לבין כל ישראל/מ¹⁵. ואזי נעשה מקום בלב כולם לקבל דעת חבריהם השונה ואפילו הפוכה מדעתם, ונעשה בלבם מקום לשמוע דברי הצדיק שהם

¹⁰ עיי' ביאור הליקוטים משמע מדבריו שהכוונה נכתב הוא כמו משל כי כמו שבכתיבה הוא רעיון שכלי מתגשם באותיות ונכתב בדי גשמי ונחקק בעור בהמה כך דיבור האמונה של הצדיק שהוא דיבור קדוש הוא מגיע ונשמע למקומות הנמוכים ומגושמים עד בחי' עכו"ם הנמשלים לעור בהמה שזה בחי' שנכתב בספריהם של העכו"ם

וזה לשונו שם – ועל כן העיקר להתקדש בתיקון הצדקה, שהיא בבחינת מעשה כמוב"פ, והיא בבחינת היראה כנ"ל, שעל ידה כל התפשטות האהבה, מעילא לתת ומתתא לעילא, שנמצא מהבחינות האלה, בחלקי קומת הנפשות. ומכל שכן כשנותנים אותה להצדיק בעצמו כמוב"פ, שעל ידי זה מתבטל יותר החומר כנגד הצורה, ואינו מגביר עליו את העכירות, ואדרבא, בהירות וזכות השכל מתפשט גם עליו, עד שמתפשט אור וזכות השכל של הצדיק להגיע גם על עור לבוש העדר הדעת לגמרי, שנפלו זה לעומת זה במחשבת הסטרא אחרא, שהוא תוקף העשיה כנ"ל, לכתוב שם גם כן באור שכלו ודעתו, עד שנתעורר גם בהם זכרון דעתם שעלו במחשבה תחילה, עד שיתעלו משם כנ"ל. ואז יוצא יותר אל הפועל התפארותו יתברך שעמהם, שזה בעצמו כתיבת התפילין שלו המוב"פ. והכל בכח הרב ספרא משתעי, בלשונו עט סופר המוב"פ, שעבור כל זה בעצמו היתה עצתו לבריאת העולם, מה שצפה וכו'.

ועיי' שם בסופו – כי מיראתם של יראיו האלה, נתפשט יותר אור האהבה והרצונות שבכלליות הבריאה, עיי' לעיל. שעל ידי התפשטות האהבה הזאת, יורד הארתם לתוקף בחינת העשיה, עד שדבריהם נצטיירים ונתהווים לעשיה ממש של הכתב כמוב"פ. עד שנשפע על ידי זה, הזכרון והדעת, גם לחלקי הנשמות שנטמעו בעומק וראשית מחשבת הסטרא אחרא כמוב"פ, להיות נזכרים גם הם, שהיו אצל השם יברך במחשבה תחילה, ובעצתו לבריאת העולמות. שצפה מראשית אחרית, שאף על פי שרבים ירדו ויפלו כמו שיפלו, אבל גם משם, יעלה אותם הצדיק האמת, עד שיתהוו על ידי זה לנצח, לבושי גאותו ותפארתו, בפאר לבישת התפילין המוב"פ. שכל כתיבתם הוא במעשה עור, לבושי העדר הדעת שלהם כנ"ל. כי זה יכתוב ידו לה' ובשם ישראל יכנה [עיי' היטב בפנים וגם לעיל],

שכל זה בכח הרב ספרא המשתעי, בלשונו עט סופר מהיר המוב"פ, בכתיבת התפילין למעלה ולמטה ודו"ק, ואז כאשר נמצא כתוב גם בתכלית המדריגה שלמטה, את אשר הגיד מרדכי, יתפשט מקדרות האפר, וכסות השק שהיה לבוש בו מקודם. **כי אז יצא מלפני המלך** בלבושי המלכות, ובגדי התפארת המוב"פ, וליהודים היתה אורה וכו', ויקר אלו תפילין, ורבים מעמי הארץ מתיידיים, כי נפל פחד היהודים עליהם, כמוב"פ, לענין הכתוב וראו כל עמי הארץ וכו':

¹¹ לשה"כ במגילת אסתר – באגרות ראשונות א' כב, ובאגרות שניות ג' יב, ובאגרות שניות ח' ט,

¹² לשון זה הוא לשון מגילת אסתר ונזכר שם ג' פעמים

א. כב – באגרות ראשונות דלהיות כל איש סורר בביתו.

ג. יב – באגרות שניות דיג ניסן להשמיד ולאבד.

ח. ט – באגרות אחרונות דכג סיוון לעמוד על נפשם.

ובאף אחד מהם לכאורה לא נכתב דיבור של היפך אמונתם. ולמעשה רק אחרי אגרות אחרונות היו רבים מעמי הארץ מתיידיים. **ואולי כי באמת בכל פעם נחקק יותר עד שבשלישית גרם לעשות גרים**

רבינו מפרש כל התורה כאן בסיפור המגילה ומה שהטוב הכבוש מוצא היפך אמונתו רבינו רימו זאת ב"וימצא כתוב אשר היגיד מרדכי" וזה נמצא אחרי אגרות שניות "את אשר היגיד" לפני האגרות השניות. והוא היגיד שבקשו לשלוח יד במלך ומבואר בגמ' שזה נמצא כתוב ע"י שמלאך הכריח את המלך אחשוורוש לקרא ואולי זה רמו שהדברים יש בהם רוח טובה.

אבל צ"ע לא נזכר שעי"ז אחשוורוש התגייר ואולי עיי"ז יצא בזרע הילודים כדלקמן דהיינו דריוש שהרשה לבנות את הביהמ"ק.

¹³ **ואע"פ שלעיל** בארנו שעיקר העכו"ם שצריך תיקון הוא העכו"ם שבתוכי אין הכוונה להוציא מפשטו ואדרבה כאן א"א לבאר שהכוונה לעכו"ם שבתוכי שהרי תיקון הצדקה אינו לעשות שלום בין האדם לעצמו.

¹⁴ **עיי' שמות יא ב'** ישאלו איש מרעהו וכו' ונחלקו המפרשים מאי רעהו האם הכוונה שישאלו מהמצרים וקודם מתן תורה גם הם נקראים רעהו (עיי' רבנו בחיי) או שהכוונה רעהו דייקא דהיינו שישאלו ישראל מישראל ועיי"ז ישאלו להם גם הגויים (כך פירש הגר"א בקול אליהו וחדושי הר"ם בלקוטי יהודה וכן פרש המלבי"ם). והכי נמי כאן ע"י אהבה שבין ישראל יהיה נעשה אהבה של הגויים לישראל ויקבלו אמונתם.

¹⁵ **ואולי כי כל בני האדם** בעולם הם קומה אחת שהצדיק בראשה והעכו"ם בשוליה והדיבור של הצדיק צריך לעבור בכל הקומה עד שנחקק למטה בבחי' עור בהמה במקום הגס והמגושם שנמצאים בו העכו"ם

אמונתם המתגלה להם בספריהם. ואזי מוצאים העכו"ם בספריהם היפך אמונתם²¹) דהיינו שמגלים שיש סתירות²²) בכתבים שלהם ואין בהם ממש. כמו שמצינו כמה גרים שנתגיירו מחמת זה [י"ז], מחמת שמצאו בספריהם היפך אמונתם, ומאין בא זאת. שימצאו עתה מה שהוא מתנגד לאמונתם. אך זה בא ע"י הדיבור של הצדיק, שנחקק ונכתב בהאוויר, בבחי' לשוני עט סופר מהיר. והאוויר הי' זך ונח, ע"י בחי' הון יוסיף רעים²³) רבים. עד שהלך הדיבור, בבחי' ושמעו הולך בכל המדינות, ונחקק ונכתב שם בספריהם. וע"י בחי' זאת²⁴) מצאו בספריהם היפך אמונתם, לכאורה צ"ע כוונת רבנו בזה כי מסתמא ספריהם כבר כתובים, ואע"פ שאנו מאמינים שאצל הצדיק אין טבע ויכול לכתוב גם בספר כתוב ורחוק אבל כאן נראה שעכ"פ כוונת רבינו גם לפשט שתחת הטבע שע"י שהאוויר נח וזך אזי יש מקום בלב האדם לקבל גם דעה ואמונה הפוכה ממה שמקובל אצלו וע"ז גם סתירות שכבר היו כתובות בספריהם רק עכשיו יש לו לב לשמוע אותם שמיעה המתקבלת על הדעת והתפעלות עד שיבוא לשנות דעתו ומעשיו, וע"ז נתגיירו [י"ז]. כמו שמספרין מכמה גרים שנתגיירו ע"ז, ע"י שמצאו בספריהם היפך אמונתם. וכ"ז נמשך מבחי' הנ"ל כנ"ל :

עתה יבאר כיצד רמוז במגילה עניין הנ"ל, במעשה מבגתן ותרש שרצו להרוג את המלך ומרדכי הצדיק הצילו. ואחרי כמה שנים מצא אחשוורוש שכתוב אצלו המעשה הצלה של מרדכי.

וצ"ע שם איזה דברי אמונה דיבר מרדכי ואיזה צדקה הייתה שם שעל ידה נעשה אויר נח וזך עד שנמצא כתוב ואיזה הפך אמונתם מצא אחשוורוש כתוב. וצ"ע אמנם אחרי הנס רבים התגיירו אבל צ"ע כי מי שמצא כתוב הוא בעצמו לא מצינו שהתגייר ע"ז. ואולי אפ"ל שיצא בילודים דהיינו בדרייוש בן אסתר שהרשה לבנות את הבית. ומה שנמצא כתוב אולי רומז לאמונה כי מדבר בהצלת המלך ואיתא בגמ' שכל מלך במגילה רומז למלכו של עולם, ומרדכי הצדיק הכופר בעכו"ם גילה שרוצים להרוג את המלך שזה בחי' כפירות ופגם המלכות. והצדקה שעל ידה נעשה האויר נח וזך עד שהיה שמעו הולך בכל המדינות וימצא כתוב וכו' מבאר בלק"ה בהמה וחיה טהורה ד' ג' שזהו שאומר המדרש רשע כבר קדמו שקליהם לשקלין וזהו שבר"ח באדר משמיעין על השקלים דהיינו שמשמיעין את דבורי האמונה של הצדיק ע"י צדקה. ע"ש.

וזוה בחי' (אסתר ו')/נ"ח) וימצא כתוב, אשר הגיד מרדכי, פשט הפסוק מדבר ממה שמצא אחשוורוש בספר דברי הימים של פרס שכתוב לזכרון מעשה הצלת מרדכי את המלך כשרצו בגתן ותרש להרגו, ורבנו דורש

²¹ עיין ביאור הליקוטים ונראה כוונתו שדבורי הצדיק מעומק דבריו המאירים באור האין סוף לית מחשבותיהם ודעותיהם תפיסא בהם כלל וכלל עד שלתכלית ההיפך ולחושך ממש יחשבו להם שעל זה מוכרח הצדיק בחי' מרדכי להפליא בפלאי פלאותיו ולהלביש להם דברי שכלו ומחשבתו הסמוכה ביותר למחשבה תחילה, בלבושים שונים כאלה עד שירדו במעשה הכתב המבואר בפנים "מדינה ומדינה ככתבה" שע"ז נתצמצמים אורות דבריו בצמצומים נפלאים כאלה שאינם נחשבים לריבוי אור גם להיורדים בלי גבול לתוקף העשיה והעכירות והקלקולים שבה. וע"ז אז גם ביכולתם לקבלם ולהתעורר על ידם לשוב לשרשם בתשובה שלימה והני מילי אם האויר נח וזך.

ואולי כוונתו לומר שאור דיבורי הצדיק כדי שישמע לרחוקים צריך כל כך להצטמצם עד שנמשל לבחי' כתב, כי כן הוא הכתב, שהוא לבוש לדעת גדול שנכתב על עור בהמה חשוך.

²² בפשטות הפך אמונתם משמע שמצאו בספריהם שכתוב אמונת ישראל שזה הפך אמונתם, אבל כדי לקרב לשכל ולא להעמיד בנס גלוי, יותר נראה שבגלל הפעת דבורי הצדיק שמתנוצץ בלבם ונחקק בלבם נעשה מקום בלבם למצא ולשמוע הסתירות שבכתבים שלהם וע"ז הבינו שאין בהם ממש ונעשה מקום בליבם לקבל אמונה אחרת, אע"פ שהיא הפך אמונתם.

²¹ עיין חיי מוהר"ן אות ו'

²² גם בדפור' ותולד - רעים ומתולד - רעים

²³ בתולד - לא ברור ונראה שכתוב - הון

²⁴ עיין לקוטי תפילות יז אות רמ

²⁵ אסתר ו' (א) בְּלִילָהּ הָהוּא נִדְרָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לְהִבְיָא אֶת סֵפֶר הַזְּכוֹרֹת דְּבָרֵי הַיְמִיִּים וַיְהִי נִקְרָאִים לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ: (ב) וַיִּמְצָא כְּתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד מְרַדְּכִי עַל בְּגִתְנָא וְתַרְשֵׁי שְׁנֵי סְרִיסֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׁמָרֵי הַסֵּף אֲשֶׁר בְּקִשׁוֹ לְשַׁלַּח יָד בְּמֶלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוּשׁ:

עיין מגילה טו: וימצא כתוב כתב מבעי ליה (כי מציאה שייך בדבר האבוד) מלמד ששימשי מוחק וגבריאל כותב הרי שנכתב בנס ולפי הנ"ל היה בזכות מרדכי דהיינו כאילו מרדכי הוא הכותב היפך אמונתם שהיהודים רשעים הרוצים רעת המלך.

צ"ע הרי לא הגיד דברי אמונה דווקא. ואולי עפ"י המובא שכל מלך מגילה הכוונה למלכו של עולם א"כ הם רצו כביכול להרוג עצמם דהיינו להשכיח אותו ית' ומרדכי הפר זאת שזה בחי' אמונה. פי' כי כל בחי' ביטול למי שלמעלה ממני זה בחי' תיקון המלכות ואע"פ שהוא באמת מלכות דסט"א אבל כיוון שבגתן ותרש רצו להרוג את המלך לא בגלל שהוא מלכות דסט"א אלא בגלל שהוא מלך עליהם זה פגם המלכות ואת זה הפר מרדכי.

עוד לפי המבואר בהמשך שמרדכי הוא כפירה בע"ז הרי זה שנכתב בספריהם שמרדכי הוא שהציל המלך שמו לבד שנכתב שם זה בחי' הפך אמונתם

מרדכי, הוא בחינות הכפירה בע"ז/נ"ט, כמ"ש במגילת אסתר [פ] איש יהודי/ס"א היה בשושן הבירה ושמו מרדכי, וחז"ל דרשו שמרדכי מכונה איש יהודי כיון שהיה כופר בע"ז **כמשרז"ל (מגילה יג.)** [סב] /ס"ג **כל הכופר בעכו"ם נקרא יהודי**. ורבנו דורש **היינו שהדיבורים שהגיד מרדכי, שהם דיבורים של כפירת עכו"ם** רוצה לומר שכל דבריו הם כפירה בעכו"ם מצד המהות וגם במעשה הצלת המלך כיון שרומז למלכו של עולם כמבואר בגמ' נמצא שהציל את נפילת המלכות אמונה. **הם נכתבים בהאזיר, עד שנמצא**

עיין לק"ה בהמה טהורה הלכה ד' אות ג' שוימצא כתוב היה ביום הנפת העומר והנפת העומר עושה אויר נח וזך וימצא כתוב – צ"ע שרבינו מביא כמה פסוקים מהמגילה שמרמזים למהלך מסויים שביאר בתורה איך ע"י צדקה נעשה אויר נח ועי"ז דיבור הצדיק נכתב בספריהם והם מוצאים הפך אמונתם וצ"ע שבמגילה הפסוקים האלה אינם כסדר

אשר הגיד מרדכי – הגיד דייקא עיין תורה כ אות ד' עה"פ ויגד לכם את בריתו ובשביל זה נראת הגדה להורות על תיקון הברית וזה שכתב לעיל כשמדבר זה שיכול לדבר והכוונה לצדיק דהיינו שומר הברית ובתורה כ שיעור יז ביאר הריצ"ח ענין זה באריכות הקשר בין הגדה דייקא לברית שזה בחי' כתוב בעדות ואם לא יגיד ונשא עונו הגיד דייקא שלהביא לבי"ד את המציאות שראה בדיוק כמו שהיא זה תלוי בתיקון הברית וזה בחי' הגדה שאנו מספרים את המציאות שהיתה אז לבנינו בדיוק כמו שהיא בלא שנוי לכן צריך לזה תיקון הברית

ט ועיין פרפראות לחכמה אות ב' משמע קס שלומד קס גלוי התפארותו ית' צ"שאל וכל נלוץ טוב קל ישראל היכן קנפל גם זה בחי' כפירה בע"ז כי העכו"ם רוצה לכבוש את הטוב הזה ע"י שמיאץ אותו וכלאו כזר אין מננו קום התפארות

נראה לעניות דעתי בדרך אפשר, כי זה הצדיק שעוסק לגלות ההתפארות שהשם יתברך מתפאר עם ישראל בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות, ואפילו בפחות שבישראל כל זמן ששם ישראל נקרא עליו כי נקרא פושע ישראל, יש בו התפארות פרטי שהשם יתברך מתפאר עמו בפרטיות וכן בפרטי פרטיות כי יש לפעמים שאיזה פחות שבישראל עושה ניענוע עם הפאה שלו, והשם יתברך יש לו התפארות גדול גם מזה וכו' כמבואר באות א'

והצדיק הזה בעצמו הוא בחינת מרדכי איש יהודי על שם שכל הכופר בעבודה זרה נקרא יהודי, היינו כי הוא מגלה ומודיע זאת, שמה שאמר רבותינו ז"ל (ויקרא רבה ל"ו) כל העולם לא נברא אלא בשביל ישראל, כי ישראל עלו במחשבה תחילה וכן כל כיוצא בזה שאמרו רבותינו ז"ל בשבב מעלת קדושת ישראל, אין כוונתם רק על הצדיקים והגדולים שבישראל לבד, רק אפילו הפחות שבישראל כל שכוfer בעבודה זרה נקרא יהודי, ושם ישראל נקרא עליו, והשם יתברך מקבל התפארות ממנו ועיין לקמן באות ו"א, ובשם ישראל יכונה אלו הגרים כי אף על פי שאינם בתולדה מעדת ישראל, אף על פי כן מאחר שגייירו עצמן וכפרו בעבודה זרה, גם הם מכונים בשם ישראל

הצדיק שנגלה שפילו קל צדקלים צדקו נכר העולם כי גם הוא כופר בע"ז ואפילו גר שקק יכונה צדק ישראל נקרא יהודי כי כופר בע"ז ועל קס זה נקרא הצדיק יהודי כי כופר צדק שנקרא כאלו לצד מהלוקים הגדולים כל ישראל ח"ו כופרים

אך יש טוב כזה שהוא גם כן בחינת חלקי נשמות ישראל שכבוש תחת יד העכו"ם, שזה בבחינת ישראל שנטמעו בין העכו"ם, ואז הטוב הזה בתחילתו הוא וזכר את מעלתו שבא ממקום קדוש ועליון מאוד, אך אחר כך הם מתגברין על זה הטוב עד שכובשין אותו תחת ידם, עד שנתפס ונקשר אצלם כל כך עד שהטוב בעצמו שוכח את מעלתו, כמבואר באות ו', ואז הטוב הזה אין יכולין לקרותו גם בשם כופר בעבודה זרה, כי נתפס ונקשר אצלם מאוד, ונטמע בין העכו"ם ממש אך אף על פי כן, מחמת שבעצם שורשו הוא טוב והוא מחלקי נשמות ישראל, על כן אינו כופר לגמרי חס ושולם באלקותו יתברך, רק שהוא מאמין בעבודה זרה גם כן, כמובן לקמן ממה שכתב לתקן עולם במלכות שדי זה בחינת תשובה וכו', ששב בתשובה על פגם עבודה זרה וכו', כי יש די באלקותו לכל בריה ואין צריך לשום עבודה אחרת וכו' מובן מזה שמקודם ששב בתשובה לא היה די לו באלקותו, אלא היה תועה חס ושולם גם אחר עבודה אחרת שהוא בחינת עבודה זרה (ואפשר שזה בעצמו גם כן ענין בכל מקום מוקטר ומוגש לשמי וכו' שמובא בתחילת אות ד', ורבותינו ז"ל במנחות דף ק"י דרשו על זה דקרו ליה אלהא דאלהיאי, היינו כי הסטרא אחרא והקליפות אין להם שום חיות מעצמן, רק ממה שיש להם איזה ניקה מניצוצי הקדושה שנתפסו ונכבשו ביניהם שהם בחינת חלקי נשמות ישראל, על כן מחמת זה אין יכולים לכפור לגמרי חס ושולם באלקותו יתברך, רק שמתעים גם אחר עבודה אחרת ואין די להם באלקותו יתברך, ותועים אחר העבודות זרות ועובדים להם ומקטירים להם ומגישים להם לעשותם אמצעי חס ושולם, כפי טעות שטות דעתם כידוע כל זאת מדברי הקדמונים ז"ל) נראה שרואה לומר שפילו אותן נלוות קל כופרים בע"ז מולא צדק אלה נקודת טוב להיינו שמתחמת שקרן טוב לכן אין הם כופרים בקב"ה אלא שמאמינים גם בע"ז אצל עכ"פ מחזיקים את הקב"ה יותר דהוא אלהא דאלהא הכי שקופרים משהו בע"ז אלא שקופרים שצריך גם לעבוד לאמנעי שהוא ע"ז

אסתר ב' ה'

ס"א אסתר פרק ב (ה) איש יהודי ה"ה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני:

עיין מגילה יב שנקרא יהודי כי אמו מיהודה וי"א משפחות מתגרות זו בזו דהיינו שנקרא יהודי כי דוד מיהודה ובזכות שלא הרג את שמעי נולד הוא לכן נקרא על שמו וכן מובא בתו"ש בשם מדרש פנים אחרים דוד ראה ברה"ק שמשמעי יצא גואל לישראל לכן ציוה לשלמה שלא יהרגו עד שיפסוק מלהוליד ועוד שם שנולד בזכות אשתו הצדקת של שמעי שהצילה את צדוק ואבייתר מאבשלום שרצה להרגם על שעזרו לדוד

ס"ב ע"ש פרש"י שלומדים זאת מהפסוק בדניאל ג' יב איתי גברין יהודאין וכו' ולא להך לא פלחין וגו' עוד שם שבתיה נקראת יהודית בדברי הימים – ד' יח כי רחצה מגולולי אביה כמ"ש שמות ב' ה' ותרד לרחוק ועין סנהדרין יט: ובתורה יח סוף אות ב'

ס"ג מגילה יג. רבי יוחנן אמר לעולם מבנימן קאתי ואמאי קרי ליה יהודי על שום שכפר בעבודה זרה שכל הכופר בעבודה זרה נקרא יהודי כדכתיב (דניאל ג יב) איתי גוברין יהודאין וגו' (וסיפא דקרא ולא להך לא פלחין)

כתוב בספריהם כנ"ל. וזהו וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי^{טו}, פשט הפסוק מדבר במה שנכתב בספר דברי ימי פרס שמרדכי הציל את אחשוורוש, ורבנו לומד שרמוז בפסוק זה שהדיבורים אשר הגיד מרדכי, שהם דיבורי אמונה של הצדיק האמת שביטל כוונת הכופרים הרוצים לשלוח יד במלך הרומז למלכו של עולם, יד דייקא בחי' אמונה כמ"ש ויהי ידיו אמונה, דהיינו שרצו להכניס יד נפולה ומרדכי הצדיק איש יהודי ביטל זאת, נמצא כתוב^{טז} בספריהם ע"י מלאך גבריאל כמבואר במגילה טו. כי הדיבור של הצדיק הלך למרחוק עד שנכתב ונחקק שם בספריהם, שע"ז נמצא בספריהם היפך אמונתם. כי נמצא בספריהם הדיבורים קדושים אשר הגיד מרדכי שהוא בחי' הצדיק כנ"ל. וזהו וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי כנ"ל.

ואזי כשבאים אלו העכו"ם ומוצאים שם היפך אמונתם, מזה נעשים גרים^{טז} בבחי' (אסתר ח')^{טז} ורבים מעמי הארץ מתייהדים^{טז} צ"ע כי שם מפורש הטעם שהתגיירו כי נפל פחד היהודים עליהם וכמבואר ביבמות כד:^{טז} שהיו גרי אריות שנחלקו חכמים האם בדיעבד חלה הגרות או לו ונפסק שחל דיעבד. ועיין חולין ג: בתוס' שם ד"ה קסבר שגרי אריות חלה גרותן רק כשמחמת האריות קבלו עליהם עול המצוות. ונראה שאין כוונת רבינו לפשט במגילה אלא שדורש את הפסוק שם לעניין שמבאר כאן שלשון מתייהדים רומז להנ"ל שמי שכופר בע"ז נקרא יהודי כנ"ל בגמ' שעל כן נקרא מרדכי איש יהודי. עוד אפשר שגם היו ביניהם שאע"פ שבפועל פחד היהודים הוא זה שנתן להם את הכח לקרוע עצמם מחבלי הסט"א שהיו בה, אבל ע"י שגם מצאו בספרים את אשר הגיד מרדכי ונכתב בספרים ע"ז כפרו בעכו"ם ו"התייהדו" ואמינו בתורת ישראל בלב שלם. עיין באיבי הנחל שמבאר היטב כיצד רמוז הכל במעשה המגילה/עב):

^{טו} אסתר פרק ו (ב) וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי על בגנתא ותש שני סריסי המלך משמרי הסף אשר בקשו לשלח יד במלך אחשוורוש: עי"ש בפסוק א' בלילה הוא נרדה שנת המלך יש שם תרגום יהונתן ארוך שמונה דברים שנעשו לישראל בלילה הוא היה ליל הסדר נמצא שהמן דייקא בלילה הזה הכין את העץ למרדכי ובא לבקש מהמלך לתלותו ונתהפך הענין ויצא להכריז ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו למרדכי דייקא בשעה שכל ישראל ערים כי היה ליל הסדר ובלילה הזה כל ישראל אומרים דברי אמונה שקוראים את ההגדה ואע"כ רבינו תולה את הימצא כתוב רק בצדיק הדור שהוא מרדכי.

^{טז} עיין מגילה טו: עי"ש מדכתיב כתוב ולא כתב משמע נכתב מחדש ששמי' מוחק וגבריאל כותב

^{טז} עיין לקוטי תפלות יז אות רלה שם מבואר שלא רק גרים אלא גם בעלי תשובה והעיקר זה אני בעצמי שאוכה לתשובה ע"י כל הבחי' האלה.

^{טז} ואע"פ שהמוצא כתוב היה אחשוורוש והוא לא התגייר אולי אפ"ל שעב"פ מה שנישא את כבוד מרדכי והשפיל את המן זה בעצמו בחי' תשובה, ועוד שיצא בזרע הילודים בדריוש שנתן רשות לבנות את הבית המקדש.

^{טז} אסתר פרק ח (יז) ובכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר מקום אשר דבר המלך ודרתו מגיע שמחה וששון ליהודים משתה יום טוב ורבים מעמי הארץ מתייהדים פי נפל פחד היהודים עליהם: מתייהדים פרש"י מתגירים.

עיין פרוש אבן עזרא שמתקשה במילה הזו ומאריך ובסוף דבריו כתב ויתכן היות מתייהדים שתיחסו על שבת יהודה והנה יהיה בדקדוק יפה: ואולי אפ"ל שלכן נכתב לשון מתייהדים כיוון שהתגיירו מכח האיש יהודי כנ"ל

^{טז} עיין יבמות כד: ועיין חולין ג: תוס' ד"ה קסבר

^{טז} וצ"ע והרי מבואר במסכת גרים פא הזו על הפסוק " רבים מעמי הארץ מתייהדים " שכיוון שהיה מפחד היהודים לא היו גרי אמת וכן בב"ר קורא להם גרי יראה

וכן דייק הגר"א מלשון מתייהדים שרק עשו עצמם כיהודים כדי להנצל.

ועיין גמ' יבמות כד: דעת רבי נחמיה דגרי מרדכי ואסתר וכו' כל שלא לשם שמים אינם גרים

אמנם מדיוק המשנה שם פסק השלחן ערוך יו"ד סימן רסח סעיף יב שכיוון שטבל ומל הוא גר גמור.

ועיין חולין ג: בתוס' ד"ה קסבר שכתב שביבמות כד: הגמרא אומרת שאם מתגייר לגמרי מפחד האריות הוא גר גמור וא"כ אפשר לומר שגם גרי פחד מרדכי נכנע כל הרע שבהם מרוב פחד.

^{טז} עיין יבמות דף כד: שהיה רבי נחמיה אומר אחד גרי אריות ואחד גרי חלומות ואחד גירי מרדכי ואסתר אינן גרים עד שיתגיירו בזמן הזה בזמן הזה ס"ד אלא אימא כבזמן הזה הא איתמר עלה א"ר יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב הלכה כדברי האומר כולם גרים הם אי הכי לכתחלה נמי משום דרב אסי דאמר רב אסי הסר ממך עקשות פה ולוות שפתים וגו' תנו רבנן אין מקבלין גרים לימות המשיח כיוצא בו לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה, א"ר אליעזר מאי קרא "הן גור יגור אפס מאותי מי גר אתך עליך יפול" אבל אידך לא:

^{טז} עיין באיבי הנחל – ובזה יובן ענין הנס של פורים כי אז נכשלו ישראל במעשים רעים שנשאו נשים נכריות ונהנו מסעודתו של אותו רשע והשתחוו לצלם נשאו נשים נכריות זהו בחי' עבירת המעשים והשתחוו לצלם זהו בחי' כסילות השכל שהוא ע"ז שסברו שאין השי"ת משגיח עליהם כלל כנ"ל ונהנו מסעודתו של אותו רשע זה בחי' פגם המזבח המב"פ ועי"ז נחשך אצלם אור הצדיק שהוא מרדכי שמגלה היראה ואהבה והוא ומרדכי ידע את כל אשר נעשה היינו שידע כל הרצונות של הבריאה ע"י שידע והשיג ההתפארות שהשי"ת מתפאר אפי' עם פושעי ישראל אבל ע"י המעשים הרעים נחשך אור הצדיק בבחי' אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם וזהו וילבש שק ואפר היינו שרמו

אות ו

עתה יבאר שהמבואר לעיל שהצדיק יכול לגרום שיכתב בספריהם הפך אמונתם, אין בזה כח לגרום לגוי לעזוב אמונתו והרגליו ולקרוע עצמו מהסט"א שאחזו בה ולבוא לאמונת ישראל, כי צריך לזה כח עצום של כסופים להשי" שיש אותם רק למי שיש לו ניצוץ נשמת ישראל, וזה בחי' נפש הגר דהיינו ניצוץ נשמה קדוש שיש בכל גר שמתגייר, ולכן בלשון חז"ל אין גוי שהתגייר אלא גר שהתגייר, כי כבר היה בו ניצוץ קדוש שעל ידו היה גר בכח/ע"י דהיינו שע"י אותו ניצוץ נשמה הוא נעשה זר במקום שהוא נמצא ויש בו את הכח לצאת ולהתגייר, ע"י שיזכור מעלתו כשישמע את דבורי הצדיק כנ"ל. ואח"כ במעשה הגרות דהיינו מילה וטבילה וקבלת עול מצוות נעשה הוצאתו לפועל.

להם שמה נפלו בדעתם מחמת מעשיהם הרעים זהו מחמת שנחשך אצלם אור הצדיק בשק וע"י זה התגבר המן שהוא עצם הע"ז ואמר ישנו עם אחד אלהיהם ישן הוא היינו שאינו משגיח עליהם כלל מחמת מעשיהם הרעים וזהו ואת דתי המלך המלך אינם עושים שאינם עושים דת מלכו של עולם וע"כ רצה לאבדם אבל ומרדכי ידע את כל אשר נעשה היינו שכל בריאת העולם הי' בשביל ההתפארות שיקבל מישאל אפי" אם הם כמו שהם ע"כ ויצא בתוך העיר ויזעק כו' היינו שזעק בתפילה וצוה לכל ישראל לבל יתיאשו עצמן מן הרחמים כי עדיין חביבותי גבן זה וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי כמבפ"נ שמה התחילה הגאולה והכניעו את המן שהוא הע"ז וזהו באחד באדר משמיעין על השקלים כי השקלים שהם בחי' צדקה ע"י נעשה אור הנח וע"י וימצא כתוב כמבפ"נ וזה שאמרו במדרש שהקדים השי"ת לצוות על השקלים שיהיה מכניעין שקלי המן והשקלים היו נותנים לקרבנות המזבח כי על ידי הצדקה נעשה אור הנח וע"י נעשין גרים וע"י נעשה תיקון המזבח כמבפ"נ וע"כ זכו אח"כ לבנות הבית המקדש והמזבח. וזה בחי' רובים מעמי הארץ מתייהדים כי נפל פחד מרדכי עליהם. זה בחי' וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך המבפ"נ שהוא בחי' תפילין בחי' פאר.

ענין זה מבואר בשער הגלגולים הקדמה לד ובני אהרון אות ז' שם סוד עשית גרים (עיין בתורה יד אות ג') וצריך להבין כוונת רבינו במה שמבאר כאן בענין הטוב שיש בגר קודם שמתגייר שהוא רצונות ישראל לקיים מצוות שנכבש ע"י הגויים בגרותיהם על המצוות, כיצד מתיישב עם המבואר שם.

וקיצור הדברים שם הוא - שהתעוררות נפשות הגרים הוא מצד החסד שהוא בחי' אברהם שאמנם היה ראשון לגרים וראשון למגיירים. לכן מי שהוא מצד החסד יכול לעשות נפשות לגרים דהיינו לבררם מקליפת נגה אמנם משמע שם שמי ששרשו משורש קין ותיקן והפך אותו לחסד, מסוגל יותר לזה, ובגון בן עזאי ור"ע ואביי. וכל זה מדובר ע"י עסק התורה.

ומבואר שיש שתי בחי' בנפש הגר, אחת נפש הגר שיש לו בזמן גיתו, שעל ידה מתגייר, והיא הנעשית ומתבררת ע"י הצדיקים. ועוד נפש שמקבל אחר שמתגייר, שהיא נפש ישראל שמקבל מהמלכות ועל ידה נקרא גר צדק. (צדק בנוי למלכות כשהיא לא בשלימות)

ונפש הגר שנעשית ע"י הצדיקים נעשית בג' בחי' אחת ע"י עסק התורה של הצדיקים בעוה"ז בעת פרישתם מאשה כ"א לפי שרשו יש שצריך פרישה גמורה כבן עזאי ויש כר"ע כד שנה שיצא ללמוד ויש כמשה רבינו, ובאברהם אבינו יש מחלוקת ע"ש (אולי הכוונה כיוון שהיה כל כך בקדושה יכול היה בלי לפרוש להחשב כפרוש וגם זה דייקא כיוון שהיתה עקרה ע"ש) הבחי' שניה היא זיווגם של הצדיקים בג"ע הארץ בכל לילה כמבואר בזה שלח דף קסח והבחי' השלישית אותן נשמות קדושות העשוקות בקליפת נגה ע"י העוונות ובפרט עוון קרי ז"ל כמבואר בשער הכוונות דרושי הלילה דרוש ז' שהם באים אח"כ בגרים או בחסידי אומות העולם כמבואר בסבא דמשפטים דף צה. וע"ש ברמ"ק ובספר הליקוטים פרשת בלק עה"פ ויקר אלקים אל בלעם ובפרשת וירא דף רט.

עוד מבואר שם שיש ד' מחצבים מחצב הספירות והנשמות והמלאכים והקליפות והם נעשו בעת תיקון העולם אחר השבייה כשעלה ברצונו ית' להחיות את הו' מלכים ולעשות מהם ד' עולמות אבי"ע שהם בחי' הד' מחצבים הנ"ל.

וכשנתבררו המחצבים הנשמות וספירות לא נתבררו לגמרי אלא מה שהוכרח אז והשאר אנהו מבררים בכל יום ע"י תורה ותפילה ומצוות.

ותכלית ברורם הוא להעלותם עד המחשבה העליונה דכולא במחשבה איתברירו ורק ע"י עלייתם לשם נפדיים הסיגים

ומבואר שכשם שנתברר בששת ימי בראשית כן נתתקן על ידינו בכל יום, דהיינו שע"י תפילה ומצוות אנהו מבררים משארית רפ"ח דיון דקליפת נגה איזה שיעור דנשמות כפי הזכות והשעה ומעלין אותם לזו"ן וכפי אותו השיעור כן ניתן כח בוד"ן לברר מברורי ישראל סבא ותבונה והם מאו"א והם מברורי א"א וא"א מעתיק עד רום המעלות ונעשה זיווג ע"ס וא"ק ומציאים ט' ספירות עליונות דבין החסרים לאותם הברורים ומהמצב מוציאים חלקי מה החדש השייכים לאותם ברורים ונתקנים ומתחבר מ"ה עם ב"ן, אורות עם אורות וכלים עם כלים, ויורדים בסוד כל פרט לכנגדו ונשלמים מחצב הספירות והנשמות מאותן ברורים שהיו חסרים מהם וכן נעשה בכל יום.

לעומת זה נשמות הגרים מתבררים מרפ"ח ניצוץ שלא נתבררו בזו"ן דקליפה ולכל היותר עולים עד זו"ן דקדושה ולא מתבררים מיותר גבוה כלל רק מניה וביה ע"י ההוא רוח דשבק בה בעלה בנוק' שהוא זווג דחצוניות בלי העלאת מ"ן, דכיוון שהוא זיווג ע"י פרישה מאשה אינו זיווג להוליד אלא זיווג דחיות ואינו מעלה מ"ן עד מחשבה עליונה לכן אין כאן ברור גמור כמו בברור הנשמות ישראל הנ"ל. (וכ"ש בהולדת ממזרים הברור הוא עוד יותר נמוך ופחות מבורר)

ומה שגר מותר לבוא בקהל אע"פ שאינו ברור גמור, זה כיוון שאחרי שמתגייר זוכה ליכנס בו נפש אחרת דקדושה כנפשות ישראל, כנ"ל.

(מה שנתבאר שצדיק בלא אשה אזי ממשיך שפע מזיווג דחיות משמע שהכוונה מזיווג החיצון התדיר דאו"א, שממנו מקבלים גם הקליפות חיות, ומשמע שגם תורת הצדיק הזה כשהוא פרוש היא ממשיכה שפע משם, ולא מהפנמיות, אבל כשאינו פרוש אזי אין לקליפות חלק בשפע, אלא הכל הולך לנוק' דקדושה וצ"ע) עכ"פ מבואר שם שע"י עסק התורה כשהוא פרוש ממשיך חיות דקיום והתורה מסמא עיני הקליפות ואזי חוטף ניצוצות קדושים מהקליפה ונעשה מהם נפשות הגרים.

נמצא שנפשות הגרים הם מברורי הרפ"ח ניצוץ דמחצב הנשמות שלא נתבררו בזמן הבריאה בגלל תוקף הדינים שבהם ונשאר שקועים בקליפות ולא נכללו באד"ר ובה חלוקים מנשמות ישראל.

דהיינו שע"י ג' הבחי' הנ"ל מתבררים מזו"ן דקליפת נגה ולכל היותר אפשר שיחזרו לזו"ן דקדושה אבל לא מתבררים מיותר גבוה ולכן לא מתבררים ברור גמור מהסיגים ובה חלוקים מברורי הרפ"ח הנעשים ע"י תפילה ותורה ומצוות.

אבל סתם גוי אין לו ניצוץ קדוש, לכן א"א שיהיה לו הכח לקרוע עצמו מהסט"א שאחוז בה. והניצוץ הקדוש הזה שנמצא אצל מעט הגויים שמתגיירים, והם ניצוצי נשמות ישראל שנכבשו אצלם ע"י שמנעו את ישראל מקיום המצוות.

וצ"ע כיצד יתכן שע"י שהגויים מונעים מישראל לקיים מצוות מגיע לאיזה גוי ניצוץ נשמת ישראל. ואולי לפ"ז אפ"ל שבכל התעוררות של איזה ישראל לקיים מצווה יורד ניצוץ נשמה שעל ידו יקיים את המצווה, ואולי זה טעם למאמר חז"ל (קדושין מ.) חשב אדם לעשות מצווה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה. והטעם כיון שרצה לקים מצווה, כבר ירד הניצוץ הקדוש ע"י ההתעוררות והרצון לעשות את המצווה ואע"פ שלא חזר הכבוד שמים ע"י קיום המצווה בפועל, אבל החצי של להוריד ניצוץ נשמה לעוה"ז כבר נעשה/ע"י ובהכרח שיצא לפועל ויחזור באיזה זמן. אע"פ שנכבש כעת ע"י האונס/ע"י. אמנם החידוש כאן הוא שהניצוץ הכבוש לא נכבש אצל ישראל אלא אצל הגויים. וזה צ"ע. וצ"ל כיון שנכבש ע"י הגויים ולא ע"י ישראל לכן הוא כמו נעשק ונחטף אליהם לגמרי, וכפי שיתבאר לקמן שיש בחי' של ניצוצות שנעשקות ע"י קליפת נגה. בתורה יד מבואר כיצד צדיקים ע"י התורה שלומדים גורמים להתנוצצות וזיווג בשרשי נשמות ישראל ובוראים נשמות לגרים. וכן בשער הגלגולים הקדמה לד' מבואר איזה צדיקים מסוגלים לזה ביותר, ומבואר שם שעשיית נפשות לגרים הוא מצד החסד ובעיקר ע"י צדיקים ששרשם בדין והמתיקוהו לחסד כגון בן עזאי ור"ע ואב"י וכן דייקא אברם אבינו שמדתו חסד הוא היה ראשון למתגיירים וראשון למגיירים כמ"ש "הנפש אשר עשו בחרן/ע"י. ומבואר שם ובזוהר משפטים צה: ובשלח דף קסח שהיחוד ולימוד תורה של עוה"ז עושים נפש לגר והיחודים שבג"ע עושים נשמה לגר. והחילוק נראה שנפש בחי' רצון והשתוקקות שיש לגר ליצאת מהטומאה אבל נשמה מבואר בבני אהרן שם שמקבל מהשכינה והיא נשמת ישראל שמקבל אחרי שמתגייר שע"י יכול לבוא בקהל. וצ"ע כיצד מתיישב דברי רבינו הנ"ל שהטוב שמעורר את הגר הוא טוב של מצוות שמנעו הגויים מישראל לקיימן. ואולי בתורה זו רבנו מדבר על בחי' הגרים שהם נשמות שנעשקו ע"י קליפת נגה ע"י עוונות ישראל כמבואר בשער הגלגולים הנ"ל/ע"י. ובזוהר משפטים צה: ולא על נפשות שנבראו ע"י לימוד הצדיקים. דהיינו שכאן מדבר על בחי' יש אשר שלט האדם באדם לרע לו וכמו כאן שע"י שמנעו הגויים מישראל לקיים מצוות נכבש טוב של נשמות ישראל אצלם ואח"כ יצא עם גרים דהיינו שמשך עימו מהרע של הגויים. כיון שהטוב שנכבש אצל הגויים הוא ע"י שגזרו על ישראל שלא לקיים מצוות. משמע שישראל כבר רצו לקיים איזה מצווה והטוב הזה של רצונם הטוב נעשק ע"י קליפת נגה ונכבש אצל הגויים, והוא נפש הגר הגורמת לו להתגייר שנוכרת במעלתה ע"י שנשמע אצלה דבורי האמונה של הצדיק. וצ"ע כי מבואר בזוהר משפטים צה. ובשער הגלגולים הקד' לד' שנפש הגר היא נפש גרועה וכגון נפשות שיודרות ע"י עבירה של קרי וז"ל, ואיך יתכן א"כ שהרצון קדוש של ישראל לקיים מצוות יהיה ממנו נפש פגומה כל כך. ועוד אם היא כל כך פגומה כיצד אומרת הגמ' שמעלה עליו הכתוב כאילו עשאה.

ע"י ואולי זה בחי' מצוות צריכות כוונה, כי בלא כוונה נעשה המצווה רק בגשמיות בלא לברר ניצוץ קדוש שיעלה לכבוד שמים על ידה. ולמצווה כזו אין ערך, כי הוא מעשה קוף בעלמא.

ע"י עיין כעין זה בזוהר משפטים צה. שיש נשמות שנעשקות ע"י קליפת נגה בשעה שהן יוצאות מו"א לנוקבא והן בחי' יש אשר שלט האדם באדם לרע לו כי אח"כ הן יוצאות ומוציאות עימהן מהסט"א בעצמו דהיינו גרים.

וזה לשונו שם – והאי טיקלא לא שכין לעלמין וזו המאזנים של צדק אינה שוקטת ונחה לעולם מלשקול את הנשמות, ונשמתין סלקין ונחתין ותמיד הנשמות עולות על המאזנים בעת הסתלקותם מן העולם, ששוקלים את זכויותיהן לאיזה מקום להעלות את נשמתן, וכן הנשמות יורדות משם לעולם הזה בעת לידתם, ושוקלים את מדרגותיהן לאיזה גוף הן ראיות לרדת. אי נמי קאי על הנשמות העולות בכל לילה בסוד הפקדון ויורדות בבקר, עאלין ותבין והם נכנסות אל המאזנים להיות נשקלות שם ויוצאות משם ונדונות כפי שנגזר עליהן, ושם עומדת הקליפת נוגה לעשוק איוו נשמה שנגזר עליה להמסר בידה, וכאשר אין הדור הגון היא מתגברת כבוד ופחה כי תירש נבירתה ולוקחת כל הנשמות היוצאות מו"א לנוקבא. ואיית נשמתין עשיקין פד שלטא אדם באדם ויש נשמות שנעשקות מן הקדושה ע"י קליפת נוגה כששולט אדם הבליעל שהוא הרע שבנוגה מסיבת עונות הדור, באדם דקדושה שהוא הנשמה הנקראת אדם, דכתוב עת אשר שלט האדם באדם לרע לו, לרע ודאי לאדם דקדושה שהיא הנשמה הקדושה. אבל יש עוד פירוש אחר במש"כ לרע לו, והוא כי האי נשמתא דהות לטרא אחרא איש זר ואתעשקת מניה זו הנשמה שהיתה לטרא אחרא שהוא איש זר ונעשקה על ידו, דא איהי לרע לו ומפרש לו דהיינו לתהוא איש זר להסטרא אחרא, כי הנשמה שנעשקה ביד הסטרא אחרא היא מכלה אותה כמבואר להלן.

ע"י עיין זוהר פ' שלח דף קסח. – רב מתיבתא אמר, כתיב (בראשית יא ל) ותהי שרי עקרה אין לה ולד, ממאי דאמר ותהי שרי עקרה, לית אנא יודע דלית לה ולד, מאי אין לה ולד, אלא הכי אמר רב מתיבתא, ולד לא הות מולדא, אבל נשמתין הות מולדא, באתדבוקתא דתיאובתא דאינון תרין זכאין הוו מולידי נשמתין לגיירי, כל ההוא זמנא דהוו בחרן, כמה דעבדין צדיקייא בגן עדן כמו שטוסת נשמות הליקוס ניהול שפלו נג"ע, כמה דכתיב (שם יב) ואת הנפש אשר עשו בחרן, נפש עשו ודאי ואח"כ היו מגייעים אותו כפועל ומניסים נהן את הנשמות, חדי רבי שמעון:

בשער הגלגולים הג"ל זכני להרון שם מזואר שזעולס העשיה נעשות הנפשות ונג"ע נעשות הנשמות.

ע"י מבואר בבני אהרון על שער הגלגולים הקדמה לד' שיש ג' בחי' בעשיית גרים אחד ע"י לימוד תורה של צדיקים ואחד ע"י יחוד נשמות צדיקים בג"ע. ושלישי מבואר שם ובזוהר משפטים צה: שהן נשמות שקליפת נגה עושקת ולוקחת בעת שנשקלות במשקל ונמצא בהן עון כשהן ניתנות מו"א אל המלכות דהיינו שהן בחי' מצוות של ישראל שלא נעשו כראוי וכ"ש ע"י פגם ממש כקרי וז"ל.

ואולי בדוחק י"ל שהחושב לעשות מצווה מעורר יחוד קב"ה ושכינתיה אבל כיון שלא הוציאה לפועל זה בחי' של ז"ל. ומה שקשה הרי הן לא גרועות כנשמות הקרי י"ל שמצינו כעין זה בנפש אשר עשו אברם ושרי בחרן, שהיה ע"י יחוד של רצון ואהבה לבד, שהרי היו טומטומין כמבואר ביבמות סד. ואע"פ שאינו דומה לבטלה של קרי שהרי כוונתו אל הנוקבא אבל כיון שאינה מולידה לכן כל מהות היחוד הזה שהוליד נפשות לגרים היה רק רצון ואהבה שזה נפש הגר שע"כ נקרא נדיבי לב נאספו על אלקי אברהם, כי רק רצון ואהבת ה' חזק ביותר יש בכוחו לקרוע ולמשוך את הגר מהטומאה של הגויים שאחוזו בה (עפ"י הריצ"ח בתורה קמב).

כאן גם מוסיף רבינו ומחדש שלא רק גרים נעשים באופן הזה אלא גם בעלי תשובה. והביאור נראה כי כל אדם מישראל בא לעולם עם הרבה טוב שהיא נשמתו שלמעלה וצריך להוציא את כל הטוב הזה לפועל/ע"י בתורה ומצוות ומעשים טובים לשם שמים וכל קצת טוב שמצליח יצרו למנוע ממנו להוציאו לפועל נכבש בתוכו עד ששוכח מעלתו ורק ע"י שזוכה לשמוע דיבור אמונה מהצדיק נזכר מעלתו ומתעורר לצאת לפועל ולפעמים זה נעשה רק ע"י בניו/ע"י.

ונ"ל שבוה יתבאר מאמר חז"ל בנדרים כ' מדוע בניהם של ת"ח אינם ת"ח ותירצו כיון שלא מברכים בתורה תחילה, ועי"ש בביאורי המפרשים שנדחקו בזה הרבה ולא כל כך מתיישב הקושיא בתירוצם.

ועיין תורה יד כיצד מיישב רבנו נפלא קושיא זו שאין הכוונה לברכת התורה אלא הכוונה לברך את ראשית ותחילת הולדת הבנים להמשיך להם ברכה משרש התורה.

ועדיין קשה מאד אם ת"ח נכשלים בזה כל שכן שאר העולם ומדוע דווקא ת"ח אין בניהם ת"ח. אבל לפי המבואר כאן נ"ל שמתבאר נפלא העניין. כי רוב העולם לא מוציאים לפועל את כל הטוב שיש להם בכח בנשמתם והוא נשאר כבוש אצלם ויוצא בזרע הילודים. אבל ת"ח זוכה להוציא כל הבכח שבנשמתו לפועל וממילא אין מה שיצא בזרע הילודים. לכן חייב להמשיך לבניו בעצמו משרש התורה נשמה עם טוב חדש. ולפ"ז נראה שמבואר היטב מדוע ברא מזכה אביו ואין האב מזכה לבנו בעוה"ב, כי באמת כנ"ל הטוב שבבן הוא הטוב שקבל מהאב רק שהיה כבוש אצלו, ולכן כשהבן עושה מצווה מכח הטוב הזה יש בזה זכות גם לאב אבל להפך מצוות האב אין לבן שום חלק בה.

עוד לעיל הבאנו דברי מוהרנ"ת בלק"ה שהרבה טוב כובש האדם באכילתו שאינה בקדושה, כי במאכל יש הרבה ניצוצי קדושה שרק ע"י אכילה בקדושה מתבררים ומתקנים.

וזוה בחי' המבואר בריש אות ד' שהגרים הם תיקון המזבח כי גר הוא טוב שחוזר למקומו והן ניצוצי טוב שנכבשו ובשער הגלגולים מבואר שהם רפ"ח ניצוצי כלים שנשברו ונתפזרו בחטא אדם וקודם הבריאה כשברא עולמות והחריבן (כמבואר בכהראיז"ל שעולם הנקודים הוא בריאת הרע ע"י שבירת כלים ואחריו נברא עולם התיקון שלנו עמ"נ שנתקנם) וע"י האכילה האדם מברר ניצוצי קדושה הנ"ל ומעלה אותן לכבוד שמים שזה בחי' עשיית גרים, ובזה נשלם המזבח דהיינו שבזביחת היצר הבהמי ע"י אכילה בקדושה מעלה ניצוצי קדושה למעלה כמו שנעשה במזבח. אבל כשח"ו אוכל שלא בקדושה אזי כובש ניצוצות אלה ופוגם במזבח.

ועיין לעיל בהקדמה לאות ד' שכל החיות והתנועה ופעולה שיש בעולם היא רק מניצוץ טוב שהוא בשרשו מצד מהותו רק כסופים והשתוקקות להש"י, אבל מחמת החטאים ושבירת הכלים נתפזרו ניצוצות אלה ולוקחת אותם הסט"א למילוי תאוות עולם הזה. ועיקר הברור נעשה באכילה כי אוכל מדומם צומח שיש בהם ניצוצות קדושה רבים ונשמות של מדבר מגולגלים בהם.

כאן מתבאר לשון גר דהיינו זר כי עוד בהיותו גוי יש בו טוב כבוש שעושה אותו גר אצלם כי מחמת הניצוץ קדוש שיש בו הוא כבר לא שייך אליהם לגמרי, ובזוהר מבואר גם אחרי שמתגייר ומקבל נשמה של ישראל כמבואר בשבת קמו שנשמות הגרים היו בהר סיני, אזי נקרא גר צדק, דהיינו שנשאר קצת זר גם אחרי שמתגייר ורק כשנטמע זרעו בישראל ע"י שמתחתן עם ישראל ומוליד בנים נעשה ישראל גמור ואחרי עשרה דורות פוסקת הזוהמה לגמרי/ע"י.

^{ע"י} עיין בזה בתחילת תורה סו עניין משה משה שכל צדיק שנזכר שמו ב"פ בסמוך רומז שזכה שנפשו של מטה כעין נשמתו של מעלה כי זכה להוציא לפועל את כל אור נשמתו.

^{ע"י} ואולי בזה יתבאר מאמר חז"ל מדוע בניהם של ת"ח אינם ת"ח, ולפי הנ"ל כיון שהאבא הוא ת"ח דהיינו שהוציא את כל או נשמתו לפועל, ועיין תורה יד שם מבאר שבאמת ת"ח צריך לברך את תחילת ההולדה ולהמשיך לבנו נשמה עם הרבה טוב חדש משל עצמו.

^ב עפרש"י שמות יח ט' גיורא עד י' דרי לא תבוי ארמאה באפיה. ועפרש"י דבה"י-א ב' לה בשם ירושלמי אל תאמן בגר עד ט"ו דורות. וצ"ע בזה האם הכוונה גר בן גר או גם כשרק הראשון היה גר ועוד שרש"י על שמות הנ"ל מדבר ביתרו שנעשה בשרו חודדים כששמע שמצרים מת בים והרי היה דור ראשון ולפ"ז אולי הכוונה שכבר היה גר הרבה שנים כמו כמה דורות וצ"ע. שהרי בפשטות גר שנשא ישראלית הנכד בקושי יודע שבא מגר.

אך מאין בא, שאלו דייקא ימצאו בספריהם היפך אמונתם, ויחזירו^א ויכירו אמונת ישראל. והאחרים אינם מוצאים כלל, ונשארים באמונתם. אך דע, שזה מחמת בחי' הטוב דהיינו ניצוץ קדוש שהוא רצון והשתוקקות וכסופין אל הש"י הכבוש תחת ידם, היינו בחי' חלקי נשמות ישראל הכבוש אצלם. כי כל הטוב הוא רק בחי' נשמת^ב ישראל. היינו כשמתגברים^ג העכו"ם ואינם מניחים לישראל לעשות מצות כי כל מצוה שאדם עושה הכח הפועל בה היא רצונו והשתוקקותו לעשות רצון הש"י, כמו שהיה נמצא שגזרו שלא ימולו את בניהם ושיחללו את השבת {עיין ר"ה יט./^ד ב"ב ס:/^ה מעילה יז./^ו}. נמצא שהטוב שהיו ישראל צריכין לעשות ולהוציא לפועל ע"י מצוות אלה, הוא כבוש תחת ידם. וכן כשמונעין את ישראל מעבודת הש"י ע"י גרמא/^ז שגורמין ע"י המסים וארנוניות שמטילין עליהם שמחמת חסרון הממון נאלצים לעסוק יותר בפרנסה במקום לעסוק בתורה ומצוות ותפלה. וכן ע"י שמונעין טובות מישראל צ"ע אולי הכוונה בזה כמבואר בתורה עה שכל הנאה מעודה^ז הוא ברור נצוצות וכשנעשה לשם שמים נעשה על ידו יחוד קב"ה ושכינתיה, שע"י כל זה נכבש הטוב תחת ידם, דהיינו חלקי נשמות ישראל כי ע"י כל מצווה שישראל עושים הם מבררים ומתקנים ומעלים נצוצות נשמות מהרפ"ח נצוצי שבירי כלים וע"י הגזרות שגוזרים על ישראל מונעים אותם מקיום המצוות וע"י נמנע היחוד שצריכה לגרום המצווה ונכבש הניצוץ הטוב הזה ע"י הקליפה. וכל שהוא ניצוץ גבוה יותר הם יותר כובשים אותו כמבואר בלק"ה בהמה וחיה טהורה הלכה ד' אות לא ע"ש. ובתחלה זה הטוב הכבוש אצלם, זוכר שבא ממקום קדוש ועליון מאוד. אך אח"כ הם

^א גם בדפ"ר ותל"ד ויחזירו, ומתל"ו ויחזרו

^ב דפ"ר - נשמות, תקפא ותל"ד - נשמת ומתל"ו - נשמות

^ג תל"ד - שמתגברים

^ד ראש השנה דף יט. - מתיב רב טובי בר מתנה בעשרים ותמניא ביה אתה בשורתא טבתא ליהודאי דלא יעידון מאורייתא שגורה המלכות גורה שלא יעסקו בתורה ושלא ימולו את בניהם ושיחללו שבתות מה עשה יהודה בן שמוע וחביריו הלכו ונטלו עצה ממטרוניתא אחת שכל גדולי רומי מצויין אצלה אמרה להם בואו והפגינו בלילה הלכו והפגינו בלילה אמרו אי שמים לא אחיכם אנחנו ולא בני אב אחד אנחנו ולא בני אם אחת אנחנו מה נשתנינו מכל אומה ולשון שאתם גוזרין עלינו גזירות קשות וביטולם ואותו היום עשאוהו יום טוב

^ה בבא בתרא דף ס: - ומיום שפשטה מלכות הרשעה שגוזרת עלינו גזירות רעות וקשות ומבטלת ממנו תורה ומצוות ואין מנחת אותנו ליכנס לשבוע הבן ואמרי לה לישוע הבן דין הוא שנגזור על עצמנו שלא לישא אשה ולהוליד בנים ונמצא זרעו של אברהם אבינו כלה מאליו אלא הנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין: הדרן עלך חוקת הבתים

^ו מעילה דף יז. -פעם אחת גורה המלכות גורה שלא ישמרו את השבת ושלא ימולו את בניהם ושיבעלו את נדות הלך רבי ראובן בן איסטרובלי וסיפר קומי והלך וישב עמהם אמר להם מי שיש לו אויב יעני או יעשיר אמרו לו יעני אמר להם אם כן לא יעשו מלאכה בשבת כדי שיענו אמרו טבית אמר ליבטל ובטלוח חזר ואמר להם מי שיש לו אויב יכחיש או יבריא אמרו לו יכחיש אמר להם אם כן ימולו בניהם לשמונה ימים ויכחישו אמרו טבית אמר ובטלוח חזר ואמר להם מי שיש לו אויב ירבה או יתמעט אמרו לו יתמעט אם כן לא יבעלו נדות אמרו טבית אמר ובטלוח הכירו בו שהוא יהודי החזירום אמרו מי ילך ויבטל הגזרות וכו'

^ז אע"פ שגרמא בניזיקין פטור דמשמע מזה שהפעולה לא ממש מתייחסת לאדם הגורם אותה. אבל כאן אע"פ שהוא רק גרמא אבל למעשה היה כאן רצון והשתוקקות לעשות רצון הש"י שלא יצא לפועל כגון בגלל המיסים לא נשאר לישראל ממון לצדקה או קניית מכשירי מצווה כגון תפלין, נמצא שנכבש הרצון לעשות רצונו ית' ולא יצא לפועל, ונשאר אצלם, וצ"ע כיצד בחר לו ניצוץ נשמה זה של רצון טוב להיות דווקא אצל גוי מסויים לעורר אותו ולמשוך אותו אל הקדושת ישראל.

מתגברין ע"ז הטוב, וכובשים* תחת ידם. ובתחילה הטוב מעצמו נמשך לחזור לשרשו ועל כן הם מתגברים עליו **עד שנתפוס ונקשר אצלם, עד שהטוב בעצמו שוכח מעלתו** עיקר כבישת הטוב היא מה ששוכח שעצם מהותו היא כפירה בע"ז והתפארות באמונתו שע"ז הקב"ה מתפאר בו וגם בשביל ההתפארות ממנו ברא את העולם ושכחת מעלתו הזו היא הגורמת לו ליפול לע"ז (פל"ח ג)א. עד שנתחלף אצלו בין בן המלך לבן השפחה¹ ונדמה לו שהוא גוי. וכן בעניין הטוב שנכבש אצל האדם בעצמו, שתחילה עדיין מתחרט כי זוכר מעלתו ואז מתגבר היצה"ר עד שנדמה לו שא"א להשתנות עד ששוכח מעלתו ונתחלף אצלו לגמרי הבן מלך בבן שפחה ונדמה לו שא"צ להשתנות. ועיין לק"ע ערך צדקה סוף אות ו' – ...ומזה ממילא יוכל כל אדם להבין בעצמו, כמה וכמה הוא בעצמו צריך לרחם על עצמו, כשיזכר גודל מעלתו בשרשו, ויאמר בלבו, הלא אני מזרע ישראל שהם למעלה מכל העולמות וכו', כנזכר לעיל, ואיך אני מוטל עתה, חס ושלום חס ושלום, מי יודע מה יהיה להלך בימים הבאים, כי הלא הבעל דבר רוצה לכלות אותו, חס ושלום. ועל ידי זה ירחם על עצמו וישתדל לשוב לשם יתברך: ועיין לקוטי תפילות – אשר בתוך פנימיות פנימיות מחשבתי צועק הטוב שבי בקול עצום ומר מאד, זעקה גדולה ומרה מאד מאד, אשר אי אפשר לסבל עצם מרירות צעקת הטוב הכבוש בקרבי וגדל הרחמנות שיש עלי בלי שעור וערך ומספר כלל.

עתה מבאר כיצד הדבורי אמונה של הצדיק נכתב אצל הגויים וע"י שהאזיר נח וזך מוצא אותו גר שיש בו טוב כבוש וע"י הדבור הזה מוצא סתירות באמונת העכו"ם שלו, ומזה חוזר הטוב שבו להיזכר במעלתו ומבין שאין כאן מקומו אלא צריך לקרוע עצמו ממקומו הטמא ולהתגיר. וצ"ע כיצד מציאת הפך אמונתו מזכירה לו את מעלתו. ונראה שדבורי האמונה של הצדיק מערערים אצלו את חוזה אמונת העכו"ם וכיון שנחלשה אמונתו בעכו"ם יש לו קצת קרקע לגלות שבאמת תכליתה הוא הבלי עוה"ז ואינה שייכת לו, ונעשה בלבו מקום לשמוע לקול הטוב שבו שנמשך לעניני עוה"ב. נראה שכך נעשה אצל הגר. ועיין לקמן בפל"ח אות ד' ביאור נפלא כיצד נעשה בבעל תשובה שדיבור הצדיק הוא שמגלה את ההתפארות של הקב"ה בכל אחד מישראל שע"י שצפה בה ברא את העולם וזה הפך אמונתו של הטוב שכבר התיימשך וסבר שאין ממנו שום התפארות, והתפארות הזו של הקב"ה היא בחי' תפילין שמעורר יראה וע"ז אהבה ואזי זוכה לתשובה מאהבה ומושך עצמו מטומאתו אל הקב"ה. ונראה שגם בגר יש את הבחי' הזו. רק שנעשה יותר בקושי. וכנ"ל.

וע"י הדיבור הישראלי של הצדיק, שיוצא ונכתב בספריהם כנ"ל. אזי זה הטוב הכבוש שם, מוצא אותו בספריהם, דהיינו שמוצא שם היפך אמונתם. ואזי נזכר זה הטוב את מעלתו [ז"ל]א,

^א גם בדפ"ר ותולד - וכובשים תחת, ומתולד - וכובשים אותו תחת

^ב גם בדפ"ר ותולד - שנתפוס, ומתולד - שנתפס

^א **פל"ח אות ג** – והנה עיקר הנפילה של הטוב הזה שנכבש כל כך עד ששכח את מעלתו, היינו ששכח מעלתו מעצם שרשו שהוא מחלקי נשמות ישראל, שעלו תחלה במחשבה דקודשא בריך הוא, ובשבילם היתה כל הבריאה בשביל שצפה הקדוש ברוך הוא על כל ההתפארות שיקבל בפרטיות ובפרטי פרטיות מכל חלק מחלקי נשמות ישראל, אפילו מאותן שנפלו ונכבשו ונטמעו בין האומות, כל זמן ששם ישראל נקרא עליו, היינו שכופר בעבודה זרה ומתפאר עצמו עם אמונתו יתברך, שמאמין באלקי עולם, ויודע שיש די באלקותו יתברך לכל בריה, בפרט לנשמות ישראל שהם אחדות אחד עמו יתברך, או אף על פי שנפל כמו שנפל ונכבש בין העכו"ם עד שמבטלין אותו מכמה מצוות וכן כל כיוצא בזה, אף על פי כן ידע ויאמין כי כמו שהוא מתפאר עצמו עם אמונתו הקדושה, כמו כן כביכול השם יתברך מתפאר עמו גם כן בפרטיות, כמו שכתוב את ה' האמרת היום וד' האמירך וכו' ודרשו רבותינו ז"ל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם אף אני וכו', שזה בחינת תפילין של ישראל ותפילין של השם יתברך אבל כשזה הטוב נופל בדעתו מחמת שנכבש בין העובדי כוכבים, ונתרחק מקדושת ישראל ומקיום המצוות, עד שעל ידי זה שוכח את מעלתו שבא ממקום קדוש ועליון ונורא כזה, אזי יכול לתעות אחר עבודה זרה חס ושלום שיאבד על ידי זה באמת את מעלתו כביכול, ואז יש להעבודה זרה יניקה חס ושלום מפגם חלקי מזבח ועל כן התיקון לזה צדקה, כי על ידי זה נעשה אויר הנח והוך, ואז כשהצדיק שהוא בחינת מרדכי מדבר דיבורים שלו שהם כפירה בעבודה זרה, והוא עוסק לגלות התפארות של כל ישראל אפילו של הפחותים שבהם, ומגלה שכל הכופר בעבודה זרה נקרא יהודי ויש להשם יתברך התפארות ממנו, אף על פי שהוא נכבש בין העכו"ם כנ"ל, והדיבורים של הצדיק הנ"ל נכתבים ונחקקים באויר עד שנכתבים גם בספריהם, אזי כשהטוב הזה שהוא חלקי נשמות ישראל שנכבשו ביניהם מוצא בספריהם דיבורים שהם היפוך אמונתם וכפירות עבודה זרה, אזי נזכר זה הטוב את מעלתו איך שבא ממקום עליון כזה, דהיינו שהוא חלקי נשמות ישראל שכל העולמות נבראו בשבילם, והקדוש ברוך הוא נמלך עם נשמות ישראל לברוא את העולם כי אף על פי שבמדרש מבואר שנמלך עם נשמות הצדיקים, רוצה לומר כי הם מגלין ואת לישראל כנ"ל, היינו כי ראה ההתפארות שיקבל מכל חלקי נשמות ישראל בפרטיות ובפרטי פרטיות, ובשביל זה ברא כל חלקי הבריאה עם כל השינוים שבהם בפרטיות ובפרטי פרטיות, ואז זה הטוב מתגעגע מאוד ומושך עצמו לחזור למקומו עד שמושך ותולש עמו גם מהרע שלהם, וזה הוא בחינת הגרים וכו', ועל ידי זה נשלם המזבח, ועל ידי שלימות המזבח נשלם השכל וכו', עד שזוכין לראות על ידי זה אור הצדיק האמת, שמגלה היראה ואהבה על ידי שעוסק לגלות התפארות של ישראל.

^א **עיין במעשה** שסיפר רבינו מבן מלך ובן השפחה שנתחלפו שהוא ממש עניין המבואר כאן שאדם שוכח מעלתו שבן של הקב"ה בן המלך וע"ז מתנהג כבן שפחה בישא כגוי גמור. ע"ש.

^א עיין לקוטי עצות צדקה סוף אות ו'

איך שבא ממקום עליון מאוד¹. דהיינו שהוא חלקי נשמות ישראל, שכל העולמות נבראו בשבילם כנ"ל בתחילת התורה. והמה היוצרים יושבי נטעים² עם המלך במלאכתו (ד"ה א' ד')³ פשט הפסוק הוא המשך יחוס שבט יהודה ופסוק זה מדבר ממחלון וכליון בני אלימלך שלקחו נשים מואביות כמבואר במגילת רות⁴ ועליהם אומר הפסוק המה היוצרים שהיו עושי כלי חרס ועוסקים בנטיעות המלך⁵. ורבנו דורש עפ"י המדרש רבה שהכוונה למעלת נשמות ישראל שהן יושבות ונטועות אצל מלכו של עולם⁶. דהיינו חלק אלוך ממעל, כי הקב"ה נמלך⁷ י"ו עם נשמות ישראל⁸ לברוא את העולם

¹ **לקוטי עצות** – ערך צדקה אות ו. על ידי צדקה הנוכרת לעיל, הוא מזכיר את הטוב הכבוש בין האומות, הינו ניצוצי נשמות ישראל שנפלו בגלות, ומחמת אריכות הזמן של הגלויות שכחו מעלתם. אבל על ידי צדקה הנוכרת לעיל הם זוכרים את עצמן, איך נפלו משמים לארץ, ומתחילים לרחם על עצמן ולהתגעגע, כי הלא הם למעלה מכל העולמות כי ישראל עלה במחשבה תחלה, והקדוש ברוך הוא נמלך בנשמות ישראל בבריאת העולם, ועתה הם כבושים בגלות כזה ויכולים לילך לכליון והפסד, חס ושלום, ומחמת זה שזוכרים כל זה, הם שבים וחוזרים אל הקדושה. ומזה ממילא יוכל כל אדם להבין בעצמו, כמה וכמה הוא בעצמו צריך לרחם על עצמו, כשיזכר גדל מעלתו בשרשו, ויאמר בלבבו, הלא אני מזרע ישראל שהם למעלה מכל העולמות וכו', כנזכר לעיל, ואיך אני מוטל עתה, וחס ושלום חס ושלום, מי יודע מה יהיה להלן בימים הבאים, כי הלא הבעל דבר רוצה לכלות אותו, חס ושלום. ועל ידי זה ירחם על עצמו וישתדל לשוב לשם יתברך (שם ו):

² גם בדפ"ר- מאוד, ומת"צ- מאד

³ **עיין ביאור הלקוטים** שרק עי"ז יש בכחם של ישראל לרדת לחושך ועכירות עוה"ז מה שכל הנאצלים והנבראים אין ביכולתם להיות בסוף המעשה הזה, כי אי אפשר להנצל מאיתו כי אם ע"י הזכות הבלתי סוף שבתחילת המחשבה בעצמה, כי היא לבד אשר ביכולתה לדרות ולבטל העכירות עד שיתהוו מאתה כלים ולבושי ת"ת שיתקבל בהם האור שבכל מדריגה. וע"כ כולם תלויים ועומדים בנפשות ישראל.

⁴ **רבנו השמיט** כאן תיבת "וגדרה"

⁵ **דברי הימים-א פרק ד** (כב) וְיֹקִים וְאֲנָשֵׁי כֹבָא וְיֹאֲשֵׁר וְשָׂרָף אֲשֶׁר בָּעָלוּ לְמוֹאָב וְיֹשְׁבֵי לְחָם וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִים: (כג) הִמָּה הַיּוֹצְרִים וְיֹשְׁבֵי נְטָעִים וְגִדְרָה עִם הַמֶּלֶךְ בְּמִלְאכְתּוֹ יִשְׁבוּ שָׁם:

רש"י – (כב) ויוקים ואנשי כובא עד וישיבי לחם – כל אלה בני שלה בן יהודה. ויואש ושרף – רבותינו אומרים זה מחלון וכליון. והדברים עתיקים – פתרון אל תאמר לפי שהתחלתי לייחס מאנשי דורינו שכולם היו אחרי כן אלא כולן שנאמרו בפסוק זה (העתיקים) הראשונים שהיו בימי קדמונים. אשר בעלו למואב – שלקחו נשים מואביות:

(כג) המה היוצרים – המה יוקים ואנשי כובא וישיבי לחם היו יוצרי חומר למלאכת המלך וגם קדרות למאכל המלך וגם לכהנים. וישיבי נטעים – שהיו עוסקים בנטיעות של מלך. וגדרה – אומנים גודרי גדר אבנים למלאכת המלך. עם המלך – פתרון הושיבן המלך באותן העיירות לפי שהיו עושים מלאכתו דוגמא במשפטים בשואל בעליו עמו לא ישלם כלומר עמו במלאכתו:

⁶ **מה שבחר בפסוק זה** אולי אפ"ל כי רמוז בו ענין גרים, כי רות אשת מחלון היא הדוגמא לגרות ונתיבמה ע"י בועז והבן הנולד הוא נשמת בעלה הראשון דהיינו מחלון, שהיה בו טוב הרבה, והיה כבוש ע"י שיצא מהארץ בזמן הרעב כדי שלא להפסיד כספו ולא זכה לזרע ילודים, אבל זכה בעצמו לחזור ע"י היבום, ורות בעצמה היתה טוב גנוז אצל המואבים עוד מימי לוט בן אחי אברהם שע"כ אברהם נלחם להצילו מחמשת המלכים כי היה בו ניצוץ משיח שעתיד לצאת ע"י רות ודוד. ורות יצאה מבלק שזכה בה בזכות מ"ב קרבנות שהקריב להקב"ה (נזיר כג): והיא בת עגלון שזכה בה ע"י שקם לכבוד הש"י (סנהדרין ס). דהיינו שהיא טוב נפלא שהיה כבוש בהם. כי עיקר הטוב הוא נשמת משיח הכבוש שנים רבות תחילה היה נכבש בלוט בן אחי אברהם ואח"כ בבתו הגדולה ובבנה מואב ובבלק ועגלון וברות המואביה. ועוד היה כבוש ביהודה בן יעקב ובער אחי אונן ויצא בפרץ בן תמר ונתגלגל במחלון אחי כליון (ליקוטי תורה) נמצא שברות היה כבוש משני צדדים דהיינו ממואב ומרוח מחלון שהיה בה שיצא ע"י היבום של בועז בעובד וישי ודוד המלך שמורעו יצא מלך המשיח.

⁷ **צ"ע איזה מלך** מדובר שהרי מגילת רות היתה בימי השופטים ורק אח"כ הולידה רות מבועז את עובד אבי ישי אבי דוד שרק בימי הדומלך שאול מלך ראשון בישראל. וכנראה ע"כ דרשו חז"ל שרומז למלכו של עולם.

⁸ **עיין שער מאמרי רז"ל** – מאמר פסיעותיו של אברהם אבינו – והנה מושב הנשמה הוא בערבות (הוא הנקיע השניעי כמנואל נמגינה יב) ואין שם לא מלאך כו' כנו' בזהר בפ' בראשית דף מ: וז"ל מדורא שביעאה הוא מדורא עילאה על כולא ותמן לא אשתכחו בר נשמתהון דצדיקיא דתמן מתעדנין בההוא זיהרא עילאה כו' ותמן לא אשתכחו בר אינון זכאין ע"ש ואפי' קודם הבריאה היו נפשותיהון של צדיקי' ובהם נמלך הקב"ה וברא את העולם כמשה"ה המה היוצרים...

ועיין ספר עץ הדעת טוב – פרשת ויצא – כל הנשמות הנק' בני קדם כי קדמו אל בריאת העולם כמ"ז ז"ל בנפשותיהון של צדיקים נמלך ועליהם נאמר המה היוצרים וכו' עם המלך במלאכתו ישבו שם וז"ש וילך ארצה בני קדם: (בראשית כט א) וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם: עכ"ל. **ונראה** טעם שנרמז בפסוק הזה כי מדובר ביעקב בראשית דרכו לברר את נשמות ישראל שהיו בחרן אצל לבן הרשע, שזה רומז לראשית בריאת עולם התיקון ע"י עם ישראל שהוא בית יעקב, לכן קודם שהלך ללבן כתיב שכביכול הלך לקדמונו של עולם להמשיך משם את שרש נשמות ישראל להמלך בהן קודם הולדתם בגוף ע"י ננות לבן.

⁹ **הלשון נמלך** מלשון שממליך על עצמו את היועץ כדי לקבל ממנו עיצה כראוי. וכאן מדובר בהקב"ה. אמנם מצינו כעין זה בתורה טו ובתורה עג רבנו מפרש את הפסוק אשה ריח ניחוח לה' שרומז לבחי' שהקב"ה נעשה כביכול מקבל בח' אשה כלפי האדם בבחי' נקבה תסובב גבר.

כמבואר במדרש שנמלך בנשמות הצדיקים/י^{טו} {ב"ר פ"ח [י"ח]/י"ט} **מדרש רות פ"ב [כ]** כי נשמות ישראל הן חלק ממנו ית' והיו נמצאות אצלו ית' עוד לפני בריאת העולם/כ"א ותחילה עלו במחשבת בריאת העולם כי בשבילם נברא העולם ואח"כ נתייעץ עימם כיצד לברוא את העולם כנ"ל שברא כל פרט בבריאה כנגד כל פרט מנשמות ישראל ע"י שצפה את השעשועים שיעלו ממנו. ולשון המדרש שנמלך בנשמות הצדיקים/כ"ב הכוונה כי הם ערבים על ישראל שבאמת יעלו מהם השעשועים, וזה בעיקר ע"י שמגלים להם עד כמה מתפאר בהם הקב"ה (פל"ח ג) ועוד כי הצדיק הוא שרש נשמות ישראל וכולן כלולות בו כנ"ל בעניין הצדקה.

עיין פל"ח אות ד/כ"ג היוצא מדבריו שמה שנתבאר לעיל שהטוב הכבוש כששומע דבורי אמונה של הצדיק מגלה הפך אמונתו ואזי נזכר במעלתו הפירוש כי מעלתו היא שהקב"ה ברא את העולם ע"י שצפה בהתפארות

^{טו} בחרלז- נשמת

^{טו} **צ"ע דלעיל אמר** שישראל עלו במחשבה תחילה וכאן נמלך דהיינו נתייעץ והעיצה היא לא במחשבה אלא בכליות דהיינו כי תחילת דבר הוא במחשבה שחושב על התכלית שרוצה ואח"כ מתייעץ כיצד לעשות זאת דהיינו ע"י בריאת עולם ועיין לק"ה חלב ודם הלכה ג' אות א' – כי החלב יונק מבחינת הטוב הנ"ל כי עיקר החלב הוא שעל הכסלים והכליות. והכליות הם כלי ההולדה ושם מקום העצה. כי כליות יועצות (כמו שאמרו רבותינו ז"ל ברכות ס"א). כי מחשבה שבמוח נמשכת עד הכליות ושם נתהוין העצות וכו' (ועיין במקום אחר מזה אולי תורה ז). ועיקר הטוב היא בפנימיות המחשבה ונמשך עד מקום העצה בחינת כליות יועצות. כי ישראל עלו במחשבה תחלה ובהם נמלך ונתייעץ בבריאת עולמו. היינו כי בתחילה עלו במחשבה ואחר-כך נמשכו לבחינת מקום העצה כביכול ואז נמלך ונתייעץ בהם. נמצא שעיקר הטוב שהיא בחינת נשמת ישראל נמשך במקום העצה שהוא בחינת כליות יועצות שהם כלי ההולדה. ועל כן לפעמים כשהטוב נכבש ביניהם מאד ואין מניחים אותו לצאת אזי הטוב יוצא בזרע הילודים. כי כשנמשך הטוב בבחינת ההולדה שהוא בבחינת כליות יועצות שהם כלי ההולדה אזי אין הרע יכול להתגבר עליו. כי שם בבחינת מקום העצה שהם כלי ההולדה שם הוא בחינת שורש הטוב שעלה במחשבה תחילה ובו נמלך ונתייעץ וכו' בחינת עצה וכו' כנ"ל. נמצא שעיקר בחינת הטוב הוא בבחינת כליות יועצות שהם כלי ההולדה ושם עיקר החלב החופה על הכליות היועצות. ועל כן חלב לשון מיטב כנ"ל. כי הוא יונק מבחינת הטוב הנ"ל שעובר ונולך דרך כלי ההולדה שהם כליות יועצות כנ"ל

^{טו} **צ"ע כי בכל המראה מקומות** שציין כאן הטשרינער רב מבואר שנמלך בנשמות הצדיקים דייקא וא"כ מה הראייה שגם נשמות ישראל ואפילו נפשות הגרים נתייעץ עמם וגם הן חלק אלוק ממעל. שהרי רבינו מדבר מניצוץ טוב שנפל לעכו"ם שזה אפילו גרוע מקל שבקלים ורוצה לומר שאפילו בו מתפאר הש"י וגם בשביל ההתפארות הווי ברא את העולם, ולזה לכאורה אין ראייה מהמדרש.

אבל עיין פרפראות להכמה אות ג – כי אף על פי שבמדרש מבואר שנמלך עם נשמות הצדיקים, רוצה לומר כי הם מגלין זאת לישראל כנ"ל, היינו כי ראה ההתפארות שיקבל מכל חלקי נשמות ישראל בפרטיות ובפרטי פרטיות, ובשביל זה ברא כל חלקי הבריאה עם כל השנינים שבהם בפרטיות ובפרטי פרטיות. עכ"ל. **נראה כוונתו** לומר שבאמת סיבת הבריאה היתה ע"י שראה ההתפארות שיהיה לו מכל אחד מישראל אפילו הקל שבקלים וזה בחי' שנמלך בנשמותיהם בבריאת העולם כי ע"י שראה אותן גרם לו לברוא את העולם, אבל הצדיק ערב על ישראל שלא יאבדו לגמרי שם ישראל ותופסק ההתפארות והצדיק עושה זאת ע"י שמגלה לישראל שהקב"ה מתפאר בהם ועי"ז מתחזקים בעבודת ה' וביראה ואהבה.

עוד עיין בזה ספר עבודת הקודש ח"ג פ"ג ג – ולזה רמזו רז"ל בבראשית רבה פרשה ח' ר' יהושע דסכנין בשם ר' שמואל אמר בנפשותיהן של צדיקים נמלך, ה"ד המה היוצרים ויושבי נטעים וגדרה עם המלך במלאכתו ישבו שם. המה היוצרים, על שם ויצר יי' אלהים את האדם וגו' ויושבי נטעים על שם ויטע יי' אלהים גן בעדן מקדם, וגדרה על שם אשר שמתו חול גבול לים עם המלך במלאכתו ישבו שם עם מלך מלכי המלכים ברוך הוא ישבו נפשותיהן של צדיקים שבהם נמלך הקב"ה וברא את העולם עד כאן. והכוונה כי נמלך במחשבתו הטהורה וראה בחכמתו לברא ולהמציא כל הנמצאות בשביל הצדיקים, והוא אמרם בנפשותיהן כלומר בעבור נפשותיהן של צדיקים נמלך והסכים בדעתו הנפלאה לברא את העולם, נמצאו הצדיקים סבת הבריאה בכללה.

^{טו} פסקא ז' עי"ש מתנות כהונה גרסת הרמב"ם

^{טו} **בראשית רבה פרשה ח** פסקא ז – רבי יהושע דסכנין בשם רבי שמואל אמר בנפשותן של צדיקים נמלך הה"ד (ד"ה =דברי הימים = א ד) המה היוצרים ויושבי נטעים וגדרה עם המלך במלאכתו ישבו שמה, המה היוצרים, על שם וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה, ויושבי נטעים, על שם ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם, וגדרה, על שם (ירמיה ה) אשר שמתו חול גבול לים, עם המלך במלאכתו ישבו, עם המלך מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא ישבו נפשות של צדיקים שבהן נמלך הקדוש ב"ה וברא את העולם.

ועי"ש **מתנות כהונה** שמצא במאמר התחיה להרמב"ם גרסא "שבהם נמלך הקב"ה וברא את העולם".

^{טו} פסקא ג' ובלק"ה חלב ודם ג' א', ובשער מאמרי רשב"י מאמר פסיעותיו של אברהם אבינו. ובעץ הדעת טוב פרשת ויצא.

^{כא} **בריאה לשון חיתוך** כמו לברוא את היער וקודם שיצא העולם לפועל כעולם בפני עצמו שבו נעלמת האלוקות ונסתרת היה העולם נעלם בהקב"ה כאש בגחלת דהיינו בבחי' בכח. ותחילת המחשבה לברוא ולהוציאו לפועל היה בשביל נשמות ישראל כמבואר בתחילת התורה נמצא שהן קדמו לעולם.

^{כב} **עיין מגלה עמוקות** אופן קטו שמשוה רבינו בתפלתו בפרשת ואתחנן ביקש להיות לא רק עבד אלא גם שותף להקב"ה במעשה בראשית וענה לו הקב"ה יש לך מעלה עוד יותר גדולה שאתה הרב ואני מחוייב לעשות רצונך בבחי' מי מושל בי צדיק. עיי"ש.

^{כג} **פל"ח אות ד** – ובאמת בענין הטוב בעצמו שנכבש נעשה גם כן בחינת הנ"ל, כי על ידי שנוכח את מעלתו שזה נמשך על ידי שהצדיק מגלה ההתפארות אפילו של הטוב הזה גם כן (שזה בעצמו בחינת ביטול כל עבודות זרות בחינת כפירה בעבודה זרה, כי עיקר יניקת העבודות זרות הוא רק ממה שהטוב שוכח את מעלתו כנ"ל, אזי נופל על הטוב הזה יראה גדולה שזה בחינת אנא בריה קלה שבים ואולינא לפומא דליתן, היינו לכליון והפסד חס ושלום, וכן נתעורר בו אהבה גדולה למשוך עצמו בכל כחו לחזור למקומו כנ"ל וזה

שיתפאר גם בו וזה הפך אמונתו שכבר היה מיואש וסבר שהוא בן שפחה שאין ממנו שום התפארות וע"ז נזכר מעלתו וכשרואה ההתפארות של הקב"ה ממנו זה בחי' תפילין של הקב"ה שע"ז נעשה יראה כנ"ל וע"י יראה זוכה לאהבה ואזי מושך עצמו לחזור בתשובה מאהבה.

ואזי כשנוכר הטוב בכל זה מתחיל זה הטוב להצטער ולהתגעגע על אשר נפל ממקום גבוה כזה, ועתה היא כבושה בידם, כ"ויבואו ח"ו לכליון והפסד/כ"ה, ורוצה להמשיך ולחזור למקומו הראשון אצל הקב"ה.

עתה יבאר שהגר עצמו הוא רע הדבוק לטוב הכבוש הנ"ל

וצ"ע אם הגר הוא הרע מדוע נקרא גר דמשמע שהוא זר בסביבתו בין הגויים, דהיינו שהוא טוב מהם. ועוד ידוע הכלל שאת הרע צריך להפיל ואסור לצרפו לקדושה. על כן מוכרח שהגר עצמו הוא קליפת נגה. וכן מפורש בשער הגלגולים^{כ"ו}. שמהות הגר בעצמו היא קליפת נגה וכדי לצאת מהטומאה מקבל נפש מהצדיקים בג"ע תחתון והיא נפש הגר שהיא רע ביחס לנפש שמקבל הגר אחרי שמתגייר, אבל היא הטוב שמוציא אותו מהטומאה. ובתורה יד מבואר שצדיק בלימודו מעורר זיווג נשמות ומוליד נפש לגר לעוררו להתגייר. אבל בתורה שלנו מבואר שהכח למשוך את קליפת הנגה מהטומאה הוא טוב של מצוות שמנעו הגויים מישראל לעשות וגם הוא לבדו אין בו הכח לזה אלא ע"י הדיבורי אמונה ששולח הצדיק למרחוק לעורר את הטוב המלוכש בגר ע"י שמזכיר לו את מעלתו^{כ"ז}.

נמצא שקליפת נגה בעצמה אין לה כלל כח לצאת מהטומאה, כי בה לא נמלך בבריאת העולם ולכן אין מה להזכיר לה מעלתה, ורק ע"י שבלעה טוב קדוש מנשמות ישראל מתקיים בה (קהלת ח' ט) עת אשר שלט האדם באדם לרע לו, כי אל הטוב הזה שבלעה אפשר לדבר ולעוררו שיזכר במעלתו ויתגייר. ואז מושך עימו גם את קליפת נגה ומצרפה אל הקדושה.

ולחבין מהות הגר מצד עצמו צריך להבין מה היא קליפת נגה. ועיין תורה יט שהנגה בחי' ממוצע בין טוב ורע והיא בחי' תרגום שבין לשה"ק ולשונות העמים, ועיקר יניקת הסט"א הוא ע"י הנגה שעומד סמוך לקדושה וחוסף ממנה והוא סמוך לקליפות הרעות לכן הן נדבקות בה כדי לינק מהטוב שהיא חוטפת מהקדושה. והיא בחי' ההיתר והרשות בחי' הדברים שמותר לעשות, אבל טוב יותר להמנע מהם, כגון לאכול יותר מההכרח לקיום הגוף (בחי' המותר שעם י' חכמה הוא מיותר, כי הוא הרשות בחי' רשת שבה תופס הסט"א את האדם (עפ"י הריצ"ח)) אבל זה דווקא למי שאין בכוחו לתקן את הנגה, אבל צדיקים אדרבה מתקנים את הנגה ע"י

שתיכף אחר ואולינא לפומא דלוינתן אמר רב אשי האי עיזי דימא, היינו היראה שנתגלה על ידי התפארות וזה דבחישא בחינת הצדיק שמחפש תמיד אחר התפארות שבכל אחד מישראל יש לפרש דרוצה לומר שההתעוררות של הטוב הזה, זה נמשך מבחינת היראה שנתגלה על ידי הצדיק מחפש דווקא אחר ההתפארות שבכל אחד מישראל אפילו בהפחותים שבהם, כי בצדיקים וגדולים שבישראל אין צריך הצדיק לחפש כל כך, כי עליהם נאמר (ישעיה מ"ט) ישראל אשר בך אתפאר אך על ידי התפארות שלהם לבד אין התגלות המלכות כל כך עדיין עד שעל ידי זה נתגלה היראה, כי צדיקים שברור מועטים כמו שארז"ל (סוכה מ"ה): ואמרו עוד ראיתי בני עלייה והמה מועטים, רק עיקר התגלות היראה הוא על ידי ההתפארות שמוציא הצדיק בכל אחד מישראל אפילו בהפחותים, ששם צריכין לחפש אחר ההתפארות שמקבל השם יתברך מהם, עד שעל ידי זה נתגלה גם ההתפארות שרוצה השם יתברך לקבל גם מהטוב הזה הכבוש ביניהם, ועל ידי זה נופל על הטוב הזה יראה גדולה והתעוררות גדול אך אף על פי כן עדיין על ידי היראה לבד, אפשר שלא היה יכול עדיין לחזור למקומו מאחר שנכבש כל כך ביניהם ונפל בדעתו כל כך אך ואית ליה קרנא בחינת אהבה וכו', כי נתעורר בו גם על ידי זה אהבה גדולה עד שעל ידי זה מושך עצמו לחזור למקומו, עד שנעשין על ידי זה גרים ועל ידי זה בעצמו נתגלה אור הצדיק שעוסק בזה לגלות היראה ואהבה, על ידי שעוסק לגלות ההתפארות שבכל אחד מישראל כנ"ל:

^{כ"ז} גם בתולדו-ויבואו, בדפ"ר-ויבואו, ומתולדו-ויבא

^{כ"ח} **צ"ע לפי המבואר** לקמן שמוכרח שלבסוף יתגבר ויצא הטוב אם לא על ידו אזי ע"י זרע הילודים, ומדוע אומר כאן שהולך לכליון. וצ"ל פשוט שהכוונה לגוף הזה שיפסיד תיקונו ע"י הטוב הזה ומה שיצא בורעו זה כבר תיקון של אדם אחר.

^{כ"ט} **שער הגלגולים** - הקדמה לד' - ...הגרים... עיקר מציאותם והייתם היא מן אותה הקליפה הנקראת קליפת נוגה, שפעמים היא מסאבא, ופעמים חוזרת אל הקדושה, כנוכר בפרשת ויקהל בספר הזוהר, וז"ס מ"ש רז"ל קשים גרים לישראל כספחת וכו'. והענין הוא, כי האיש שהוא שהיה בתחלתו גוי, כאשר בא להתגייר, נכנס בו נפש אמת, מתולדות הנפשות של הצדיקים בהיותם בג"ע הארץ, כנוכר בפרשת שלח לך. ואחר אשר נתגייר, זוכה ונכנסה בו נפש אחרת קדושה ממש, כשאר נפשות בני ישראל. ואז נקרא גר צדק, כי יש לו ממש נפש קדושה מן המלכות, הנקראת צדק כנודע. והנה אותה הנפש הנשארת עתה בו, והיא אותה שהיתה בו בהיותו גוי, הנקראת נפש הגר, והיא אשר החזירותרו למוטב בהכרח הוא שתהיה לה איזו אחיזה אל הקליפה, ולכן בהיותה עתה בגוף הגר הזה אחר שנתגייר, בהכרח היא מחטיאה קצת אל הנפש הקדושה האחרת אשר בגר הזה. וז"ס קשים גרים לישראל כספחת כי נפש הגר הראשונה, מחטיאה את נפש השניה הנקראת ישראל. ובוה תבין סוד ר' עקיבא ע"ה, שהיה בתחלתו עם הארץ, שונא ת"ח מ' שנה, באמרו מי יתן לי ת"ח ואנשכנו כחמור. ונמשך לו זה מצד אותה נפש הגר הראשונה. אבל נפשו האמיתית היתה קדושה לגמרי בתכלית, ודי בזה:

^{ל"ו} וצ"ע בעניין זה של ההשוואה בין שער הגלגולים לדברי רבנו כאן. כי מסתמא הן שתי בחינות של נפש הגר. אבל אולי אפשר לומר שנפש הגר המוציאה אותו מהטומאה כאן היא מוכרכת משתי נפשות כי הטוב הוא בחי' נפש ודבור הצדיק הוא בחי' נפשי יצאה בדברו גם בחי' נפש. וצ"ע.

שמפרידים ממנו את הרע ומעלים אותו אל הקדושה כגון באכילה דקדושה/כ"י (ומשיח יעסוק בזה אפילו עם נשים נכריות שיגייר כמבואר בספרים שלזה התכוונו שמשון הגבור ושלמה המלך וגם דוד המלך היו לו ארבע מאות בנים בעלי אגרופים כולם מנשים יפות תואר שלקח במלחמה (קדושין עו). עיין אור החיים כי תצא (כא יא/כ"ט) שיפת תואר הכוונה לגרה הנמצאת בין הגויים) לכן הנגה נקרא רע כלפי הטוב של הקדושה, אבל הוא נמתק כשהוא משרת את הקדושה (וכן מצינו בשבע חכמות שמבואר בתורה יט שבכל אחת יש אבן נגף ליפול לאפיקורסות ואעפ"כ היו צדיקים שעסקו בהן כרקחות וטבחות לחכמת התורה (עיין דבש לפי להחיד"א ח' כו)) ולכן שלימות הקדושה היא לצרף את הנגה אליה כלבוש חיזוני, אבל צריך להסיר ממנה את זהמת הרע הדבוק בה/כ"י וזהו עניין הגרים שהוא שלימות המזבח המבואר כאן.

ואזי מצטרפת לקדושה עד שמותר לבא בקהל ולהתחתן עם ישראל ולהטמע בהם. נמצא שהגר עצמו המכונה כאן רע הכוונה לקליפת נגה שהיא בחי' רע ביחס לטוב הכבוש המלוכש בה, ועוד שדבוק בה רע גמור שהיתה קשורה בו עד עכשיו, והם בחי' בגדים צואים שיצטרך להפשיט מעצמו לאחר שיתגייר. כי הטוב הזה הוא מנשמות ישראל חלק אלוך ממעל. אבל אעפ"כ הטוב הזה אין בו הכח להוציא את הגר ממקומו הרע אלא ע"י הצדיק שמזכיר לו את מעלתו. ואעפ"כ גם הטוב הזה נקרא רע ביחס לנשמה שמקבל הגר אחרי שמתגייר כמבואר בשער הגלגולים הק' לד/כ"א הנ"ל, ע"ש שבהכרח שנפש הגר ששולח הצדיק לגר היא במעלה פחותה כדי שיהיה לה איזה יחס אליה ואמנם אחרי שמתגייר ומקבל נפש קדושה של ישראל אזי ברע שבנפש הראשונה מחטיא את השניה, ועל זה אמרו חז"ל קשים גרים לישראל כספחת. נמצא גם שהטוב הנ"ל שרבינו מדבר כל כך ממעלתו שעלה במחשבה תחילה ובו נתייעץ הקב"ה בבריאת העולם, כי הוא חלק אלוך ממעל, עדיין הוא נחשב רע כנגע צרעת ביחס לקדושת נפש ישראל שמקבל מהמלכות. עיין שבת קמו שנשמות הגרים היו במתן תורה ועל כן פסקה זהמתן להבדיל מהגויים שלא פסקה זהמתם כיון שנשמתם לא היו במתן תורה, וצ"ע לאיזה נפש הכוונה ומסתמא הכוונה לנפש שמקבל הגר אחרי שמתגייר. ולפ"ז מובן החילוק בין נפשו הראשונה לשניה ומדוע קשה ראשונה לשניה כספחת.

ומחמת שכבר נקשר ונתפוסל^ב מאוד הטוב אצלם אצל העכו"ם **בקשרי קשרים, ע"כ כשמתחיל הטוב לחזור, אזי מושך ותולש עמו עוד מהרע שלהם** של הגרים שהיא קליפת נגה. **וזה הוא בחי' הגרים שבאים להתגייר, שהם בחי' הרע/כ"י** בחינה של רע ולא רע גמור אלא קליפת נגה שהיא ממצע **שנתלש מהם עם הטוב** שהוא נשמת ישראל, **ע"י שחזר הטוב למקומו** ע"י שהגר התגייר. **כי אי**

^{כ"ח} **עיין ילקוט הפלאות** (לחיים פוטרניק) ערך אכילה אות יב – בשם האוהב ישראל מאפטא פי' הפסוק המה חכמים להרע ולהטיב לא ידעו הם אותם שטוברים שע"י תעניות יגיעו לשלימות כי להיטיב ע"י אכילה בקדושה לצורך גבוה לא יודעים. כי צדיק כמה שאוכל יותר משפיע יותר וזה כוונת מאמר חז"ל שלא פסק משולחנם של רבי ואנטוניניוס צנון וחזרת כפי' תוס' שם שהיו מרבים באכילה.

^{כ"ט} **ע"ש שמקשה** כיון שבשעת מלחמה שהיא עת צרה ומפחד המלחמה כל אחד מחפש לו זכויות ובפרט שלמלחמות ישראל יצאו רק צדיקים כמ"ש מי האיש הירא ורך הלבב שיש בידו איזה עבירה שתעורר עליו דין במלחמה ישוב לביתו. כיצד יתכן שהתורה תתיר מעשה כזה מגונה ליקח גויה שכידוע הוא מעשה חמור ביותר עד שיש הלכה דקנאין פוגעין בו בלא דין ומשפט כמבואר במעשה דומרי בסוף פרשת בלק. אלא באמת כוונת התורה יפת תואר לא על חיזונית אלא על הנפש הפנימית שצדיקים שיצאו למלחמה כשראו אצל העמים איזה נפש שיש בה ניצוץ ישראל קדוש לקחו אותה לגיירה ולהעלותה לקדושת ישראל. ע"ש. וזהו מתיקוני קליפת הנגה שעושים הצדיקים. ואמנם עין פרש"י שדרך כלל יוצא מיפת התואר בן סורר ומורה ועין קדושין עו. שאפילו מיפות התאר שלקח דוד לא יצאו בנים צדיקים אלא בעלי אגרופים. וזהו שאמרו קשים גרים לישראל כספחת.

^ל **ועיין תורה יט** סוף אות ה' – וזה בחינת שלהובא דאשא היוֹרֶדֶת בְּעָרֵב שֶׁבֶת על ראש הקלפות, שלא יכלו בנגה לינק מהקדושה; פרוש, כי בערב שבת, בכניסת שבת, נכלל נגה בקדושה, ואז רוצין גם שאר הקלפות הטמאות לגמרי לעלות אל הקדושה, ואז יורד שלהובא דאשא על ראשם ונפילים למטה; שנהו סוד כונת רחיצת מים חמין בערב שבת, כמבאר בפגנות. וזהו בחינה הנ"ל, שצריכין לברר הטוב שבבתרגום שהוא בחינת נגה, שיהיה נכלל בלשון הקדוש, ושאר לשונות העכו"ם, שהם בחינת רע גמור, צריכין להפילם ולבטלם לגמרי הינו פנ"ל:

^{לא} **שער הגלגולים** – הקדמה לד – כי האיש ההוא שהיה בתחלתו גוי, כאשר בא להתגייר, נכנס בו נפש אחת, מתולדות הנפשות של הצדיקים בהיותם בג"ע הארץ, כנוכר בפרשת שלח לך. ואחר אשר נתגייר, וזכה ונכנסה בו נפש אחרת קדושה ממש, כשאר נפשות בני ישראל. ואז נקרא גר צדק, כי יש לו ממש נפש קדושה מן המלכות, הנקראת צדק כנודע. והנה אותה הנפש הנשארת עתה בו, והיא אותה שהיתה בו בהיותו גוי, הנקראת נפש הגר, והיא אשר החזירתו למוטב בהכרח הוא שתהיה לה איזו אחיזה אל הקליפה, ולכן בהיותה עתה בגוף הגר הזה אחר שנתגייר, בהכרח היא מחטיאה קצת אל הנפש הקדושה האחרת אשר בגר הזה. וז"ס קשים גרים לישראל כספחת כי נפש הגר הראשונה, מחטיאה את נפש השניה הנקראת ישראל.

^{לב} גם בדפ"ר – ונתפוס, בתלוד ומתלוד – ונתפוס

^{לב} **הבאיבי הנחל** פירש שהטוב הוא נשמת הגר והרע הוא גופו. ואולי גופו הכוונה למידותיו.

ועיין תורה לג תנינא – אכל מי שאין גופו קדוש כל כך, בפרט גר, שאף על פי שיש בו נפש קדושה גבוהה מאד, אף על פי כן גופו נוצר מטפה טמאה, ואיך אפשר לשנות זאת. נמצא שנה האיש שאין גופו קדוש כל כך, בפרט גר, אי אפשר לו לשמח עם גופו בשמסתכל על התכלית....

אפשר להטוב לחזור בעצמו, מחמת גודל ההתקשרות שנתקשר ונתהדק שם מאוד דהיינו שמלוכב בנפש הגר שהיא קליפת נגה שהרבה רע אוחז בה, **ובהכרח שיתלוש עמו מהרע/ל^ד, וזה הוא בחי' הגרים [ל^ה]** וזהו שאמרו חז"ל (קדושין ע.)/ל^ו קשים גרים לישראל כספחת, דהיינו כנגע הצרעת/ל^ו. ועל כן הדין הוא שכשבא להתגייר צריך לדחות אותו תחילה/ל^ט, ומבואר בזה שגם אחרי שהתגייר לעולם הוא נשאר כתוספת ולבוש לקדושת ישראל ולא הטוב בעצמו עד שמתערב בישראל אחרי כמה דורות, וכנ"ל כי מהותו היא קליפת נגה שצריכה להצטרף כלבוש ולא כעצם הגוף, אבל זרעו ע"י שמתערב בישראל ע"י שבן זוגו ישראל נעשה ישראל גמור עכ"פ אחר כמה דורות בוודאי. ואעפ"כ תיקון המזבח הוא דייקא ע"י גרים כי שלימות המזבח הוא דייקא ע"י שמצרפים אליו גם את קליפת נגה/ל^ט ועיין תורה סב גם שם מדבר מגרים ושם הלשון שהם קשוטי האמונה/י^ב :

עתה מביא רבנו חמש אסמכתות לכל הנ"ל דהיינו חמש פסוקים ולשון חז"ל שרמוז בהן עניין הנ"ל ואולי אפ"ל כוונת רבינו לבאר את הפסוקים שם לפי המבואר כאן.

וזה בחי' (ישעיה מד/מ"א) זה יכתוב ידו לה', פירש"י אלו בעלי תשובה פסוק זה הוא מנבואת ישעיה על העת"ל שיערה הקב"ה רוח טהרה בעולם ואזי מתוך הגויים יצוצו ויצמחו צדיקים שגלו ביניהם וקטנים בני רשעים ובעלי תשובה וגרים שיתגיירו מהם, **היינו בחי' הטוב ששב וחוזר למקומו. וזה נעשה ע"י בחי' כתב כנ"ל** ומבאר רבינו טעם שרמוז הנביא את בעלי התשובה בלשון "זה יכתוב", כי כנ"ל

ל^ד **צ"ע הרי כל תכלית** עשית הגרים היא להשלים חסרון המזבח דהיינו השכינה א"כ בשלמא הטוב הוא חלקי השכינה אבל הרע למה הוא נצרך ונראה לומר שבגדי השכינה הם חלק מתיקונה ומהם עיקר כבודה ונעשה דייקא ע"י הרחוקים כמבואר תורה יד.

^ה יבמות קט: וקדושין ע:

ל^ו **ע"ש הטעם** עפ"י הפשט שהן מחטיאים את ישראל וע"ש תוס' להפך שגורמים קטרוג על ישראל אבל האר"ז"ל בשער הגלגולים ל^ד מבאר שמדובר בגר עצמו מניה וביה שנפש ראשונה שקיבל מחטיאה את השניה שקיבל אחרי שהתגייר.

ל^ז **דהיינו נגע צרעת.** ועיין באר מים חיים – שמות – פ"ד – אין ברעה למטה מנגע כמו שאיתא בספר יצירה (פרק ב' מועד משנה ד')

ובערבי נחל – (פרשת שלח דרוש ה' ד"ה וידוע) – וידוע כי אין למעלה מענג ואין למטה מנגע, והם הפכים מקצה אל הקצה, וכל השלימות יכונה ענג וכל החסרון מכונה נגע, ומ"מ האותיות הם שוים עד שיש יכולת להפך הנגע לענג.

וצ"ע מדוע נמשלו הגרים לרע הגמור ונ"ל שבאמת רע גמור היינו גוי לזה אין שום תיקון ולא על זה מדובר כאן אלא רע שמדובר כאן הכוונה לקליפת נגה ונקראת רע ביחס לנשמות ישראל הקדושות.

ל^ח **וצ"ע מה החשש** הרי יש תיקון גדול בהעלאת הנגה לקדושה כמבואר בתורה יט. ומשער הגלגולים משמע שהנגה בעצמו רע ולא שיש חשש שמה אינו גר אלא גוי גמור י גוי גמור לא יכול להתגייר כלל. ואולי כיון שקליפת נגה הרע גמור דבוק בה בחוץ גדול גם אותה ראוי להרחיק, כי קשה שהגר יצליח להפשט מעצמו הבגדים צואים כאלה. וצ"ע דמחד גיסא רצון הש"י דלא ידח ממנו נידח, וגם מבואר שאחרי ג' או עשר או טו דורות נפסק הוהמה ממנו. אבל מאידך לשון הגמ' ביבמות קט: דא"ר יצחק מאי דכתיב רע ירוע כי ערב זר רעה אחר רעה תבא למקבלי גרים...כיון שא"ר חלבו שהם קשים לישראל כספחת. משמע שטוב יותר שלא לגייר. ואולי בקליפת נגה בעצמה יש ממצע הקרוב יותר אל הרע ויש היותר רחוק מהרע וצ"ע. ועיין לעיל עפ"י שבת קמו משמע שהנשמה שמקבל הגר אחרי שמתגייר היתה במתן תורה ופסקה והמתה מה שאין הטוב שיש בו בגיותו ומשך אותו להתגייר.

ל^ט **קהלת יעקב** – ערך פר – פריעה פירוש ר' משה ביסוד, וכן דעת הרב ז"ל, והפרדס כתב כי רבים מהמפורשים פירוש במלכות, וביאור עניין מילה ופריעה, כי מילה הוא השלכת החיצונים, ופריעה הוא שמקרים החיצונים אל הקדושה, וזהו בחינת שמאל וימין, שמאל דוחה וימין מקרבת, ותמה אני דגם לפי דבריו נראה מילה במלכות בחינת שמאל דוחה, ופריעה כסוד בחינת ימין, וכן מבואר בזהוה דמילה ופריעה הן יום ולילה כסוד אם לא בריתי יום ולילה, מילה לילה פריעה יום:

ב' בזהוה שלח דף קס"ג מבואר דנוגה נקרא פריעה, ולפי זה המילה הוא סוד הסרת ג' קליפות טמאות, ופריעה הוא קליפות נוגה אין מסירים אותה לגמרה, רק קורעים ומגלים העטרה קדושה, והוא סביבות העטרה:

^מ **ומאידך עיין תורה מז תנינא** שאע"פ שמבואר בזהוה יתרו שכל מתן תורה היה ע"י הכבוד הגדול שנעשה ע"י שיתרו התגייר אעפ"כ בשעת היחוד הגדול של מתן תורה יש ענין להפריד גם את הגר מיישראל וזה ע"י שמדברים מישועות ישראל וצ"ע בזה. ואולי באמת דווקא יתרו שהתגייר קודם מתן תורה ולכן לא פסקה הוהמה ממנו לכן היה צריך לגרום לו לברוח קודם מתן תורה אבל גר שאחר מתן תורה צ"ע אולי לא.

^{מא} **ישעיה פרק מד (ג)** כי אָצַק מִים עַל צְמָא וְנוֹזְלִים עַל יְבֻשָׁה אֶצֶק רוּחִי עַל זֶרְעֶךָ וּבְרַכְתִּי עַל צְאֲצְאֶיךָ: (ד) וְצִמְחוּ בֵּין חֲצִיר פְּעָרִים עַל יְבֵלֵי מִים: (ה) וְהָיָה יָמָר לִידֹד אֲנִי וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב וְזֶה יִכְתֹּב יְדוֹ לִידֹד וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יִכְנֶה:

רש"י – (ד) וצמחו בבין חציר – בתוך עמלק (לפי המ"מ ציטתה לז שכתב צסוף נראה כוונת רש"י לאלוה וכן לאיתי כספריס מוהיס וכן מסתבר כי לא מקנלים גנים מעמלק) על ידי גרים שיתוספו עליהם, בין חציר הוא עמלק שנאמר עליו והיתה נוח תנים חציר לבנות יענה (לעיל /ישעיהו/ ל^ד): (ה) זה יאמר לה' אני – אלו צדיקים גמורים. וזה יקרא בשם יעקב – אלו קטנים בני רשעים. זה יכתוב ידו לה' – אלו בעלי תשובה. ובשם ישראל יכנה – אלו הגרים מעכו"ם כך שנויה באבות דרבי נתן:

ע"י דבורי אמונה של הצדיק שהולכים ונכתבים בספריהם מתעוררים הבעלי תשובה וגרים, **בחי' וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי כנ"ל. ובשם ישראל יכנה [מ]ן אלו הגרים [מג]. כי ע"י ששב וחוזר הטוב עי"ז נעשה גרים כנ"ל** : וצ"ע היכן רמוז כאן האויר נח וזך שעל ידו הולך דבור הצדיק למרחוק להכתב אצלם וצ"ע אולי זה רמוז בפסוק ג' כי אצוק מים וכו' אצוק רוחי על זרעך וכו' דהיינו שבאחרית הימים ילך הדיבור למרחוק אע"פ שאין אויר נח וזך אלא הש"י יוליך את הקול.

וזהו (יחזקאל יג)/מ"ד בכתב ישראל לא יכתבו, ואל אדמת ישראל לא יבואו. הפסוק הוא מנבואת יחזקאל שהיא תוכחה לנביאי ישראל שנבאו שקר במקום להחזיר את העם לעמוד בפרץ הע"ז הם בעצמם ניבאו שקר ועל כן יענש ג' ענשים ורבנו מבאר שג' ענשים אלה רמוז בהם הפגם שגרמו הנביאים במעשיהם הרעים, שכיון שלא נבאו לא היו בעולם דבורי אמונה של הצדיק ולכן לא נכתב בספריהם הפך אמונתם כנ"ל **היינו כשאין בחי' כתב ישראל, שעל ידו נעשין גרים כנ"ל, עי"ז ואל אדמת ישראל לא יבואו. היינו שאין זוכים לשלימות המזבח. שנקרא מזבח אדמה {שמות כ"ה וע' ב"ר פ' ידנמן/מ"ז} ששלימותו ע"י גרים כנ"ל** עוד אולי אפ"ל שרמו להם שאע"פ שכלפי חוץ נראה להם שלא היה למי לנבא כי היו שקועים בע"ז אבל אם היו מדברים דבורי אמונה היה הטוב הכבוש מתעורר לשוב בלי שידברו איתם באופן ישיר והיו שבים בתשובה:

וזהו (ד"ה א' כח) הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל פסוק זה הוא סיום פירוט תכנית בנין בית המקדש שהכין דוד לשלמה בנו כיצד לבנות את הבית ומסיים דבריו שהכל קבל מיד ה' בהשגת השכל, ורבנו מבאר שבוזה רמו דוד לשלמה כיצד זכה לשכל הזה, **כי שלמות"ם השכל הוא ע"י כתב כנ"ל. כי ע"י כתב הנ"ל, בחי' וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי כנ"ל** דהיינו דבורי אמונה של הצדיק נחקקים בספריהם ועי"ז הם מוצאים בספריהם הפך אמונתם, **עי"ז נעשין גרים. וע"י גרים נשלם המזבח** דהיינו ע"י נשלמת האכילה. **וע"י שלימות המזבח נשלם השכל מט"כנ"ל. נמצא שע"י בחי' הכתב הנ"ל נשלם**

²⁰ ישעיהו מד סוף הפסוק הנ"ל

²¹ תנא דבי אליהו רבה יח ומכילתא משפטים מסכת נויקין פרשה יח ובמסכת גרים ובמדבר רבה ח' ב'

²² **יחזקאל פרק יג (ח) לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יְעַן דְּבַרְכֶם שְׂוֹא וְחִזְיוֹתֶם כְּזָב לָכֵן הִנְנִי אֲלִיכֶם נֶאֱמַר אֲדֹנָי יְהוִה: (ט) וְהִיְתָה יְדֵי אֵל הַנְּבִיאִים הַחֲזִים שְׂוֹא וְהַקְּסָמִים כְּזָב בְּסוּד עֲמִי לֹא יִהְיוּ וּבְכֹתֵב בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא יִכְתְּבוּ וְאֵל אֲדָמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ וַיְדַעְתֶּם כִּי אֲנִי אֲדֹנָי יְהוִה:** מלכ"ם (ט) והיתה ידי - חושב ג' עונשים א' בסוד עמי לא יהיו - שלא יהיה להם חלק בסוד עם ה' שהיא תורתם וקדושתם שבעבורם נקראו עם ה', ב' בכתב בית ישראל לא יכתבו - שלא יהיה להם חלק לעוה"ב שזה נמלץ בדברי הנביאים בכתובה, כמ"ש כל הכתוב לחיים בירושלים (ישעיה ד') כל הכתוב לחיים (דניאל י"ב), ויכתב בספר זכרון לפניו והיו לי ליום אשר, אני עושה סגולה (מלאכי ג'), ג' שלא יהיה להם חלק בארץ, וז"ש ואל אדמת ישראל לא יבאו - (והוא נגד מ"ש ג' מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל תורה וארץ ישראל ועוה"ב, שא"י בא לתקן חיי הגוף וחיים המדינים, ועוה"ב על חיי הנפש, והתורה הנר המאיר לשני השלמות האלה ומקשרם יחד):

²³ בתרלו- (שמות כו ובתשכט תוקן

²⁴ אות ח' ובתנחומא פ' צו אמצע פרק יד

²⁵ **בראשית רבה יד פסקה ח** - מן האדמה רבי ברכיה ורבי חלבו בשם רבי שמואל בר נחמן אמרו ממקום כפרתו נברא היך מה דאת אמר (שמות כ) מזבח אדמה תעשה לי אמר הקב"ה הרי אני בורא אותו ממקום כפרתו והלואי יעמוד ויפח באפיו מלמד שהעמידו גולם מן הארץ ועד הרקיע וורק בו את הנשמה לפי שבעולם הזה בנפיחה לפיכך מת אבל לעתיד בנתינה שנאמר (יחזקאל לו) ונתתי רוחי בכם וחיותם:

מדרש תנחומא צו פרק יד - מוקדה על המזבח כל הלילה ולמה היה מוקד על המזבח ולא במקום אחר אלא אמר הכתוב מזבח אדמה תעשה לי (שמות כ) למה מן אדמה לפי שהאדם ברייתו מן האדמה ונקרא שמו אדם על שלוקח מן האדמה ומעלים העולות והקרבנות על המזבח שהיא עשויה מן האדמה לכפר על הגויה שהיא לוקח מן האדמה ומנין שמתכפר על הנפש דכתיב (ויקרא יז) כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא ואומר כי הדם הוא בנפש יכפר כשאמרו וזרקו את הדם על המזבח (שם א) כלומר יזרקו הדם שהוא הנפש על המזבח שהיא מן האדמה כמו הגויה ויכפר על הנפש

²⁶ גם בדפ"ר- שלמות, בתרלו ומתרלו- שלימות

²⁷ בתרלו- השכל. והוה הכל בכתב (ושמונה תיבות שביניהם נחקק)

השכל. וזהו הכל בכתבי מיד ה' עלי השכיל כנ"ל : נמצא שדוד המלך כשנתן את תבנית הבית לבנו שלמה ואמר שהכל בכתב מיד ה' עלי השכיל התכווין לומר שזכה לשלימות השכל הזה דהיינו להשיג איך צריך הבית להיות תבניתו ע"י שזכה לשלימות המעשים דהיינו אכילה בכשרות ע"י שלימות המזבח שנעשה ע"י שעשה גרים ע"י דבורי אמונה שלו שנכתבו בספרי העכו"ם ומצאו בספריהם כתוב הפך אמונתם ונתגיירו.

וזהו, [נ"א] שאחרי שאנו אומרים דבורי אמונה שתקנו לנו חו"ל לומר – עלינו לשפח לאדון הכל. לתת גדלה ליוצר בראשית. שלא עשונו כגויי הארצות. ולא שמונו כמשפחות האדמה. שלא שם חלקנו בהם וגורלנו ככל המונם: [שהם משתחוים להבל וריק ומתפללים אל אל לא יושיע], ואנחנו כורעים ומשתחוים ומוזדים לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. שהוא נוטה שמים ויוסד ארץ. ומושב יקרו בשמים ממעל. ושכינת עזו בגבהי מרומים. הוא אלהינו אין עוד. אמת מלבנו. אפס זולתו. ככתוב בתורתו. וידעת היום והשבת אל לבבך. כי ידוד הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת. אין עוד: ע"ז נעשים גרים ובעלי תשובה וזהו – ועל בן נקודה קף ידוד אלהינו לראות מהרה בתפארת עוף. להעביר גלילים מן הארץ. והאלילים פרות ופרתון. **לתקן עולם במלכות שדי וכל בני בשר יקראו בשמך.** כי תיקון העולם הוא שכולם יכירו וידעו את הקב"ה ויקראו בשמו (כמ"ש בצפניה ג' לקרא כולם בשם ה') **זה בחי' תשובה הטוב למקומו כנ"ל. כי שדי הוא בחי' תשובה ששב בתשובה על פגם ע"ז. כי שדי הוא בחי' שיש די בבאלקותי לכל בריה [נ"ג/נ"ד] וא"צ לשום עבודה אחרת** וזו תיקון המלכות שכל העולם ממליכים רק את הקב"ה ע"י שחוזרים להאמין שיש די באלוקתו לכולם ואין צורך לבקש שום כח אחר מלבדו : וזהו **להפנות אליך כל רשעי ארץ [נ"ה], זה בחי' הגרים : וע"י גרים ובעלי תשובה נשלם המזבח ויוצא מהכסילות דהיינו יכירו וידעו כל יושבי תבל [נ"ו/נ"ז], זה בחי' שלימות הדעת שנעשה ע"ז כנ"ל :**

וזהו דבורי אמונה שאמר אליפו התימני לאיוב אם תשוב עד שדי תבנה וכו' **(איוב כב/נ"ח) והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך,** עפ"י הפשט אליפו מיעץ לו שאם ישוב אזי הקב"ה יהיה לו למבצר ויעשיר אותו. אבל עפ"י רבינו אליפו נותן לו עיצה איך לזכות ליראת שמים ע"י שיתן צדקה וע"ז יהיו נעשים גרים ובע"ת ויושלם המזבח ויזכה לאכילה בקדושה וע"ז לצאת מהכסילות שע"ז לא יהיה צדיקו של עולם חשוך אצלו. וזהו והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך **שע"י בחי' כסף תועפות, היינו בחי' צדקה דהיינו הון יוסיף רעימ"ט רבים, שע"ז נעשה אויר של קולו של הצדיק מעופף [ס"א/ס"ב], ע"י שנזדכך האויר כי מתבטל**

¹ בתולד- בכבת

² שאומרים בעלינו לשבח

³ בתולד- באלקותו

⁴ * כמובא בפרש"י פרשת לך לך יז א'

⁵ **בראשית פרק יז (א) ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים וירא יהוה אל אברם ויאמר אליו אני אל שדי התהלך לפני והיה תמים:** פרש"י (א) אני אל שדי – אני הוא שיש די באלהותי לכל בריה לפיכך התהלך לפני ואהי לך לאלוה ולפטרון וכן כל מקום שהוא במקרא פירושו כך די שלו והכל לפי הענין:

⁶ המשך הנ"ל מעלינו לשבח

⁷ המשך הנ"ל מעלינו לשבח

⁸ **עיון באבי הנחל** שמבאר את המשך הפיוט הזה עפ"י רבנו.

⁹ **איוב כב (כג) אם תשוב עד שדי תבנה תרחיק עולה מאהלה:** (כד) ושית על עפר בצר וכצור נחלים אופיר: (כה) והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך: (כו) כי אז על שדי תתענג ותשא אל אלוה פניה:

פרש"י – (פסוק כה) והיה שדי בצריך – אם שדי זה קדש תמהתי על פתרונו שמשמעו קללה שימנה עם אויביו כמו ואת היית בעוכרי (שופטים יא) עם עוכרי וע"י צורך נדוננו מן המקראות חסרים (כמו והיה שדי שופט בצריך, ואם נוכל לאמר חול לשון דין וחוסן זה פתרונו) והיה חוסן מבצריך כמו ושית על עפר בצר כלומר הון עתק תהיה נבצר ולפי הענין כן פתרונו שהרי סופו מוכיחו וכסף תועפות לך לשון חוסן כמו ותועפות ראם לו (במדבר כג):

¹⁰ מתולד - ריעים

¹¹ תועפות לשון מעופף ע"י פרש"י במדבר כג כב ובתהלים צה ד' ודלא כפירושו באיוב שם

הרוח סערה **כנ"ל, עי"ז** שנשמע למרחוק דבורי האמונה של הצדיק שעי"ז **נעשה בחינות שדי. היינו תשובה וגרים, כי שדי הוא בחינות תשובה כנ"ל** וזהו שדי בצריך, בצריך דייקא כי הגויים מצרים לישראל ועי"ז נכבש אצלם הטוב ועי"ז צדקה נשמע דבורי הצדיק ואזי הטוב נמשך ויוצא עם הגרים מתוך הגויים :

אות ז

אחרי שנתבאר לעיל שקליפת נגה שברע של הגויים עושקת טוב של מצוות שהם ניצוץ מנשמת ישראל הקדושות שעלו במחשבה תחילה אליה עי"ז שגויים מונעים מישראל לקיים מצוות וזה בחי' עת אשר שלט האדם באדם לרעתו, כי עי"ז כשחוזר הטוב למקומו אזי מושך עימו גם את קליפת הנגה שעשקה אותו ומעלה אותה לקדושה. עתה יבאר כיצד טבע הקב"ה בטבע שאפילו כשחושבת הקליפה מחשבות על הטוב הזה לכבוש אותו בעומק יותר כדי שלא יצא ממנה, אזי עולה הטוב ונעלם בפנימיות המחשבה שלה ודייקא משם טבע הקב"ה שיצא זרע הילודים כי משם נמשך ההולדה, דהיינו מפנימיות המחשבה אל הכליות יועצות. על כן דייקא עי"ז שהקליפה חפשה עיצה כיצד לכבוש את הטוב העלימה אותו בפנימיות המחשבה, גם בזה מתקיים בה עת אשר שלט האדם באדם לרע לו כי בזה בעצמו גרמה שיוולד הטוב בזרע הילודים שהיא בעצמה תלד, וישוב למקומו עם הקליפה.

ונפלא מאד שממש המהלך הזה נעשה עם הנשמות בבריאת העולם כי היו בפנימיות מחשבתו ית' כמ"ש שעלו במחשבה תחילה, וירדו לבחי' כליות יועצות כמ"ש ועמהן נתייעץ הקב"ה בבריאת העולם, ובראשית בריאת העולם כשנה עולמות והחריבן, נתפזרו ניצוצות נשמות בקליפות ועי"ז הטוב שכבשו הגויים אצלם יוצאות ועולות ניצוצות נשמות ישראל וחזרות למקומן.

נמצא שבתחילה ובסוף היו במחשבה, אלא שבתחילה היו בפנימיות מחשבתו ית' שחשב איך לגלותו, וכאן מבאר שהוא בפנימיות מחשבת הסט"א החושבת איך לא לגלותו. ובין כך או כך כיוון שמשם ההולדה עי"ז בעצמו הוא נולד ומתגלה.

נמצא בין כשחושבים איך לגלותו ובין כשחושבים איך לא לגלותו הוא חייב להתגלות. ועיין ביאור הליקוטים שבאמת כל כח הטוב שלא להטמע ברע כשהוא כבוש אצלם זה רק מכח שהיה במחשבה תחילה/כ"ט.

ודע שלפעמים כשהרע רואה שהטוב משתוקק וממשיך עצמו ורוצה לחזור למקומו/כ"ט דהיינו להתגייר או לחזור בתשובה, **אזי הם מתגברים/כ"ט** על הטוב ביותר, ומביאים אותו לתוך העלמה **יתירה** עוד יותר ממה שהוא כבר נעלם עי"ז שנכבש אצלם כנ"ל, דהיינו שמביאים אותו לתוך פנימיות **מחשבתם** כי עד עכשיו היה בחיצוניות מחשבתם לכן השתוקק לצאת, ועתה מבאר שהרע מתגבר עוד יותר להעלים את הטוב בתוך פנימיות מחשבתם, ומבאר כיצד **דהיינו שמתחילים לחשוב מחשבות על זה הטוב** צ"ע מאי לחשוב מחשבות שזה יותר עומק המחשבה מסתם מחשבות, ונראה כי עד עכשיו הטוב היה כבוש רק מכח שמנעו מישראל לעשות מצוות אבל עדיין היה בבחי' החושב לעשות ונאנס, דהיינו בחי' מחשבה, ועתה עוד גם חושבים כיצד עוד יותר להעלים ולהשכיח ממנו גם את הרצון הזה, שגם לא יחשוב לעשות, נמצא שהמחשבה והרצון לעשות נתעלם בפנימיות המחשבה. **ועי"ז מכניסים את הטוב בתוך העלם והסתר יותר, בפנימיות מחשבתם**, ואעפ"כ שוב מתקיים בהם עת אשר שלט האדם באדם לרע לו כי **ואזי יוצא הטוב עי"ז הולדה שמולידים. כי הטוב הוא גנוז ונעלם בפנימיות מחשבתם ומוחם כנ"ל, ומשם ההולדה [כ"ט]/כ"ט, וע"כ יוצא הטוב בזרע הילודים [כ"ט]/כ"ט**. וזה טובה גדולה להטוב כי

^{כ"ט} צ"ע שלשון מעופף רומז לאויר נח וזך כי מעופף זה הפך הנח. ואולי כי כשיש כעס בין אנשים אזי אפילו כשם ביחד ולא רבים אבל האויר כמו עומד ביניהם מרוב פירוד הלבבות אבל כיש שלום ויש דיבור ביניהם אזי האויר ביניהם כמו מעופף.

^{כ"ט} ואולי זה בחי' מה שמובא ששרה אמנו וכן אסתר כיון שהיו נשמות מאצילות לכן לא יכול הסט"א לנגוע בהן.

^{כ"ט} לחזור למקומו – כמבואר בריש תורה לה ובתורה ד' שתשובה היא לשוב את הדבר למקום שניטל ממנו

^{כ"ט} צ"ע שפתח בלשון יחיד כשהרע רואה וסיים בלשון רבים אזי הם מתגברים וכו' ומביאים וכו'.

^{כ"ט} לק"ה חלב ודם ג' א' וסימני בהמה וחיה טהורה ד' לא

ואזי אין כח בהרע של הילודים להתגבר על הטוב שבתוכם צ"ע מדוע/ס"ט. **ואזי יוצא הטוב ע"י הילודים, ונעשו גרים ולפעמים יוצא בבני בנים וגם אחרי כמה דורות/י** :

וזה בחי' (תהלים פז)/ע"א ה' **יספר בכתב עמים, זה יולד שם סלה** במזמור זה בני קרח/ע"ב מדברים משבח ציון וירושלים ומתנבאים על השיבה מהגלות לעתיד שישראל ילוקטו אחד אחד מבין הגויים ויחזרו לארצם, ונוכר בו ג"פ יולד שם. ורבנו מבאר כיצד רמוז בדבריהם גם כיצד יחזרו בתשובה גם בבנים שיוולדו לכאלה שכמה דורות היו רחוקים מהיהדות כי **בכתב, זה בחינות הטוב שיוצא ע"י בחי' הכתב כנ"ל** שדבורי אמונה של הצדיק הולכים למרחוק ונכתבים אצל העכו"ם הפך אמונתם, ואזי הטוב מגלה זאת ונוכר במעלתו ושב. **וזהו זה יולד שם סלה**. רוצה לומר שגם כשמתגבר הרע על הטוב לכבוש אותו בפנמיות מחשבתו לבסוף שב למקומו ע"י **שנתלבש הטוב בהילודים, ויוצא על ידם כנ"ל** [ע"ג]. **וזה שפירש"י, זה יולד שם, שהם ישראל שנטמעו בעכו"ם. היינו בחי' הטוב הכבוש אצלם, שהוא בחי' חלקי נשמות ישראל כנ"ל** לפי רבינו הפירוש שע"י דבורי הצדיק שנכתבו בספריהם מצאו זרע הנולדים הפך אמונתם ונתגיירו ונכנסו למספר בני ישראל עיין לק"ה בהמה וחיה טהורה הלכה ד' אות יד מבאר שם שכתוב יספור שזה כמו שדבר חביב מונים וסופרים אותו כדי שיהיה מעתה שמור וקיים ולא יחסר ניצוץ מהם ולא ישלטו בהם עוד זרים כי כבר נכנסו למספר בני ישראל, כי אף שנשמות בני"י הם למעלה ממספר אבל בעוה"ז להפך השקר הוא בלי מספר כי אין גבול לשקר ואילו האמת במספר וגבול כפי האמת. לכן כשיוצאים נשמות ישראל מעכו"ם נכנסים משקר לאמת לכן ה' יספור בכתוב עמים ה' סופר את היוצאים ע"י כתב מהעמים ומכניסם למספר בני ישראל משקר לאמת :

^ס **עיין לק"ה סימני בהמה וחיה טהורה** הלכה ד אות לא - וההולדה הוא מהמח' ועקר המח' הוא על ידי שמנונית וחלבים שבגוף. (כמבאר ב'דברי רבנו זכרוננו לברכה במקום אחר). ומשם עקר הטפה זרעית, כי השמנונית והחלבים שבגוף עולים אל המח' ומהם מתהווה טפה ואחר כך נמשכת הטפה לכלי ההולדה שהם הכליות, ששם עקר החלבים שהם מבשלין את הטפה, שעל ידי זה ההולדה.

עיין לק"ה חלב ודם הלכה ג אות א' - ... כי מחשבה שבמח' נמשכת עד הכליות ושם נתייזן העצות וכו'. (ועיין במקום אחר מזה עיין מלה ז' אות ג) ועקר הטוב הוא בפנימיות המחשבה ונמשך עד מקום העצה בחינת כליות יועצות, כי ישאל עלו במחשבה תחלה ובהם נמלך ונתייעץ בבריאת עולמו, הינו כי בתחלה עלו במחשבה ואחר כך נמשכו לבחינת מקום העצה, כפיכחול, ואז נמלך ונתייעץ בהם. נמצא, שעקר הטוב, שהוא בחינת נשמת ישראל, נמשך במקום העצה, שהוא בחינת כליות יועצות שהם כלי ההולדה. ועל כן לפעמים כשהטוב נכבש ביניהם מאד אין מניחים אותו לצאת, אזי הטוב יוצא ב'זרע הילודים, כי כשנמשך הטוב בבחינת ההולדה שהוא בבחינת כליות יועצות, שהם כלי ההולדה, אזי אין הרע יכול להתגבר עליו, כי שם בבחינת מקום העצה שהם כלי ההולדה, שם הוא בחינת שרש הטוב שעלה במחשבה תחלה ובו נמלך ונתייעץ וכו'. בחינת עצה וכו' כנ"ל.

^ס עיין כוזרי טאמר א' סוף אות צה ושיש"ק ח"א סימן תרטו

^{סח} **כוזרי א' צה** - ונראה כוה בענין הטבעי, כי כמה יש מבני האדם שאינו דומה לאב כלל אף הוא דומה לאבי אביו! ואין ספק כי השבע הוא והדמיון ההוא היה צפון באב ואף על פי שלא נראה להרגשה, כאשר היה צפון טבע עבר בבניו עד שנתראה באברהם.

שיש"ק ח"א סימן תרטו - לתורה י"ז שוף המעשה שפעם אחת היה רבנו מוכיח את רבי אברהם אבי רבי נחמן מטולטשין על שנתרחק קצת, והיה מהרהר בתשובה וענה לו מה אעשה שקשה לי להיות איש פשוט אחר כך נכנסה אשתו לעבור והולידה את רבי נחמן מטולטשין, ואמר מזהר"ן ע"י שהיא מ'זרע הילודים, ועוד על אהר אומר מזהר"ן שהיא מ'זרע הילודים. (שם).

^{סס} **אולי כיון שכל הולדתו** היא מאותו מקום שנכבש הטוב לכן הרע שלהן נמתק בפנימיות מחשבת אביהם ע"י הטוב שהעלה לשם. ואותה בחי' נעשה גם בטוב עצמו כיון שכבר היה בפנימיות המחשבה תחילה של הקב"ה לכן כשהולידו הקב"ה לא היה כח ברע להתגבר עליו לגרום לו להטמע לגמרי ברע אלא רק לכבוש אותו באופן שלבסוף יתגבר הטוב על הרע.

^ע **בלק"ה בהמה וחיה טהורה** הלכה ד' אות כז ע"ש מעניין נשמת המשיח. ובלק"ה דברים היוצאים מן החי הלכה ד' אות נ' משמע שאפשר שיצא גם אחרי כמה דורות, כמבואר שם לגבי בני קורח סיסרא והמן ובלק ולוט וצ"ע. ולפי"ז משמע שגם בפנימיות המחשבה יש גם איזה רע שמעכב וצ"ע.

^{עא} **תהלים פז** (א) לבני קרח מזמור שיר יסודתו בהררי קדש: (ד) אנוכיר רהב ובבל לידעי הנה פלשת וצר עם כוש זה ילד שם: (ה) ולציון יאמר איש ואיש ילד בה והוא יכוננה עליון: (ו) יהוה יספר בכתוב עמים זה ילד שם סלה:

פרש"י (ו) - ה' יספור בכתוב עמים וגו' - מקרא מטורס זה וסלה האמור לסופו מוסב כלפי ראשו ה' יספור בכתוב עמים סלה כלומ' לעתיד כשיכתוב הקב"ה העובדי גלולים לדראון ימנה את ישראל הנבלעים בתוכם ואת הנאנסים ביניהם ויוציאם מתוכם ויאמר זה יולד מאותם של ציון ויברור אותם לו. וזה שאמר ישעיה (ישעיה ס"ו) וגם מהם אקח לכהנים וללויים מן הגוים המביאים אותם מנחה אקח הנבלעים בתוכם ויהיה בהם כהני' ולויים שאינם נכרים ולפני גלויים הם אמר ה', והיכן אמר (דברים כ"ט) הנסתרות לה' אלהינו:

^{עב} **בני קרח דייקא** שהם בעצמם היו זרע הילודים כי היו צדיקים שנולדו מקרח שהיה רשע שהיה בו המון טוב כבוש.

^{עג} לק"ה סימני בהמה וחיה טהורה ד' כז

וזה בחי' לא ישכב עד יאכל טרף [ערו/ע"ה] אולי אפ"ל שרבנו מבאר את הפסוק כלשון בני אדם שאומר לא אנוח עד שאצליח לאכול בבחי' טרף הנ"ל בסוף אות ג' טרף נתן ליראיו דהיינו אכילה בקדושה שהיא תיקון המזבח שע"ז טורף את הקליפות והכסילות וניצל מטרופ הדעת, **זה בחי' שלימות המזבח כנ"ל**. שנעשה ע"י בחי' **ודם חללים ישתה [ע"ו]**, ותרגומו **ונכסי עממיא יירת, היינו בחי' גרים ע"הנ"ל** כמבואר לעיל שנכסי עממיא רומז לדין שנכסים של גר שנפטר כל הקודם לתפסם וזכה בהם שכיון שאין לו יורשים אזי כל ישראל הוא כמו יורש, נמצא שדם חללים ישתה רומז לגרים שעל ידם נשלם המזבח. **וזה ונכסי עממיא** דהיינו שעוד גם נרמז בלשון נכסי לשון כיסוי, **היינו בחי' הטוב שנתכסה אצל העכו"ם, שהביאו אותו בהעלם והסתר בפנימיות מחשבתם כנ"ל, שיוצא ע"י זרע הילודים ונעשין גרים, ועי"ז נשלם המזבח ע"כנ"ל** נמצא שבתרגום על פסוק דם חללים ישתה רמוז שתי בחי' בחי' גרים שעל ידם תיקון המזבח, גרים המתגיירים ע"י הטוב הכבוש במחשבת הגר ומוציא אותו מוטמאתו וגם גרים שיוצאים ע"י הטוב הכבוש בפנימיות מחשבת הגר ויוצא בזרע הילודים:

כאן נשלמה התורה ונסגר המעגל של ביאור עניין תיקון המזבח כי רמוז כאן כיצד עשיית גרים משלים את מזבח האכילה, כי הם ממש בחי' אחת, וכמבואר נפלא בלק"ה חלב ודם ג' א"ו^{טו}. דהיינו שהאכילה והקרבת קרבן על המזבח ועשיית גרים הם בחי' אחת ממש של תיקון קליפת נגה ע"י ברור והעלאת ניצוצות קדושים שנבלעו בה.

אות ח"י

ועתה יבאר כיצד כל המבואר לעיל רמוז רב ספרא בסיפור שסיפר המובא בגמ' בבא בתרא דף עד. אחרי מעשיות רב"ח שם.

^{טו} במדבר כג כד כנ"ל באות ד'

^{ע"ה} במדבר פרק כג (כד) הן עם פלגיא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה:

^{טז} הוא טוף הפסוק הנ"ל

^{עז} בדפ"ר- היינו בחי' הנ"ל, ובלוח תיקון טעויות שנעשה מוהר"ת על דפוס ראשון (ונדפס בסוף ספרי מעשיות דפ"ר) כתב לתקן גרים כנ"ל, ונראה שבטעות כשהדפיס את הלק"ם בביתו הוסיף רק תיבת גרים ושכח לתקן כנ"ל במקום הנ"ל. וכך נדפס בכל המהדורות כולן- גרים הנ"ל

^{טח} בתרלז- נמחק תיבת כנ"ל

^{עט} **ענין לק"ה חלב ודם** הלכה ג אות א' - ... נמצא, שעקר בחינת הטוב הוא בחינת פליות יוצאות שהם פלי ההולדה, ושם עקר החלב החופה על הפליות היוצאות. ועל פן חלב לשון מיטב כנ"ל. פי הוא יונק מבחינת הטוב הנ"ל, שעובר והולך דרך פלי ההולדה שהם פליות יוצאות כנ"ל. ועל פן עקר הקרבן הוא החלב, פי עקר הקרבן הוא החלב, ועל ידי חטא. ועל ידי החטא נתערב טוב ורע ונפל הטוב בגלות, בין האמות והסטרא אחרא כפי בחינת החטא, חס ושלום, ועל זה מביא קרבן, כדי לברר ולהעלות הטוב הכבוש ולהעלותו לשרשו, פי הקרבן הוא בחינת הון יוסיף רעים רבים הנ"ל, שהוא בחינת צדקה, פי הקרבן הוא מה שמגדל ונותן לקרבן מייגיע כפיו שהוא בחינת צדקה. וגם מכל הקרבנות היה מגיע חלק להכהן, פי אפילו מעולות היה מקבל הנהן העורות. והנהן איש חסד הוא, איש שלום, כמו שכתוב, "הנני נותן לו את בריתי שלום והיתה לו ולרעו אחריו ברית כהנת עולם". והוא בחינת הצדיק והרב שבדור, כמו שכתוב, "פי שפתי כהן ישמרו דעת". ודרשו רז"ל, (מו"ק יז) אם הרב דומה וכו'. נמצא, שעל ידי שהאדם מגדל ונותן לקרבן שזה היא בחינת צדקה, על ידי זה נעשה בחינת אור הנח והנהן (כמבאר במאמר הנ"ל), פי הקרבנות עושין שלום, שהוא בחינת הון יוסיף רעים רבים, שעל ידי זה נעשה אור הנח והנהן כנ"ל. ועל פן עקר כל הקרבנות הם רק בארץ ישראל וירושלים ובית המקדש, פי ארץ ישראל הוא בחינת אוריא דכ"א, בחינת אור הנח והנהן, פי אוריא דארץ ישראל מחכים ושלום ואהבה הוא על ידי שלמות הדעת. (כמו שכתב רבנו, וזכרנו לברכה, כמה פעמים) בחינת גר ואב עם כבש ונמר עם גדי וכו', פי מלאה הארץ דעה וכו'. ועל פן אוריא דארץ ישראל שהוא מחכים, על ידי זה שם עקר האהבה והשלום שתלוי בדעת והכמה כנ"ל (ענין גם מונה על מניח ט"ח שמוחן של ח"י נחי' שלום ושל חו"ל נחי' מחלוקת). וזה בחינת ונתתי שלום בארץ, פי עקר השלום הוא בארץ ישראל כנ"ל. ועל ידי השלום והאהבה שהוא בארץ ישראל דיקא, על ידי זה האור הוא שם נח ונהן בחינת אוריא דכ"א. וירושלים נבחר מכל ארץ ישראל, פי עקר שם ירושלים על שם השלום, פי על שם זה נקרא "ירושלים", על שם יראה שלם, כמו שדרשו רבותינו וזכרונם לברכה, כי מתחלה היתה נקראת "שלם", כמו שנאמר, "ימלכי צדק מלך שלם וכו'". וכן הבית המקדש נקרא "סכת שלום". ועל פן דרך שם עולין כל התפלות למכון שבתם השמימה, פי שם אוריא דכ"א, אור הנח והנהן, שעל ידי זה עולה התפלה למקומה ואין מי שיבלבל אותה: **וזה בחינת הקרבנות** שהיו קרבים בבית המקדש שעומד בירושלים וארץ ישראל שהם בחינת שלום, שהוא בחינת אור הנח והנהן כנ"ל. ועל ידי הקרבנות שהם בחינת צדקה כנ"ל, על ידי זה נודפך האור ביותר כנ"ל. ואזי נעשה ביותר בחינת אור הנח והנהן ואז יוכל הטוב הכבוש שנכבש בין האמות והסטרא אחרא על ידי חטאיו, ועכשיו על ידי שנודפך האור ביותר על ידי הקרבן יוכל הטוב הכבוש הנ"ל לשמוע את הדברים הקדושים של ישראל. ואז נתעורר וזכר את מעלתו ומתחיל לרחם על עצמו וחוזר לשרשו כנ"ל:

ז"פ (ב"ב ע"ד.) רב ספרא מישתעי זימנא חדא הוה קאזלינא בספינתא. פאיוחזינין ההוא כוורא דאפיק רישא ממיא. ואית ליה קרני, וחקיק עליהו, אנא בריה קלה שבים, והוינא שיין פרסה, ואזלינא לפומא דלוינתן. אמר רב אשי ההוא עיזא דימא הוי, דבחישא, ואית לה^{פב} קרני [פג]:

רש"י^{פד} בריה קלה, מבריות קטנות שבים. לפומי' דלוינתן, שיאכלני היום. עיזא דימא, שכל מה שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה/פ^ה בשחיטת חולין [פג]. דבחישא, חופרת היס^{פז} בקרניה לבקש אחר מזונותיה.

פירוש הפשט עפ"י רשב"ם מועתק ממעשי הגדולים – מעשה שסיפר רב ספרא פעם אחת הלכו בספינה וראו זה הדג [שמוציא ראשו מהמים] שיש לו קרן וחקוק עליו אני בריה קלה שבים (דהיינו מבריות קטנים שבים) והייתי שלש מאות פרסה (והלכתי) (צ"ל ואני הולכת) לפיו של לוינתן שיאכלני היום. אמר רב אשי זה העז שיש בים היא חופרת בים בקרניה לבקש אחר מזונותיה.

על פי פשוטו נראה שאין לדבריו ביאור לבד ממה שלא מובן באיזה שפה היה חקוק ומי חקק, ועוד כי בריה קטנה שבים היא כל כך קטנה שלא נחשבת מאכל ללוינתן ומה שאמר רב אשי שהיא עז הים צ"ע דעו הים אינה מבריות הקטנות שבים הרי יש בים בריות קטנות שכמעט לא נראות לעין כלל. עכ"פ מבואר שראה דג שכשהוא מוציא ראשו יש לו קרן שממנה ניכר עליו שהיה פעם באורך של אלף מאתים ק"מ והיום הוא נעשה הבריה הקטנה ביותר שיש בים ועי"ז בודאי יהיה מאכל ללוינתן עוד היום. משמע שרב ספרא ראה אותו יום שנעשה קטן. ולפי רב אשי מה שחקוק על הדג היה שקר ובאמת היתה זו עז הים וכך מסתבר ממה שרב ספרא ראה שהוציאה רק ראשה משמע שלא היתה קטנה כל כך.

וכן מצינו במאמרי רבב"ח שעל פי פשוטו היו סתירות במעשיות שסיפר כי העיקר הוא שהן רק רמו להשגות נפלאות כפי שגילה רבב"ח לרבנו כמבואר בחי"מ סימן ה' שאמר רבנו שאומרם בשם באומרם.

הפירוש לפי רבינו – רב ספרא סיפר פעם אחת היינו הולכים בספינה וראינו טוב שמוציא ראשו מן המים הזדונים של כסילות. כי ע"י צדקה שעל ידה נעשה האויר נח וזך הלך ונחקק דברי הצדיק היכן שנמצא הטוב ועי"ז נזכר הטוב במעלתו שהוא מחלקי נשמות ישראל עלה במחשבת תחילת הבריאה ע"י שצפה הקב"ה את ההתפארות שתיהיה לו ממנו, כי בנשמות ישראל נתייעץ הקב"ה על בריאת העולם כי בשבילם נבראו כל העולמות כולם, ועכשיו הוא כבוש והולך להפסד וכליון. ועי"ז נתעורר זה הטוב להוציא ראשו מן המים של הכסילות.

אמר רב אשי זה היראה/פ^ה שנעשית ע"י הצדיק המחפש תמיד התפארות הקב"ה בישראל [וע"י היראה ממלכים אותו ואזי הקב"ה משפיע מוחין לעבוד אותו באהבה כי ע"י התשובה הנ"ל ותיקון המעשים זוכים לאור הצדיק ולקבל ממנו יראה ואהבה]

^{פא} גם בדפ"ר וחזינין, בתרלד ובתשכס - וחזינו (כגרסת הגמ')

^{פב} גם בדפ"ר לה (והיא גרסת הגמ') ובתשכס - ליה

^{פג} רב ספרא מספר פעם אחת הלכתי בספינה וראינו הדג ההוא שהוציא ראשו מהמים ויש לו קרן וחקוק עליה אני בריה קלה שבים והייתי שלש מאות פרסה והלכתי לפיו של לוינתן. אמר רב אשי הוא עז הים שחופרת ויש לה קרנים.

^{פד} בתשכס - רשב"ם

^{פה} דהיינו שכל מה שיש בנגלה על היבשה יש בנסתר בתוך הים. לבד מהחולדה. ועיין לק"ה שחיטה ה' יב – מבאר שחולדה רומז להסתרה וכיון שהים רומז לים החכמה לבחי' דעת כמ"ש מלאה הארץ דעה כמים לים מכסים. לכן אין חולדה בים כי הים הוא התגלות אלוקות הפך ההסתרה, וחולדה היא בריה החיה. בהעלמה במחילות העפר כי פירוש חלדה הוא העלמה כמבואר בהלכות שחיטה שהחלדה היא כשהסכין מכוסה בשעת השחיטה. דהיינו שמוהר"ת לומר שהנגלה הוא דייקא בים והנסתר הוא ביבשה לכן חולדה שהיא בחי' הסתרה שייכת רק ליבשה.

^{פז} שחיטת חולין הוא כנוי למסכת חולין (עיין רמב"ן תורת האדם סימן מא), ועי"ש ברייתא בפרק העור והרוטב דף קנו. ומקורו בתוספתא כלאים פ"ה.

^{פח} בתשכס - בים (כגרסת הגמ')

^{פח} צ"ע שבפשט הדג הוא העיזא דימא ובדרש העיזא היא היראה והדג הוא הטוב. ואפ"ל שהטוב הוא יראת שמים ואהבת ה' שע"ז נמשך לצאת ומוציא את הרע מהעכו"ם.

חזינא האי כוורייט דאפיק רישיה ממיא וכו' רב ספרא סיפר שראה את אותו דג שמוציא

ראשו מהמים, ורמזו בזה לטוב הכבוש אצל הגויים ונמשך לצאת ומוציא עמו גר שמתגייר, כי **כוורא** היינו דג זה רמז על **בחי' הטוב, שהם חלקי נשמות ישראל עם הגרים הנ"ל**. והדגים רומזים לנשמות **כי [צ"א]/[צ"ב] דגים אסיפתן הוא מטהרת/צ"ג {חולין כז:צ"ד} [צ"ה]** לשון הרמב"ם (שחיטה א ג) אסיפתן היא המתרת אותן, דהיינו אסיפתן (בחיותן/צ"ו) מן המים מתרת אכילתן אפילו חיים כמבואר בתוספתא תרומות פ"ט ורק משום כל תשקצו אסור לאכלם חיים אבל לחתוך אבר מן החי מותר כמבואר בש"ע יו"ד סימן ג', ולשון רבינו אסיפתן מטהרת תמוה כי אדרבה דג חי לא מקבל טומאה ורק כשהוא מת יכול לקבל טומאת אכלין כמבואר במשנה עוקצין ג' ח/צ"ג, לכן צ"ל שכוונת רבינו על הנשמות המגולגלים בדגים/צ"ח שבאסיפת הדגים מן המים אזי הן עולות למקומן ונטהרות מטומאת עוה"ז, ולכן הכוורא זה רמז על **בחי' חלקי הנשמות** שגם בהן מצינו לשון אסיפה, **בחי' הכתוב (איוב לד)/צ"ט רוחו ונשמתו אליו יאסוף. ובחי' גרים** גם עליהם רומזים הדגים כי גם בגרים מצינו לשון אסיפה. **בבחי' הכתוב (תהלים מז)/ק' נדיבי עמים נאספו/ק"א**

^{סב} גם בדפוד ותרלד - כוורי ומתלדו - כוורא
^צ גם בדפוד - רישיה, בתולד ומתלדו - רישא
^{צא} לשה"כ במדבר יא כב

^{צב} **במדבר יא-כב** - הצאן ובקר ישחט להם אם את כל דגי הים יאסף להם:

^{צג} **צ"ע מאיזה טומאה** נטהרים באסיפתם. ונ"ל שנקט לשון זה כיון שלא מדבר על ההתר לאכילה אלא על הנשמות המגולגלים בדגים שבאסיפת הדגים נטהרת הנשמה ועולה למקומה, וכן משמע קצת ביערות דבש לר"י אייבשיץ ח"א דרוש א' שגם שם נקט לשון זה בדרוש שמדבר על הנשמות המגולגלים בדגים.

^{צד} **חולין כז:** - דגים דלאו בני שחיטה נינהו מנלן אילימא משום דכתיב (במדבר יא-כב) הצאן ובקר ישחט להם אם את כל דגי הים יאסף להם באסיפה בעלמא סגי להו.

^{צה} ועיין גם חולין סו: דגים באסיפה בעלמא ועיין בית יוסף יו"ד סימן יג שיטת רבינו סעדיה גאון (לשון רבינו אסיפתן מטהרתן מלאתי רק ביערות דבש ח"א ח)

^{צו} **עיין שו"ת דעת כהן** להרב קוק הלכות שחיטה דף לו לומד ששיטת הרס"ג המובאת בב"י יו"ד יג שדג מת אסור כיון שסובר שאסיפה דייקא מטהרת כמו שחיטה.

^{צז} **משנה מסכת עקצים פ"ג (מ"ח)** דגים מאימתי מקבלין טמאה, בית שמאי אומרים, משניצודו. ובית הלל אומרים, משנימותו. רבי עקיבא אומר, אם יבולין לחיות. וצ"ע כיון שאסיפתן מתרת אותן כמבואר בחולין כז: וברמב"ם שחיטה א' ובש"ע יו"ד יג דהיינו שאפילו חי מותר מעיקר הדין ומדוע אי"כ לדעת בית הלל אין בהן טומאת אכלין עד שימותו, ועיין בזה תפארת ישראל אות סז במשנה עוקצין שם.

^{צח} **יערות דבש חלק א'** - דרוש א' - והנה אמרו (סנהדרין צו). אין בן דוד בא עד שיבקשו דג לחולה ואין מוצאו, שהרצון כי אין משיח בא עד שיהיו כל הגלגולים מתוקנים, ומתחילים באדם ובבהמה, ובסוף הגלגול שכבר נתקן ממש, רק צריך עדיין תיקון מועט עוד, מגולגל בדגי הים, ואסיפתן מטהרתן, ולכך בדגים מגולגלים נשמת צדיקים כנודע, והוא הדג המתבקש לחולת אהבה, כי כבר גדרו רופאים כי דג טבעו לח וקר ואינו טוב לרפואה רק לחולת אהבה כי ממעט תאוה, ולכך בערב יום כיפור מרבים בדגים, כמבואר במדרש וטור [טור סי' תר"ד], והוא הדג אשר יבוקש לחולת אהבה, הוא כנסת ישראל בגולה, שמבקשים הצדיקים ההם, אבל בזמן משיח, יתקנו כל הגלגולים, אפי' צדיקים שהם בבחינת דג, כבר נשלם, וזהו אומרו עד שיבוקש דג לחולה ולא ימצא. לכך עלינו להתפלל שיהיו הנדחים, הם הגלגולים, שהם בדומם צומח חי מדבר, יהיו מתוקנים:

^{צט} **איוב פרק לד** (הס לזני אליהו למויט) (יב) אף אָמַנְם אֵל לֹא יִרְשִׁיעַ וְשָׂדֵי לֹא יַעֲנֹת מִשְׁפָּט: (יג) מִי פָקֵד עֲלָיו אֶרְצָה וּמִי שָׁם תִּבְּל כְּלָה: (יד) אִם יִשִּׁים אֱלֹהֵי לְבוֹ רֹחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֱלֹהֵי יָאֶסֶף: (טו) יִגְעַע כָּל בֶּשֶׂר יַחַד וְאָדָם עַל עֵפֶר יִשׁוּב:

פרש"י - (יד) אם ישים אליו לבי - על אדם להשחיתו למה יבא בעלילה עליו הרי מיד יאסוף אליו רוחו ונשמתו רוח ונשמה שלו שהיא (נפוחה בו) ואין מוחה בידו ויגוע כל בשר יחד:

^פ **איוב לד** (י) נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֶסְפוּ עִם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם כִּי לֹאֱלֹהִים מְגַנֵּי אֶרֶץ מֵאֵד נֶעְלָה:

רש"י - (י) נדיבי עמים - שהתנדבו עצמם לטבח ולהרוג על קדושת שמו. עם אלהי אברהם - שהיה נדיב לב הראשון תחלה לגרים עתה נודע כי לאלהים מגיני ארץ היכולת בידו להיות למגן על כל הבוטחים בו:

רד"ק - (י) נדיבי עמים. הגדולים אשר בכל עם ועם יהיו נאספים עם אלהי אברהם. ואמר, אברהם, כי הודיע שמו בעולם תחילה, כמו שאומר עליו, ואת הנפש אשר עשו בחרן (בראשית יב, ה), ואמר, ויקרא שם אברם בשם ה' (שם יג, ד). כי לאלהים יבואו מגיני ארץ, והם הגדולים והמלכים, כמו, אהבו הבו קלון מגיניה (הושע ד, יח). מאד נעלה, ביום ההוא יהיה מאד נעלה על הכל וכולם יודו כי לה' המלוכה לעולם ועד:

^{קא} **צ"ע מדוע** הגרים נקראים נדיבי עמים ואולי כי הם תוצאה של נדיבות לב כי מתגיירים ע"י הצדקה שישראל עושים וכן בשער הגלגולים התעוררות הגר מצד החסד אבל יותר נראה שהפירוש הוא שהם עצמם המהות שלהם היא נדיבות לב דהיינו רצון ועיין תורה קמב

דהיינו שמצינו לשון אסיפה בנשמות ולשון אסיפה בגרים לכן הדג שרב ספרא סיפר שראה רומז לטוב שהוא חלקי נשמות ישראל היוצא ומוציא עמו את הרע מהעכו"ם ומתגייר. ועש"ז החכמים נקראים בעלי אסופות (קהלת יב) ק"ב הפסוק מכנה את דברי החכמים אסופות ובגמרא [ק"ג/ק"ד] דרשו מפסוק זה שהחכמים נקראים בעלי אסופות כי יושבים אסופות אסופות/ק"ה ועוסקים בתורה, ורבנו דורש שנקראים בעלי אסופות על שהם מאספים הטוב עם הגרים ע"י שדבורי אמונה שמדברים הולך ונכתב בספרי העכו"ם הפך אמונתם אזי הטוב הכבוש אצל הגויים נזכר מעלתו ומתעורר לשוב ומושך את הגר שבו הוא כבוש עמו כנ"ל.

וזה הטוב עם הגרים דהיינו חלק נשמת ישראל שמלוכב בגר שהוא קליפת נגה, אפיק רישיה

ממניא. היינו שמוציא את השכל משטיפת ק"המים הזידונים [ק"ח], שהוא הכסילות השוטף על

השכל כנ"ל דהיינו שרב ספרא מספר שראה גרים שמתגיירים דהיינו טוב שמושך עימו רע הדבוק בו כי ע"י ששומע דבורי אמונה של הצדיק נזכר מעלתו ומושך עצמו לצאת מכסילות טומאת הגויים ומתגייר ושב בתשובה ועי"ז נשלם המזבח/ק"ט ויוצא מהכסילות שהיא פגם אמונה בצדיק ובהקב"ה שהוא שטף מים רבים מים הזדונים השוטף את השכל הקדוש שמכונה ים החכמה והאמונה הקדושה :

ויצ"ע מדוע נקראים עם אלהי אברהם דהיינו שמיוחסים לאברהם מצד אמונתם ולא נקראים עם ישראל כמונו.

הריצ"ח בתורה לג שיעור ג' ביאר עפ"י תורה קמב את המיוחד בחידוש שחידש אברהם אבינו שהוא ראש לגרים וביאר את הלשון מדוע אומרים גר שנתגייר ולא גוי שנתגייר וביאר כי השורש הראשון לכל הגרים הוא מהנפש אשר עשו אברהם ושרה בחרן ואע"פ שיש עוד בחי' ניצוץ שקדם לגיור כמבואר אצלינו וגם זה סיבה שאומרים גר שנתגייר אבל עיקר השרש הוא מזיווג אברהם ושרה שהיה כל כך בקדושה וכל כך מופקע מכל איזה ציור גשמיות עד שלא היה אלא בבחי' אהבה ורצון לבד ולכן לא נולד מזה גוף גשמי אלא נפשות לכל הגרים שיינתגיירו ועיין לעיל זהר פרשת שלח.

ק"ב מוהר"ת ציין לפסוק זה בקהלת שנזכר בו בעלי אסופות אבל צ"ע כי הפשט שם מדבר על דברי חכמים ולא על החכמים בעצמם.

קהלת (יב יא) דברי חכמים פדך בנות וכמשמרות נטועים בעלי אסופות נתנו מרעה אָחָד:

פרש"י - (יא) דברי חכמים - שעשו סייג לתורה בגזירות להרחיק את האדם מן העבירה כגון אכילת קדשים עד השחר והם אמרו עד חצות וקריאת שמע דערבית כמו כן. כדרבנות - מה דרבן זה מכוון את הפרה לתלמיה כך דבריהם מכוונים את האדם לדרכי חיים. וכמשמרות נטועים - מה מסמר זה קבוע אף דבריהם קבועים ומה נטיעה פרה ורבה אף דבריהם פרים ורבים למצוא בהם טעם. בעלי אסופות - מסמרים שיש להם גולגולת אסופה וגסה גרו"סה בעל"ז כן פירשו דונש בן לברט. נתנו מרועה אחד - כל דבריהם דברי אלהים חיים הוא אמרן ורועה אחד נתנן משה מפי הגבורה. וכמשמרות - כתוב בשי"ן שהתורה בעשרי' וארבעה ספרים וכמנין משמרות כהונה ולויה:

ק"ב חגיגה ג: סנהדרין יב.

ק"ד חגיגה דף ג: - בעלי אסופות אלו תלמידי חכמים שיושבין אסופות אסופות ועוסקין בתורה הללו מטמאין והללו מטהרין הללו אוסרין והללו מתירין הללו פוסלין והללו מכשירין.

ועיין סנהדרין דף יב. - ועמוסי יריכי נחשון בקשו לקבוע נציב אחד ולא הניחן אדומי הלז אבל בעלי אסופות נאספו וקבעו לו נציב אחד בירח שמת בו אהרן הכהן.

פירוש הנשיא בא"י שהיה מזרע נחשון רצה לעבר את השנה ולא הניחה לו המלכות הרשעה שגורה שלא לעבר אבל החכמים ישבו בחודש אב וקבעו לעבר את השנה שתבוא מכאן ראייה שמדוחק מעברים את השנה קודם ראש השנה.

ואולי אפשר קצת לדקדק כאן ולרמוז מדוע דייקא כאן נקראו החכמים אסופות כי היו צריכים להוציא את סוד העיבור שנכבש ע"י גזרת מלכות הרשעה ונעשה בחודש שאהרון איש החסד מת לעורר מדתו ביו"צ שלו שהיא בחי' צדקה.

ק"ה לשון אסיפה צ"ע משמעותו כי כאן משמע שהקבוץ נקרא התאספות ולעיל דגים אסיפתן מטהרתן משמע אפילו דג אחד שאוסף ומוציא מן המים וכן באיוב רוחו ונשמתו יאוסף פירושו שהקב"ה יאוסף אותו מעוה"ז, וכן בתהלים נדיבי עמים נאספו משמע משמע שנאספו ויצאו מהעכו"ם, וצ"ע שכאן משמע שהקבוץ של חכמים נקרא אסיפה והתאספות, וכן הם המשך דברי רבנו כאן שהם מאספים הטוב עם הגרים. וצ"ל שללשון אסיפה שתי משמעויות אחת שלוקח פרט מתוך פרטים רבים ועוד שאוסף פרטים להיות קבוץ של רבים. אלא שצ"ע נמצא שהם שני משמעות הפוכות זו מזו.

ק"ו בתרלז-רישא

ק"ו בתרלז-מים

ק"ח לשה"כ תהילים קכד ה'

ק"ט צ"ע שרבנו דילג כאן על שלב זה של מזבח, ומשמע שעצם התשובה היא כבר יציאה מהכסילות. ובאמת גם זה נכון.

ומבאר מה קרה שפתאם נשמעו לו דברי הצדיק ובאיזה מעלה נזכר הטוב ע"י דבורי הצדיק שע"ז נמשך לצאת מהטומאה ולהתגייר ולשוב בתשובה, ומבאר **והוי לי' קרני ק'וחקיק עלי' אנא בריה קלה שבים והוינא שין פרסי ואזלינא לפומא דלוי'תן.**
קרנא, זה בחי' צדקה,

שהוא בחי' הון יוסיף רעים^א הנ"ל, ומכונה קרנא כיון שהוא עיקר הקרן/^ב הקיימת לעולם הבא [ג], כמאמר מונבז (ב"ב יא.). אבותי גנזו למטה, ואני גנזתי למעלה/ד.

וחקיק עלייהו, היינו ע"י הצדקה (נעשה אויר נח וזך, ועי"ז/ה) נעשה חקיקה/ו. בחי' הכתב הנ"ל כנ"ל, בבחי' ושמעו הולך בכל המדינות, ונשמע ומעורר להטוב הכבוש בין העכו"ם ומעוררו בתשובה לשוב לשרשו. כי הטוב זוכר א"ע. דהיינו את מעלתו בבחי' אנא בריה קלה שבים. מלשון דבר קל שצף ועולה למעלה היינו רמוז שנוכרת, שאני למעלה מכל העולמות עשיה

יצירה בריאה ואצילות. ים, היינו המו"ם, הוא ארבע עולמות כל עולם כלול מעשר ספירות. יוד, הוא בחי' החכמה שמתפשט בכל העולמות, כמ"ש (תהלים קד) כולם בחכמה עשית. וזהו

בריה קלה שבים, הפשט בריה קלה היינו קטנה שבבריות שבים ורבינו דורש קלה היינו שכמו שהדבר הקל הוא צף למעלה, כן הנשמה שהוא הטוב, הוא למעלה מכל העולמות ומעל החכמה המתפשטת בהן כי נשמות ישראל בבחי' ראשית חכמה ועלו במחשבה תחילה דהיינו תחילה למחשבה דהיינו בכתר והאין שקודם החכמה, כי חכמה היא כבר בחי' יש מאין, כי החכמה היא השכל שבו נברא העולם בשביל ישראל כמבואר בתחילת התורה שברא כל פרט בבריאה כנגד כל פרט מישראל להיות כל פרט בבריאה כלי שעל ידו ישראל יגלו את כבודו ית' ועי"ז יתפאר בהם הש"י. וזהו והוינא שיין/ו פרסה, דהיינו שהנשמה נזכרת, שהיתה בבחי' ישראל עלה במחשבה תחילה, והקב"ה נמלך נתייעץ בה בבריאת העולם, בבחי' המה היוצרים יושבי נטעים עם המלך במלאכתו [ח], כנ"ל שנמלך בנשמותיהן של ישראל בשעת בריאת העולם. דהיינו שהיא נזכרת שהיתה במעלה גדולה כזו כנ"ל, ועתה שהיא כבושה בעכו"ם היא הולכת לכליון והפסד ח"ו.

וזהו שין פרסה דהיינו ש' רמוז שעלתה במחשבה ופרסה רמוז שבה נתייעץ, כי שיין צורתה שלשה קוים, זה בחי' המחשבה, שנחלקת לשלש ראשים [ט], מחשבות שכליות, מחשבות מדותיות, מחשבה מעשיות נראה כוונתו כי יש שכל שבו חושב על תכלית וסיבת המעשה ויש שכל שבו מחשב איזה כלים ובאיזה מדה צריך לתכלית המכוונת ויש שכל שבו מחשב את עצם העשיה בפועל כיצד יצא לפועל. ואע"פ שמדבר כאן ממחשבה תחילה של הבריאה גם בה כלול ג' בחי' אלה כמ"ש שבנשמות נתייעץ על הבריאה

^א גם בדפוד' ותולד - רעים ומתולד - רעים

^ב צ"ע הקשר בין קרן קיימת לקרן שהיא עצם בראש הדג, האם רק הלשון דומה או שיש איזה משמעות משותפת.

^ג משנה פאה א' א'

^ד ולעיל אמר אבותי גנזו ממון ואני גנזתי נפשות, דהיינו שמונבז אמר שני הלשונות ורבינו שם בחר החצי וכאן החצי השני של דבריו.

^ה לשון רבנו שהצדקה עושה חקיקה קצת צ"ע כי לעיל הצדקה היא רק הכשר לאהבה שהוא אויר נח וזך שע"ז הדיבור ילך ויחקק בספריהם וכאן משמע שבצדקה עצמה כבר חקוק זכרון מעלת הנשמה.

ועיין גם בקיצור לק"מ השלם אות טו שמבאר לגבי כשהצדיק חשוך אצלו אזי ע"י צדקה נשלם אור שכלו אע"פ שבתורה משמע שהצדקה היא רק הכשר לעשית גרים והם הכשר לאכילה משמע שבצדקה עצמה כבר כלול כל התיקונים עצמם לא רק הכשר אלא בעצם דהיינו שע"י צדקה נזכר בעצמו מעלת נשמתו וזה בעצמו גם בחי' אור השכל שמאיר בו שע"י זוכה לטעום טעם הצדיק וזוכה ממנו ליראה ואהבה. ועיין שם בקיצור לק"מ בסוף אות יא שהכל נעשה ע"י הצדקה. ואולי שהתוצאה נקראת על שם המכיש אותה. ועוד שבאמת צדקה ע"י בטחון שהוא שכל גדול כמבואר בתורה רכה.

^ו מ"ק-משמע לא רק שמכשיר את הדרך להליכת הדיבור אלא האהבה שנעשית ע"י הצדקה היא בעצמה בחי' חקיקה כי כשיש אהבה נעשה פתיחות לב ונעשה מקום בלב השומע לשמוע ואף לקבל גם דבר שהוא הפך אמונתו נמצא שצדקה לא רק מאפשרת את החקיקה באויר עד שיגיע לספר אלא גם חוקקת בלב הגר מקום לקבל את הדיבור הכתוב דהיינו שיחקק על לוח ליבו.

וכמבואר לעיל שצריך שיכתב בשניהם בלב ובספר כמבואר לעיל שלמעשה באמת מצאו גרים כתוב בספר הפך אמונתם אבל שיתקבל וישמע בליבם בבחי' וישמע יתרו צריך שיחקק גם על לוח ליבם.

^ז בגרסת הגמרא שלנו והעין יעקב כתוב תלת מאה פרסי אבל עיין גרסת העץ יוסף שגרס כרבינו והוינן ש' פרסי

^ח דברי הימים-א ד' כג

^ט עיין ספר הברית ח"א מאמר יז פרק יז, יח, יט, שכל המעשי המדיי והעיוני.

דהיינו לאיזה תכלית וכיצד יצא לפועל ע"י כל אחת מנשמות ישראל שירד לעוה"ז באפן שיגרום שהקב"ה יתפאר בו.

פרסדה, בחי' רגל, היינו עצה. כמו שפרש"י על הפסוק (שמות יא) וכל העם אשר ברגליך, דהיינו הנמשכים/יא' אחר עצתך [יב].

היינו שהנשמה נזכרת שהיא חלק אלוך ממעל ומנשמות ישראל **שהיתה** בחי' שין דהיינו **תחלה במחשבה** של הקב"ה, והיתה בחי' פרסה דהיינו עצה **ובה נמלך יונתיעץ בבריאת עולמו.**

והשתא אזלינא לפומא דלוינתן, היינו ועכשיו שהיא כבושה בגויים היא הולכת **לכליון והפסד/יד' ח"ו. ועי"ז מרחמת על עצמה ונתעוררות^ט לשוב לשרשה ולהתגייר כנ"ל, ונעשין בעלי תשובה וגרים כנ"ל :**

אמר רב אשי האי עיזא דימא דבחישא ואית לה קרני דהיינו שרב אשי אמר שאותו דג הנ"ל שהוציא ראשו מהמים הודונים והיה בראשו קרן הנ"ל שחוקק בה כנ"ל, דג זה נקרא עז הים (כמבואר בגמ' שכל מה שיש ביבשה יש בים) כי עז הים דרכה לחפש בקרניה מוזן בים רומז לצדיק המחפש תמיד התפארות הקב"ה בישראל. והדג הנ"ל שהוציא ראשו מן המים הוא הטוב הכבוש בגויים, הוא בחי' צדיק (כמבואר ביומא לח: אין טוב אלא צדיק כמ"ש אמרו צדיק כי טוב (ישעיה ג י). כי הטוב הוא חלקי נשמות ישראל והצדיק שרש נשמות ישראל. וזהו שרב אשי אמר שהטוב הנ"ל הוא הצדיק המגלה יראת שמים ע"י שמחפש תמיד את ההתפארות של הקב"ה בעם ישראל ובכל פרט ממנו. ולכן הוא נקרא עז בחי' עוז ויראה ויש לו קרן דהיינו אהבה ורצון של הקב"ה שהצדיק מגלה. וגם לטוב הנ"ל שהוא הדג שהוציא ראשו מן המים היה קרן שהיא בחי' צדקה שעל ידה נעשה אהבה בין ישראל, בבחי' הון יוסיף רעים רבים, שע"ז נשמע למרחוק דבורי האמונה של הצדיק (שהם מה שמגלה עד כמה היא אהבת ה' לישראל והתפארותו בהם). וע"י צדקה נשמע הדיבור למרחוק והטוב מוצא כתוב הפך אמונתו ונזכר מעלתו ומוציא ראשו ממימי חכמת הכסילות וזוכה לשכל ואזי רואה את אור הצדיק ומקבל ממנו יראה ואהבה.

כי **עיזא, זה בחי' עוז, היינו יראה/טו', בחי' כי תפארת עוזמו אתה הנ"ל [יז]** דהיינו שיראה שמתעוררת כשמתגלה בחי' התפילין של הקב"ה דהיינו ההתפארות שלו מישראל. וזהו **דבחישא** רמו להתפארות, כי רשב"ם פרש שהיא דג שחופרת בים לחפש מזונותיה **היינו** רמו על **בחי' הצדיק/יח' שמחפש תמיד אחר ההתפארות שבכ"א מישראל כנ"ל [יט].**

¹ **אחרי מכת החשך** אמר פרעה למשה רבינו השמר לך פן תוסיף לראות את פני ומשה רבינו אמר לו כן דברת לא אוסיף לראות עוד את פניך ומיד קיבל שם אצל פרעה (כמבואר ברמב"ן) נבואה על מכת בכורות ומיד אמר אותה לפרעה ובסוף דבריו אמר (ח) וַיְרַדּוּ כָל עֶבְרֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־אֱלֹהֵי וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לִי לֵאמֹר צַא אִתָּה וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ וְאַחֲרָיִךְ כֵּן אֲצַא וְיִצְאָ מֵעַם פְּרַעֲהַ בְּחָרִי אָף: **פרש"י** - אשר ברגליך - ההולכים אחר עצתך והלוכך:

² רבינו שינה מלשון רש"י וכתב הנמשכים במקום ההולכים

³ כעין פרש"י שם [רש"י דייק מהפסוק בעצמו מדלא כתיב ברגליהם (גור ארי-ה) ואינו מאחז"ל. ורבינו מביאו ה"פ בל"מ בתורה יז כב סג ובח"ב ה לט. וכמעט אינו בספרי חסידות אחרים]

⁴ גם בדפוס ונתייען ומתלו - ונתייען

⁵ **עיון לקמן** ביאור הפסוק ויהי הם מריקים אותי שכלתם גם שם נקט זה הלשון. וצ"ע מדוע כליון הרי מבואר שאם לא יוצא עכשיו יצא בבנים. וצ"ע שגם בבנים יוצא באתו מהלך ואפשר שגם כאן כבר מדובר בבנים הנולדים. והכוונה שאם לא יתעורר לשוב אזי ילך לכליון והפסד

⁶ גם בתלוד ונתעוררות, בדפוס - ונתעוררת, ומתלו - ונתעוררת

⁷ **צ"ע כי יראה** היא הבושה כמבואר בגמ' נדרים כ. וזה הפך העוות. אבל כאן רבנו מדבר מצד הדבר הגורם את היראה ולא היראה עצמה דהיינו ההתפארות של הקב"ה מישראל שהם בחי' התפילין של הקב"ה ותפילין של ראש הם בחי' עוז כי הן בחוץ בחי' וכראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך דהיינו לגלות את גדולתו בחוץ וכל יציאה מפנים לחוץ זה בח' עוות.

⁸ בסוף אות א' תהלים פט יח

⁹ מ"ק - **צ"ע כי במשל** היא העיזא דהיינו היראה חופרת ומחפשת ובדרש היא רמו לצדיק ונראה כנ"ל שהצדיק והיראה הם דבר אחד

משמע קצת שמכח היראה שלו הצדיק מחפש את ההתפארות הש"י בישראל

ועוד צ"ע משמע שבקרניה היא חופרת לחפש משמע מכח האהבה

ואית לה קרנא, דהיינו שע"י היראה מתעורר גם אהבה, כי קרנא **היינו** רמו על **בחי' וברצונך תרום קרננו** [2] דהיינו שע"י בחי' "כי תפארת עומו אתה" דהיינו יראה, מתגלה גם "וברצונך תרום קרננו". **היינו האהבה** ורצון, והיינו יראה ואהבה **שנתגלה ע"י הצדיק/כ"ל, כי ע"י כל בחינות הנ"ל נתגלה אור הצדיק שע"י כ"ל כ"ל ליראה ואהבה כנ"ל**: דהיינו שרב אשי אמר שמה שהדג שראה רב ספרא יוצא מן המים היינו גרים שמתגיירים ע"י ששומעים דברי אמונה של הצדיק ואזי נזכרים במעלתם שהם נשמות ישראל שעלו במחשבה תחילה לכל העולמות ובשבילם נברא העולם. כל זה הוא בשביל לזכות לראות את אור הצדיק שהוא בחי' תפילין של הקב"ה ע"י שמחפש תמיד את ההתפארות של הקב"ה מישראל וע"י הרוואה אותו נעשה ירא שמים ומתעורר ע"י לאהבת ה'.

אות ט"ג

עתה יבאר את הפסוק שבו פתח את התורה הוא פסוק מפרשת מקץ המספר על חזרתם של אחי יוסף ממצרים אל יעקב אביהם שנשאר בארץ (בראשית מב לה) ויהי הם מריקים שקיהם והנה איש צרור פספו בשקו וייראו את צרות פספיהם והמה ואביהם וייראו: (לו) ויאמר אלהם יעקב אביהם אתי שכלתם יוסף איננו ושמעון איננו ואת בנימן תקחו עלי דיו כלנה:

וזה [כ"ו] **ויהי הם מריקים שקיהם,** דהיינו כשחזרו האחים אל אביהם נפתחו עיניהם והוסר החושך וחזר להם היראה ואהבה שהיה במצרים אצל יוסף הצדיק חשוך להם וכמו מכוסה בשק היינו בחי' לבשו שמים קדרות ושק וכו' [כ"ה]. **שמים היינו יראה ואהבה כנ"ל** באות ב'. **וכשהם מריקים את השק והחושך מן היראה והאהבה** וזהו ויהי הם מריקים דהיינו כמו מי שמוציא דבר מכיסו כדי לעיין בו כך הם הוציאו היראה ואהבה שלהם לעיין בהן אם הן כראוי, **והנה איש צרור כספו בשקו.** דהיינו שאז גילו שהחושך שעל היראה ואהבה הוא בגלל החושך שיש להם על הצדיק, כי **צרור כספו, זה בחי' הצדיק/כ"ו**. בחי' הכתוב **(משלי ז')/כ"ו** **צרור הכסף לקח בידו, שהם הצדיקים כשפרש"י שם** [כ"ח/כ"ט] שאת הטובים לקח עימו. שם במשלי מספר שלמה המלך כיצד העכו"ם מפתים את ישראל לעזוב את

דלפ"ו יצא שהצדיק מכח היראה ומכח האהבה שלו מחפש את ההתפארות של הש"י בישראל וע"י מגלה לנו שישראל הם לבושי הכבוד של הקב"ה וע"י מתגלה היראה ואהבה מהקב"ה כנ"ל

¹⁰ באות א'

¹¹ סוף פסוק הנ"ל

כ"א צ"ע כי במשל כבר יש לה קרן ודייקא על ידה היא חופרת לחפש ואילו לפי רבינו הקרן הוא דבר המתחדש ע"י החיפוש **ואולי הקרן** מרמו לאהבה ותחילה אית ליה קרנא מצד עצמה שזה אהבת הש"י שיש לצדיק עצמו ואח"כ הצדיק ע"י מגלה את האהבה של הש"י וישראל זה לזה

¹² בתרלז' ד' הפוך ראשו למטה

¹³ אות ט נוסף בתרלו

¹⁴ בראשית מב לה הנ"ל בתחילת התורה

¹⁵ ישעיהו נ' ג'

¹⁶ מ"ק – **אבל בפרשת מקץ** פרש"י צרור כספו קשר כספו ואולי אפשר לומר שמרמו כי קשר היינו ברית וכספו היינו כסופין המתגלים בפומא דאמה ע"י שמירת הברית (תורה לא)

¹⁷ **משלי ז** (יח) לכה נרנה דדים עד הבקר נתעלסה באהבים: (יט) פי אין האיש בביתו הלך בדרך מרחוק: (כ) צרור הפסוף לקח בידו ליום הקסא וְבֵיתו:

פרש"י (יט) כי אין האיש בביתו – ראיתם שסילק הקב"ה שכינתו וכל טוב נתן לעו"ג: (כ) צרור הכסף – הטובים שבהם הרג. ליום הכסא – לזמן המועד הקבוע וכן בכסה ליום חגנו (תהלי' פא):

¹⁸ עפ"י סנהדרין צו:

¹⁹ **סנהדרין דף צו:** – אמר עולא עמון ומואב שיבבי בישי דירושלם הוו כיון דשמעינהו לנביאי דקא מיתנבאי לחורבנא דירושלם שלחו לנבוכדנצר פוק ותא אמר מסתפינא דלא ליעבדו לי כדעבדו בקמאי שלחו ליה כי אין האיש בביתו הלך בדרך מרחוק ואין איש אלא הקדוש ברוך הוא שנאמר ה' איש מלחמה שלח להו בקריבא הוא ואתי שלחו ליה הלך בדרך מרחוק שלח להו אית להו צדיקי דבעו רחמי ומייתו ליה שלחו ליה **צרור הכסף לקח בידו ואין כסף אלא צדיקים** שנאמר ואכרה לי בחמשה עשר כסף וחומר שעורים ולתך שעורים שלח להו הדרי רשיעי בתשובה ובעו רחמי ומייתו ליה שלחו ליה כבר קבע לזן זמן שנאמר ליום הכסא יבא (לבייתו) [ביתו] אין כסא אלא

הקב"ה כיון שהחריב ביתו ונסתלק וגם את הצדיקים לקח עימו והמשיל זאת באשה המפתה איש לבוא לביתה לעבור עבירה כיון שבעלה הלך מהבית ולקח עימו את צרור כספו. נמצא שצרור הכסף הוא משל על הצדיקים/ל'.

דהיינו שהם גילו שצרור כספו דהיינו הצדיק **בשקו, היינו שאור הצדיק נתחשך ונתלבש ונתכסה בקדרות ושק** דהיינו כשחזרו האחים אל יעקב אביהם נתרוקן השק והקדרות מעל האהבה ויראה ואז הבינו שעד עכשיו היה להם שק וקדרות על היראה ואהבה, כי היה להם שק וקדרות על אור הצדיק. **היינו שמרגישים, שהשק והחושך שהי' על היראה והאהבה, זה מחמת שק וחשך שנחשך להם אור הצדיק כנ"ל:**

ויראו את צרורות כספיהם, המה ואביהם, היינו שראו והכירו, שצרורות כספיהם/לא' תלוי בהחומר והצורה [לב]/לג', שנקרא המה ואביהם [לד'] דהיינו שהבינו שהחושך שיש להם על

הצדיק הוא פגם השכל שתלוי בתיקון המעשים, כי הצורה והחומר תלויים זה בזה. **המה זה החומר שהם כלי המעשה. ואביהם, הוא השכל שנקרא אב. בחי' אב בחכמה [לה]/לו' כי חכמה מכונה אב.** הפשט המה היינו אחי יוסף הקדושים שכלפי אביהם יעקב הן נחשבים כיחס המידות שהן התפעלות הלב בחי' חומר כלפי השכל שהוא בחי' קר ויבש בחי' צורה/לז'. **היינו כנ"ל, שהתגלות אור הצדיק, שיזכו להכירו ולהבין ולטעום ולראות אורו הגדול, הוא תלוי בשלימות המעשים ובזכות השכל כי זכות השכל תלוי באכילה בקדושה שהיא שלימות המזבח הנשלים ע"י גרים שנעשים ע"י מעשה הצדקה, שעל ידה נעשה אויר נח ורך והטוב שומע את דבורי האמונה של הצדיק ונעשים גרים ובעלי תשובה :**

ויאמר להם יעקב אביהם, היינו תוכחות השכל. שמוכיח את החמרים, שהם כלי המעשה, שהוא תולה הסרחון/לח' בכלי המעשה. וזה, אותי שכלתם שע"י המעשים העכורים דהיינו פגם במעשה הצדקה, גורמים כליון והפסד/לט' להשכל. וזהו יוסף איננו, יוסף זה

ומן שנאמר בכסה ליום חגנו שלח להו סיתווא הוא ולא מצינא דאתי מתלגא וממיטרא שלחו ליה תא אשינא דטורא שנאמר שלחו כר מושל ארץ מסלע מדברה אל הר בת ציון שלח להו אי אתינא לית לי דוכתא דיתיבנא ביה שלחו ליה קברות שלהם מעולין מפלטירין שלך דכתיב בעת ההיא נאום ה' יוציא את עצמות מלכי יהודה ואת עצמות שריו ואת עצמות הכהנים ואת עצמות הנביאים ואת עצמות יושבי ירושלים מקבריהם ושטחום לשמש ולירח ולכל צבא השמים אשר אהבו ואשר עבדום ואשר הלכו אחריהם

^ל **ממה שרמוז** במשל שגם את הצדיקים, לקח משמע שאם היו הצדיקים נשארים אזי אע"פ שהקב"ה נעלם אבל הצדיקים היו מונעים את העבירה, וכנ"ל כי ע"י דבורי אמונה שלהם עושים בעלי תשובה.

^{לא} **צ"ע תחילה** אמר צרור הכסף ביחיד וכאן צרורות כספיהם. ונראה כי תחילה כל אחד לבדו ראה צרור כספו שהוא מכוסה בשק וכשרא שאצל כולם כך הבינו שכל הצרורות כספיהם דהיינו אצל כולם היראה ואהבה מכוסים בגלל אותה סיבה שבגלל עכירות החומר הוא לא מקבל כראוי את הצורה.

(עיין חוקוני כאן שכתב שזה המקום היחיד בתנ"ך שנוכר כסף וזהו בלשון רבים (וגם דבריו צ"ע הרי זהב לא נזכר כאן)

^{לב} פתיחה לספר הברית אות ד'

^{לג} **הכלל הוא** שחומר הוא דבר הניתן לשינוי אבל צורה הוא לא שייך בו שנוי לדוגמא טיט הוא חומר ומשלש הוא צורה את הטיט אפשר לעשות בצורת משלש ולשנות אותו לצורת מרובע אבל את הצורה או שהיא משלש או שהיא מרובע וכן הוא היחס בין שכל למידות מידה היא חומר שאפשר וצריך לעבד אותו ע"י השכל שהוא הצורה דהיינו שמידת אהבה אפשר שתהיה בצורה קדושה של אהבת ה' ואפשר שתהיה בצורת אהבת תענוגים וכן כל מידה ומידה צריך שתהיה בצורה קדושה לשם שמים.

^{לד} עיין ישעיהו סד ז'

^{לה} * מגילה יג. [שע"כ נקרא משה אבי ועיין בראשית מא מג פרש"י שם שע"כ נקרא יוסף אברך (עפ"י ב"ד צ' ג' וספרי דברים א)]

^{לו} **הלשון אב בחכמה** נאמר במדרש על יוסף הצדיק רוצה לומר שאע"פ שהיה רך בשנים היה אב בחכמה. ורבנו לומד משם על יעקב אבינו שמכונה אביהם על שם החכמה.

^{לז} **אבל יוסף** הוא ממוצע כמ"ש וכרעו לפניו אברך, אב- רך דהיינו שהוא ממוצע בים בן לאב לכן בניו נחשבו לשבטים כבני יעקב כי יוסף הצדיק הוא בחי' יסוד שמחבר זעיר ומלכות ויעקב בחי' זעיר ובני יעקב בחי' מלכות וזה שכתוב בזהו יוסף ויעקב כחדא אולי.

^{לח} **סרחון** צ"ע שנקט לשון גס והלא עיקם הכתוב וכו' (פסחים ג.)

^{לט} **כנ"ל** ואולינן לפומא דליתין דהיינו לכליון והפסד וכן לעיל באות ו' שנוכר הטוב במעלתו ששרשו במחשבה תחילה ועכשיו הולך לכליון והפסד.

צדקה **בחי' הון יוסיף רעים² רבים הנ"ל** וכשיוסף איננו דהיינו כאין צדקה אזי יש רוח סערה ולא נשמעים דבורי הצדיק למרחוק. ועל כן גם **ושמעון איננו**, שמעון זה **בחי' ושמעו הולך בכל המדינות, הנעשה ע"י בחי' הון יוסיף כנ"ל**.

וכיון שיוסף דהיינו צדקה אין ועי"ז גם שמעון דהיינו דבורי אמונה לא הולכים למרחוק וממילא אין גרים ועל כן א"א שיתקיים **ואת בנימין תקחו**, זה **בחי' מזבח בחלקו של טורף, שהוא בנימין**, דהיינו שא"א שתזכו לתיקון המזבח דהיינו אכילה בקדושה **שעיקר שלימות השכל תלוי בזה כנ"ל**. דהיינו שיעקב מוכיח אותם אותי היינו את השכל שיכלתם דהיינו הפסד ע"י שלא נתתם צדקה וע"כ לא נשמעו דברי הצדיקים ולא נעשו גרים ועל כן לא נשלם המזבח הבנוי בנחלת בנימין הנקרא זאב טורף בחי' טרף נתן ליראיו שהיא אכילה בקדושה הטורפת את הכסילות.

דהיינו שהשכל מוכיח ואומר, שעיקר החסרון שנתעבר המוח, הוא תלוי רק בכלי המעשה, דהיינו צדקה/מא¹ שהיא תלוי במעשה, בחי' (ישעיה לב)/מב² והי' מעשה הצדקה, שעל ידה נשלם השכל כנ"ל. כי כשנותנין צדקה, עי"ז נעשין גרים כנ"ל, ועי"ז נשלם המזבח שהוא בחי' שולחננו³ של אדם, דהיינו שזוכין לאכול בקדושה, ואזי נשלם השכל, ואזי זוכין לראות אור הצדיק, ועי"ז מקבלין ממנו יראה ואהבה כנ"ל :

² גם בדפוס ותולד - רעים ומתלו - ריעים

^{מא} **צדקה** בחי' עשיה עיין הקדמת הזוהר (הובא בתורה לז) עה"פ האיש אשר עשיתי עמו מפרש הזוהר שאמר אני עשיתי אותו לאיש ע"י שקבלתי ממנו צדקה.

^{מב} **ישעיהו לב** (יז) וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה שְׁלוֹם וְעִבְדַת הַצְּדָקָה הַשְּׁקֵט וְכַטַּח עַד עוֹלָם:

רד"ק - (יז) והיה מעשה - בעבור מעשה הצדק שיעשו יהיה להם שלום, ובעבור עבודת הצדקה יהיה להם השקט ובטח עד עולם, והפסוק כפול בענין במלות שונות, כי עבודת פירוש מעשה, כתרגום מעשה עובדא, וכן עובדי פשתים שריקות, אבל יונתן תרגמו עבודה ממש ומפלחי צדקתא:

^{מג} מתוצו - שלחנו

